HENNING MANKELL

Riga'nın Köpekleri

ALTIN KİTAPLAR

ALTIN
KİTAPLAR

KİTABIN ORİJİNAL ADI

THE DOGS OF RIGA

YAYIN HAKLARI

HENNING MANKELL ©
AKCALI TELİF HAKLARI AJANSI
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
VE TİCARET A.Ş.©

KAPAK

SELÇUK ÖZDOĞAN

BASKI

1. BASIM / EYLÜL 2005
AKDENİZ YAYINCILIK A.Ş.
Matbaacılar Sitesi No: 83
Bağcılar - İstanbul

BU KİTABIN HER TÜRLÜ YAYIN HAKLARI
FİKİR VE SANAT ESERLERİ YASASI GEREĞİNCE
ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ VE TİCARET A.Ş.'YE AİTTİR.

ISBN 975 - 21 - 0611 - 0

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Celâl Ferdi Gökçay Sk. Nebioğlu İşhanı
Cağaloğlu - İstanbul

Tel: 0.212.513 63 65 / 526 80 12
0.212.520 62 46 / 513 65 18

Faks: 0.212.526 80 11

http://www.altinkitaplar.com.tr
info@altinkitaplar.com.tr

HENNING MANKELL

Riga'nın Köpekleri

TÜRKÇESİ
FATOŞ DİLBER

Yazarın Yayınevimizden Çıkan Kitapları

ÖLÜMÜN KARANLIK YÜZÜ

BEYAZ ASLAN

YANLIŞ YOL

BEŞİNCİ KADIN

BİR ADIM GERİDEN

1. BÖLÜM

Sabah saat onu biraz geçe kar yağmaya başlamıştı.

Balıkçı teknesinin dümenindeki adam küfretti. Hava raporunu dinlemişti ama fırtına başlamadan önce İsveç kıyılarına ulaşabileceklerini ümit ediyordu. Bir gece önce Hiddensee'de oyalanmasaydı şimdi çoktan Ystad'da ulaşmış ve dümeni birkaç derece doğuya kırmış olacaktı. Oysa şimdi yedi deniz mili daha gitmesi gerekiyordu. Kar yoğun bir şekilde yağarsa görüş açısının düzelmesi için rüzgârı başa alarak tekneyi durdurup beklemesi gerekecekti.

Bir kez daha küfretti. Cimriliğimin bedelini ödüyorum, diye geçirdi içinden. Eğer geçen sonbaharda yeni bir radar almış olsaydım bunlar başıma gelmeyecekti. Şu eski Decca artık bir işe yaramıyor. Piyasaya çıkan yeni Amerikan modellerinden birini almalıydım ama paraya kıyamadım. Doğu Alman mallarına güvenmem. Beni yarı yolda bırakırlar.

Artık Doğu Almanya diye bir ülke olmadığı ve tüm ulusun varlığının sona erdiği gerçeğini anlamakta zorlanıyordu. Tarih bir gecede eski sınırları ortadan kaldırmıştı. Şimdi yalnızca Almanya vardı ve bir zamanlar bir duvarın ayırdığı düşman kardeşlerin birlikte çalışmaya başladıklarında kimse nelerin olabileceğini kestiremiyor-

du. Berlin duvarı yıkıldığında kendini çok tedirgin hissetmişti. Bu olağanüstü değişiklikler ayağının altındaki halının çekilmesine neden olacak mıydı? Doğu Alman ortakları onu ikna etmeye çalışmışlardı. Hiçbir şey değişmeyecekti. Belki de bu değişiklik yeni fırsatlar yaratabilecekti.

Kar hızlanmıştı ve rüzgâr güneydoğudan esiyordu. Bir sigara yakıp pusulanın yanındaki özel bölmede duran fincanına kahve koydu. Dümen köşkündeki sıcaklıktan ötürü ter içinde kalmıştı. Dizel yağının kokusu genzini yakıyordu. Bakışlarını makine odasına doğru çevirdi. Aşağıda, dar ranzada yatan Jakobson'un ayağını gördü, başparmağı delik çorabından dışarı çıkmıştı. Onu uyandırmanın bir yararı yok, diye geçirdi içinden. Tekneyi eğer durdurmak zorunda kalırsak o zaman ben birkaç saat kestiririm o da nöbeti devralır. Ilık kahvesinden bir yudum aldı ve bir gece önce olanları yeniden düşünmeye koyuldu.

Hiddensee'nin batısındaki kırık dökük küçük limanda malları almak için gelecek kamyonu beş saat beklemek zorunda kalmıştı. Weber kamyon bozulduğu için geciktiklerini söylemişti ve bu aslında doğru da olabilirdi. Rus askeri araçlarından biri olan kamyon oldukça eskiydi. Hâlâ çalışması aslında mucizeydi. Ne var ki, Weber'e güvenmiyordu. Aslında Weber, onu hiçbir şekilde aldatmamıştı ama o bir kez kararını vermiş ve Weber'in asla güvenilir biri olmadığına yürekten inanmıştı. Bu, bir önlem niteliğindeydi. Doğu Almanlardan aldığı malların değeri çok yüksekti. Her defasında yirmi ya da otuz bilgisayar, yaklaşık yüz cep telefonu ve bir o kadar da araba teybi alıyordu; bu malların değeri milyonlarca kron ederdi. Yakalanacak olursa hapse girmesi işten bile değildi. Weber'in bu konuda kendisine yardım etmeyeceğini de çok iyi biliyordu. Yaşadığı dünyada herkes önce ve her zaman kendini düşünürdü.

Pusulayı bir kez daha kontrol ettikten sonra kuzeye doğru iki derece kırdı. Seyir defteri sekiz deniz mili hızla gittiklerini gösteriyordu. Kıyıyı görebilmesi ve Brantevik'e dönmesi için altı buçuk deniz mili daha yol alması gerekiyordu. Gri-mavi dalgalar hâlâ görülebiliyordu ama kar da hızını arttırmıştı.

Beş yolculuk daha var, diye geçirdi içinden sonra her şey bitecekti. İhtiyacım olan parayı kazanacağım ve istediklerimi yapabileceğim. Bir sigara daha yakarak bu düşüncelerine gülümsedi. O zaman da tüm bunları artık arkasında bırakacak ve Porto Santos'a giderek bir bar açacaktı. Çok kısa bir zaman sonra da bu yağ kokulu dümen köşkünde durmaktan ve makine odasındaki ranzasında yatan Jakobson'un horultularını dinlemekten kurtulacaktı. Yeni yaşamının neler getireceğinden emin değildi ama bu yaşama başlamak için sabırsızlanıyordu.

Kar başladığı gibi birden durdu. Önce şansın kendisinden yana olduğuna inanmak istemedi ama kar taneciklerinin uçuşmadığını görünce rahatlayarak derin bir soluk aldı. Her şey yoluna giriyor, diye geçirdi içinden. Belki de fırtına Danimarka'ya doğru yönelmişti.

Islık çalarak fincanına biraz daha kahve koydu. Para dolu torba duvarda asılıydı. Bu kendisini Madeira'nın dışındaki küçük bir ada olan Porto Santos'a yaklaştıran diğer bir 30.000 krondu. Cennet onu bekliyordu.

Kahvesinden bir yudum daha içmek üzereyken küçük bir bot gördü. Kar durmasaydı botu göremeyecekti. Bot teknenin lombarından yaklaşık elli metre uzakta dalgaların arasında aşağı yukarı hareket ediyordu. Bu kırmızı lastik bir tahlisiye botuydu. Buğulanmış camı eliyle silerek bir kez daha bota baktı. İçinde kimse yok, dedi kendi kendine. Bir gemiden düşmüş olmalı. Dümeni kırdı ve yavaş-

ladı. Hızın değişmesiyle birlikte uyanan Jakobson bir karış sakalı uzamış yüzünü dümen köşkünden içeri uzattı.

"Geldik mi?" diye sordu.

"Lombarın yanında bir tahlisiye botu var," dedi, adı Holmgren olan dümendeki adam. "Alalım onu. Bir iki bin papel eder. Sen dümene geç, ben çengelle onu çekmeye çalışacağım."

Jakobson dümene geçerken Holmgren şapkasının kenarlarını kulaklarının üstüne çekti ve dümen köşkünden ayrıldı. Rüzgâr olanca hızıyla esiyordu, parmaklığa tutundu. Bot yavaş yavaş tekneye yaklaşıyordu. Dümen köşkünün yanında duran tekne çengelini asılı olduğu yerden çıkarmaya başladı. Kancaları açarken parmakları soğuktan donmuştu ama sonunda çengeli çıkardı ve suya attı.

Harekete geçti. Bot tekneden yalnızca birkaç metre ilerideydi ve Holmgren hatasını anladı; içinde iki kişi vardı. İki ölü. Jakobson dümen köşkünden haykırdı. Söyledikleri anlaşılmıyordu ama o da botun içinde ne olduğunu görmüştü.

Holmgren ilk kez ceset görmüyordu. Askerlik yaparken eğitim sırasında bir silah ateş almış ve dört arkadaşı paramparça olmuştu. Daha sonraları da, profesyonel balıkçılık yaparken kıyılara vuran ya da suda yüzen birçok ceset görmüştü.

Holmgren cesetlerin üstündeki garip giysileri fark etti. Bu iki adam ne balıkçı ne de denizciydi, cesetler takım elbiseliydi. Ve sanki kaçınılmaz sonlarından birbirlerini korumak istercesine birbirlerine sarılmışlardı. Başlarına nelerin gelmiş olabileceğini anlamaya çalıştı. Bunlar kim olabilirlerdi?

Jakobson dümen köşkünden çıkarak yanına geldi.

"Hay Allah!" dedi. "Hay Allah! Şimdi ne yapacağız?"

Holmgren bir an düşündü.

"Hiçbir şey," dedi. "Onları buraya alırsak yanıtlamamız olanaksız birçok soruyla karşı karşıya kalırız. Onları görmedik. Ayrıca tipi de vardı, unutma."

"Onları bırakacak mıyız?" diye sordu Jakobson.

"Evet," diye karşılık verdi Holmgren. "Ölmüşler zaten. Bizim yapabileceğimiz bir şey yok. Ayrıca nerden gelip nereye gittiğimizi de kimseye açıklamak istemiyorum. Sen istiyor musun?"

Jakobson başını kuşkuyla salladı. Konuşmadan cesetlere baktılar. Holmgren onların oldukça genç olduklarını, otuz yaşlarından fazla olmadıklarını düşünüyordu. Yüzleri kaskatı kesilmişti ve bembeyazdı. Holmgren ürperdi.

"Botun üstünde herhangi bir yazının olmaması garip," dedi Jakobson. "Acaba hangi geminin botu bu?"

"Ne olmuş olabilir?" diye mırıldandı. "Bunlar kim? Ne kadar zamandan beri kravatlı ve takım elbiseli bir şekilde denizdeler acaba?"

"Ystad ne kadar uzakta?" diye sordu Jakobson.

"Altı deniz mili kadar."

"Onları kıyıya kadar çekebiliriz," dedi Jakobson. "Böylelikle bulunmaları da daha kolay olur."

Holmgren bunun olumlu ve olumsuz yanlarını tartarak bir süre düşündü. Cesetleri denizde bırakmak hiç de hoş olmayacaktı. Ama öte yandan da botu tekneye bağlayıp kıyıya çekmek de riskli olabilirdi, başka bir tekne ya da feribot onları görebilirdi.

Fazla düşünmeden kararını verdi. Pruva halatını çözerek bota bağladı. Jakobson dümeni Ystad'a doğru kırdı. Bot tekneden yaklaşık on metre uzaktaydı.

İsveç kıyıları göründüğünde Holmgren halatı kesti ve içinde iki ceset olan bot dalgaların arasında gözden kayboldu. Jakobson rotayı doğuya doğru kırdı ve birkaç saat sonra Brantevik limanına yanaştılar. Jakobson payına düşen parayı alarak Volvo'suna atlayıp Svarte'ye doğru yola koyuldu.

Limanda kimseler yoktu. Holmgren dümen köşkünü kilitledi. Kargo bölümündeki muşambayı kaldırdı. Kabloları yavaşça ve sistemli bir şekilde kontrol etti. Sonra da para dolu torbayı alarak eski Ford'una doğru gidip arabasını çalıştırdı.

Başka bir zaman olsa kendini kolayca Porto Santos düşüne kaptırırdı ama o gün kırmızı lastik botu kafasından bir türlü atamıyordu. Onun nerede kıyıya vuracağını hesaplamaya çalıştı. O bölgede akıntı yoğundu ve rüzgâr da sürekli olarak akıntının yönünü değiştiriyordu. Bot herhangi bir yerde kıyıya vurabilirdi. Holmgren onun Ystad'dan fazla uzağa gidemeyeceğini düşünüyordu, tabi bu arada Polonya'ya giden ya da oradan gelen feribotlardan biri tarafından görülmemişse.

Ystad'a geldiğinde hava kararmaya başlamıştı. Kırmızı trafik ışığında durduğunda takım elbiseli iki adam, dedi kendi kendine. Bir tahlisiye botunda. Burada garip bir şeyler vardı. Neye tanık olduğunu tam olarak anlayamıyordu. Adamların batan bir gemiden kurtulmak için bota binmedikleri ortadaydı. Bunu kanıtlayamazdı ama emindi. Adamlar bota bindirildiklerinde çoktan ölmüş olmalıydılar.

Birden hızla sağa dönerek meydandaki kitapçı dükkânının hemen karşısındaki telefon kulübesinin önünde durdu. Söyleyeceklerini defalarca kafasından geçirdikten sonra 999'u çevirerek karakolu istedi. Karakolun telefona yanıt vermesini beklerken telefon kulübesinin kirli camından bakınca karın başladığını gördü.

12 Şubat, 1991'di.

2. BÖLÜM

Ystad Karakolu'nda oturan Dedektif Kurt Wallander gerinerek esnedi. Esnemekten çenesinin altındaki adalelerden birine kramp girmişti. Acı çok yoğundu. Wallander adaleyi gevşetmek için sağ eliyle çenesinin altına sert bir şekilde vurdu. Tam bunu yaparken genç polislerden Martinsson içeri girdi ve şaşkınlıkla kapının önünde kalakaldı. Ağrı geçinceye değin Wallander çenesine masaj yapmayı sürdürdü. Martinsson içeri girmekten vazgeçerek arkasını döndü.

"Gelsene," diye seslendi Wallander. "Sen esnerken çene adalelerin hiç kilitlenmedi mi?"

Martinsson hayır dercesine başını salladı.

"Hayır," dedi. "Ben de senin ne yaptığını anlamaya çalışıyordum."

"Artık öğrendin," dedi Wallander. "Ne istiyorsun?"

Martinsson yüzünü buruşturarak oturdu. Elinde bir not defteri vardı.

"Birkaç dakika önce çok garip bir telefon geldi," dedi. "Sana haber vermek istedim."

"Buraya her gün garip telefonlar geliyor," dedi Wallander, polisin neden kendisini bunun için rahatsız ettiğini anlamaya çalışarak.

"Ne düşüneceğimi bilemiyorum," dedi Martinsson. "Bir adam telefon kulübelerinden birinden aradı. Tahlisiye botundaki iki cesedin buraya yakın bir yerde sahile vuracağını söyledi. Adını söylemeden, cesedin kimlere ait olduğunu ya da neden öldürüldüklerini belirtmeden telefonu kapattı."

Wallander şaşkınlıkla baktı.

"Hepsi bu kadar mı?" diye sordu. "Adamla kim konuştu?"

"Ben konuştum," dedi Martinsson. "Az önce söylediklerimi söyledi. Bana doğru söylüyormuş gibi geldi."

"Doğru söylüyormuş gibi, ha?"

"Bir süre sonra insan karşısındakinin doğru mu, yalan mı söylediğini sesinden anlıyor," diye karşılık verdi Martinsson duraksayarak. "Bazen daha ilk sözcükten her şeyin yalan olduğu anlaşılır. Ama bu kez, arayan her kimse, yalan söylemiyordu."

"Tahlisiye botunda iki cesedin buraya yakın bir yerde sahile vuracağını mı?"

Martinsson evet dercesine başını salladı.

Wallander bir kez daha esneyerek arkasına yaslandı.

"Bir geminin battığına ya da buna benzer bir kazaya ilişkin bize bir haber geldi mi?"

"Hayır," diye karşılık verdi Martinsson.

"Sahildeki tüm karakolları bilgilendir," dedi Wallander. "Sahil güvenliğine haber ver. Ama kimliğini açıklamayan birinin ettiği bir telefon yüzünden de bir soruşturma başlatamayız. Bekleyelim, bakalım neler olacak?"

Martinsson başını onaylarcasına sallayarak ayağa kalktı.

"Haklısın," dedi. "Beklemekten başka yapacak bir şeyimiz yok."

"Hava iyice bozdu," dedi Wallander başını pencereye doğru sallayarak. "Kar yağıyor."

"Kar yağsın yağmasın, ben eve gidiyorum," dedi Martinsson saatine bakarak.

Martinsson odadan çıktı. Wallander gerindi. Kendini çok yorgun hissediyordu. İki gece üst üste nöbetçi olduğundan tüm acil olaylarla ilgilenmek zorunda kalmıştı. İlk gece, kendini Sandskogen'deki boş bir eve hapseden bir tecavüzcüyü yakalamakla geçmişti. Sabahın beşinde adam teslim olmuştu. Ertesi akşamsa kasabanın merkezinde işlenen bir cinayetle ilgilenmek zorunda kalmıştı. Bir doğum günü partisinde olaylar çığrından çıkmış ve doğum gününü kutlayan adam şakağından bıçaklanmıştı.

Yerinden kalkarak anorağını sırtına geçirdi. Yatıp uyumalıyım, diye geçirdi içinden. Kar fırtınasıyla başkası ilgilensin. Karakoldan çıkınca arkasından esen sert rüzgârla birlikte iki büklüm oldu. Peugeot'suna bindi. Cama çarpıp kaportanın üstüne düşen kar taneciklerini izledi bir süre. Motoru çalıştırdı, müzikçalara bir kaset koydu ve gözlerini kapadı.

Gözlerini kapar kapamaz Rydberg'i düşünmeye başladı. Kanserden ölen eski dostu ve meslektaşını yitireli daha bir ay bile olmamıştı. Wallander, bir yıl önce Lenarp'da öldürülen yaşlı bir çiftin katilini Rydberg'le birlikte yakalamaya çalıştıkları sırada onun hasta olduğunu öğrenmişti. Yaşamının son aylarında Rydberg'in dışında herkes kaçınılmaz sonun yaklaştığının farkındaydı ve Wallander, Rydberg'i bir daha göremeyeceğini bile bile karakola gitmenin ne mene bir şey olacağını algılamaya çalışıp durmuştu. Rydberg olmadan, onun deneyimlerinden yararlanmadan ve ona akıl sormadan ne yapacaktı? Bu soruları yanıtlamak için henüz çok erkendi. Rydberg

son kez hastalık iznine ayrıldıktan ve daha sonra da öldükten sonra hiç zor bir olayla karşılaşmamıştı. Ama onu yitirmenin acısı hâlâ çok tazeydi.

Silecekleri çalıştırarak arabasını eve doğru sürmeye başladı. Şiddetini arttırması beklenen kar fırtınası yüzünden herkes evine kaçmış gibiydi. Sokaklar bomboştu. Österleden'in dışındaki bir benzincide durarak akşam gazetelerinden birini satın aldı. Daha sonra da Mariagatan'daki evinin önünde arabasını park ederek yukarıya çıktı. Duş yapacak, sonra da bir şeyler yiyecekti. Yatmadan önce de Löderup yakınlarında küçük bir evde oturan babasına telefon edecekti. Bir yıl önce babası bir gece yarısı pijamayla evden çıkıp kafası karışmış bir halde kasabanın sokaklarında dolaştığından bu yana, Wallander, babasına her gün telefon etmeyi bir alışkanlık haline getirmişti. Babasını sıklıkla görmeye gitmediği için vicdan azabı çektiğinden bunu babası için olduğu kadar kendisi için de yaptığının farkındaydı. Bir yıl önceki bu olaydan sonra düzenli olarak babasını görmeye giden ve ev işlerinde ona yardım edebilecek bir yardımcı bulmuştu. Bu da bazen dayanılmaz boyuta ulaşan babasının asabiyetinin azalmasına neden olmuştu. Yine de Wallander içindeki suçluluk duygusundan bir türlü kurtulamıyor ve babasına yeterli zaman ayırmadığını düşünüyordu.

Wallander duşunu yaptı, kendisine omlet pişirdi ve babasına telefon etti. Daha sonra da yattı. Yatak odasındaki pancurları kapatmadan önce dışarıya baktı. Sokak lambası rüzgârda sallanıyordu. Kar tanecikleri gözlerinin önünde dans ederek yere düşüyorlardı. Isı eksi üç dereceyi gösteriyordu. Beklenilen fırtına gelmişti. Pancurları kapattı. Yatağına yattı ve derin bir uykuya daldı.

Ertesi sabah Wallander saat 07.15'te karakolda işinin başındaydı. Ufak tefek bir iki trafik kazasının dışında gece şaşılacak derecede sakin geçmişti. Kar fırtınası beklenildiği kadar şiddetli olmamıştı. Kafeteryaya gitti, gece vardiyasında çalışan polisler kahve içiyorlardı, onları başıyla selamladı, sonra da gidip bir fincan kahve aldı. Sabah uyanır uyanmaz o gün nice zamandan beri bekleyen raporları yazmaya karar vermişti. Ayrıca bir de Polonyalı bir çeteyle de ilgilenmesi gerekiyordu. Herkes suçu birbirinin üstüne atıyordu. Olanları akılcı bir şekilde anlatacak tek bir tanık bile yoktu ama konuyla ilgili bir rapor yazılması gerekiyordu. Yine de birinin çenesini kırıldığı için birilerinin suçlanması gerekiyordu.

Saat 10.30'da son raporu da bitirmişti. Yerinden kalkarak kahve almak için kafeteryaya gitti. Odasına geri dönerken telefonunun çaldığını duydu. Martinsson arıyordu.

"Şu tahlisiye botunu hatırlıyor musun?" diye sordu.

Jetonun düşmesi için Wallander'in kısa bir süre düşünmesi gerekmişti.

"İçinde iki ceset olan lastik bot Mossby Strand'a sahile vurmuş. Köpeğini gezdiren bir kadın botu görmüş ve hemen karakola telefon edip haber vermiş."

"Ne zaman aramış?"

"Az önce," diye karşılık verdi Martinsson.

İki dakika sonra Wallander sahil yoluna doğru yola çıkmıştı bile. Peters'la Norén önündeki polis arabasındaydılar. Sirenler çalıyordu. Wallander dondurucu soğukta buz gibi dalgaların kıyıya çarptığını görünce birden ürperdi. Dikiz aynasından ambulansı ve ikinci polis aracındaki Martinsson'u gördü.

Mossby Strand boşaltılmıştı. Wallander arabasından inerken soğuk rüzgâr yüzüne bir tokat gibi çarptı. Kıyıdaki küçük dükkânın kepenkleri sert rüzgârda gıcırdayıp duruyordu. Kumsala inen yolun başında duran bir kadın sinirli bir tavırla kollarını sallayıp duruyordu. Köpeğiyse onu çekiştiriyordu. Wallander adımlarını hızlandırdı, her zamanki gibi yine korku içindeydi; ceset görmeye nedense bir türlü alışamamıştı. Ölüler de canlılar gibiydi. Her zaman birbirlerinden farklı oluyorlardı.

"Burda," diye bağırdı kadın. Wallander, onun gösterdiği tarafa baktı. Kırmızı lastik bir tahlisiye botu dalgaların arasında iskeleye çarpıp duruyordu.

"Siz orda kalın," diye seslendi Wallander, kadına.

Koşarak tepeden aşağıya indi, kumların üstünden atlayarak iskeleye koştu ve lastik bota baktı. Botun içinde birbirlerine sarılmış iki adam yatıyordu, yüzleri de bembeyazdı. İlk gördüğü şeyi kafasına iyice kazımaya çalıştı. Yılların deneyimi ona ilk izlenimin her zaman çok önemli olduğunu öğretmişti. Ceset, genellikle uzun ve karmaşık olaylar zincirinin son halkasıydı; bazen de bu zincirin ilk halkasını kavramak olası olabilirdi.

Martinsson botu kıyıya çekmek için suya girdi. Wallander cesetleri incelemek için çömeldi. Peters'ın kadını sakinleştirmeye çalıştığını gördü. O anda da bu botun kumda oynayan ve denizde yüzen yüzlerce çocuğun olduğu bir sırada kıyıya vurmadığı için ne denli şanslı olduklarını fark etti. Gördükleri hiç de hoş değildi ve sert rüzgâra karşın cesetlerin kokusu burnunu yakıyordu.

Anorağının cebindeki lastik eldivenleri giyerek cesetlerin ceplerini dikkatle araştırdı. Ne var ki, hiçbir şey bulamadı. Cesetlerden

birinin ceketini açtığında beyaz gömleğin üstündeki koyu kırmızı lekeyi gördü. Başını kaldırıp Martinsson'a baktı.

"Bu bir kaza değil," dedi. "Cinayet. Bu adam tam kalbinden vurulmuş."

Yerinde doğrularak Norén'in botun fotoğrafını çekmesi için kenara çekildi.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu Martinsson'a. O da başını iki yana salladı.

"Bilemiyorum."

Wallander gözlerini cesetlerden ayırmadan botun etrafında dolaştı. Her ikisinin de saçları açık renkliydi, büyük olasılıkla otuz yaşlarında olmalıydılar. Ellerinden ve üstündeki giysilerden işçi olmadıkları anlaşılıyordu. Acaba kimdiler? Neden cepleri boştu? Martinsson'la ara sıra konuşarak botun etrafında dolaşmayı sürdürdü. Yarım saat sonra da artık öğrenecek bir şeyi olmadığına karar verdi. Bu arada da adli tıp ekibi gelmiş ve çalışmalarına başlamıştı. Lastik botun üstüne plastik bir örtü çekilmişti. Norén fotoğrafları çekmişti. Buz gibi esen rüzgârın altında herkes çok üşümüştü ve bir an önce oradan gitmek istiyordu. Wallander, Rydberg'in ne düşünebileceğini merak ediyordu. Rydberg acaba kendisinin göremediği bir şeyi görebilir miydi? Arabasına bindi, ısınmak için motoru çalıştırdı. Deniz gri renkteydi ve Wallander'in kafasının içi bomboştu. Bu adamlar da kimdi?

Wallander'in ambulans görevlilerine cesetleri kaldırmaları için onay vermesi zaman almıştı. Wallander soğuktan hâlâ titriyordu. Birbirlerine sarılmış bu iki cesedi ayırmak için kemiklerinin kırılmasından başka şansları yoktu. Cesetler kaldırıldığında Wallander bota

bir kez daha baktı ama hiçbir ipucu bulamadı. Çözüm sanki ufuktaymışçasına bakışlarını denize çevirdi.

"Botu gören kadınla konuşsan iyi olacak," dedi Martinsson'a.

"Konuştum," diye karşılık verdi Martinsson.

"Ciddi bir şekilde konuş, demek istiyorum," diye karşılık verdi. "Bu soğukta ciddi konuşamazsın. Onu karakola götür. Norén botu bulduğumuz gibi aynı şekilde, hiçbir değişiklik yapılmadan karakola getirsin."

Daha sonra da arabasına bindi.

Rydberg hayatta olsaydı böyle davranırdı, dedi kendi kendine. Acaba neyi göremedim? Rydberg olsaydı acaba ne düşünürdü?

Wallander, Ystad Karakolu'na geri döner dönmez hiç zaman yitirmeden Komiser Björk'ün yanına giderek ona Mossby Strand'da gördüklerini anlattı. Björk, onu kaygıyla dinledi. Wallander kendi bölgelerinde ne zaman bir cinayet işlense Björk'ün bu olayı sanki kendisine yapılmış bir saldırı gibi değerlendirdiğini biliyordu. Wallander, ona her zaman saygı duyardı. Memurların işlerine asla karışmaz ve işler çığrından çıktığında bile onları yüreklendirmekten asla kaçınmazdı. Bazen kendine hâkim olamayarak çok sinirlenirdi ama Wallander artık buna alışmıştı.

"Bu soruşturmayla senin ilgilenmeni istiyorum," dedi Björk, Wallander sözlerini tamamladığında. "Martinsson'la Hansson, sana yardım ederler. Bu soruşturma için birkaç kişiyi daha görevlendirebiliriz."

"Hansson geçen akşam tutukladığımız tecavüzcüyle ilgileniyor," dedi Wallander. "Svedberg'i kullanmamız daha iyi olmaz mı?"

Björk karşı çıkmadı. Wallander her zamanki gibi işi istediği gibi çözümlemişti.

Björk'ün odasından çıkarken karnının acıktığını fark etti. Kilo almaktan korktuğu için genellikle öğle yemeklerini atlardı ama bottaki cesetler canını çok sıkmıştı. Arabasıyla kasabanın merkezine gitti, arabasını her zamanki gibi Stickgatan'a park etti ve sonra da Fridolf'un Kafesi'ne giden dar sokağa saptı. Kendisine bir sandviçle bir bardak süt ısmarlayarak olayları bir kez daha gözden geçirmeye koyuldu. Bir akşam önce, saat 18.00 civarında bir adam karakola telefon ederek nelerin olabileceğine ilişkin polisi uyarmıştı. Artık bu kimliği bilinmeyen adamın gerçeği söylediği anlaşılmıştı. İçinde iki ceset olan kırmızı lastik bir bot sahile vurmuştu. Kalbinden vurulduğu için adamlardan birinin öldürüldüğü açıkça ortadaydı. Kimliklerini saptayabilecek herhangi bir belge bulunmamıştı.

Hepsi bu kadardı.

Wallander kalemini çıkararak kâğıt peçetenin üstüne not aldı. Yanıtlanması gereken birçok soru oluşmuştu kafasında. Bir yandan da kafasının içinden Rydberg'le konuşuyordu. Doğru yolda mıyım, acaba herhangi bir şeyi gözden kaçırdım mı? Rydberg'in verebileceği yanıtlarla tepkilerini hayalinde canlandırmaya çalıştı. Zaman zaman bunda başarılı olsa bile ölüm döşeğinde yatan Rydberg gözünün önünden gitmiyordu bir türlü.

15.30'da karakola geri döndü. Martinsson'la Svedberg'i odasına çağırdı, kapıyı kapattı ve santrala da telefon bağlamamasını söyledi.

"Bu kolay bir dava değil," diye söze başladı. "Otopsi sonuçları ve tahlisiye botuyla giysileri inceleyen adli tıp ekibinin vereceği

raporu beklemek zorundayız. Ama bu arada yanıtlanmasını istediğim birkaç soru var."

Svedberg elindeki not defteriyle duvara yaslanmış duruyordu. Saçları hafifçe dökülmeye başlamıştı. Kırk yaşlarındaydı. Ystad'da doğmuştu ve söylentilere kulak verilecek olursa Ystad'dan ayrıldığı dakikadan itibaren de yoğun bir sıla hasreti çekmeye başlıyordu. İlk bakışta insanlara oldukça yavaş hareket eden, ilgisiz biri gibi bir izlenim veriyordu ama son derece dikkatli biriydi ve Wallander, onun bu özelliğinden çok hoşnuttu. Martinsson birçok açıdan Svedberg'in tersiydi: otuz yaşına yaklaşıyordu, Trollhättan'da doğmuştu ve polislik mesleğinde bir kariyer yapmaya kararlıydı. Ayrıca Liberal Parti'ye kayıtlıydı ve Wallander'in duyduklarına göre de sonbahardaki seçimlerde parti konseyine seçilme şansı çok yüksekti. Polis memuru olarak Martinsson bazen düşüncesizce hareket eden ve dikkatsiz biri olmakla birlikte bir sorun karşısında bir çıkış noktası olduğunu hissettiğinde bunu çözmek için elinden geleni ardına koymazdı. Çok çalışkan ve hırslı biriydi.

"Bu tahlisiye botunun nerden geldiğini öğrenmek istiyorum," dedi Wallander. "İki adamın ne zaman öldürüldüğünü öğrendiğimizde botun hangi yönden geldiğini ve denizde ne kadar sürüklendiğini öğrenmek için kolları sıvayacağız."

Svedberg, ona şaşkınlıkla baktı.

"Bu olası mı?" diye sordu.

"Meteoroloji dairesindeki görevlilerle görüşmeliyiz," dedi Wallander. "Hava koşulları ve rüzgârın yönüyle ilgili her şeyi onlar bilir. Botun hangi yönden geldiğine ilişkin bir fikir edinmeliyiz. Ayrıca botla ilgili her şeyi de öğrenmek istiyorum. Nerde imal edildiği, bu tür botların hangi gemilere ait olabileceği gibi. Her şeyi öğrenmek istiyorum."

Martinsson'a bakarak başını salladı.

"Bu, senin görevin."

"Bu adamların kayıp olduklarına ilişkin herhangi bir kayıt olup olmadığını öncelikle bilgisayardan araştırmamız gerekmez mi?" diye sordu Martinsson.

"İşe bununla başlayabilirsin," dedi Wallander. "Sahil güvenlikle bağlantı kur, güney kıyısındaki tüm görevlilerle konuş. Ve Björk'ün konuyu hiç zaman yitirmeden İnterpol'e açma konusunda ne düşündüğünü öğren. Bu adamların kim olduklarını öğreneceksek işin başından haberleşme ağımızı genişletmeliyiz."

Martinsson onaylarcasına başını sallayarak not aldı. Svedberg düşünceli bir tavırla kaleminin ucunu kemiriyordu.

"Adli tıp ekibi adamların giysilerine ilişkin ayrıntılı bilgiyi verecek," diye sürdürdü konuşmasını Wallander. "Mutlaka bazı ipuçları bulacaklardır."

Kapı vuruldu ve Norén içeriye girdi. Elinde denizciliğe ilişkin bir harita vardı.

"Buna gereksiminiz olacağını düşündüm," dedi.

Belgeyi masanın üstüne yaydılar, bir deniz savaşını planlarcasına haritanın üstüne eğildiler.

"Tahlisiye botu ne kadar hızlı hareket edebilir?" diye sordu Svedberg. "Akıntı ve rüzgâr hızı yavaşlatmakla birlikte arttırabilir de."

Hiç konuşmadan haritayı incelediler. Daha sonra da Wallander haritayı rulo yaparak ayağa kalktı. Artık söylenecek bir şey kalmamıştı.

"Hadi bakalım, işe başlayalım," dedi. "Akşamüstü saat on sekizde burda buluşup neler öğrendiğimizi birbirimize anlatırız."

Svedberg ve Norén odadan çıkarlarken Wallander, Martinsson'a kalmasını söyledi.

"Kadın neler anlattı?" diye sordu.

Martinsson omuz silkti.

"Bayan Forsell," dedi. "Dul. Mosbby'de oturuyor. Ängelholm' daki ilkokuldan emekli olmuş bir öğretmen. Köpeği Tegnér'le birlikte yaşıyor. İnsanın köpeğine bir şairin adını vermesi garip doğrusu! Her gün temiz hava almak için sahilde dolaşırlarmış. Dün akşam dolaşırken bot ortalıkta yokmuş ama bu sabah onu görmüş. Sabah saat onu çeyrek geçe görmüş ve hemen karakola haber vermiş."

"Onu çeyrek geçe," dedi Wallander düşünceli bir tavırla. "Köpeği dolaştırmak için biraz geç bir saat değil mi, bu?"

Martinsson evet dercesine başını salladı.

"Ben de senin gibi düşündüm ama sonra köpeğini saat yedide çıkardığını ama bu kez ters yönde yürüdüklerini öğrendim."

Wallander konuyu değiştirdi.

"Dün arayan adam," dedi. "Sesi nasıldı?"

"Daha önce de söylediğim gibi, inandırıcıydı."

"Aksanlı mı konuşuyordu? Yaşını tahmin edebilir misin?"

"Svedberg gibi konuşuyordu. Sesi boğuktu; sigara içtiğini öğrenirsem doğrusu hiç şaşırmam. Kırk ya da elli yaşlarında olabilir. Açık ve seçik bir şekilde konuşmuştu. Bir banka memuru ya da çiftçi olabilir."

Wallander'in bir sorusu daha vardı.

"Neden aradı?"

"Ben de bunu merak edip duruyorum," diye karşılık verdi Martinsson. "Olaya karıştığı için botun kıyıya vurabileceğini biliyor olabilirdi. Adamı göğsünden vuran kişi de olabilir. Bir şey görmüş ya da duymuş da olabilir. Birçok olasılık var."

"Sence en akılcı açıklama hangisi?"

"Sonuncusu," diye karşılık verdi Martinsson duraksamadan. "Ya bir şey görmüş ya da duymuş olmalı. Bu, katilin polisi peşine takmayı yeğleyebileceği türde bir cinayete benzemiyor."

Wallander de aynı şeyleri düşünüyordu.

"Haydi, bir adım daha atalım," dedi. "Bir şeyi gördü ya da duydu? Tahlisiye botunda iki ceset? Bu cinayetlere karışmamışsa katili ya da katilleri görmüş olamaz. Bu da onun botu görmüş olabileceği anlamına gelir."

"Denizde yüzen bir tahlisiye botu," dedi Martinsson. "İnsan böyle bir şeyi nasıl görebilir? Ancak sen de denizdeysen görebilirsin."

"Elbette," dedi Wallander. "Kesinlikle. Peki ama eğer katil o değilse neden kimliğini açıklamak istemedi, dersin?"

"Bazı insanlar bu tür olaylara karışmak istemezler," dedi Martinsson. "Nasıl olduğunu bilirsin."

"Olabilir. Ama bunun başka bir açıklaması da olabilir. Polisle karşılaşmak istememesinin bambaşka bir nedeni de olabilir."

"Biraz abartmıyor musun?"

"Yüksek sesle düşünüyorum," dedi Wallander. "Bir şekilde bu adamı bulmalıyız."

"Bizimle yeniden bağlantı kurması için bir şeyler yapalım mı?"

"Yapalım," dedi Wallander. "Ama bugün değil. Ben öncelikle o iki adamla ilgili bir şeyler öğrenmek istiyorum."

Wallander arabasına binerek hastaneye gitti. Oraya defalarca gitmesine karşın yine de bu yeni yapılan binayı bulmakta zorlanıyordu. Hastanenin zemin katındaki kafeteryaya uğrayarak bir muz aldı, sonra da üst kattaki patoloji bölümüne gitti. Patolog Mörth cesetler üzerinde ayrıntılı çalışmaya henüz başlamamıştı. Ama yine de Wallander'in ilk sorusunu yanıtlayabilmişti.

"İkisi de vurularak öldürülmüş," dedi. "Yakın mesafeden, kalbe ateş edilmiş. Ölüm nedenlerinin bu olduğunu düşünüyorum."

"En kısa zamanda raporunu okumak istiyorum," dedi Wallander. "Ölüm zamanına ilişkin bir şey söyleyebilir misin?"

Mörth başını iki yana salladı.

"Hayır," dedi. "Ama bu da sorunun yanıtı olabilir."

"Anlayamadım?"

"Uzunca bir süre önce öldürülmüş olabilirler. Bu yüzden de ne zaman öldürüldüklerini tam olarak saptamamız zorlaşıyor."

"İki gün önce mi? Üç gün? Bir hafta?"

"Bunu yanıtlayamam," diye karşılık verdi Mörth. "Ayrıca bir tahminde de bulunmak istemiyorum."

Patolog laboratuvara geçti. Wallander ceketini çıkarıp bir çift plastik eldiveni eline geçirdi. Ardından da eski model bir mutfak eviyesine benzeyen bir şeyin üstünde duran cesetlere ait giysileri incelemeye başladı.

Takım elbiselerden biri İngiliz, diğeriyse Belçika malıydı. Ayakkabılar İtalyandı ve Wallander bunların çok pahalı olduklarını gördü. Gömlekler, kravatlar, iç çamaşırları da oldukça pahalı ve kaliteliydi. Wallander giysileri ikinci kez inceledikten sonra daha farklı bir şey bulamayacağını fark etmişti. Bu iki adam büyük olasılıkla varlıklı kişilerdi. Peki ama cüzdanları neredeydi? Alyansları? Saatleri? İşin en ilginç yanı da adamlar vurulduğunda üstlerinde ceketlerinin olmayışıydı. Giysilerinin üstünde ne bir delik ne de barut izi vardı.

Wallander olay anını zihninde canlandırmaya çalıştı. Biri bu iki adamı kalbinden vurmuştu. Vurduktan sonra da cesetleri tahlisiye botuna koymadan önce ceketlerini giydirmişti. Peki ama neden?

Bir kez daha giysileri inceledi. Gözümden kaçırdığım bir şey olmalı, diye geçirdi içinden. Rydberg, bana yardım et.

Ne var ki, Rydberg'in söyleyecek bir şeyi yoktu.

Wallander karakola geri döndü. Otopsinin zaman alacağını ve ertesi günden önce de raporu alamayacağını biliyordu. Odasına geri döndüğünde masasının üstünde Björk'ün İnterpol'e haber vermek için bir iki gün daha beklemelerini belirten notu gördü. Birden öfkelendiğini fark etti; Björk'ün bu dikkatli yaklaşımlarına artık sinirlenmeye başlamıştı.

Akşamüstü saat on sekizde yapılan toplantı kısa sürmüştü. Martinsson tahlisiye botunda bulunan adamlara ilişkin herhangi bir kayıp ihbarı bulamamıştı. Svedberg, Ystad Karakolu'ndan yasal bir talep geldiği anda yardım etmeye söz veren Norrköping'deki meteorolojiden biriyle uzun bir süre görüşmüştü.

Wallander onlara zaten bildikleri bir şeyi söyledi; patolog iki adamın da öldürüldüğünü onaylamıştı. Svedberg'le Martinsson'a adamları öldürdükten sonra katilin neden onlara ceketlerini giydirdiğini düşünmelerini söyledi.

Wallander odasında yalnız kaldığında haritayı bir kez daha masasının üstüne serdi. İşaret parmağıyla Mossby Strand'a dek uzanan kıyı şeridini izledi. Bot uzaklardan gelmiş olmalı, diye geçirdi içinden. Ya da çok yakınlardan. Akıntı yüzünden ileriye ve geriye sürüklenmiş de olabilir.

Telefon çaldı. Bir an için telefona yanıt vermemeyi düşündü; saat geç olmuştu ve eve gidip olanları sakin bir şekilde yeniden gözden geçirmek istiyordu. Ama yine de ahizeyi kaldırdı.

Arayan Mörth'dü.

"Bitti mi?" diye sordu Wallander hayretle.

"Hayır," diye karşılık verdi Mörth. "Ama önemli olduğunu düşündüğüm bir şey var. Sana şimdi söyleyeceğim."

Wallander soluğunu tuttu.

"Adamlar İsveçli değil," dedi Mörth. "Ya da en azından İsveç'te doğmamışlar."

"Bunu nasıl anladın?"

"Dişlerine baktım," dedi Mörth. "Dişlerindeki dolguların İsveçli dişçilerin işi olmadığını saptadım. Rus dişçileri olabilir."

"Rus mu?"

"Evet. Rus dişçileri. Ya da Doğu Bloku'ndaki ülkelerden birinin dişçileri. Onlar bizlerden farklı yöntemler kullanıyorlar."

"Bundan emin misin?"

"Olmasaydım seni aramazdım," dedi Mörth ve Wallander, onun kızdığını fark etti.

"Sana inanıyorum," diye ekledi telaşla.

"Başka bir şey daha var," diye sürdürdü konuşmasını Mörth. "En az bunun kadar önemli olabilecek bir şey. Belki patavatsız olduğunu düşüneceksin, ama bu adamlar vurulduklarına sevinmişlerdir. Çünkü ölmeden önce onlara işkence yapılmış. Bedenlerinde yanıklar var. Derileri soyulmuş, tırnakları sökülmüş."

Wallander'in ağzı bir karış açık kaldı.

"Orda mısın?" diye sordu Mörth.

"Evet," dedi Wallander. "Burdayım. Söylediklerini algılamaya çalışıyorum."

"İşkence edildiğine eminim."

"Emin olduğunun farkındayım. Ama bu alışılmışın dışında bir şey."

"İşte ben de zaten seni bu yüzden aradım."

"En doğrusunu yaptın," dedi Wallander.

"Ayrıntılı raporu yarın sana göndereceğim," dedi Mörth. "Laboratuvar testlerinin sonuçları biraz zaman alabilir."

Telefonu kapattı. Wallander kafeteryaya gitti. İçerisi boştu. Kahve makinesindeki son kahveyi fincanına doldurdu ve masalardan birine geçip oturdu.

Ruslar? Doğu Bloku'ndan iki adama işkence edilmiş? Rydberg bile bunun zor ve uzun zaman alabilecek bir soruşturma olduğunu düşünürdü. Arabasına binip evine doğru yola koyulduğunda saat 19.30 olmuştu. Rüzgâr durmuş ve hava iyice soğumuştu.

3. BÖLÜM

Sabaha karşı saat 02.00 civarında Wallander göğsünde yoğun bir ağrıyla uyandı. Ölmek üzere olduğunu hissetti. Dedektiflik mesleğinin yarattığı sürekli stres sonunda etkisini göstermişti. Mesleğinin bedelini ödüyordu. Utanç ve çaresizlik içinde kıpırdamadan karanlıkta yattı. Yaşamını sürekli erteleyip durmuştu. Kaygıları ve sancısı her geçen dakika daha da artıyor gibiydi. Artan korkularını bir süre bastıramadı ama daha sonra yavaş yavaş öz denetimini yeniden kazanmayı başardı.

Dikkatle yataktan kalktı, giyindi ve arabasına binmek için aşağıya indi. Sancısı şimdi biraz daha azalmıştı ama yine de dalgalar halinde gelip gidiyordu. Kolundan aşağıya iniyor ve yeniden kalbine doğru çıkıyordu. Arabasına bindi. Sakin bir şekilde soluk almaya çalıştı ve sonra da boş caddelerde ilerleyerek hastanenin acil servisine doğru yola koyuldu. Kendisini ilgiyle dinleyen bir hastabakıcıya yaşadıklarını anlattı, hastabakıcı, onu sedyeye yatırdı ve muayene odalarından birine götürdü. Sancısı gelip gidiyordu. Birden yanı başında duran genç bir doktoru gördü. Bu kez de doktora göğsündeki sancıyı anlattı. Doktor, onu ECG makinesine bağladı. Kan basıncını ölçtüler, nabzını kontrol ettiler ve ona birçok soru sordu-

lar: hayır sigara içmiyordu, daha önce göğsünde bu tür ağrılar olmamıştı ve bildiği kadarıyla da ailesinde kalp hastalığı yoktu. Doktor ECG sonuçlarına baktı.

"Önemli bir şey yok," dedi. "Her şey son derece normal görünüyor. Sizce bu ağrılar neden kaynaklanıyor?"

"Bilmiyorum."

Doktor, Wallander'in kayıtlarını inceledi.

"Demek polissiniz," dedi. "Mesleğiniz gereği ara sıra birçok sorunla karşılaştığınızdan eminim."

"Pek ara sıra diyemeyiz."

"İçki içer misiniz?"

"Herkes kadar."

Doktor muayene masasının kenarına ilişerek elindeki notları bir kenara koydu. Wallander, doktorun çok yorgun olduğunu fark etti.

"Kalp krizi geçirdiğinizi sanmıyorum," dedi. "Bence bedeniniz artık isyan etmiş ve size işleri biraz daha ağırdan almanız gerektiğini söylüyor. Bu konuda karar verecek olan sizsiniz."

"Haklısınız," dedi Wallander. "Her gün kendime yaşamımın bana nelere mal olduğunu sorup duruyorum. Ayrıca konuşacak, dertleşecek hiç kimsem de yok."

"Olmalı," dedi doktor. "Herkesin dertleşecek birine gereksinimi vardır."

Çağrı cihazından gelen uyarıyla ayağa kalktı.

"Geceyi burda geçirmenizi istiyorum," dedi. "Biraz dinlenmeye ve uyumaya çalışın."

Wallander rahatlamış bir şekilde yatarken bir yandan da havalandırma sisteminden gelen belli belirsiz uğultuyu dinliyordu. Koridordan gelen sesleri dinlemeye koyuldu.

Tüm sancıların bir nedeni vardır, diye geçirdi içinden. Kalbimde eğer bir sorun yoksa o zaman bu sancı neyin nesiydi? Babama yeterince zaman ayıramamın verdiği suçluluk duygusundan mı? Stockholm'de üniversiteye giden kızımın yazdığı mektupların bana her şeyi anlatmadığına ilişkin kuşkularımdan kaynaklanan bir kaygı sonucu mu? İşlerin kızımın yazdığı gibi olmadığı, orada olmaktan hoşnut olduğunu belirtmesine karşın yine de mutsuz olduğunu düşündüğümden ötürü mü? Yoksa bilinçli bir şekilde düşünmememe karşın on beş yaşında yaptığı gibi yine intihara kalkışabileceğinden korktuğum için mi? Veya aradan bir yıl geçmesine karşın Mona'nın beni terk etmesi karşısında hâlâ içimden atamadığım kıskançlıktan ötürü mü?

Yattığı oda aydınlıktı. Wallander tüm yaşamının gözlerinin önünden bir film şeridi gibi geçtiğini düşünüyordu. O tür bir sancının yalnızlıktan kaynaklanması gerçekten de söz konusu olabilir miydi? Buna hiç zaman yitirmeden bir çözüm bulmalıydı.

"Artık bu şekilde yaşayamam," dedi yüksek sesle. "Yaşamıma bir an önce çekidüzen vermeliyim. Hemen şimdi."

Sabah saat 06.00'da irkilerek uyandı. Doktor başucunda durmuş, ona bakıyordu.

"Sancınız geçti mi?" diye sordu.

"Evet, iyiyim," diye karşılık verdi Wallander. "O ağrı neden olmuş?"

"Gerginlikten," dedi doktor. "Stresten. Siz daha iyi bilirsiniz."

"Evet," diye karşılık verdi Wallander. "Sanırım biliyorum."

"Geniş kapsamlı bir muayeneden geçmelisiniz," dedi doktor. "Eğer hiçbir şey bulunmazsa o zaman fiziksel bir sorununuz yok

demektir. O zaman da sizi kaygılandıran sorunları bulup çözmeniz gerekecektir."

Wallander hastaneden çıkarak arabasına atlayıp evine gitti. Duş yaptıktan sonra bir fincan kahve içti. Isı eksi üç dereceyi gösteriyordu. Gökyüzü pırıl pırıldı ve rüzgâr durmuştu. Mutfakta uzunca bir süre oturarak gece yaşadıklarını düşündü. Sancıları ve geceyi hastanede geçirmesi ona gerçekdışı gelmeye başlamıştı. Ama olanları gözardı etmemesi gerektiğinin de farkındaydı. Yaşamı kendi sorumluluğundaydı.

Ancak saat 08.15'de işe gidebileceğine karar verebilmişti.

Karakoldan içeri girer girmez, Björk, ona Stockholm'den adli tıp ekibinin zaman yitirilmeden getirilip olay yerinde adamakıllı bir soruşturma yapılması gerektiğini söyledi.

"Olay yeri diye bir şey yok ki," dedi Wallander. "Emin olduğumuz bir tek şey var, o da adamların tahlisiye botunda öldürülmedikleri."

"Rydberg artık olmadığına göre başkalarından yardım istemek zorundayız," dedi Björk. "Güvenebileceğimiz bir uzman yok burda. Lastik botun bulunduğu sahili neden kordon altına almadınız?"

"Cinayet o sahilde işlenmedi ki. Bot suda yüzüyordu. Dalgaların arasına plastik bir kordon mu koymamız gerektiğini öneriyorsun?"

Wallander öfkelenmişti. Evet, Ystad'da Rydberg kadar deneyimli başka birinin olmadığı doğruydu ama bu da Stockholm'den ne zaman yardım isteneceğine karar verebilecek düzeyde olmadığı anlamına da gelmezdi.

"Ya kararları benim almama izin verirsin," dedi. "Ya da bu olayla sen ilgilenirsin."

"Elbette kararları sen alacaksın," diye karşılık verdi Björk. "Ama Stockholm'e danışmadan hareket etmenin hata olduğunu düşünüyorum."

"Evet ama ben öyle düşünmüyorum."

Hâlâ bir yol alamamışlardı.

"Daha sonra gelip seninle görüşeceğim," dedi Wallander. "Düşüncelerini öğrenmem gereken bir iki şey var."

Björk şaşırmıştı.

"Bir şey mi buldun?" diye sordu. "Oysa ben duvara çarptığımızı sanıyordum."

"Pek sayılmaz. On dakika sonra yanında olurum."

Odasına giderek hastaneyi aradı ve hemen Mörth'e bağlandı.

"Yeni bir şey var mı?" diye sordu patoloğa.

"Raporu yazıyordum," diye karşılık verdi Mörth. "Bir iki saat daha sabredebilir misin?"

"Björk'e somut bir şeyler anlatmam gerek. Ne zaman öldüklerini söyleyebilir misin?"

"Hayır. Laboratuvar testlerinin sonuçlarını almamız gerek. Hücre dokuları çürümüş. Ancak bir varsayımda bulunabilirim."

"Bulun o zaman."

"Varsayımda bulunmaktan hoşlanmadığımı bilirsin. Bunun sana ne yararı olabilir ki?"

"Deneyimli olan sensin. Ne yaptığının bilincindesin. Test sonuçları senin zaten kuşkulandığın şeyleri onaylayacak, başka bir şey ortaya çıkmayacak. Neden kuşkulandığını kulağıma fısılda. Kimselere söylemeyeceğim."

Wallander bekledi.

"Bir hafta," dedi sonunda Mörth. "En az bir hafta olmuş olmalı. Ama bunu sana söylediğimi kimseye söyleme."

"Unuttum bile. Adamların Rus ya da Doğu Avrupalı olduğundan emin misin?"

"Evet."

"Hiç ummadığın bir şey buldun mu?"

"Mermi konusunda bir şey bilmiyorum ama daha önce hiç bu tür bir mermi görmemiştim."

"Başka bir şey var mı?"

"Evet. Adamlardan birinin kolunda bir dövme var. Süvari kılıcına benziyor. Bir tür Türk palası gibi bir şey."

"Anlayamadım. Ne gibi bir şey dedin?"

"Kılıç. Benim gibi bir patoloğun artık tarihe karışmış bir silah konusunda uzman olmasını bekleyemezsin."

"Dövmede bir yazı var mı?"

"Anlayamadım?"

"Dövmelerde genellikle bir şeyler yazılır. Bir kadın ya da yer adı gibi."

"Hayır yazı yoktu."

"Başka?"

"Şimdilik bu kadar."

"Pekâlâ, teşekkürler."

"Rica ederim."

Wallander telefonu kapattıktan sonra kahvesini alarak Björk'ü görmeye gitti. Martinsson'la Svedberg'in odalarının kapıları açıktı ama ikisi de içeride değildi. Telefonda konuşan Björk'ün konuşmasını bitirmesini beklerken oturup kahvesini içti. Björk sinirli bir ses-

le bir şeyler söyledikten sonra ahizeyi sert bir şekilde yerine koyunca Wallander boş bulunup sıçradı.

"Bu duyduğum en saçma şey," dedi Björk. "Hâlâ direnmenin ne anlamı var?"

"Güzel bir soru," dedi Wallander. "Ama neden söz ettiğinden emin değilim."

Björk öfkeden titriyordu. Wallander, onu daha önce hiç böyle sinirli görmemişti.

"Ne oldu?" diye sordu.

Björk başını çevirip ona baktı. "Bu konuda bir şey söylememem gerektiğini biliyorum ama söylemek zorundayım. Lenarp'daki yaşlı çifti öldüren o piç kurularından biri olan Lucia, geçen gün izinli olarak hapisten çıkmış. Geri dönmediğini söylememe gerek yok sanırım. Büyük olasılıkla çoktan burdan kaçıp gitmiştir. Onu asla bir daha yakalayamayacağız."

Wallander duyduklarına inanamıyordu.

"İzin mi vermişler? İçeri gireli daha bir yıl bile olmamıştı. O cinayet bu ülkede tanık olduğumuz en vahşi ve acımasız cinayetlerden biriydi. Ona nasıl izin verdiler?"

"Annesinin cenazesine gidecekmiş."

Wallander'in ağzı bir karış açık kalmıştı.

"Ama onun annesi on yıl önce ölmüştü! Çek polisinin bize yolladığı raporda okumuştum."

"Kız kardeşi olduğunu söyleyen bir kadın hapishaneye gitmiş ve kardeşinin cenazeye katılması için görevlilere yalvarmış. Anlaşılan kimse belgeleri kontrol etme zahmetine katlanmamış. Kadının elinde matbu bir kâğıt varmış ve kâğıtta da cenaze töreninin Ängelholm'daki bir kilisede yapılacağı yazıyormuş. Bu kâğıdın sahte ol-

duğu ortada. Bu ülkede sahte cenaze törenine ilişkin bir davetiyenin olabileceğini düşünemeyen hâlâ bazı safların olduğu anlaşılıyor. Yanına bir gardiyan vererek törene gitmesine izin vermişler. Bu olay evvelki gün oluyor. Cenaze töreni olmadığı gibi, kız kardeşinin de olmadığı anlaşılmış daha sonra. Gardiyanı etkisiz hale getirmişler, ellerini ve ayaklarını bağlayarak Jönköping yakınlarında bir ormana bırakmışlar. Daha da ileri giderek hapishane aracına binip Limhamn yolundan Kastrup Havaalanı'na gitmişler. Araba hâlâ havaalanında ama onlar ortada yok."

"Akıl alır gibi değil," dedi Wallander. "Onun gibi bir caniye kim izin verebilir?"

"Reklam panolarında yazdığı gibi: İsveç harika bir ülkedir," dedi Björk. "Midem bulanıyor."

"Bunun sorumlusu kim? Ona izin veren kişinin onun hücresine kapatılması gerekir. Böylesi bir şey nasıl olabilir?"

"Bu konuyla ilgileneceğim," dedi Björk. "Ama oldu işte. Kuş kafesinden uçtu."

Wallander, Lenarp'da vahşice katledilen yaşlı çifti düşündü. Düş kırıklığı içinde Björk'e baktı.

"Ne yararı olacak?" diye sordu. "Madem hapishane yetkilileri tutuklulara izin veriyor, o zaman neden onları yakalamak için canımızı dişimize takıyoruz?"

Björk bu soruyu yanıtlamadı. Wallander ayağa kalkarak pencerenin önüne gitti.

"Daha ne kadar yol alabiliriz?" diye sordu.

"Almak zorundayız," diye karşılık verdi Björk. "Tahlisiye botundaki o iki adama ilişkin bana bildiklerini anlatacak mısın?"

Wallander, ona tüm bildiklerini aktardı. Kendini son derece yorgun, bitkin ve düş kırıklığı içinde hissediyordu. O konuşurken Björk de bazı notlar alıyordu.

"Ruslar," dedi Wallander sözlerini tamamladığında. "Ya da Doğu Bloku'na ait ülkelerden birinden. Mörth bu konuda çok emin konuştu."

"Dışişleri Bakanlığı'yla bağlantı kursam iyi olacak," dedi Björk. "Rus polisiyle bağlantı kurmak onların işi. Ya da Polonya polisiyle. Veya Doğu Bloku'ndan diğer polislerle."

"Onlar İsveç'te yaşayan Ruslar da olabilir," dedi Wallander. "Ya da Almanya'da veya Danimarka'da."

"Öyle olsa bile Rusların büyük bir bölümü hâlâ Sovyetler Birliği'nde," dedi Björk. "Hiç zaman yitirmeden Dışişleri Bakanlığı'yla bağlantı kuracağım. Böylesi durumlarda ne yapılması gerektiğini onlar çok daha iyi bilir."

"Cesetleri tahlisiye botuna geri koyup sahil güvenlikten botu uluslararası sulara çıkarmasını isteyebiliriz," dedi Wallander. "Sonra da rahat bir şekilde soluk alarak arkamıza yaslanabiliriz."

Björk bu sözleri duymamış gibiydi.

"Onların kimliklerini saptamak için dışardan yardım almalıyız," dedi. "Fotoğraflar, parmak izleri, giysiler."

"Ve de dövme. Pala dövmesi."

"Pala mı?"

"Evet, pala."

Björk başını iki yana sallayarak telefona uzandı.

"Dur bir dakika," dedi Wallander.

Björk elini ahizeden çekti.

"Telefon eden adamı düşünüyorum da," dedi Wallander. "Martinsson'a göre adamın yerel bir aksanı varmış. Onu bulmalıyız."

"Elimizde ipucu var mı?"

"Yok. Zaten ben de bu yüzden onu aradığımızı belirten yasal bir şey yapmak istiyorum. Bu, genel bağlamda bir ilan olur. Kırmızı lastik tahlisiye botunu görenlerin polisi aramalarını belirten bir ilan gibi."

Björk onaylarcasına başını salladı. "Her halükârda benim basınla konuşmam gerekiyor. Gazeteciler telefon etmeye başladılar bile. Tenha bir sahilde olanlara ilişkin nasıl bu kadar çabuk haber alabiliyorlar, bir türlü anlayamıyorum. Yarım saat içinde her şeyi öğrenmişlerdi."

"İçimizden birilerinin bunu yaptığını hepimiz biliyoruz," dedi Wallander, Lenarp'daki işlenen çifte cinayeti anımsayarak.

"Ne demek istiyorsun?"

"Polis. Ystad polisi."

"Haberi sızdıran Ystad polisi mi?"

"Bunu nerden bilebilirim? Adamları basiretli davranmaları ve profesyonel gizliliğe önem vermeleri konusunda uyarmak senin görevin olmalı."

Björk yumruğunu sert bir şekilde masaya indirdi. Ama yine de Wallander sözlerine doğrudan bir karşılık vermedi.

"İlanı yayınlamalıyız," dedi yalnızca. "Haberlerden önce, öğle vakti. Basın toplantısında senin de hazır bulunmanı istiyorum. Hemen şimdi Stockholm'u arayıp onlardan yardım isteyeceğim."

Wallander ayağa kalktı. "Bunu yapmak zorunda kalmasaydık çok daha iyi olacaktı."

"Neyi yapmak zorunda kalmasaydık?"

"Tahlisiye botundaki adamları kimin vurduğunu öğrenmek."

"Bakalım Stockholm bu konuda ne diyecek," dedi Björk başını iki yana sallayarak.

Wallander odadan çıktı. Martinsson'la Svedberg'in odaları hâlâ boştu. Saatine bir göz attı: dokuz buçuğa geliyordu. Tahlisiye botunun tahta bir sehpanın üstünde durduğu karakolun bodrum katına indi. Büyük bir el feneriyle botun kenarında hangi ülkede imal edildiğine ilişkin bir yazı bulma ümidiyle onu tepeden tırnağa inceledi ama hayret içinde hiçbir şey bulamadı. Tatmin edici bir açıklama bulamamanın tedirginliği içindeydi. Lastik botun etrafında bir kez daha dolandı ve bu kez kısa bir halat parçası gözüne ilişti. Bu tahta zemini tutan halattan farklıydı. Bıçakla kesilmişti. Rydberg olsaydı bundan ne tür bir sonuç çıkarabilirdi, diye düşünmeye çalıştı ama kafasının içi bomboştu.

Saat onda odasına geri dönmüştü. Ne Martinsson'u ne de Svedberg'i buldu. Not defterini önüne çekerek öldürülen iki adamla ilgili bildiklerini yazmaya başladı. Bu adamlar Doğu Bloku'ndan gelmişlerdi; kalplerinden vurulmuşlar, daha sonra da ceketleri giyrilmiş ve hâlâ ne malı olduğu anlaşılamayan bir tahlisiye botuna koyularak denize atılmışlardı. Adamlara ayrıca işkence de yapılmıştı. Birden aklına bir şey geldi; not defterini kenara itti. İşkence edilip öldürülen insanların cesetleri saklanır, çukurlara gömülür ya da ayak bileklerine ağırlık bağlanarak denize atılırdı. Ama onları bir tahlisiye botuna koyarsan o zaman cesetlerin bulunması isteniyor demekti.

Amaç bu olabilir miydi? Bulunmaları mı istenmişti? Tahlisiye botu cinayetin gemide işlenmediğini mi gösteriyordu? Not defterine yazdıklarını yırtarak buruşturup çöp sepetine attı. Bu konuda ye-

terli bilgiye sahip değilim, diye geçirdi içinden. Rydberg olsaydı bana sabırlı olmamı öğütlerdi.

Telefon çaldı. Saat 10.45'di. Babasının sesini duyar duymaz onu görmeye gideceğine söz verdiğini hatırlamıştı. Saat 10.00'da babasının Löderup'taki evinde olacaktı. Tuval ve boya almak için de birlikte Malmö'ye gideceklerdi.

"Neden gelmedin?" diye sordu babası öfkeyle.

Wallander, babasına dürüst davranmaya karar verdi.

"Çok özür dilerim," dedi. "Unuttum."

Uzun bir sessizlik oldu.

"Hiç olmazsa dürüst davranıyorsun," dedi babası sonunda.

"Yarın gelirim."

"O zaman yarın gel," dedi babası ve telefonu kapattı.

Wallander bir not yazarak telefonun yanına koydu. Ertesi gün babasına gitmeyi unutmamalıydı.

Svedberg'in odasına telefon etti ama telefon açılmadı. Ne var ki, Martinsson karakola gelmişti. Wallander, onu görmek için koridora çıktı.

"Bugün ne öğrendim biliyor musun?" diye sordu Martinsson. "Tahlisiye botunu tanımlamanın hemen hemen olanaksız olduğunu. Tüm farklı modeller, farklı imalatçılar tarafından yapılıyor ama hepsi de birbirinin aynı. Yalnızca işin uzmanları aradaki farkı saptayabiliyormuş. Ben de bu yüzden Malmö'ye giderek birçok ithalatçı firmayla görüştüm."

Kahve içmek için kafeteryaya gittiler. Martinsson bir paket bisküvi aldı ve sonra da Wallander'in odasına gittiler.

"Demek şimdi tahlisiye botuyla ilgili her şeyi öğrendin," dedi Wallander.

"Birçok şeyi öğrendim ama bu botun nerde imal edildiğini henüz bilmiyorum."

"Botun üstünde nerde imal edildiğine ya da hangi ülkeye ait olduğuna ilişkin bir logo olmaması çok garip doğrusu," dedi Wallander. "Cankurtaran ekipmanlarında genellikle bu tür bilgiler her zaman vardır."

"Haklısın. Malmö'deki ithalatçılar da aynı şeyi söyledi. Ama bir olasılık daha var: sahil koruma. Tüm yaşamını gümrük teknelerinde çalışarak geçiren emekli Kaptan Österdahl on beş yıl Arkösund'da, on yıl da Gryt takımadalarında çalışmış. Daha sonra Simrishamn'a gelerek emekli oluncaya dek de orda çalışmış. Yıllar içinde de farklı gemilerle lastik botlar ve tahlisiye botları konusunda uzmanlaşmış."

"Sana bunları kim anlattı?"

"Sahil korumayı aradığımda şansım yaver gitti. Telefona yanıt veren adam Österdahl'ın kaptanlığını yaptığı gümrük teknelerinden birinde çalışmış."

"Güzel," dedi Wallander. "Belki bize yardım eder."

"O yardım edemezse kimse edemez," diye karşılık verdi Martinsson gerçek bir filozof edasıyla. "Sandhammaren'de oturuyormuş. Gidip onu buraya getirmek istiyorum. Belki bize bir şeyler anlatabilir. Bu arada herhangi bir gelişme var mı?"

Wallander, ona, Mörth'ün anlattıklarını anlattı.

"Belki de Rus polisiyle işbirliği yapmamız gerekecek," dedi Martinsson, Wallander sözlerini bitirdiğinde. "Rusça biliyor musun?"

"Hayır. Bu da işimizi olumsuz etkileyebilir."

"Umudumuzu yitirmemeliyiz."

Martinsson'un yüzünde düşünceli bir ifade oluştu.

"Bazen ben de senin gibi düşünmüyor değilim," dedi bir süre sonra. "Yani tüm cinayet vakalarından elimizi çekmemiz gerektiğini. Çünkü bunlar çok yıpratıcı olaylar. Kanlı ve gerçekdışı. Polis akademisinde öğrenciyken bizlere terk edilmiş tahlisiye botlarındaki işkence görmüş cesetler karşısında neler yapmamız gerektiği öğretilmedi. Her şey beni aşıyor gibi. Oysa ben henüz otuz yaşımdayım."

Son yıllarda Kurt Wallander de Martinsson gibi düşünüyordu. Dedektiflik yapmak her geçen gün daha da zorlaşıyordu. Hiç kimsenin daha önce yaşamadığı türde hunhar cinayetlerle karşı karşıya kalıyorlardı. Parasal nedenlerden ötürü birçok polis memurunun emniyet güçlerindeki işlerinden ayrılarak güvenlik elemanı olarak ya da özel dedektiflik firmalarında çalışmaya başladıkları artık herkesçe bilinen bir gerçekti. Aslında gerçek, polis memurlarının kendilerini son derece güvensiz hissettikleri için işlerinden ayrılmak zorunda kaldıklarıydı.

"Belki de gidip Björk'le konuşsak ve ona işkence yapılmış kişilerle nasıl başa çıkabileceğimiz konusunda bize bir eğitim vermesini istesek iyi olacak."

Wallander, Martinsson'un söylediklerinde gerçek payı olduğunun farkındaydı, çünkü o da zaman zaman kendini son derece güvensiz ve beceriksiz hissediyordu.

"Bu bizden önceki ve sonraki kuşakların vazgeçilmez sorunu," dedi. "Bizim de onlardan farklı kalır yanımız yok."

"Rydberg'in hiç şikâyet ettiğini hatırlamıyorum, sen hatırlıyor musun?"

"Rydberg hepimizden farklıydı. Ama gitmeden önce sana bir şey sormak istiyorum. Telefon eden adamla ilgili. Adam sana yabancı olduğuna ilişkin bir şey söylemiş miydi?"

Martinsson'un bu konuda en küçük bir kuşkusu bile yoktu.

"Hayır. Adam buralıydı. Nokta."

"O konuşmada aklına takılan bir şey var mı?"

"Hayır."

Martinsson ayağa kalktı.

"Ben şimdi Kaptan Österdahl'la görüşmek için Sandhammaren'e gidiyorum," dedi.

"Bot bodrumda," dedi Wallander. "Şansın açık olsun. Bu arada, Svedberg'in nerde olduğunu biliyor musun?"

"Hayır. Hiçbir bilgim yok. Belki de meteoroloji uzmanlarıyla görüşüyordur."

Wallander öğle yemeği için kasabanın merkezine gitti. Bir gece önce yaşadıklarını düşünerek yalnızca bir salata ısmarladı.

Basın toplantısından kısa bir süre önce karakola döndü. Bir iki not aldıktan sonra da, Björk, onu aradı.

"Basın toplantılarından nefret ederim," dedi Björk. "Zaten bu yüzden de hiçbir zaman emniyet teşkilatında komisyon üyesi olmadım. Olmayacağım da."

Gazetecilerin bekleştiği toplantı odasına birlikte gittiler. Wallander onları görünce Lenarp'da işlenen çifte cinayeti soruştururlarken karşılarına dikilen gazeteci ordusunu anımsadı. Toplantı odasında aslında yalnızca üç gazeteci vardı. Wallander ikisini tanıyordu: bunlardan biri *Ystad Recorder* gazetesinden bir kadın gazeteci, diğeriyse *Labour News*'ın yerel bürosundan gelen bir gazeteciydi. Wallander, onunla bir iki kez karşılaşmıştı. Üçüncü gazeteciyse saçları kısacık kesilmiş gözlüklü biriydi. Wallander, onu daha önce hiç görmemişti.

"*Güney İsveç Daily News* nerde?" diye fısıldadı Björk, Wallander'in kulağına. "Ve *Skåne Daily News*? Radyoyu saymıyorum."

Björk odanın bir köşesinde duran kürsüye çıktı. Genellikle duraksayarak konuşan Björk'ün gerektiğinden fazla ayrıntıya girmemesini diledi içinden Wallander.

Bir süre sonra da konuşma sırası ona geldi.

"Mossby Strand kıyılarında içinde iki ceset bulunan bir tahlisiye botu bulundu," dedi. "Cesetlerin kimliklerini henüz saptayamadık. Ama bildiğimiz kadarıyla bir deniz kazası olmadığı gibi denizde kaybolan kişilere ilişkin bir bilgi de gelmedi elimize. Bu da kamuoyunun ve sizlerin yardımınıza gereksimimiz var demektir."

Kimliği belirsiz telefon konuşmasından söz etmedi.

"Konuyla ilgili bilgisi olanların derhal polise başvurmalarını istiyoruz. Söyleyeceklerim bu kadar."

Kürsüye yeniden Björk çıktı.

"Sorularınız varsa yanıtlamaya hazırız," dedi.

Ystad Recorder gazetesinden gelen kadın gazeteci bir zamanlar son derece huzurlu bir yer olan Skåne'de şiddet olaylarına ne denli sıklıkla rastlanıldığını sordu.

Wallander bu soruya içinden güldü. Huzurlu, diye geçirdi içinden. Burası hiçbir zaman tam anlamıyla huzurlu bir yer olmadı ki.

Björk cinayet olaylarında bir artma olmadığını söyleyince *Ystad Recorder*'dan gelen gazeteci bu yanıtı tatminkâr bularak başka bir soru sormadı. *Labour News*'dan gelen diğer gazetecinin sorusu yoktu ve Björk tam toplantıyı bitirmeye hazırlanırken gözlüklü genç adam elini kaldırdı.

"Bir şey sormak istiyorum," dedi. "Bottaki adamların cinayete kurban gittiklerini neden söylemediniz?"

Wallander, Björk'e baktı.

"Bu aşamada o iki adamın nasıl öldüğünden henüz emin değiliz," diye karşılık verdi Björk.

"Hadi yapmayın, bu doğru değil. Herkes onların kalplerine isabet eden kurşunlarla öldürüldüklerini biliyor."

"Başka sorusu olan var mı?" dedi Björk ve Wallander, onun ter içinde kaldığını gördü.

"Başka soru var mı, ha?" dedi öfke dolu bir sesle genç gazeteci. "Benim ilk sorumu yanıtlamadan size neden başka bir soru sorayım ki?"

"Size daha fazla açıklama yapamam, ben söyleyeceklerimi söyledim," dedi Björk.

"Bu çok saçma," diye karşılık verdi gazeteci. "Ama bir soru daha soracağım. Öldürülen adamların Rus vatandaşı olduklarından kuşkulandığınızı neden açıklamıyorsunuz? Soruları yanıtlamaktan kaçındığınız ya da gerçekleri örtbas ettiğiniz bir toplantıya neden basın toplantısı diyorsunuz?"

Bunları nereden öğrenmiş olabilir ki, diye geçirdi içinden Wallander. Öte yandan da Björk'ün neden bunları doğrulamadığına şaşıyordu. Gazeteci aslında haklıydı. Gerçekler açıkça ortadayken neden bunları gözardı ediyordu?

"Dedektif Wallander'in de az önce söylediği gibi o iki adamın kimliklerini henüz saptamadık," dedi Björk. "Zaten bu yüzden de kamuoyundan yardım istiyoruz. Basının kamuoyunun dikkatini çekmesi için bize yardım edeceğini umuyoruz."

Genç gazeteci abartılı bir şekilde not defterini ceketinin cebine koydu.

"Geldiğiniz için teşekkür ederim," dedi Björk.

Kapının önünde Wallander, *Ystad Recorder*'dan gelen kadın gazeteciyi bir kenara çekti.

"Bu gazeteciyi tanıyor musun?" diye sordu.

"Hayır. Daha önce onu hiç görmedim. Söyledikleri doğru muydu?"

Wallander karşılık vermedi ve *Ystad Recorder*'dan gelen gazeteci de onu sıkıştırmayacak denli kibar biriydi.

"Kendini neden temize çıkarmadın?" diye sordu Wallander koridorda Björk'ü yakaladığında.

"Lanet olasıca gazeteciler," diye homurdandı Björk. "Tüm bunları nasıl öğrenmiş olabilir? Bu haberleri kim sızdırmış olabilir?"

"Herkes olabilir," diye karşılık verdi Wallander. "Ben bile olabilirim."

Björk taş gibi kesilerek ona baktı ama bir şey söylemedi.

"Dışişleri bu soruşturmayı mümkün olduğunca sessiz yürütmemizi istiyor," dedi.

"Neden?" diye sordu Wallander.

"Bunu onlara sormalısın," diye karşılık verdi Björk. "Bugün öğleden sonra daha başka talimatlar alacağımı umuyorum."

Wallander odasına geri döndü. Bu işlerden artık iyice sıkılmıştı. Masasının başına geçerek oturdu ve kilitli çekmecelerinden birini açtı. Çekmecenin içinde iş ilanlarının fotokopileri duruyordu. Trelleborg Lastik Firması güvenlik müdürü arıyordu. Bu ilanın arkasına Wallander bir hafta önce yazdığı başvuru yazısını eklemişti. Yazıyı yollayıp yollamama konusunda bir karar veremiyordu. Emniyet güçlerinde çalışmak bilginin ya dışarıya sızması ya da hiçbir neden yokken gizlenmesi anlamına geliyorsa artık bu işde çalışmak istemiyordu. Ona göre emniyet güçlerinde çalışmanın çok daha baş-

ka ve akılcı nedenleri olmalıydı. Çalışmalarının sürekli olarak akılcı, ahlaki ilkeler öne sürülerek kısıtlanması ve sorgulanmaması canını çok sıkıyor, bu tür bir işyerinde daha fazla çalışmak istemiyordu.

Düşünceleri telaşla içeri giren Svedberg tarafından kesildi.

"Nerdeydin?" diye sordu Wallander.

Svedberg, ona şaşkınlıkla baktı.

"Masanın üstüne bir not bırakmıştım," dedi. "Görmedin mi?"

Not yere düşmüştü. Wallander eğilerek notu aldı. Svedberg, Sturup'daki meteoroloji bürosuna gideceğini yazmıştı.

"İşe kestirme yoldan gitmemizin iyi olacağını düşünmüştüm," dedi Svedberg. "Sturup Havaalanı'nda çalışan birini tanıyorum. Birlikte Falsterbo'da kuşları izlemeye giderdik. Botun nerden geldiğine ilişkin bana yardım etmeye çalıştı."

"Bunu Norrköping'deki meteoroloji bürosunun yaptığını sanıyordum."

"Havaalanındaki arkadaşımla görüşürsem işleri hızlandıracağımı düşünmüştüm."

Cebinden bir tomar kâğıt çıkararak masanın üstüne yaydı. Wallander kâğıttaki şemalarla rakamları gördü.

"Botun beş günden beri denizde olduğunu hesapladık," dedi Svedberg. "Son haftalarda rüzgârın yönü sürekli değiştiğinden bu kararara vardı. Ama bunun da bize fazla bir yardımı olmadı."

"Yani?"

"Yani, tahlisiye botu uzaklardan gelmiş olabilir."

"Yani?"

"Danimarka ya da Estonya gibi ülkelerden buraya sürüklenmiş olabilir."

Wallander şaşkınlıkla Svedberg'e baktı.

"Bu gerçekten de mümkün olabilir mi?"

"Evet. İstersen sen kendin de Johnny'ye sorabilirsin."

"Güzel," dedi Wallander. "Şimdi git ve bana anlattıklarını Björk'de anlat. O da bu bilgiyi isterse dışişlerine aktarsın. O zaman da bu işten paçamızı kurtarabiliriz."

"Paçamızı kurtarabiliriz mi?"

Wallander o sabah olanları arkadaşına anlattı. Svedberg'in düş kırıklığına kapıldığını gördü.

"Başladığım bir işi yarıda bırakmaktan hiç hoşlanmam," dedi Svedberg.

"Henüz kesin bir şey yok. Ben sana yalnızca olayları ve duygularımı anlattım."

Svedberg, Björk'ü görmeye gidince Wallander yeniden iş başvuru mektubuna döndü. Bu arada da botun içindeki cesetler gözünün önünden gitmiyordu.

Mörth'ün otopsi raporu öğleden sonra on altı sıralarında geldi. Hâlâ laboratuvar testlerinin sonuçlarını bekliyordu ama adamların yaklaşık yedi gün önce öldürüldüklerini düşündüğünü belirtmişti. Ve büyük olasılıkla aynı süreden beri de tuzlu suda kalmışlardı. Adamlardan biri yaklaşık yirmi sekiz yaşındaydı, diğeriyse ondan biraz daha büyüktü. Her ikisi de son derece sağlıklıydı. Yoğun bir işkenceye maruz kaldıkları ortadaydı. Dişlerini Doğu Avrupalı dişçiler tedavi etmişti. Wallander raporu bir kenara koyarak camdan dışarı baktı. Hava kararmıştı ve karnı da acıkmıştı.

Björk arayarak Dışişleri Bakanlığı'nın ertesi sabah kendilerini arayacağını haber verdi.

"O zaman ben eve gidiyorum," dedi Wallander.

"Peki," diye karşılık verdi Björk. "O gazetecinin kim olduğunu çok merak ediyorum."

Bunu ertesi gün öğrendiler. *Express* gazetesinin ilk sayfası kıyıya vuran cesetlere ayrılmıştı. İlk sayfada öldürülen adamların Sovyet vatandaşı oldukları belirtilmiş ve dışişlerinin devreye girdiği haber verilmişti. Dışişlerinin Ystad polisine bu konuda hiçbir şey söylememesini emrettiği belirtilmiş ve gazete de bunun nedenini öğrenmek istediğini yazmıştı.

Wallander bu gazeteyi ancak ertesi gün öğleden sonra saat on beşte görmüştü. Bu arada da köprünün altından çok su akmıştı.

4. BÖLÜM

Wallander sabah sekiz civarında karakola geldiğinde sanki her şey birden olupbitmiş gibiydi.

Isı yeniden sıfırın altına düşmüştü ve dondurucu bir soğuk vardı. Wallander bir gece önceki sorunlardan arınmış, çok iyi uyumuştu. Kendini dinlenmiş hissediyordu. Tek kaygısı o gün öğleden sonra babasıyla Malmö'ye giderken babasının vereceği tepkiydi.

Koridorda Martinsson'a rastladı ve arkadaşının yüzünden çok önemli bir şey olduğunu anladı. Martinsson odasında oturamayacak kadar huzursuz olduğunda herkes çok önemli bir şeyin olduğunu artık öğrenmişti.

"Kaptan Österdahl botun gizemini çözdü," dedi Martinsson. "Vaktin var mı?"

"Her zaman vardır," dedi Wallander. "Odama gel. Svedberg'i de çağıralım."

Birkaç dakika sonra Wallander'in odasına toplanmışlardı.

"Kaptan Österdahl gibi kişileri aramıza almalıyız," dedi Martinsson. "Emniyet güçlerinde alışılmışın dışındaki konularda deneyimli olanlar için bir birim oluşturulmalı."

Wallander onaylarcasına başını salladı. O da zaman zaman aynı şeyi düşünürdü. Ülkenin dörtbir yanında anlaşılması güç, özel konularda uzman birçok kişi vardı. Herkes Härjedalen'deki bir kerestecinin nasıl yalnızca polisi değil, aynı zamanda içki konusunda uzman olan kişileri de yanıltan, Asya ülkelerinde üretilen bira şişesini tanımlamasını henüz unutmamıştı. Kerestecinin bulduğu bu delil çözümlenmesi olanaksız olan bir cinayetin aydınlanmasına yardımcı olmuştu.

"Bana herkesin bildiği gerçekleri söyleyerek yüksek maaş alan o danışmanlar yerine Kaptan Österdahl gibi birini ver, ben her şeyi bir çırpıda çözümleyeyim," dedi Martinsson. "Bize yardım etmeye hazır."

"Yardımcı oldu mu?"

Martinsson cebinden not defterini çıkararak masanın üstüne attı. Bunu sanki şapkasının içinden tavşan çıkaran bir sihirbaz havasıyla yapmıştı. Wallander, onun bu tavırlarına sinirlenmeye başlamıştı. Martinsson'un bu dramatik tavırları onu gerçekten de sinirlendiriyordu ama belki de bu Liberal Parti üyelerinin davranış biçimiydi.

"Heyecanla bekliyoruz," dedi Wallander kısa bir sessizlikten sonra.

"Sizler dün akşam evlerinize gittikten sonra Kaptan Österdahl'la ben bodrumdaki botu uzunca bir süre inceledik," dedi Martinsson. "Kaptan her gün öğleden sonra briç oynadığından ve bu alışkanlığından vazgeçmek istemediğinden bu incelemeyi daha önce yapamamıştık. Yaşlı bir beyefendi olan Kaptan Österdahl'ın çok keskin gözlemleri var. Onun yaşına geldiğimde ben de onun gibi olmak isterim."

"Hadi sadede gel," dedi Wallander. Yaşlı beyefendilerin nasıl inatçı olduklarını babasından çok iyi biliyordu.

"Botun çevresini bir köpek gibi inceledi," diye sürdürdü konuşmasını Martinsson. "Onu kokladı bile. Sonunda da botun en az yirmi yıllık ve Yugoslav malı olduğunu açıkladı."

"Bunu nasıl anladı?"

"İmalat tarzından-kullanılan malzemelerin karışımından. Tüm delilleri gözönünde bulundurduğunda da bir an bile duraksamadı. Onun söylediklerinin tümü de bu not defterinde kayıtlı. İşlerini bilen insanlara hayranım."

"Botun Yugoslav malı olduğuna ilişkin neden herhangi bir şey yazmıyordu üstünde?"

"Bot değil," dedi Martinsson. "Bu Kaptan Österdahl'ın bana öğrettiği ilk şey oldu. Bu yalnızca bir filika, başka bir şey değil. Ve hangi ülkenin malı olduğunu gösteren bir işaretin neden olmadığına ilişkin harika bir açıklama yaptı. İmalatçılar cankurtaran filikaları genellikle Yunanistan ve İtalya'ya gönderiyorlarmış. Oradaki firmalar da bu filikaların üstüne sahte etiketler koyuyormuş. Asya'da imal edilen saatlere Avrupa ticari markaların konulması gibi."

"Başka neler söyledi?"

"Birçok şey. Artık cankurtaran filikalarına ilişkin her şeyi ezbere biliyorum. Tarih öncesi dönemlerde bile birçok farklı cankurtaran filikaları varmış. Eski dönemlerde kullanılanlar kamışlardan yapılırmış. Burda sözünü ettiğimiz filika ise daha küçük Doğu Avrupa ya da Rus şileplerinde bulunurmuş. Bu tür filikaları asla İskandinav şileplerinde bulamazsınız. Çünkü denizyolları yetkilileri bunların kullanımını yasaklamış."

"Neden?"

Martinsson omuzlarını silkti.

"Kaliteleri kötü olduğundan. Kolayca batabiliyorlarmış. Filikanın yapımında kullanılan lastik standartların çok altındaymış."

Wallander bir an düşündü.

"Kaptan Österdahl'ın incelemesi eğer gerçekten doğruysa bu filika doğrudan Yugoslavya'dan geldi demektir. Ne İtalya'ya ne de başka bir yere gitmedi ve üstünde de imalatçı firmanın adı yazılı değil. O zaman demek ki, burda Yugoslav bandıralı bir şilep konusu."

"Bu şart değil," dedi Martinsson. "Bu filikalardan bazıları Rusya'ya dek uzanabiliyormuş. Bana kalırsa Moskova ile ona bağlı devletler arasında zorunlu mal takasının bir bölümü söz konusu olabilir. Kaptan, Häradskär açıklarında yakalanan Rus balıkçı teknesinde bunun eşi bir filika gördüğünü söyledi."

"Ama bizlerin Doğu Avrupa bandıralı bir şilep üzerinde yoğunlaşabileceğimiz kesin, değil mi?"

"Evet, Kaptan Österdahl'ın görüşü bu doğrultuda."

"Güzel," dedi Wallander. "Hiç olmazsa bunu biliyoruz."

"Ama bundan başka bir şey de bilmiyoruz," dedi Svedberg.

"Telefon eden adam eğer bizimle bir daha bağlantı kurmazsa hiçbir şey öğrenemeyeceğiz," dedi Wallander. "Bu adamların Baltık Denizi'nin karşısından geldiklerinin dışında bir şey bilmiyoruz."

Konuşması kapının vurulmasıyla kesildi. Bir polis memuru otopsi sonuçlarına ilişkin son ayrıntıları içeren zarfı getirmişti. Wallander arkadaşlarına raporu incelerken yanında kalmalarını söyledi. Rapora bakar bakmaz tepki gösterdi.

"İşte burda ilginç bir şey var," dedi. "Mörth cesetlerin kanlarında ilginç bir şeyler bulmuş."

"Aids mi?" diye sordu Svedberg.

"Hayır, uyuşturucu. Depresyonda sakinleştirici olarak kullanılan amfetamin, hem de yüksek dozda."

"Uyuşturucu kullanan Ruslar," dedi Martinsson. "Ruslar uyuşturucu kullananlara işkence yapıp öldürüyorlar. Sonra da onlara takım elbise giydirip kravat takıyorlar. Ve Yugoslav malı tahlisiye botuna koyup denize atıyorlar."

"Onların Rus olduklarını bilmiyoruz ki," dedi Wallander. "Aslında hiçbir şey bilmiyoruz."

Björk'ün numarasını çevirdi.

"Björk."

"Ben Wallander. Martinsson ve Svedberg yanımda. Dışişlerinden yeni bir talimat gelip gelmediğini merak etmiştik."

"Hayır henüz gelmedi. Ama yakında beni arayacaklarından eminim."

"Biraz sonra Malmö'ye gitmem gerekiyor."

"Git. Beni aradıklarında seni arar haber veririm. Ha, bu arada, gazeteciler canını sıkmaya başladı mı?"

"Hayır, neden?"

"Bu sabah *Express* gazetesi beni saat beşte uyandırdı. O andan itibaren de telefon susmak bilmiyor. Kaygılandığımı itiraf etmeliyim."

"Ortada kaygılanacak bir şey yok. Ne olursa olsun, onlar istediklerini yazacaklardır."

"İşte beni kaygılandıran da bu zaten. Bu tür söylentiler basında yayınlanmaya başlarsa soruşturma çıkmaza girebilir."

"Şansımız yaver giderse belki yararlı bilgi verebilecek birileri ya da görgü tanıkları bizlerle bağlantı kurabilir."

"Bundan kuşkuluyum. Ayrıca sabahın beşinde uyandırılmaktan da hiç hoşlanmıyorum. O saatte uyandırılan birinin uyku sersemliği içinde ağzından istemediği birçok şey çıkabilir."

Wallander telefonu kapattı.

"Paniğe kapılmayalım," dedi. "Şimdilik kendi soruşturmamızı yürütelim. Malmö'de yapmam gereken bir şey var. Yemekten sonra burda yeniden buluşalım."

Svedberg ve Martinsson odadan çıktı. Wallander, onlara Malmö'ye iş için gideceğine ilişkin bir izlenim bıraktığı için kendini biraz tedirgin hissetti. Polislerin herkes gibi ellerine bir fırsat geçirdiklerinde mesai saatleri içinde kendi özel işlerini yaptıklarını biliyordu ama kendini yine de tedirgin hissediyordu. Çok geri kafalıyım, diye geçirdi içinden. Üstelik henüz kırk yaşındayım.

Danışmadaki görevliye dışarı çıkacağını ve ancak yemekten sonra karakola geri döneceğini söyledi. Sonra da arabasına atlayarak Sandskogen'e oradan da Kåseberga'ya gitti. Yağmur durmuştu ama hava çok soğuktu ve sert bir rüzgâr esiyordu. Benzin almak için Kåseberga'da durdu. Daha vakit erken olduğundan rıhtıma giderek arabasını park edip dışarı çıktı. Rıhtımda hiç kimse yoktu. Gazete bayisiyle diğer dükkânlar kapalıydı. Garip bir dünyada yaşıyoruz, diye geçirdi içinden. Bu ülkenin büyük bir bölümü yalnız yazları yaşıyor. Kentlerin büyük bir bölümünde "kapalı" yazısıyla karşılaşıyoruz.

Soğuğa karşın taş rıhtımda ilerledi. Görünürde tek bir gemi bile yoktu. Tahlisiye botundaki cesetleri düşündü. Kimdiler? Neden işkence yapılıp öldürülmüşlerdi acaba? Ceketlerini onlara kim giydirmişti?

Saatine baktı, sonra da arabasına binerek babasının yaşadığı Löderup'un güney kesimine doğru yola çıktı. Babasını her zamanki gibi stüdyosunda resim yaparken buldu. İçeri girer girmez de burnuna keskin terebentin ve yağlıboya kokusu çarptı. Çocukluğuna geri dönmüş gibiydi. Wallander'in çocukluğuna ilişkin hiç unutmadığı anılarından biri resim sehpasının önünde duran babasıyla stüdyoyu saran bu kokuydu. Yıllardan beri hiçbir şey değişmemişti. Babası her zaman güneşin batışının resmini yapardı, bu asla değişmezdi. Ara sıra bu resme bir de kaz eklerdi.

Wallander'in babası konuk odası ressamlarındandı. Yeteneğini o kadar kusursuz bir düzeye getirmişti ki, resimlerinin konusunu değiştirmeye gerek duymuyordu. Wallander daha ileriki yaşlarında bunun babasının tembelliğiyle ya da yeteneksizliğiyle bir ilgisi olmadığını ama bu tekdüzeliğin babasına yaşamını sürdürmek için gerek duyduğu güven duygusundan kaynaklandığını fark etmişti.

Yaşlı adam fırçasını bir kenara koyarak ellerini kirli bir bez parçasına sildi. Üstünde her zamanki gibi bir tulum ve çizme vardı.

"Hazırım," dedi.

"Üstünü değiştirmeyecek misin?" diye sordu Wallander.

Babası, ona hayretle baktı.

"Neden değiştireyim ki? Bu günlerde insanlar alışverişe giderken takım elbise mi giyiyorlar?"

Wallander babasıyla tartışmanın bir anlamı olmadığını fark etti. Babasının inatçılığıyla savaşamayacağının farkındaydı. Ayrıca yaşlı adam öfkelenebilir ve Malmö yolculuğunu işkenceye dönüştürebilirdi.

"Nasıl istersen öyle olsun," dedi.

"Evet," diye karşılık verdi. "Öyle yapacağım."

Malmö'ye doğru yola koyuldular. Babası manzarayı izliyordu.

"Çok çirkin," dedi.

"Çirkin olan ne?"

"Skåne kışları çok çirkinleşiyor. Hava gri, ağaçlar gri, gökyüzü gri. İnsanlar bile gri."

"Haklı olabilirsin."

"Elbette haklıyım. Bundan hiç kuşkum yok. Skåne kışları berbat bir yer."

Resim malzemeleri satan dükkân kentin merkezindeydi. Wallander dükkânın hemen önünde arabasını park edecek bir yer bulmuştu. Babası ne satın almak istediğini biliyordu: tuvaller, boyalar, fırçalar ve çakı alacaktı. Sıra aldıklarını ödemeye geldiğinde cebinden küçük bir cüzdan çıkardı. Wallander bir kenarda durmuş, babasını izliyordu. Aldıklarını taşımasına bile izin vermemişti babası.

"İşte hepsi bu kadar," dedi babası. "Artık eve dönebiliriz."

Wallander bir yerde durup bir şeyler yemeleri gerektiğini düşündü. Bunu babasına söyleyince şaşkınlıkla karşı çıkmadığını fark etti. Svedela Moteli'nin önünde arabadan indiler ve motelin kafeteryasına gittiler.

"Burası selfservis," dedi Wallander. "Garson olduğunu sanmıyorum."

"O zaman biz de başka bir yere gideriz," diye karşılık verdi babası. "Eğer bir lokantada yemek yiyeceksek birilerinin bana servis yapmasını isterim."

Wallander babasının üstündeki lekeli tuluma kaygıyla bir göz attıktan sonra Skurup'daki pizzacıya gitmelerini önerdi, arabalarına atlayarak gittiler. Pizzacıda günün menüsünü ısmarladılar. Yemek-

lerini yerken Wallander babasını hiçbir zaman istediği gibi tanıyamayacağını düşünüyordu. Eskiden onun diğer insanlardan çok farklı olduğunu düşünürdü ama şimdi bundan o kadar emin değildi. Geçen yıl kendisini terk eden karısı Mona, onu babasını tanımaya çalışmamakla suçlardı. Kimbilir belki de babamla aramda var olan benzerlikleri görmek istemiyorumdur. Belki ona benzemekten korkuyorum. İnatçı ve kendi görmek istediklerinin dışında bir şeyi kabul etmeyen biri olduğumu fark etmek istemiyor olabilirim.

Ama aynı zamanda bir polisin inatçı olmasının bir avantaj olduğunu da düşünüyordu. Eğer birçok olayda üçüncü kişilerin kendisini inatçı diye değerlendirmeleri gibi davranmamış olsaydı karşılaştığı bu olayların çoğu çözülemeyecekti. Dikbaşlılık mesleki bir hastalık değildi.

"Sağır mı oldun?" diye sordu babası.

"Affedersin. Bir şey düşünüyordum."

"Eğer karşımda put gibi oturacaksan bir daha seninle yemeğe çıkmam."

"Ne söylememi istiyorsun?"

"İşlerinin nasıl olduğunu anlatabilirsin. Kızından söz edebilirsin. Hatta bana kendine yeni bir sevgili bulduğunu bile söyleyebilirsin."

"Yeni bir sevgili mi?"

"Yoksa hâlâ yaşama küs müsün?"

"Hayır ama kendime yeni bir sevgili bulamadım henüz."

"Neden?"

"Bu işler sandığın kadar kolay olmuyor."

"Peki ne yapıyorsun?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Çok zor bir soru mu sordum? Ben sana kendine yeni bir sevgili bulmak için ne yaptığını sordum, o kadar."

"Eğer barlara gidip gitmediğimi soruyorsan, hayır gitmiyorum."

"Hiçbir şey sormak istemiyorum. Yalnızca merak etmiştim. Her geçen yıl daha da tuhaflaşıyorsun."

"Tuhaf mı?"

"Sana söylediğim gibi yapmalıydın. Asla dedektif olmamalıydın."

Demek yine aynı konuya döndük, diye geçirdi içinden Wallander. *Hiçbir şey değişmiyor...* Terebentin kokusu. 1967 yılının o buz gibi soğuk günü. O sırada hâlâ Limhalm'daki evde oturuyorlardı, ama kısa bir süre sonra Wallander oradan ayrılacaktı. Bir mektup bekliyordu, postacıyı her gördüğünde koşarak mektup kutusuna gidiyor ve mektupları yırtarcasına açıyordu, sonunda beklediği mektup gelmişti. Polis Akademisi'ne kabul edilmişti ve sonbaharda okul başlıyordu. Koşarak babasının stüdyosuna gitmişti.

"Polis Akademisi'ne kabul edildim!" diye bağırmıştı. Ne var ki, babası onu kutlamamıştı. Elindeki fırçayı bile bırakmamış, resim yapmayı sürdürmüştü. Wallander babasının batan güneşin altında kızıla boyanan bulutların resmini yapmayı sürdürdüğünü ve bir evlat olarak ne denli düş kırıklığına kapıldığını hâlâ hatırlıyordu.

Garson kahvelerini getirdi.

"Dedektif olmamı neden istemediğini hâlâ anlamış değilim," dedi Wallander.

"Sen istediğini yaptın," dedi babası.

"Bu bir yanıt değil."

"Oğlumun sürekli olarak üstünde kurtçukların kaynadığı cesetlerin arasında dolaşacağı doğrusu hiç aklıma gelmezdi."

Bu cevap Wallander'i şaşkına çevirmişti. Üstünde kurtçukların kaynadığı cesetler mi?

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Wallander.

Babası bu soruyu yanıtlamadı. Kahvesinin son yudumlarını içmekle yetindi.

"Kahvem bitti," dedi. "Gidelim mi?"

Wallander hesabı istedi. Ödedikten sonra da, sorularımı asla yanıtlayamayacak, diye geçirdi içinden. Emniyet güçlerine katılmama neden hiçbir zaman razı gelmediğini asla öğrenemeyeceğim.

Lokantadan çıktıktan sonra arabaya atlayarak Löderup'e döndüler. Rüzgâr iyice sert esiyordu. Babası tuvalleri ve boyaları alarak stüdyoya götürdü.

"Ne zaman iskambil oynayacağız?" diye sordu.

"Bir iki gün içinde gelirim, oynarız," diye karşılık verdi Wallander.

Daha sonra da arabasına atlayarak Ystad'a geri döndü. Öfkelensin mi yoksa şaşırsın mı bir türlü kestiremiyordu. Sürekli olarak cesetlerin arasında dolaşmak. Babası ne demeye çalışıyordu?

Odasına girdiğinde saat 12.45 olmuştu. Bu arada babasını bir daha gördüğünde ondan kesin bir yanıt almaya karar vermişti. Kendini zorlayarak bu konuyu kafasının bir kenarına atmış, yeniden dedektif olmaya çalışıyordu. İlk iş olarak Björk'le konuşacaktı ama ahizeyi kaldırıp onun numarasını çeviremeden telefonu çaldı. Ahizeyi kaldırdı.

"Wallander."

Hatta cızırtılar vardı. Adını bir kez daha yineledi.

"Şu tahlisiye botuyla ilgilenen sen misin?"

Wallander sesi tanımamıştı. Bu hızlı hızlı ve baskı altında konuşan bir erkek sesiydi.

"Kimsiniz?"

"Bu önemli değil. Ben tahlisiye botu için aramıştım."

Wallander not defterine uzandı.

"Geçen gün arayan sen miydin?"

"Ben mi?" Adamın sesinde gerçek bir hayret ifadesi vardı.

"Ystad'a yakın bir yerde kıyıya vuracak bir tahlisiye botu konusunda bizi uyaran sen değil miydin?"

"Boş ver," diyerek adam telefonu kapattı.

Wallander bu konuşmanın ayrıntılarını not defterine yazdı. Hata yaptığının farkındaydı. Adam tahlisiye botundaki cesetler hakkında konuşmak için onu aramıştı ama başka birinin de aradığını duyunca çok şaşırmış, hatta korkmuş ve telefonu kapatmıştı. Onun, Martinsson'un konuştuğu adam olmadığı ortadaydı. Bu da konuyla ilgili bilgisi olanların sayısının birden fazla olduğu anlamına geliyordu. Martinsson haklıydı; olanları kim gördüyse, bunları bir gemiden görmüş olmalıydı. Karakışta kimse tekneyle dolaşmaya çıkmayacağına göre görgü tanıkları bir geminin tayfaları olmalıydı. Ama hangi geminin? Bu Baltık Denizi'nden geçen herhangi bir feribot, bir balıkçı teknesi, bir şilep ya da bir petrol gemisi olabilirdi.

Kapının eşiğinde Martinsson belirdi.

"Hazır mısın?" diye sordu.

Wallander, ona az önceki telefondan şimdilik söz etmemeye karar verdi. Tüm olanları yeniden gözden geçirdikten sonra meslektaşlarına bundan söz edecekti.

"Henüz Björk'le konuşmadım," demekle yetindi. "Yarım saat sonra buluşalım."

Martinsson odadan çıkınca Wallander, Björk'ü aradı.

"Björk."

"Ben Wallander. Nasıl gidiyor?"

"Odama gel anlatacaklarım var."

Wallander, Björk'ün ne anlatacağını merak etmişti.

"Bir ziyaretçimiz olacak," dedi Björk. "Dışişleri araştırmamızda bize yardımcı olabilecek birini gönderiyor."

"Dışişlerinden biri mi gelecek? Onlar cinayet soruşturması hakkında ne bilirler ki?"

"Bilmiyorum ama bugün öğleden sonra burda olacakmış. Onu senin karşılamanın iyi olacağını düşünüyorum. Uçağı Sturup Havaalanı'na saat 17.20'de iniyor."

"Tanrı aşkına!" dedi Wallander. "Bize yardım etmeye mi yoksa bize göz kulak olmaya mı geliyor?"

"Bilmiyorum," dedi bir kez daha Björk. "Ayrıca bu daha başlangıç. Bil bakalım kim aradı?"

"Şube müdürü mü?"

Björk, ona şaşkınlıkla baktı. "Nasıl bildin?"

"Bazen tahminlerimde yanılmam. Ne istiyormuş?"

"Olayın içinde yer almak. Ayrıca bize biri cinayet, diğeriyse narkotik uzmanı iki kişi gönderiyor."

"Onları da havaalanında karşılamam mı gerekiyor?"

"Hayır. Onlar başlarının çaresine bakacak."

Wallander bir an için düşündü. "Çok garip," dedi. "Dışişleri Bakanlığı neden buraya birini gönderiyor ki? Sovyet polisiyle bağlantı kurmuşlar mı? Ve de Doğu Bloku'yla?"

"Dışişlerinin bana söylediğine göre her şey kitabına uygun yapılıyormuş, tabi bu ne demekse." Björk ellerini iki yana açtı. "Bu

ülkede işlerin nasıl yürüdüğünü öğrenmem için yeterince uzun zamandır komiserlik yapıyorum. Buna karşın zaman zaman da kimse bana bir şey söylemiyor, beni karanlıkta bırakıyorlar. Bazen de Adalet Bakanlığı bu şekilde davranmaktan kaçınmıyor. Ama genellikle kendisine hiçbir açıklama yapılmayan İsveç kamuoyu."

Wallander son yıllarda ortaya çıkan adaletle ilgili skandallardan haberdardı ve bunlar genellikle devlet kuruluşlarındaki gereksiz gizlilikten kaynaklanıyordu. Kamuoyunun kuşkularında haklı olduğu artık ortaya çıkmıştı. Gerçek gücün büyük bir bölümü gizli ve loş koridorlarda sıkışıp kalmış, denetimden iyice uzaklaşmıştı.

Kapı vurulunca Björk, "Gir," diye bağırdı. Gelen Svedberg'di ve elinde akşam gazetelerinden biri vardı.

"Bunu görmek isteyeceğinizi düşündüm," dedi.

Wallander gazetenin birinci sayfasını görünce yüzünde hayret dolu bir ifade oluştu. İri puntolarla İskandinav kıyılarında bulunan cesetlerden söz ediyordu. Björk yerinden fırlayarak gazeteyi kaptı ve üçü de birbirinin üstünden yazıyı okumaya çalıştı. Wallander şaşkınlıkla gazetede yayınlanan resmine baktı. Resim, Łenarp cinayeti sırasında çekilmiş olmalı, diye geçirdi içinden.

"Bu cinayeti, cinayet dedektiflerinden Knut Wallman araştırıyor."

Björk gazeteyi bir kenara fırlattı. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. Şakağındaki damar atmaya başlamıştı. Svedberg kapıya doğru gitti.

"Her şeyi yazmışlar, ama adını yanlış yazmışlar," diye homurdandı Björk. "Sanki bu yazıyı sen Wallander ya da sen Svedberg yazmışsınız gibi. Gazete işin içine dışişlerinin girdiğini ve de şube müdürünün gelişmeleri yakından izleyeceğini biliyor. Tahlisiye bo-

tunun Yugoslav yapımı olduğunu bile yazmışlar. Benim bundan haberim bile yok. Doğru mu bu?"

"Doğru," dedi Wallander. "Bu sabah bana bunu Martinsson söylemişti."

"Bu sabah mı? Yapmayın, Tanrı aşkına! Bu lanet olası gazete ne zaman basıldı?"

Björk odanın içinde volta atmaya başladı. Wallander'le Svedberg bakıştılar. Björk sinirlendiğinde bu geçmek bilmezdi.

Björk yeniden gazeteyi alarak yüksek sesle okumaya başladı. "'Rus polisi çöktü. İsveç yeni bir siyasi skandalın eşiğinde.' Bununla ne demek istiyorlar? Bunu bana açıklar mısınız? Wallander?"

"Hiçbir şey anlamadım. Bence bizim uygulayacağımız en iyi ve akılcı yol bunları gözardı etmek olacaktır."

"İnsan böyle bir yazıyı nasıl gözardı edebilir? Bu olaydan sonra medya bizi asla rahat bırakmayacaktır."

Bu sözleri kanıtlamak istercesine telefon çaldı. *Daily News* gazetesinden bir muhabir gazetede çıkan yazıya ilişkin görüşlerini almak istiyordu. Björk ahizeyi eliyle kapattı.

"Bir basın toplantısı düzenlesek iyi olacak. Ya da bir basın bülteni mi hazırlamalıyız acaba? Hangisi daha iyi? Ne dersin?"

"İkisi de," diye karşılık verdi Wallander. "Ama basın toplantısı için yarını bekleyelim. Dışişlerinden gelecek olan adamın da belki söyleyecekleri vardır."

Björk kararını gazeteciye açıkladıktan sonra onun hiçbir soru sormasına fırsat vermeden telefonu kapattı. Björk'le Wallander basın bülteni üstünde çalışırlarken Svedberg odadan çıktı. Wallander ayağa kalkıp odadan çıkmaya hazırlanırken, Björk, onu durdurdu.

"Haberin dışarıya sızmasıyla ilgili bir şeyler yapmalıyız," dedi. "Benim çok saf davrandığım anlaşılıyor. Lenarp'daki cinayet olayı üstünde çalışırken geçen yıl bana bu konuda dert yandığını hâlâ hatırlıyorum ama ben aşırı tepki almamak için seni fazla ciddiye almamıştım. Bu konuda şimdi ne yapabilirim dersin?"

"Bir şey yapılabileceğini doğrusu pek sanmıyorum," dedi Wallander. "Ben bu dersi geçen yıl öğrenmiştim. Bu tür olaylara dayanmayı öğrenmeliyiz."

"Bir an önce emekli olmayı ne denli çok istediğimi bilemezsin," dedi Björk kısa bir an düşündükten sonra. "Bazen tüm dünyanın bana cephe aldığını düşünüyorum."

"Hepimiz zaman zaman bu tür duygulara kapılıyoruz," dedi Wallander. "Ben havaalanına gidip şu adamı karşılayayım bari. Adı ne?"

"Törn."

"Bu ilk adı mı?"

"Bilmiyorum."

Wallander odasına dönünce Martinsson'la Svedberg'in kendisini beklediğini gördü. Svedberg, Martinsson'a Björk'ün nasıl sinirlendiğini anlatıyordu. Wallander görüşmeyi kısa tutmaya karar verdi. Onlara kendisini arayan adamla ilgili bilgi verdikten sonra tahlisiye botunu birden fazla kişinin gördüğüne inandığını söyledi.

"Seni arayan buralı biri miydi?" diye sordu Martinsson.

Wallander evet dercesine başını salladı.

"O zaman onun izini bir şekilde mutlaka bulmalıyız," dedi Martinsson. "Petrol gemileriyle şilepleri bir kenara bırakalım. Geriye ne kalıyor?"

"Balıkçı tekneleri," dedi Wallander. "Skåne'nin dışında kaç balıkçı teknesi var?"

"Birçok," dedi Martinsson. "Şubat ayındayız ve çok azı limanda demirli duruyordur. Denizdeki balıkçı teknelerinin izini sürmek kolay olmayacak ama yapacağımız başka bir şey de yok galiba."

"Buna yarın karar veririz," dedi Wallander. "Her şey yarın değişebilir."

Wallander arkadaşlarına Björk'ün anlattıklarını söyledi. Martinsson buna kendisi gibi bir tepki verdi ama Svedberg yalnızca omuzlarını silkmekle yetindi.

"Bugün daha fazla yol alacağımızı sanmıyorum," dedi Wallander toplantıyı bitirirken. "Şu ana dek olanlara ilişkin bir rapor yazmam gerekiyor. Siz de kendi raporlarınızı yazsanız iyi olur. Yarın da cinayet bölümünden ve narkotikten gelecek kişilerle oturup tartışırız. Tabi bir de dışişlerinden gelecek olan Bay Törn var."

Wallander havaalanına erkenden gitmişti. Her zamanki gibi yorucu ve uzun mesai saatleriyle düşük ücretlerden şikâyet eden polislerin yanına giderek onlarla kahve içti. Saat 17.15'de de gelen yolculara ayrılan bölüme geçip beklemeye başladı. Arada sırada da duvara monte edilmiş televizyon ekranına bakıyordu. Stockholm uçağının indiği haber verilince Wallander birden dışişlerinden gelen bu adamın kendisini üniformalı bir polisin karşılayacağını düşünmüş olabileceğini fark etti. Ellerimi eğer arkamda kavuşturup volta atarsam belki benim polis olduğumu anlar, diye geçirdi içinden.

Gelen yolcuları dikkatle incelemeye koyuldu ama hiçbirinde karşılanmayı bekleyen bir ifade yoktu. Tüm yolcular çıktıktan sonra adamı kaçırdığını anladı. Dışişlerinde çalışanlar acaba nasıl insanlar-

dır, diye geçirdi içinden. Sıradan insanlara mı yoksa diplomatlara mı benzerler? Peki ama, diplomatlar neye benzer?

"Kurt Wallander," diye seslendi biri arkasından.

Hızla dönünce genç bir kadın gördü.

"Evet," dedi. "Ben Kurt Wallander."

Kadın eldivenini çıkararak elini uzattı. "Ben Brirgitta Törn," dedi. "Dışişlerinden. Herhalde bir erkek bekliyordunuz?"

"Haklısınız," diye karşılık verdi.

"Hâlâ fazla kadın diplomat yok," dedi Brirgitta Törn. "Ama yine de kadınlar İsveç Dışişleri Bakanlığı'nda önemli görevlerdeler."

"Güzel," dedi Wallander. "Skåne'e hoş geldiniz."

Bagajların çıkmasını beklerlerken Wallander, onu gizlice süzüyordu. Çok çekici bir kadın değildi ama bakışlarında insanın dikkatini çeken bir şey vardı. Valizi aldığında, dönüp ona bakınca bunun ne olduğunu fark etti. Gözlerinde lens vardı. Evliliklerinin ilk yıllarında Mona da lens takıyordu.

Arabaya gittiler. Wallander, ona Stockholm'de havanın nasıl olduğunu ve rahat bir yolculuk yapıp yapmadığını sordu. Genç kadın, onun sorularını yanıtladı ama araya bir mesafe koyduğu da hissediliyordu.

"Century adındaki bir otelde yer ayırttım," dedi Törn, Ystad'a doğru yola koyulduklarında. "Şimdiye dek hazırladığınız tüm raporları okumak istiyorum. Tüm materyallerin bana verilmesi gerektiğine ilişkin size bir talimat verildiğini sanıyorum."

"Hayır, verilmedi," dedi Wallander. "Kimse bu konuda bana bir şey söylemedi ama ortada bir sır olmadığına göre elbette raporları okuyabilirsiniz. Dosya arka koltukta."

"Çok iyi," diye karşılık verdi.

"Artık her şey açığa kavuştuğuna göre size bir şey sormak istiyorum," dedi Wallander. "Buraya neden geldiniz?"

"Doğu'da olan alışılmışın dışında gerçekleşen her olay dışişlerini ilgilendirir. Ayrıca, İnterpol'e üye olmayan ülkeler hakkında yasal bilgi edinme konusunda size yardımcı olabiliriz."

Politikacı gibi konuşuyor, diye geçirdi içinden Wallander. Söylediklerinde kuşku götüren bir şey yoktu.

"Alışılmışın dışında her olay," diye yineledi Wallander. "İlginç bir saptama. İsterseniz size tahlisiye botunu gösterebilirim, karakolda duruyor."

"Hayır, teşekkür ederim," dedi Törn. "Polisin işine karışmak istemem ama yarın sabah için bir toplantı ayarlarsanız memnun olurum. Olayların ne aşamada olduğuna ilişkin bir brifing almak isterim."

"Toplantı için en iyi saat 08.00," dedi Wallander. "Şube müdürlüğünden bize ekstra eleman gönderileceğini duydunuz mu, bilmiyorum. Onların yarın burda olacaklarını sanıyorum."

"Haberim var," dedi Törn.

Century Oteli meydanın hemen arkasındaydı. Wallander arabasını otelin önüne park etti ve arka koltuktaki dosyayı aldı. Sonra da bagajı açarak genç kadının valizini çıkardı.

"Daha önce Ystad'a gelmiş miydiniz?" diye sordu.

"Hayır."

"O zaman Ystad Karakolu adına sizi bu akşam yemeğe davet etmek istiyorum."

Genç kadının yüzünde belli belirsiz bir gülümseme oluştu.

"Çok naziksiniz," dedi. "Ama çalışmam gerek."

Wallander sinirlendiğini hissediyordu. Belki de bu kadın kasaba polisiyle yemek yemeği bir küçüklük olarak görüyordu.

"Continental Oteli'nin yemekleri çok güzeldir," dedi. "Meydana çıkınca hemen sağda. Sabah gelip sizi almamı ister misiniz?"

"Ben kendim gelirim," dedi. "Her şey için çok teşekkür ederim."

Wallander arabasına atlayarak evine gitti. Saat 18.30 olmuştu. Yaşamından hiç de hoşnut değildi. Yalnızca boş bir eve gitmek değildi canını sıkan. İş yaşamı da artık fena halde canını sıkmaya başlamıştı. Tüm bu sıkıntılar yetmezmiş gibi şimdi bir de sağlığı onunla oyun oynamaya başlamıştı. Eskiden işinde kendini güvende hissederdi ama artık hissetmiyordu. Bu güvensizlik duygusu geçen yıl Lenarp'da işlenen çiftte cinayeti çözmeye çalışırken başlamıştı. Eskiden Rydberg'le oturup İsveç'in artık eskisi gibi olmadığını, her şeyin olumsuzlukla dolu olarak değiştiğini ve ülkenin daha fazla sayıda emniyet gücüne gereksinimi olduğunu konuşurlardı. Wallander geçen zamanla birlikte yetersizliğinin de arttığını hissediyordu. İçindeki bu güvensizlik duygusunu yok etmesi olası değildi.

Buzdolabından bir şişe bira aldı, televizyonu açıp kanepeye uzandı. Ekranda tüm ülkenin heyecanla izlediği şovlardan biri vardı.

Wallander, Trelleborg Lastik Firması'ndaki iş fırsatını düşünmeye koyuldu. Kimbilir, belki de bu gereksinimi olduğu değişiklik için eşsiz bir fırsattı. Belki de insan bir süre polis olmalı ve daha sonra da yaşamını tümüyle farklı bir işe adamalıydı.

Gece yarısına dek yatmadı.

Telefon çaldığında salonun ışığını kapamak üzereydi. Hayır, bu akşam bari aramasınlar, diye geçirdi içinden. Yeni bir cinayetle uğraşmak istemiyorum. Ahizeyi kulağına götürür götürmez öğleden sonranın ilk saatlerinde kendisini arayan adamın sesini duydu.

"Tahlisiye botu hakkında bazı şeyler biliyor olabilirim," dedi adam.

"Bize yardımcı olacak her türlü bilgiye açığız," dedi Wallander.

"Bildiklerimi size ancak bir şartla anlatırım; polisin anlatacaklarımı kimseye söylemeyeceğini garanti ederseniz."

"İstediğiniz süre boyunca kimliğinizi gizli tutabilirsiniz."

"Bu yeterli değil. Bu konuşma hakkında hiçbir şeyin açıklanmayacağının garantisini istiyorum."

Wallander bir an düşündükten sonra adama söz verdi. Ama adam hâlâ kararsızdı. Bir şeyden korkuyor olmalı, diye geçirdi içinden Wallander.

"Size polis sözü veriyorum."

"Polis sözüne pek güvenmem."

"Güvenmelisiniz," dedi Wallander. "Kimse hakkımda olumsuz bir şey söyleyemez."

Kısa bir sessizlik olunca Wallander, onun hızlı soluklarını duydu.

"Sanayi sitesini biliyor musunuz?" diye sordu adam birdenbire.

Wallander biliyordu. Bu, kasabanın doğusundaki sanayi bölgesiydi.

"Hemen oraya gelin," dedi adam. "Yol aslında tek yönlü ama bu saatte trafik olmaz. Motoru ve farları kapatın."

"Nerde durmamı istiyorsunuz? Orası çok uzun bir cadde."

"Siz oraya gidin. Ben nasılsa sizi bulurum. Ama yalnız geleceksiniz. Aksi halde her şeyi unutun."

Adam telefonu kapattı.

Wallander kaygılanmıştı. Kendisine yardımcı olmaları için Martinsson'u ya da Svedberg'i araması gerektiğinin farkındaydı. Ama

kaygılarını bir kenara atmaya zorladı kendini. Hem zaten ne olabilirdi ki?

Kanepeden fırlayarak ayağa kalktı. Isı sıfırın altına inmişti, boş sokaktaki arabasına binerken soğuktan titriyordu.

Oto galerileri ve dükkânlarla dolu caddeye saptığında gece zifiri karanlıktı. Yolun yarısına dek gittikten sonra farlarını ve motoru kapadı. Karanlıkta beklemeye koyuldu. Kontrol panelinin üstündeki floresan saatin ışığı gece yarısını geçtiğini gösteriyordu.

00.30'da hiçbir şey olmadı. Saat 01.00'e kadar kimse gelmezse eve dönmeye karar verdi.

Adam arabanın yanına gelinceye dek onu fark edememişti. Telaşla camı açtı. Adamın yüzü karanlıkta olduğundan Wallander, onu göremiyordu. Ama sesini hemen tanımıştı.

"Arkamdan gel," dedikten sonra adam gecenin karanlığında yok olup gitti.

Birkaç dakika sonra ters yönden bir araba yaklaştı ve farlarını yakıp söndürdü. Wallander onun arkasından giderek, kasabanın doğu kesiminden çıktılar.

Wallander birden korktuğunu hissetti.

5. BÖLÜM

Brantevik'deki limanda kimseler yoktu. Yalnızca suya yansıyan tek tük bir iki ışık vardı. Wallander elektriklerin mi kesildiğini yoksa yerel yönetimin enerji tasarrufu mu yaptığını kestiremedi. Toplumumuzun geleceği her gün daha da kararıyor. Bu gerçek her geçen gün kendini daha fazla belli eder oldu.

Önündeki arabanın farları söndü. Wallander de kendi farlarını söndürdü. Kontrol panelinin üstündeki saat 01.25'i gösteriyordu. Birden bir el fenerinin ışığı ortalığı aydınlattı. Işık karanlıkta dans ediyor gibiydi. Wallander arabasının kapısını açarak dışarı çıktı. Soğuk hava yüzüne bir tokat gibi çarpmıştı. El fenerli adam birkaç metre ilerisinde duruyordu. Wallander, onu hâlâ tam olarak göremiyordu.

"Rıhtıma gidelim," dedi adam.

Belirgin bir İskandinav aksanıyla konuşuyordu. Wallander bu aksanla insanın tehdit edercesine konuşmasının olanaksız olduğunu geçirdi aklından.

"Neden?" diye sordu. "Neden rıhtıma gitmemiz gerekiyor?"

"Korkuyor musun?" dedi adam. "Rıhtımda bir tekne olduğu için oraya gideceğiz."

Arkasına dönerek rıhtıma doğru gitti, Wallander de onu izledi. Buz gibi bir rüzgâr esiyordu. Bir balıkçı teknesinin yanında durdular. Denizin ve benzinin kokusu yoğundu. Adam, Wallander'e feneri uzattı.

"Halata doğru tut feneri."

Wallander, onu ancak o zaman doğru dürüst görebildi. Kırk yaşlarındaydı. Yaşamını açık havada geçiren birinin kaba yüz hatlarına sahipti. Üstünde lacivert bir tulumla gri bir ceket vardı. Adam halatı çözerek tekneye atladı. Gecenin karanlığında dümen bölümüne doğru gitti. Wallander bekledi. Gaz lambası yandı ve adam güvertede belirdi.

"Tekneye hoş geldin," dedi.

Wallander güvertenin buz gibi soğuk parmaklığına tutunarak tekneye atladı. Dümen bölümüne geri dönen adamın arkasından gitti.

"Sakın düşeyim deme," dedi adam. "Su çok soğuk."

Dümen bölümünden makine dairesine giden adamı izledi. İçeride yoğun bir benzin kokusu vardı. Adam gaz lambasını duvardaki bir çengele astı.

Wallander adamın çok korktuğunu fark etmişti. Telaşlı bir hali vardı. Wallander son derece rahatsız ve üstünde kirli bir battaniye olan ranzaya oturdu.

"Sözünde duracağını umuyorum," dedi adam.

"Ben her zaman sözümde dururum," diye karşılık verdi Wallander.

"Kimse her zaman verdiği sözleri tutmaz," dedi adam. "Başıma gelebileceklerden kaygılanıyorum."

"Adın ne?"

"Bunun bir önemi yok."

"Ama tahlisiye botundaki iki cesedi gördün, değil mi?"

"Görmüş olabilirim."

"Görmeseydin bizi aramazdın."

Adam ranzanın üstündeki haritayı aldı.

"İşte burda," dedi parmağıyla göstererek. "İşte tam burda botu gördüm. Onu fark ettiğimde saat 14.00 civarındaydı ve ayın on ikisiydi. Yani, geçen salı. Botun nereden geldiğini anlamaya çalıştım ama beceremedim."

Wallander kâğıt ve kalem bulabilmek için ceplerini karıştırdı ama bulamadı.

"Acele etme," dedi. "Her şeye başından başlayalım. Botu fark ettiğinde tam olarak nerdeydin?"

"Nerde olduğumu yazmıştım," dedi adam. "Ystad'dan altı deniz mili uzaktaydım, güneye doğru gidiyordum. Bot ise kuzeybatı yönünden geliyordu. Onun tam konumunu yazmıştım."

Wallander'e buruşuk bir kâğıt parçası uzattı. Rakamlar ona hiçbir şey ifade etmemesine karşın Wallander adamın doğru söylediğini fark etmişti.

"Tahlisiye botu suda sürükleniyordu," dedi adam. "Kar yağmasaydı onu fark etmezdim."

Biz fark etmezdik, diye geçirdi içinden Wallander. Adamın her birinci tekil şahıs kullanışında Wallander içgüdüsel olarak onun gerçeğin yalnızca bir bölümünü anlattığını düşünüyordu.

"Bot teknenin iskele tarafına doğru sürükleniyordu," diye sürdürdü konuşmasını adam.

"Onu çekme halatıyla İsveç kıyılarına doğru çektim sonra da kıyıyı görünce bıraktım."

Bu da bottaki halat parçasının nereden geldiğini açıklıyor, diye geçirdi içinden Wallander. Aceleleri vardı ve tedirgin olmuşlardı. Halatı koparmayı bile göze almışlar.

"Balıkçı mısın?"

"Evet."

Hayır, diye geçirdi içinden Wallander. Yine yalan söylüyorsun ve çok kötü bir yalancısın. Neden korktuğunu doğrusu çok merak ediyorum.

"Dönüyordum," dedi adam.

"Teknende mutlaka bir telsiz olmalı," dedi Wallander. "Neden sahil güvenliği uyarmadın?"

"Geçerli bazı nedenlerim vardı."

Wallander adamın korkularını gidermek zorunda olduğunu fark etti, aksi halde hiçbir şey öğrenemeyecekti. Güven duymalı, diye geçirdi içinden. Bana gerçekten güven duyabileceğini hissetmeli.

"Her şeyi öğrenmem gerekiyor," dedi Wallander. "Burda söylenenlerin soruşturmada yararlı olması gerek, ama bu sözleri kimin söylediğini hiç kimse bilmeyecek."

"Kimse bir şey söylemedi. Kimse telefon etmedi."

Wallander birden adamın kimliğini açıklamak istememesinin son derece basit bir açıklaması olduğunu fark etti. Martinsson'la konuşurken adamın teknede yalnız olmadığını fark etmişti ama şimdi teknede kaç kişi olduklarını öğrenmek zorundaydı. Belki iki kişiydiler. Üç olamazdı, ikiden fazla olamazdı. Ve bu adam da o ikinci adamdan korkuyordu.

"Kimse telefon etmedi," dedi Wallander. "Bu tekne senin mi?"

"Bunun ne önemi var?"

Wallander olanları yeniden düşünmeye başladı. Bu adamın bottaki cesetlerle uzaktan yakından bir ilgisi olmadığından artık emindi. Bu adam o sırada yalnızca bir raslantı sonucu teknedeydi ve botu görmüş ve onu kıyıya çekmişti. Bu da işleri kolaylaştırıyordu ama adamın neden bu kadar korktuğunu da bir türlü anlayamıyordu. Diğer adam kimdi?

Tam o sırada jetonu düştü. Kaçakçılar. Teknede ya kaçak göçmen ya da içki taşıyorlardı. Bu tekne kaçıkçılık işleri için kullanılıyordu. İşte bu yüzden de teknede balık kokusu yoktu.

"Botu gördüğünde denizde başka bir gemi var mıydı?"

"Hayır."

"Bundan emin misin?"

"Ben sana yalnızca gördüklerimi anlatıyorum."

"Ama daha önce tahmin ettiğini söylemiştin."

Bu sözlere aldığı yanıt kesindi.

"Bot uzun zamandır denizdeydi. Denize yeni atılmış olamazdı."

"Neden?"

"Çünkü çevresinde yosunlar oluşmaya başlamıştı."

Wallander botu ilk kez inceldiğinde yosun gördüğünü hatırlamıyordu.

"Botu bulduğumuzda yosun falan yoktu."

Adam kısa bir an düşündü.

"Botu kıyıya doğru çekerken yosunlar temizlenmiş olmalı. Çünkü suya batıp çıkıyordu."

"Sence bot ne zamandan beri denizdeydi?"

"Bir haftadan beri olabilir. Ama kesin bir şey söylemek zor."

Wallander adamı incelemeye koyuldu. Son derece huzursuz bir hali vardı ve en küçük bir ses karşısında da hemen tedirgin oluyordu.

"Bana söylemek istediğin başka bir şey var mı?" diye sordu Wallander. "En küçük bir ayrıntı bile çok önemli olabilir."

"Bot bence Baltık ülkelerinden birinden buraya gelmiş olabilir."

"Neden böyle düşünüyorsun? Almanya'dan gelmiş olamaz mı?"

"Ben bu suları iyi tanırım. Botun Batık ülkelerinin birinden geldiğine eminim."

Wallander o bölgenin haritasını gözlerinin önünde canlandırmaya çalıştı.

"Çok uzun bir yol," dedi. "Polonya sahillerini baştan başa geçtikten sonra, dosdoğru Alman karasularına girmesi gerekiyor. Buna inanamıyorum."

"İkinci Dünya Savaşı sırasında mayınlar kısa zamanda uzun yollar alabiliyordu. Son günlerde esen sert rüzgârlar botun yolculuğunu da hızlandırmış olabilir."

Birden gaz lambasının ışığı azaldı.

"Bildiklerim bu kadar. Daha fazla anlatacak bir şeyim yok," dedi adam haritayı katlarken. "Verdiğin sözü hatırlıyorsun, değil mi?"

"Verdiğim sözleri asla unutmam. Ama bir sorum daha var. Neden korkuyorsun? Neden gece yarısı buluşmak zorunda kaldık?"

"Korkmuyorum," diye karşılık verdi adam haritayı kaldırırken. "Ayrıca korkuyor da olsam bu yalnızca beni ilgilendirir."

Wallander çok geç olmadan sorması gereken başka sorusu olup olmadığını düşündü.

İkisi de teknenin hafifçe sallanmaya başladığını fark etmemişti. Bu son derece hafif bir sallantı olduğu için fark edilmemesi olağandı.

Wallander ranzadan kalkarak el feneriyle dümenin bulunduğu yerin duvarlarını aydınlattı. Tekneyi daha sonra kendisine hatırlatabilecek hiçbir şey bulamadı.

"Sana gerek duyarsam seni nerde bulabilirim?" diye sordu rıhtıma çıktıklarında.

"Bulamazsın," diye karşılık verdi adam. "Aslında buna gerek de olmayacak. Çünkü sana bildiğim her şeyi anlattım."

Wallander rıhtımda yürürken adımlarını sayıyordu. Yetmiş üçüncü adımda limanın çakıl taşlı zeminine bastığını fark etti. Adam karanlığın içinde kaybolmuştu. El fenerini almış ve tek bir sözcük bile söylemeden çekip gitmişti. Wallander motoru çalıştırmadan arabasında bir süre oturdu. Bir an için karanlıkta bir gölge gördüğünü varsaydı ama sonra da hayal gördüğüne karar verdi. Yine de bunun, bir an önce oradan uzaklaşması anlamına geldiğini hissetti. Anayola çıkınca hızını kesti ama dikiz aynasından bakınca arkasından gelen başka bir araç olmadığını fark etti.

Eve geldiğinde saat 02.45 olmuştu. Mutfak masasına oturup balıkçı teknesindeki konuşmaların ayrıntılarını yazmaya başladı. Baltık ülkeleri, diye geçirdi içinden. Tahlisiye botu onca yol boyunca sürüklenmiş olabilir miydi? Oturma odasına giderek, opera programlarıyla eski dergilerin arasında sıkışmış okul döneminden kalmış bir atlası bulup çıkardı. Güney İsveç ve Baltık Denizi. Baltık ülkeleri atlasta İsveç'e çok yakın duruyorlardı ama aynı zamanda da çok uzaktaydılar. Deniz, akıntı ve rüzgârla ilgili hiçbir şey bilmiyorum, diye geçirdi içinden. Adam haklı olabilir mi? Hem bana neden yalan söylesin ki? Bir kez daha adamın korkusunu ve diğer kişiyi düşündü. Adamın korktuğu diğer kişiyi.

Yattığında saat 04.00 olmuştu. Uzun bir süre uyuyamadı.

Birden irkilerek uyandı. Komodinin üstündeki saat 07.46'yı gösteriyordu. Küfrederek yataktan fırladı. Diş fırçasıyla macununu

ceketinin cebine atarak evden fırladı, saat sekizde arabasını karakolun önüne park etti. Danışma görevlisi Ebba, ona seslendi.

"Björk seni hemen görmek istiyor," dedi. "Ne oldu? Uyanamadın mı?"

"Sorma," diye karşılık veren Wallander dişlerini fırçalamak için koşarak tuvalete gitti. Aynı zamanda da toplantı için kafasını toplamaya çalışıyordu. Brantevik limanında gece gittiği balıkçı teknesinde yaşadıklarıyla nasıl başa çıkacaktı?

Björk'ün odasına gittiğinde kimse yoktu. Odadan çıkarak karakolun en büyük toplantı odasına gitti, kendini derse geç kalan bir öğrenci gibi hissederek kapıyı hafifçe vurdu.

Oval masanın etrafında altı kişi oturuyordu. Başlarını kaldırıp ona baktılar.

"Galiba birkaç dakika geciktim," dedi kendisine en yakın olan boş sandalyelerden birine oturarak. Björk, ona dik dik bakıyordu ama Martinsson'la Svedberg geceyi nerede geçirdiğini merak edercesine bakarak hafifçe gülümsediler. Svedberg'in kendisine alaycı bir tavırla baktığını düşündü. Björk'ün solunda oturan Birgitta Töm'ün yine gizemli bir hali vardı. Onun yanında da Wallander'in tanımadığı iki kişi oturuyordu. Wallander yerinde hafifçe doğrularak onları selamladı. Bu iki adam ellili yaşlarındaydılar. Şaşırtıcı bir şekilde birbirlerine benziyorlardı. Yüzlerinde dostça bir ifade vardı. Birincisi adının Sture Rönnlund, ikincisi de Bertil Lovén olduğunu söyledi.

"Ben cinayet masasındanım," dedi Lovén. "Sture de narkotikten."

"Kurt en deneyimli elemanlarımızdan biridir," dedi Björk. "Buyrun, kahve alın."

Herkes kahvesini aldıktan sonra Björk toplantıyı başlattı.

"Alabileceğimiz her türlü yardıma gereksinimimiz olduğunu söylememe gerek yok," dedi. "Cesetlerin bulunmasıyla birlikte medyanın olaya atmaca gibi saldırmasını hepinizin fark ettiğinden eminim. Bu yüzden bu soruşturmada sizlerin yardımına gereksinimimiz var. Birgitta Törn bize gözlemci olarak katıldı. İnterpol'ün etkisi dışında kalan ülkeler söz konusu olursa bize yardım edecek."

Bu konuşmadan sonra sıra Wallander'e gelmişti. Herkese ayrıntılı bir rapor verildiğinden ayrıntılara girmedi ama olanları kısaca özetledi. Adli tıp raporu üstünde kısa bir süre konuştu. Konuşmasını bitirince de Lovén bir iki konuya ilişkin sorular sordu. Hepsi bu kadardı. Björk masanın etrafında oturanlara baktı.

"Evet," dedi. "Başka bir şey var mı?"

Wallander, Björk'ün kararı dışişleri görevlisiyle Stockholm'lu iki dedektife bırakmasına sinirlenmişti. Bir tepki göstermek amacıyla konuşmak istediğini belirtti.

"Burda tam olarak açıklanmayan birçok şey var," dedi. "Yalnızca bu olaydan söz etmiyorum. Dışişleri Bakanlığı'nın Birgitta Törn'ü neden Ystad'a gönderdiğini anlamış değilim. Bakanlığın bunu bizim Rus polisiyle sağlam ilişkiler kurmamıza yardım ettiği için yaptığına inanmıyorum. Bana kalırsa Dışişleri Bakanlığı bizim soruşturmamızı yakından izlemek istiyor ve eğer bu doğruysa neyin izleneceğini öğrenmek istiyorum. Ve hepsinin ötesinde de bakanlığın bu kararı neden verdiğini bilmek istiyorum. Bu nedenlerden ötürü de Stockholm'ün bizim bilmediğimiz birçok şeyi bildiğini düşünmeden edemiyorum. Ya da bu kararı belki de dışişleri değil ama bizim bilmediğimiz başka biri verdi."

Wallander sözlerini tamamladığında odada ölümcül bir sessizlik oluşmuştu. Björk, ona dehşetle bakıyordu.

Sonunda bu sessizliği Birgitta Törn bozdu.

"Ystad'a gelme kararımızdan herhangi bir şekilde kuşkulanmanıza gerek yok," dedi. "Doğu Avrupa'daki çalkantılı durum ordaki gelişmeleri yakından izlememizi gerektiriyor."

"O adamların Doğu Bloku'ndan olduklarını bile tam olarak bilmiyoruz ki," dedi Wallander, Törn'ün sözünü keserek. "Yoksa siz bizim bilmediğimiz bir şeyi mi biliyorsunuz? O zaman bunu ben de öğrenmek isterim."

"Galiba biraz sakinleşsek iyi olacak," dedi Björk.

"Sorumun yanıtlanmasını bekliyorum," diye karşılık verdi Wallander. "Dengesi bozuk bir siyasi ortama ilişkin karanlıkta kalmak istemiyorum."

Birgitta Törn'ün yüzündeki gizemli ifade birden kayboldu. Wallander'e ters bir şekilde baktı. Hımm, diye geçirdi içinden, beni sevmiyor.

"İçinde bulunulan durumu az önce de belirtmiştim," dedi Törn. "Eğer ne denli hassas bir durumla karşı karşıya olduğumuzu algılayabiliyorsanız bu şekilde bir tavır takınmanın hiç gereği olmadığını anlarsınız."

Wallander başını iki yana sallayarak Lovén'le Rönnlund'a döndü.

"Size ne tür talimat verildi?" diye sordu. "Yasal bir başvuru yapılmadan Stockholm buraya yardım göndermez ve bizim de böylesi bir başvuru yapmadığımızı biliyorum. Yoksa yaptık mı?"

Björk hayır dercesine başını salladı.

"Pekâlâ, demek Stockholm kendi yetkilerini kullandı. Eğer birlikte çalışacaksak bunun nedenini öğrenmek isterim."

Lovén yerinde huzursuzca kıpırdandı, soruya Rönnlund karşılık verdi. Wallander, onun sesindeki anlayışlı ifadeyi fark etmişti.

"Şube müdürlüğü yardıma gereksiniminiz olabileceğini düşündü," dedi. "Bizim amacımız size elimizden geldiğince yardım etmek. Hepsi bu. Soruşturmadan sizler sorumlusunuz ve eğer size yardımcı olabilirsek, ne mutlu bize. Ne ben ne de Bertil bu olayı kendi başınıza çözümleyebileceğiniz konusunda kuşku duymuyoruz, ayrıca ben son birkaç yıldan beri sizin son derece kararlı ve hızlı davrandığınızı da biliyorum."

Wallander teşekkür edercesine başını salladı. Martinsson gülümsüyor, Svedberg de masanın üstünde bulduğu bir ataçla düşünceli bir şekilde dişlerini karıştırıyordu.

"Peki, şimdi bulunduğumuz noktadan nereye gidebileceğimizi tartışalım," dedi Björk.

"Haklısın," dedi Wallander. "Size açıklamak istediğim birkaç teorim var ama öncelikle dün gece yaşadığım bir serüvenden söz etmek istiyorum."

Sakinleştiğini fark etti. Törn'ün hakkından istediği gibi gelemediği için de kendisine kızıyordu. Çok yakında nasıl olsa onun buraya neden geldiğini öğrenecekti. Rönnlund'un verdiği destek kendini iyi hissetmesini sağlamıştı. Onlara kendisine gelen telefondan ve Brantevik'deki balıkçı teknesinden söz etti. Adamın tahlisiye botunun Baltık devletlerinden buraya sürüklenmiş olduğundan emin olduğunu vurguladı. Björk kendinden hiç beklenmeyen bir tavırla harekete geçerek danışmaya telefon edip deniz haritalarının bir an önce yukarıya, toplantı odasına gönderilmesini istedi. Wallander,

Ebba'nın danışmanın önünden geçen ilk polis memurunu yakalayarak eline haritaları tutuşturup odaya göndermesini emredişini gözünün önünde canlandırınca kendi kendine gülümsedi. Bir fincan kahve alarak teorilerini açıklamaya başladı.

"Elimizdeki deliller bu adamların bir gemide öldürüldüklerini gösteriyor," dedi. "Böyle düşününce de insanın aklına katillerin neden cesetleri denize atıp kurtulmadıkları geliyor ama bence onlar cesetlerin bir şekilde bulunmasını istediler. Neden bu şekilde davrandıklarını bilmiyorum ama botun bir şekilde kıyıya vuracağından emindiler. Her neyse, adamlara işkence yapıldıktan sonra öldürüldüler. İnsanları cezalandırmak ya da bilgi almak için işkence yapılır. Onlara uyuşturucu verildiğini de aklınızdan çıkarmayın. Bu da olaya bir şekilde uyuşturucunun da karıştığını gösteriyor. Giysilerinden bu adamların para sıkıntısı çekmediklerini düşünüyorum. Bu tür ayakkabılar ve giysiler satın aldıklarına göre Doğu Avrupa standartlarında çok varlıklı kişiler olmaları gerek. Doğrusunu isterseniz ben bu tür şeyleri satın alabilecek güçte değilim."

Lovén, onun bu sözlerine kahkahalarla güldü ama Birgitta Törn yüzünü asmayı sürdürüyordu.

"Birçok şey biliyoruz ama yine de olayların akışına ve bu adamların neden öldürüldüklerine ilişkin hâlâ bilmediğimiz birçok şey var. Hiç zaman yitirmeden öğrenmemiz gereken bir şey var. O da bu adamların kim oldukları. Bunun üstünde yoğunlaşmalıyız. Ve bir an önce de onları öldüren kurşunların balistik raporlarını ele geçirmeliyiz. İsveç ve Danimarka'da kayıp oldukları bildirilen kişilerin listesini istiyorum. Adamların parmak izleriyle fotoğraflarının bir an önce İnterpol'e iletilmesi gerekiyor. Belki de suç kayıtlarında bu adamlara rastlarız. Bu cinayetin Sovyetler Birliği'nde ya da Baltık ülkelerinden

birinde işlendiğini varsayarak bu ülkelerdeki polisle de bağlantı kurmamız gerek. Birgitta Törn belki bu konuda bize bilgi verir."

"Bunun için biraz daha beklememiz gerekecek," dedi Törn. "Moskova polisinin uluslararası bölümüyle bağlantı kuracağız."

"Estonya, Letonya ve Litvanya polisleriyle de bağlantı kurulmalı."

"Bu, Moskova aracılığıyla olacak."

Wallander, ona soru sorarcasına baktıktan sonra bakışlarını Björk'e çevirdi. "Geçen sonbaharda buraya Letonya'lı bir polis gelmemiş miydi?"

"Birgitta Törn'ün söylediği çok doğru," dedi Björk. "Baltık ülkelerinin kendi polis teşkilatları var ama yasal kararı yine de Sovyet polisi veriyor."

"Emin değilim," dedi Wallander. "Ben yine hâlâ Dışişleri Bakanlığı'nın bizden daha fazla şey bildiğine inanıyorum."

Björk toplantıyı bitirdikten sonra yanına Birgitta Törn'ü alarak hızla odadan dışarı çıktı. Basın toplantısı öğleden sonra saat on dörtte yapılacaktı. Wallander toplantı odasında kalarak diğerleriyle birlikte çalışmayı sürdürdü. Svedberg içinde kurşunlar olan plastik torbayı getirdi, Lovén balistik incelemenin en kısa zamanda yapılacağına ilişkin söz verdi. Diğerleri de kayıp ve aranan kişiler listelerini incelemek için dağıldılar. Martinsson'un Kopenhag polis teşkilatında çalışan bazı dostları olduğundan bağlantı kurma görevi ona verildi.

"Basın toplantısı için herhangi bir hazırlık yapmanıza gerek yok," dedi Wallander. "Bu Björk'le benim işim."

"Burdaki medya Stockholm'deki gibi baş belası mı?" diye sordu Rönnlund.

"Stockholm'deki basın toplantılarını bilmiyorum ama," diye karşılık verdi Wallander. "Burdakiler hiç de eğlenceli olmuyor."

Günün geri kalan bölümü İsveç ve diğer İskandinav ülkelerindeki tüm karakollara bottaki cesetlere ilişkin ayrıntılı bilgi vermekle ve birçok dosyayı incelemekle geçmişti. Kısa bir süre sonra da ne İsveç ne de Danimarka kayıtlarında öldürülen kişilere ilişkin herhangi bir parmak izinin olmadığı anlaşılmıştı ama İnterpol'ün yanıt vermesi daha uzun sürmüştü. Wallander'le Lovén, İnterpol'de Doğu Alman polis kayıtlarının olup olmadığından emin değildi. Acaba Birleşik Almanya'ya ilişkin tüm suç kayıtları ana veri tabanına geçirilmiş miydi? Söz iki Almanya'dan açılmışken, Birleşik Almanya'da suç kayıtları güncelleştirilmiş miydi? Ayrıca güvenlik hizmetleriyle suç dosyaları ayrı ayrı mıydı? Lovén bu soruların yanıtlarını bulmaya söz verirken Wallander de basın toplantısı için hazırlık yapmaya başlamıştı.

Toplantı başlamadan kısa bir süre önce Björk'ün yanına giden Wallander patronunun son derece sessiz olduğunu fark etti. Acaba neden konuşmuyor, diye geçirdi içinden. Dışişleri Bakanlığı'ndan gelen havalı hanımefendiye kabalık ettiğimi mi düşünüyor?

Basın toplantısının yapılacağı salonu basın mensuplarıyla televizyondan gelen gazeteciler doldurmuştu. Wallander, *Express* gazetesinin muhabirini aradı ama gelmediğini gördü.

Björk toplantıyı her zamanki gibi açtıktan sonra basında çıkan "anlaşılması olanaksız sorumsuz davranışlarından" ötürü gazetecilere hiç beklenmeyen bir şekilde saldırdı. Bu sırada Wallander bir gece önce Brantevik limanında buluştuğu o ürkütücü adamı ve aralarında geçen konuşmayı düşünüyordu. Sıra kendisine geldiğinde olayla ilgili bir bilgiye sahip olanların en kısa zamanda polisle bağ-

lantı kurmalarının ne denli önemli olduğunu bir kez daha yineledi. Gazetecilerden biri herhangi bir bağlantı kurulup kurulmadığını sorunca Wallander hayır diye karşılık verdi. Basın toplantısı alışılmışın dışında sakin geçmişti ve salondan çıkarlarken Björk buna ne denli memnun olduğunu söyledi.

"Dışişlerinden gelen hanım ne yapıyor?" diye sordu Wallander koridorda yan yana yürürlerken.

"Telefonda konuşuyor," diye karşılık verdi Björk. "Telefon konuşmalarını dinlememiz gerektiğini düşündüğünden eminim."

"Bu hiç de fena olmaz," diye mırıldandı Wallander.

Gün herhangi önemli bir olay olmadan sona erdi. Sabırlı olup attıkları ağa balığın takılıp takılmayacağını beklemekten başka yapacak bir şeyleri yoktu.

Saat on sekize yaklaşırken Martinsson başını Wallander'in odasından içeri sokarak onu evine yemeğe davet etti. Sıla özlemi çektikleri anlaşılan Lovén'le Rönnlund'u da çağırmıştı.

"Svedberg'in işi varmış," dedi. "Birgitta Törn de Malmö'ye gidecekmiş. Sen gelebilir misin?"

"Ne yazık ki, gelemem," dedi Wallander. "Benim de bir sözüm var."

Bu kısmen doğru sayılırdı. Yeniden Brantevik'e gidip balıkçı teknesine bakma konusunda kararsızdı.

Saat 18.30'da her zamanki gibi yine babasını aradı. Babası ona bir paket oyun kâğıdı satın almasını ve bir dahaki gelişinde getirmesini söyledi. Telefonu kapatır kapatmaz da karakoldan çıktı. Rüzgâr durmuştu ve gökyüzü berraktı. Eve giderken yolda durup alışveriş yaptı. Saat 20.30'da yemeğini bitirip kahvesinin pişmesini bekler-

ken hâlâ limana gitme konusunda bir karar verememişti. Limana ertesi gün de gidebilirdi. Ayrıca bir gece önceki olaydan ötürü de kendini yorgun ve uykusuz hissediyordu.

Mutfak masasının başında uzun bir süre oturarak Rydberg'in karşısında oturduğunu ve onunla günlük olayları tartıştığını varsaydı. Görünmez konuğuna olayları tüm ayrıntısıyla anlatmaya başladı. Tahlisiye botunun Mossby Strand sahiline vurmasından bu yana üç gün geçmişti. Botun içinde iki cesedin olduğunu saptamalarından başka yol alamamışlardı ama almış olsalardı bile bu cinayetler henüz çözümlenemeyecekti.

Kahve fincanını eviyeye koydu. Pencerenin kenarında duran bitkiye su verdi ve sonra da oturma odasına giderek teybe Maria Callas'ın seslendirdiği *La Traviata*'yı koydu. Balıkçı teknesine gitmeyi ertelemeye karar vermişti.

Bir süre sonra da Stockholm'e yakın bir kampusta kalan kızına telefon etti, ama telefon açılmadı. Saat 22.30'da yattı ve başını yastığa koyar koymaz da derin bir uykuya daldı.

Ertesi gün, soruşturmanın dördüncü günü saat 14.00 civarında Birgitta Törn elinde bir teleks mesajıyla Wallander'in odasına gitti. Riga polisi Moskova'daki üstleri aracılığıyla İsveç Dışişleri Bakanlığı'na öldürülen adamların Letonya vatandaşları olabileceğini bildirmişti. Moskova polisinden Binbaşı Litvinov, İsveçli meslektaşlarından Riga'daki cinayet masası birimiyle doğrudan bağlantı kurmalarını öneriyordu.

"Demek böyle bir şey varmış," dedi Wallander. "Yani Letonya polisi demek istiyorum."

"Olmadığını kim söyledi?" diye karşılık verdi Töm. "Ama Riga'yla doğrudan bağlantı kuracak olsaydık diplomatik sorunlar yaşanabilirdi. İstediğimiz yanıtı aldığımızdan emin değilim. Letonya'daki siyasi durumun şu anda son derece gergin ve karışık olduğunu düşünüyorum."

Bundan Wallander'in de haberi vardı. Yaklaşık bir ay önce Sovyet askerleri Riga'nın merkezinde bulunan İçişleri Bakanlığı'na bir saldırı düzenlemiş ve birçok masum insanın ölümüne neden olmuştu. Wallander gazetelerde yayınlanan taş ve demir barikatlarının fotoğraflarını görmüştü. Ama yine de orada nelerin olupbittiğini tam olarak bilmiyordu. Her zamanki gibi yine çevresinde olupbitenlerden habersiz olduğunu fark etti.

"Peki, şimdi ne yapacağız?" diye sordu.

"Riga polisiyle bağlantı kuracağız. Ama burdaki en önemli nokta, telekste belirtilen kişilerle bağlantı kurmak."

Wallander teleksi bir kez daha okudu. Balıkçı teknesindeki adam haklı çıkmıştı: tahlisiye botu gerçekten de Baltık kıyılarından İsveç'e sürüklenmişti.

"Adamların kim olduklarını hâlâ bilmiyoruz," dedi Wallander.

Ama üç saat sonra adamların kim olduklarını öğrendi. Riga'dan telefon geleceğinin haberi verilince tüm soruşturma ekibi toplantı odasına gitti. Björk o denli gergindi ki, kahvesini üstüne dökmüştü.

"Letonya dilini bilen var mı?" diye sordu Wallander. "Ben bilmiyorum."

"Görüşme İngilizce olacak," dedi Birgitta Törn. "Bunu özellikle belirttik."

"Sen konuş," dedi Björk, Wallander'e.

"Benim İngilizcem o kadar iyi değil."

"Onun da İngilizcesinin o kadar iyi olduğunu sanmıyorum," dedi Rönnlund. "Adı neydi? Binbaşı Litvinov mu? Bu ad bile onun İngilizcesinin iyi olmadığını gösteriyor."

"Binbaşı Litvinov, Moskova'da," dedi Birgitta Törn. "Biz Riga'daki, yani Letonya'daki polisle konuşacağız."

Telefon saat 17.19'da geldi. Hat alışılmış dışında netti. Arayan kişi adının Riga polisinden Binbaşı Liepa olduğunu söyledi. Wallander, onu dinlerken bir yandan da not alıyor ve ara sıra bir şeyler soruyordu. Binbaşı Liepa'nın İngilizcesi berbattı. Wallander, onun söylediklerini tam olarak anladığından emin olamıyordu. Yine de telefonu kapattığında en önemli bilgiyi not defterine kaydettiğini hissediyordu.

İki isim, iki kimlik: Janis Leja ve Juris Kalns.

"Riga polisinde onların parmak izleri varmış," dedi Wallander. "Binbaşı Liepa bulduğumuz cesetlerin bu adamlara ait olduğundan emin."

"Harika," dedi Björk. "Kimmiş bu adamlar?"

Wallander notlarına baktı.

"Kaçakçıymışlar."

"Neden öldürüldüklerine ilişkin herhangi bir bilgi var mı?" diye sordu Björk.

"Hayır ama binbaşı onların öldürülmesine pek de şaşırmış gibi değildi. Bazı bilgiler yollayacağını söyledi. Ayrıca soruşturmaya yardımcı olabilecek Letonyalı polislerden birkaçını göndermesini isteyip istemediğimizi de sordu."

"Bu çok iyi olur," dedi Björk. "Bu cinayeti ne kadar çabuk çözersek o kadar iyi olur."

"Dışişleri de elbette elinden geleni yapacak," dedi Törn.

Karar verilmişti. Ertesi sabah Binbaşı Liepa bir teleks göndererek o gün öğleden sonraki uçakla Arlanda'ya uçacağını ve ilk uçakla da oradan Sturup'a geleceğini belirtmişti.

"Binbaşı," dedi Wallander. "Bu ne demek oluyor?"

"Hiçbir fikrim yok," diye karşılık verdi Martinsson. "Ben kendimi bu meslekte onbaşı gibi hissediyorum, doğrusunu istersen."

Birgitta Törn, Stockholm'e geri döndü. O gittikten sonra Wallander, onun ses tonuyla görüntüsünü hatırlamakta zorlandığını fark etti. Onu herhalde bir daha hiç görmeyeceğim ama buraya neden geldiğini de galiba hiçbir zaman öğrenemeyeceğim, diye düşündü.

Björk, Letonyalı binbaşıyı havaalanında kendi karşılamaya karar verdiğinde Wallander de o akşamı babasıyla kanasta oynayarak geçirmişti. Babasının evine giderken yolda bu cinayetlerin kısa sürede çözülebileceğini düşünüyordu. Letonya polisi büyük olasılıkla akılcı davranacak ve cinayet dosyası Riga'ya gönderilecekti. Katilin bulunmaması olası değildi. Tahlisiye botu İsveç kıyılarında bulunmuş olabilirdi ama katil ya da katiller karşı kıyıdaydı. Cesetler Letonya'ya gönderilecek ve dosya da kapanacaktı.

Ne var ki, Wallander çok yanılıyordu. Dosya daha açılmadığı gibi soruşturma bile başlamamıştı. Skåne'de başlayan tek şey kıştı.

6. BÖLÜM

Wallander, Binbaşı Liepa'nın Ystad Karakolu'na üniformalı geleceğini sanmıştı ama Björk'ün soruşturmanın altıncı günü tanıştırdığı adamın üstünde kendisine bir beden büyük gelen bej bir takım elbise vardı, kravatını da çok kötü bağlamıştı. Dahası kısa boyluydu. Kambur durduğundan sanki boynu yokmuş gibi bir izlenim veriyordu. Wallander, binbaşıda kesinlikle askeri bir tavır saptayamamıştı. Binbaşı Liepa'nın adı Karlis'ti ve sürekli sigara içip duruyordu. İçtiği sert sigaralardan parmakları sararmıştı.

O sabah hava kapalı ve rüzgârlıydı. Akşamüzeri Skåne'de kar fırtınası bekleniyordu. Grip salgını polisleri de etkilemeye başlamıştı. Ele alınması gereken birçok olay olduğundan Björk, Svedberg'i son soruşturmadan alıp diğer soruşturmalarla görevlendirmesi gerekmişti. Lovén ve Rönnlund, Stockholm'e geri dönmüşlerdi. Björk de kendini iyi hissetmediğinden soruşturmayı Martinsson'la Wallander'in Binbaşı Liepa'yla birlikte yürütmelerini istemişti. Toplantı odasında oturuyorlardı ve binbaşı sürekli sigara içiyordu.

Binbaşının sigara tiryakisi olması karakolda ciddi bir sorun yaratmıştı. Sigara karşıtları Björk'e Liepa'nın sürekli sigara içmesinden hoşnut olmadıklarını, özellikle de sigara içilmeyen bölümlerde

sigara içmesini yasaklamasını istemişlerdi. Björk arkadaşlarına konukların diledikleri gibi davranmalarına izin vermelerini, onun bu alışkanlığını hoşgörüyle karşılamaları gerektiğini söyledi ama Wallander'den de konuklarını kırmadan sigara içilmeyen yerlerde içmemesini kibar bir dille söyleyerek binbaşıyı uyarmasını istedi. Wallander kırık dökük İngilizcesiyle binbaşıya İsveç'te yasalara uymanın ne denli önemli olduğunu ve sigara içilmeyen yerlerde kesinlikle sigara içmemesini söylediğinde binbaşı omuzlarını silkerek sigarasını söndürmüştü. O andan itibaren de Wallander'in odasının ve toplantı odasının dışında sigara içmemeye özen gösterdi ama Wallander de sigara dumanından rahatsız olmaya başlayınca Björk'e binbaşıya özel bir oda verilmesi gerektiğini söyledi. Bu tartışmalardan sonra da Svedberg, Martinsson'un odasına taşındı ve Liepa da Svedberg'in odasına geçti.

Binbaşı Liepa miyoptu. Bir şey okuması gerektiğinde kâğıdı iyice gözlerine yaklaştırması gerekiyordu. Kalın camlı gözlüklerinin yeterli olmadığı anlaşılıyordu. Bu yüzden de yazıyı okumak yerine sanki kokluyormuş gibi bir izlenim veriyordu ve karşısındakinin onun bu haline gülmemesi için kendini çok tutması gerekiyordu. Wallander polislerin kamburu çıkmış binbaşı hakkında aralarında dalga geçtiklerini fark etmiş ve onların bu davranışlarını kesinlikle hoşgörüyle karşılamayacağını sert bir dille belirtmişti. Wallander, Liepa'nın son derece zeki ve akıllı biri olduğunu fark etmişti. Cinayet soruşturmaları genellikle standart işlemleri gerektirirdi ama Wallander bunun değişmez bir kural olmadığını da çok iyi biliyordu. Binbaşı Liepa çok başarılı bir dedektifti ve silik görünümünün altında da zeki ve deneyimli bir polis yatıyordu.

Bir gece önce Wallander babasıyla kanatsa oynamış ve yatmadan önce ertesi sabah kitapçıdan aldığı Letonya'ya ilgili kitabı okumak için saati 05.00'e kurmuştu. Her iki ülkedeki emniyet güçlerinin nasıl çalıştığına ilişkin bilgi sahibi olmanın iyi olacağını düşünmüştü. Ama Letonya polisinin emniyette askeri rütbeleri kullanması iki polis teşkilatı arasında büyük bir fark yaratıyordu. Sabah kahvesini içerken Wallander, İsveç polisinin çalışma yöntemine ilişkin bazı temel bilgileri İngilizce anlatmak için ön hazırlık yapmaya karar verdi ama hemen sonra da İsveç polisinin nasıl çalıştığını bilmediğini fark etti. Şube müdürlerinin son zamanlarda gönderdiği geniş çaplı reformlara ilişkin son derece kötü yazılmış bildirilerin anlaşılmaz nitelikte olduklarını da biliyordu. Björk'e raporlarda belirtilen değişikliklerin ne olduğunu sorduğunda Björk ona belirsiz ve kaçamak yanıtlar vermekle yetinmişti. Şimdi, sigara tiryakisi binbaşının karşısında otururken bu konuları hiç açmamaya karar verdi.

Björk öksürerek onlardan izin istediğinde Wallander buzları kırmanın zamanı geldiğine karar verdi. Binbaşı Liepa'ya Ystad'da nerede kaldığını sordu.

"Otelde kalıyorum," diye karşılık verdi Liepa. "Ama adını unuttum."

Wallander bu yanıt karşısında hem şaşırmış hem de sinirlenmişti. Liepa üzerinde çalıştığı konunun dışında hiçbir şeyle ilgilenmiyor gibiydi.

Polis sohbetini sonraya bıraksam iyi olacak, diye geçirdi içinden. Şu anda ikimizin de tek ortak yanı bu çiftte cinayet, başka bir şey değil.

Binbaşı Liepa, Letonya polisinin öldürülen iki adamın kimliğini nasıl saptadığına ilişkin uzun bir açıklama yaptı. İngilizcesi hiç

iyi değildi ve onun bu tavrı Wallander'i sinirlendiriyordu. Ara verdiklerinde Wallander kitapçı bir arkadaşına telefon ederek ellerinde İngilizce-Letonyaca sözlük olup olmadığını sordu, yoktu. Bu kısıtlı yabancı dilde zorlu bir yolculuk yapacakları anlaşılıyordu.

Raporların dokuz saatten fazla süren okunmasından sonra -Martinsson ve Wallander önlerindeki raporlara boş gözlerle bakıyor, Binbaşı Liepa Letonya dilinde yazılmış raporları İngilizceye çevirmeye uğraşırken onlar da raporun üstüne şekiller çizip duruyorlardı- Wallander raporda yazılanları aşağı yukarı anladığına karar verdi. Yaşlarının bir hayli küçük olmasına karşın Leja ve Kalns'ın adı birçok sahtekârlığa ve dolandırıcılığa karışmıştı. Binbaşı Liepa, onların Letonya'da yaşayan Rus azınlıklardan olduklarını belirtti. Ruslar, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda sınırlarını Baltık ülkelerine doğru genişlettiklerinde Letonya'da yaşayan sayıları azımsanmayacak bir grup etnik Rusun ulusal özgürlükleri için bir kampanya düzenlediklerini Binbaşı Liepa biliyordu ama bu sorunun boyutundan haberi yoktu. Politikayla hiç ilgilenmemiş, diye geçirdi içinden Wallander. Binbaşı Liepa bu eksikliğini saklamamış ve her fırsatta da politikayla ilgilenmediğini çekinmeden söylemişti.

"Bu Rusların tümü de haydut," dedi. "Doğu ülkelerinin Mafyası bunlar."

Leja yirmi sekiz, Kalns da otuz yaşındaydı ama her ikisinin de suç dosyası bir hayli kabarıktı. Hırsızlık, soygun, kaçakçılık, tecavüz ve yasadışı para transferlerine adları karışmıştı. Riga polisi onların en az üç cinayetin sorumlusu olduklarına inanıyordu ama ne yazık ki, bunlar bir türlü kanıtlanamamıştı.

Binbaşı Liepa raporlarla suç dosyalarının çevirisini bitirdiğinde Wallander kendisi için çok önemli olan bir soruyu sordu.

"Bu adamlar çok büyük suçlar işlemişler," dedi. (Martinsson araya girerek büyük yerine "ciddi" sözcüğünü kullanmasının daha iyi olacağını söylemişti.) "Ama bana garip gelen nokta onların yalnızca çok kısa bir süre hapiste kalmış olmaları oldu. Yani suç işlemelerine ve cezalandırılmalarına karşın, demek istiyorum."

Binbaşı Liepa'nın yüzüne geniş bir gülümseme yayıldı. Bu soruyu yanıtlamak için sabırsızlandığı anlaşılıyordu. Herhalde bu soruyu sormamı bekliyordu, diye geçirdi içinden Wallander. Daha önce düşündüğü gibi bu sohbet konusu bulmaya çalışmaktan çok daha iyi olmuştu.

"Ülkemin içinde bulunduğu durumu size az önce açıkladım," dedi Binbaşı Liepa, bir sigara yakarak. "Letonya nüfusunun ancak yüzde 15'ini Ruslar oluşturuyor. Ama yine de savaştan bu yana ülkemiz Rusların denetiminde. Moskova bizleri denetim altında tutmak için Rusları ülkemize gönderiyor ve bu yöntem de çok etkili oldu. Ömür boyu hapse atılmaları, hatta idam edilmeleri gerekirken Leja'yla Kalns'ın neden hapiste kısa bir süre kaldıklarını sordunuz az önce bana. Tüm savcıların ve mahkemelerin yozlaştığını söylemek istemiyorum, çünkü bu olayı küçümsemek ve sorumluluktan kaçmak anlamına gelir. Ama ben Leja'yla Kalns'ın arkasının çok güçlü olduğunu söylemek istiyorum."

"Rus Mafyası mı var arkalarında?" diye sordu Wallander.

"Hem evet hem hayır. Ülkemizdeki Mafya'nın işin inceliklerini bilen destekçilere gereksinimi var. Leja'yla Kalns'ın uzun bir süre KGB'de çalıştığına eminim. Gizli polis kendi adamlarının hapse girmesinden hiç hoşlanmaz, tabi onlar vatan hainleri olmadıkları

ya da davalarına ihanet etmedikleri sürece. Stalin'in gölgesi bu tür adamların yüreğinden asla çıkmaz."

Wallander'in bu sözlere ilk tepkisi, aynı şeyin İsveç için de geçerli olduğu yönündeydi. Son yıllarda bizde belki onlar gibi canavarlar yok ama insanlar arası karmaşık ilişkiler de yabana atılabilecek türden değil.

"KGB," dedi Binbaşı Liepa. "Ve Mafya. Bunlar iç içe. Ve her şey de onlara bağlı. "

"Mafya," diye araya girdi Martinsson uzun bir sessizlikten sonra. Toplantının başından beri yalnızca Wallander'e İngilizce konusunda yardım etmişti. "Organize olmuş Ruslarla ya da Doğu Avrupa suç örgütleri, biz İsveçliler için çok yeni bir kavram. Birkaç yıl önce İsveç polisi özellikle Stockholm'de Rus asıllı gangsterlerin varlığını saptamıştı ama hâlâ onlar hakkında fazla bir şey bilmiyoruz. Bu tür şeylerin İsveç'te de olabileceğini gösteren bazı vahşet içerikli olaylar söz konusu oldu ve birkaç yıl içersinde bu tür suçluların yeraltı dünyasıyla flört edeceğinden ve kendilerine önemli yerler edineceklerinin farkındayız."

Wallander, Martinsson'un akıcı ve kusursuz İngilizcesine hem hayran olmuş, hem de kıskanmıştı. Telaffuzu çok kötüydü ama kelime haznesi Wallander'inkinden çok daha zengindi. İçişleri Bakanlığı personel geliştirme ve karakolların şeffaflaşmasına ilişkin saçma sapan raporlar gönderip duracağına acaba karakollarda neden İngilizce kursları açmıyordu?

"Buna yürekten katılıyorum," dedi Binbaşı Liepa. "Komünist ülkeler parçalanıp dağılmaya başladıklarında batan gemiler gibi davrandılar, yani suçlular batan gemilerden çıkan ilk kişiler oldu. İlişkileri var; paraları var; ayrıca akıl danışacakları kişiler de var. Do-

ğu Bloku'ndan gelen mültecilerin çoğunun suç dosyası hayli kabarık. Onlar zulüm ve baskıdan kaçmadılar, kendilerine yerleşecekleri yeni ülkeler aradıkları için çıktılar. Geçmişlerini unutturmaları ve yeni kimlikler edinmeleri de çok kolay oldu."

"Binbaşı Liepa," dedi Wallander. "Olayın böyle olduğuna inandığınızı söylüyorsunuz. Emin değil misiniz yoksa?"

"Eminim," diye karşılık verdi Binbaşı Liepa. "Ama kanıtlayamıyorum. En azından şimdilik."

Wallander, Binbaşı Liepa'nın söylediklerinin yalnızca bir varsayım olduğunu ve içinde bulunulan durumun önemini tam olarak kavrayamadığını düşündü. Binbaşı Liepa'nın ülkesinde suç eylemleri politikayla karışmıştı ve bu yüzden de yetkiler el değiştirmişti. Öldürülen iki adamın suç dosyası hayli kabarıktı. Onların ölmesini kim istemiş olabilirdi? Ve neden istemişti?

Wallander, Binbaşı Liepa'nın her suç soruşturmasının temelinde mutlaka siyasi bir neden olması gerektiğine inandığını fark etmişti: kimbilir belki de İsveç'te bizler de aynı şekilde olaylara yaklaşmalıyız, diye geçirdi içinden. Belki de çevremizde işlenen suçları yeterince deşmiyoruz.

"O adamları kim öldürdü?" diye sordu Martinsson.

"Bilmiyorum," diye karşılık verdi Binbaşı Liepa. "Öldürüldüler ama neden işkence edildi, işte bunu anlayamıyorum. Katiller Leja'yla Kalns'ı susturmadan önce ne öğrenmek istemişlerdi? Öğrenmek istediklerini öğrendiler mi? Benim de yanıtlanmayan birçok sorum var."

"Bu yanıtları İsveç'te bulacağımızı sanmıyorum," dedi Wallander.

Binbaşı Liepa, "Çözüm büyük olasılıkla Letonya'da bunun farkındayım," diye karşılık verdi.

Wallander kulak kabarttı. Neden "büyük olasılıkla" demişti.

"Aradığımız yanıtları Letonya'da bulamazsak nerde bulacağız?"

"Daha uzaklarda."

"Doğu taraflarında mı?" diye sordu Martinsson.

"Ya da büyük olasılıkla güneyde," diye karşılık verdi Binbaşı Liepa duraksayarak. Martinsson'la Wallander, onun düşüncelerini şimdilik açıklamak istemediğini fark ettiler.

O günlük yeterince çalıştıklarına karar verdiler. Binbaşıyla saatlerce oturup yaptığımız konuşmalar sayesinde, lumbago ağrılarım tuttu, diye geçirdi içinden Wallander. Martinsson, Liepa'ya bankada para bozdurması konusunda yardım edeceğini söyledi. Wallander de Stockholm'de bulunan Lovén'i arayarak balistik soruşturmasına ilişkin neler öğrendiğini soracağını söyledi. Wallander'in bir diğer görevi de bu toplantıda konuşulanlara ilişkin bir rapor yazmaktı. Savcı Anette Brolin, her şeyi ayrıntılarıyla öğrenmek istediğini söylemişti.

Brolin, diye geçirdi içinden Wallander duman içindeki toplantı odasından koridora çıkarken. Bu davayı ne yazık ki, mahkeme salonuna taşıyamayacaksın. Davayı iki ceset ve kırmızı bir tahlisiye botuyla birlikte Riga'ya göndereceğiz. Sonra da soruşturmayı kapatacağız ve her şeyi yaptığımızı açıklayarak "daha fazla soruşturmaya gerek yok," ibaresini dosyanın üstüne yazıp rafa kaldıracağız.

Wallander yemekten sonra raporunu yazdı. Martinsson da karısına bir iki şey satın almak istediğini söyleyen Binbaşı Liepa'yla ilgilendi. Martinsson rüzgâr gibi içeri girerken Wallander az önce savcının ofisini aramış, Anette Brolin'in uygun olduğunu ve kendisini beklediğini öğrenmişti.

"Binbaşıyı ne yaptın?" diye sordu Wallander.

"Odasında sigara içiyor," diye karşılık verdi Martinsson. "Svedberg'in odasındaki pahalı halıyı kül içinde bıraktı."

"Yemek yedi mi?"

"Hornblower'a götürdüm. Parayı da ben çektim. Ama yemekleri beğendiğini sanmıyorum çünkü sürekli sigara ve kahve içip durdu."

"Lovén'le konuşabildin mi?"

"İşe gitmemiş. Grip olmuş, yatıyormuş."

"Başka biriyle konuşmadın mı?"

"Telefonla onlara ulaşmak olanaksız, ofiste kimse yoktu. Ne zaman geleceklerini bilen de yoktu. Beni arayacaklarına söz verdiler ama kimse aramadı."

"Belki bu konuda Rönnlund, sana yardımcı olabilir?"

"Onu da aradım ama bulamadım. Kimse onun nereye gittiğini, ne zaman ofise geri döneceğini bilmiyor."

"Sonra yine dene. Raporla ilgili savcıyla görüşeceğim. Bu davayı -cesetleri, tahlisiye botunu ve raporları- bir an önce Binbaşı Liepa'ya devretmeyi umuyorum. Riga'da soruşturmayı dilediği gibi yürütsün."

"Ben seninle bu konuyu konuşmak için gelmiştim."

"Hangi konuyu?"

"Tahlisiye botunu."

"Bota ne olmuş?"

"Binbaşı Liepa onu incelemek istiyor."

"İncelesin. Yapacağı tek şey bodrum katına inmek olacak."

"Bot orda değil."

Wallander şaşkınlık içinde Martinsson'a baktı. "'Orda değil,' demekle ne demek istiyorsun?"

"Orda değil işte."

"Tanrı aşkına bu da ne demek oluyor? Bot, Kaptan Österdahl'la birlikte incelediğin yerde, sehpanın üstünde duruyor. Ha bu arada, aklıma gelmişken ona bir mektup yazıp yardımları için teşekkür etmeliyiz."

"Sehpa orda ama bot yok."

Wallander elindeki raporu masanın üstüne koyarak telaşla bodruma indi. Martinsson arkasından geliyordu.

Tahta iki sehpa beton zeminde ters dönmüş duruyordu ve tahlisiye botu ortada yoktu.

"Burda neler oluyor?" diye bağırdı Wallander.

Martinsson söylediklerine inanmakta zorlanıyormuşcasına güçlükle ve duraksayarak konuştu.

"İçeri hırsız girmiş. Hansson dün gece burdaydı ve tahlisiye botunu da görmüş. Bu sabah trafik polislerinden biri kapının zorlandığını fark etmiş. Botun gece yarısı çalındığı anlaşılıyor."

"Bu olanaksız," dedi Wallander. "Polis karakoluna hırsız nasıl girebilir? Tanrı aşkına burda her zaman birileri vardır. Çalınan başka bir şey var mı? Neden kimse bu konuda bir şey söylemedi?"

"Trafik polisi, Hansson'a raporunu vermiş ama o sana söylemeyi unutmuş. Botun dışında başka bir şey çalınmamış ve diğer kapılar da zorlanmamış. Bunu yapan her kimse bottan başka bir şeyin peşinde olmadığı anlaşılıyor."

Wallander ters çevrilen sehpalara baktı. Yüreğinin derinliklerinde bir yerde yoğun bir kaygı oluşmaya başlamıştı.

"Martinsson," dedi yavaşça. "Gazetelerden birinde botun polis karakolunun bodrum katında olduğuna ilişkin bir yazının çıkıp çıkmadığını hatırlıyor musun?"

"Evet," diye karşılık verdi. "Hatırlıyorum. Ayrıca gazetede buranın bir de fotoğrafı yayınlanmıştı. Ama karakola girip botu çalmaya kim cesaret edebilir?"

"İşin tam can alıcı noktasına parmak bastın," dedi Wallander. "Böylesi bir tehlikeyi kim göze alabilir?"

"Bilmiyorum, artık kafam iyice karıştı," diye karşılık verdi Martinsson.

"Bu sorunun yanıtını belki Binbaşı Liepa biliyordur," dedi Wallander. "Onu hemen buraya getir. Sonra da yoğun bir araştırma başlatırız. Ve birine de söyle o trafik polisini bulsun. Adı neydi?"

"Galiba Peters'dı. Şu anda büyük olasılıkla evinde yatıyordur. Yarın akşam kar yağarsa nöbeti çok ağır geçeceğinden dinleniyor olmalı."

"Onu uyandırmamız gerekiyor," dedi Wallander. "Başka seçeneğimiz yok."

Martinsson gidince Wallander kapıyı inceledi. Bu iki kilidi olan ağır ve çelik bir kapıydı ama hırsızlar kapıyı fazla zorlamadan içeri girmişlerdi. Kapının anahtarsız açıldığı görülüyordu. Bu hırsızlar işlerini çok iyi biliyorlar, diye geçirdi içinden Wallander. Kilit ne tür olursa olsun yine de açabiliyorlardı. Devrilmiş sehpalara bir kez daha baktı. Tahlisiye botunu kendisi incelemişti ve gözden kaçırdığı herhangi bir şey olmadığından emindi. Daha sonra Martinsson'la Kaptan Österdahl ve son olarak da Rönnlund ile Lovén botu incelemişlerdi.

Gözden kaçırdığımız neydi? Mutlaka bir şeyi ya da şeyleri gözden kaçırdık, diye geçirdi içinden.

Martinsson elinde bir sigara olan binbaşıyla birlikte geldi. Wallander bodrum katının tüm ışıklarını yaktı ve Martinsson binbaşıya olanları anlattı. Wallander de onu inceliyordu. Tahmin ettiği gibi Liepa anlatılanlara hiç şaşırmamıştı. Başını onaylarcasına yavaşça salladıktan sonra Wallander'e döndü.

"Sen de botu incelemiştin," dedi. "Daha sonra da emekli bir kaptan onun Yugoslav malı olduğunu söyledi, değil mi? Bunun doğru olduğundan eminim çünkü Letonya bandıralı gemilerde Yugoslav malı tahlisiye botları vardır, polis devriye teknelerinde bile. Botu iyice incelemiştin, değil mi?"

"Evet," diye karşılık verdi Wallander. Ama hemen sonra da ölümcül bir hata yaptığını fark etti. Hiçbiri lastik botu söndürmemiş ve içine bakmamışlardı. Bunu yapmak aklına bile gelmemişti. Binbaşı Liepa, olayı çözümlemiş gibi görünüyordu ve Wallander yaptığı hatadan çok utandı. Bu nasıl olup da aklına gelmemişti? Nasılsa ergeç aklına gelecekti ama bunu botu görür görmez yapmalıydı. Binbaşı Liepa'ya düşüncelerini açıklaması uzun zaman alacaktı.

"Botun içinde ne olabilirdi?" diye sordu.

Binbaşı Liepa omuzlarını silkti.

"Uyuşturucu, sanırım."

Wallander bir an için düşündü.

"Bu pek akılcı değil. İki ceset içi uyuşturucu dolu bir tahlisiye botuyla denize neden atılsın? Sonra da akıntıya bırakılsın?"

"Haklısın," dedi Binbaşı Liepa. "Belki de hata yaptılar. Botu burdan çalan kişiye bu hatayı düzeltme görevi verilmiş olabilir."

Bodrum katını baştan sona incelediler. Wallander telaşla danışmaya gidip Ebba'dan Anette Brolin'e telefon ederek çok önemli bir işi çıktığı için gelemeyeceğini söylemesini istedi. Karakola hırsız girdiği anında yayılınca Björk ateş püskürerek bodrum katına indi.

"Bu haber yayılırsa," dedi. "Tüm ülke bizimle alay eder."

"Bu haber dışarıya sızmayacak," dedi Wallander.

Wallander, Björk'e olayın nasıl olabileceğine ilişkin düşüncelerini açıkladı. Björk'ün böylesine önemli bir cinayet soruşturmasını çözebilecek yetenekte olup olmadığını düşündüğünü hissetti. Yapılan asla bağışlanmayacak bir hataydı.

Acaba çok mu ukala biri olup çıktım, diye geçirdi içinden. Bir de kalkıp Trelleborg Lastik Firması'ndaki güvenlik müdürü işine başvurmayı düşündüm.

Hiçbir ipucu bulamadılar. Ne parmak izi ne de tozlu zeminde herhangi bir ayak izi vardı. Kapının önündeki çakıl taşla kaplı yolda herhangi bir iz vardıysa bile bu, polis arabaları tarafından yok edilmişti, ayrıca polis arabalarının tekerlek izlerinden başka bir iz de yoktu. Sonunda yapacak fazla bir şeyleri olmadığını fark ederek toplantı odasına çıktılar. Peters da karakola gelmişti. Uykudan uyandırıldığı için alabildiğine sinirliydi. Tek söyleyebildiği hırsızlık olayının saat kaçta olduğu olmuştu. Wallander nöbetçi polislerle de konuşmuştu ama hiçbiri ne bir şey görmüş ne de duymuştu. Hiçbir şey. Wallander birden kendini çok yorgun hissetti. Binbaşı Liepa'nın sigaralarından başı ağrıyordu. Şimdi ne yapacağım, diye geçirdi içinden. Rydberg olsa ne yapardı?

Botun çalınmasından bu yana iki gün geçmiş ama tek bir ipucu bile bulamamışlardı. Binbaşı Liepa ne olduğuna ilişkin zaman

harcamanın akıntıya kürek çekmek olduğunu söylemişti. Wallander bu sözlere istemeye istemeye katıldı ama yine de bağışlanmayacak bir hata yaptığını unutamıyordu. Kendini son derece çaresiz hissediyor ve her sabah baş ağrısıyla uyanıyordu.

Yoğun kar yağışı Skåne'i teslim almıştı. Polis radyo aracılığıyla halkı uyararak gerekmedikçe evden çıkmamalarını söylüyordu. Wallander'in babası da evde tıkılıp kalmıştı ama Wallander, onu aradığında babası ona kar yağdığını fark etmediğini söylemişti. Kasabada yaşanan bu kar felaketi yüzünden soruşturmalarında da yol alamıyorlardı. Binbaşı Liepa kendini Svedberg'in odasına hapsetmiş, balistik raporunun üstünde çalışıyordu. Wallander, Anette Brolin'le çok uzun süren bir toplantı yapmıştı. Onu her görüşünde bir yıl önce ondan ne denli çok hoşlandığını hatırlıyordu ama daha sonra da bunun gerçek olup olmadığından kuşku duymaya başlıyordu. Brolin, başsavcı ve Dışişleri Bakanlığı'na bağlı hukuk bölümüyle görüşmüş, cinayet dosyasının İsveç'te kapatılarak Riga polisine devredilmesi konusunda onay almıştı. Binbaşı Liepa da Letonya İçişleri Bakanlığı'yla bağlantı kurarak İsveç Dışişleri'ne yasal bir başvuru yapılmasını sağlamıştı.

Kar fırtınasının en yoğun olduğu bir akşam Wallander, Binbaşı Liepa'yı evine davet etti. Liepa'nın getirdiği bir şişe viskiyi bitirdiler. Birkaç kadehten sonra Wallander sarhoş olmaya başladığını hissetmişti ama Binbaşı Liepa içkiden hiç etkilenmemişti. Wallander artık ona yalnızca "binbaşı" diye hitap ediyor, o da buna karşı çıkmıyordu. Letonya polisiyle sohbeti sürdürmek aslında hiç de kolay bir şey değildi. Wallander bunun bozuk İngilizcesinden ötürü duyduğu utangaçlıktan mı yoksa kibirli kişiliğinden mi kaynaklandığından emin değildi. Wallander, ona Stockholm'de üniversiteye giden kızı

Linda'dan söz etti. Binbaşı Liepa'ysa Baiba adında bir kadınla evli olduğunun ve çocukları olmadığının dışında özel yaşamına ilişkin herhangi bir şey anlatmamıştı. Gece boyunca zaman zaman hiçbir şey konuşmadan içkilerini içmişlerdi.

"İsveç ve Letonya arasında," dedi Wallander. "Herhangi bir benzerlik var mı? Yoksa her şey çok mu farklı? Letonya'yı gözümün önünde canlandırmaya çalışıyorum ama beceremiyorum. Öte yandan da komşu sayılırız."

Bu soruyu sorar sormaz da bunun çok saçma bir soru olduğunu fark etmişti. İsveç, yabancı bir güç tarafından yönetilen bir sömürge değildi ki. İsveç sokaklarında barikatlar yoktu. Masum insanlar vurulmuyor ya da askeri araçlar tarafından ezilmiyorlardı. Her şeyin çok farklı olduğu ortadaydı.

Ne var ki, binbaşının yanıtı çok şaşırtıcıydı.

"Ben dindar bir adamım," dedi. "Özel bir Tanrı'ya inanmıyorum ama yine de inançlı bir insanım ve aklın ötesinde bir şeyin olduğuna inanıyorum. Marksizm inanç üzerine kurulmuş olmasına karşın salt ideoloji olmadığını, bir bilim olduğunu vurgular. Bu benim Batı'ya ilk gelişim, şimdiye dek yalnızca Sovyetler Birliği'ne, Polonya'ya ve de Baltık ülkelerine gitmiştim. Burda bolluk gördüm. Hem de sınırsız bir bolluk. Bu, ülkelerimiz arasında bir farklılık yaratıyor ama aynı zamanda da bir benzerlik var. Yoksul ve varlıklı kişiler bir arada. Yoksulluğun farklı yüzleri olduğunu anlamalısın. Bizde sizinki gibi bir bolluk olmadığı gibi seçme özgürlüğümüz de yok. Burda farklı bir yoksulluğun olduğunu keşfettim, bu yoksulluk karşısında sizlerin hayatta kalmak için herhangi bir savaş vermeniz gerekmiyor. Oysa benim için savaş vermenin dini bir boyutu var ve ben bu boyutu sizin içinde yaşadığınız bollukla değiştirmek istemem."

Wallander, binbaşının bu konuşmayı önceden hazırladığını hissetmişti çünkü hiç duraksamadan rahat rahat konuşmuştu. Peki ama tam olarak ne söylemişti? İsveç'teki yoksulluk? Wallander karşı çıkması gerektiğini düşünüyordu.

"Yanılıyorsun, binbaşı," dedi. "Bu ülkede de bir çaba veriliyor. Birçok kişi -o sözünü ettiğin sözcük neydi?- ha, söylediğin o bolluktan nasibini almadan yaşamını sürdürmeye çalışıyor. Hiç kimse açlıktan ölmüyor, evet bu doğru, ama eğer bizlerin bir çaba harcamadığını düşünüyorsan yanılıyorsun."

"İnsan yalnızca ölüm kalım savaşı verir," dedi binbaşı. "Bağımsızlık ve özgürlük savaşlarını da buna katıyorum. Bunun ötesinde insan ne yaparsa yapsın bu onun kendi seçimidir, zorunlu olduğu bir şey değildir."

Bu sözlerden sonra derin bir sessizlik oldu. Wallander, ona Riga'yla ilgili birçok soru sormak istiyordu ama cehaletinin ortaya çıkmasını da istemiyordu. Onun yerine, ayağa kalkarak pikaba Maria Callas'ın plaklarından birini koydu.

"*Turandot*," dedi binbaşı. "Çok güzel."

Kar ve rüzgâr hızını arttırmıştı. Gece yarısından kısa bir süre sonra binbaşı oteline gitti. Wallander pencereden onun uzaklaşmasını izledi.

Kar fırtınası ertesi sabah hızını kesmiş ve yollar açılmıştı.

Wallander baş ağrısıyla uyandı. Kesin bir karar almıştı. Başsavcının kararını beklerlerken Binbaşı Liepa'yla birlikte bir hafta önce gittiği Brantevik limanındaki balıkçı teknesine gideceklerdi.

Saat 09.00'da Wallander'in arabasına binmişler ve doğuya doğru yola koyulmuşlardı. Güneşin altında karla kaplı alanlar pırıl pırıl parlıyordu, ısı eksi üç dereceydi.

Limanda kimseler yoktu. Birçok balıkçı teknesi kıyıya demir atmıştı ama Wallander hangisine bindiğini bir türlü hatırlamıyordu. İskelede yürüdüler. Wallander içinden yetmiş üç adım saydı.

Balıkçı teknesinin adı *Byron*'dı. Keresteden yapılmıştı. Beyazdı ve yaklaşık on iki metre uzunluğundaydı. Wallander teknenin bağlandığı kalın halatı görünce gözlerini bir an kapattı. Bu halatı hatırlıyor muydu? Emin değildi. Tekneye bindiler. Yerde koyu kırmızı katran lekeli bir muşamba vardı. Dümen bölümüne yaklaştıklarında kapıda asılı büyük asma kilidi gördüler. Wallander kangal şeklindeki kabloyu görünce doğru teknede olduklarını anlamıştı. Binbaşı katranlı muşambayı kenarından kaldırarak el feneriyle altına baktı, boştu.

"Balık kokusu yok," dedi Wallander. "Ayrıca ortalıkta ağ falan da yok. Bu tekne kaçıkçılık amacıyla kullanılıyor. Peki ama ne kaçakçılığı yapılıyor? Ve mallar nereye gönderiliyor?"

"Her türlü kaçakçılık söz konusu olabilir," dedi binbaşı. "Baltık ülkelerinde her türlü mal sıkıntısı yaşandığından kaçakçılar bizlere her şeyi getiriyor."

"Teknenin sahibinin kim olduğunu öğrenmeliyim," dedi Wallander.

Teknede yapacak başka bir şey yoktu. Ystad'a geri dönünce Wallander tüm öğleden sonrayı *Byron* adlı teknenin sahibinin kim olduğunu araştırmakla geçirdi. Bu, kolay bir iş değildi. Son birkaç yıl içerisinde tekne defalarca el değiştirmişti, sahiplerinden biri de Simrishamn'daki bir firmaydı. O günlerde teknenin adı *Wanker'in Balığı*'ydı. Daha sonraysa tekne Öhrström adında bir balıkçıya satılmış ve o da birkaç ay sonra tekneyi başka birine satmıştı. Wallander uzun araştırmalar sonunda teknenin şimdiki sahibini buldu. Bu,

Ystad'da yaşayan Sten Holmgren adında biriydi. Wallander onunla aynı sokakta yaşadığını öğrenince çok şaşırmıştı. Telefon rehberinde Sten Holmgren'in telefonuna baktı ama kayıtlı değildi. Malmö'de Sten Holmgren adına kayıtlı olan herhangi bir firma da yoktu. Wallander iyice emin olmak için Kristianstad ile Karlskrona'yı da araştırdı ama Sten Holmgren'in izine orada da rastlamadı.

Wallander elindeki kalemi masanın üstüne fırlatarak kahve almak için dışarı çıktı. Odasına geri döndüğünde telefonu çalıyordu. Arayan Anette Brolin'di.

"Bil bakalım sana ne söyleyeceğim," dedi Brolin.

"Çalışmalarımızdan hoşnut olmadığını," diye karşılık verdi Wallander.

"Elbette hoşnutum ama bundan söz etmeyecektim."

"O zaman bilemeyeceğim."

"Cinayet dosyası kapandı ve tüm dosya Riga'ya gönderildi."

"Bu kesin mi?"

"Başsavcıyla Dışişleri Bakanlığı bu konuda görüş birliğine vardılar. Her ikisi de dosyanın kapanması gerektiğini söylediler. Ben de az önce haber aldım. Formalitelerin de alışılmışın dışında bir hızla tamamlandığını duydum. Senin binbaşı yanına cesetleri de alarak artık ülkesine dönebilir."

"Buna çok sevineceğinden eminim," dedi Wallander. "Yani geri döneceğine, demek istiyorum."

"Sevindin mi?"

"Hem de çok."

"Gelip beni görsün. Björk'e de söyledim. Liepa yanında mı?"

"Svedberg'in odasında sigara içiyor. Onun gibi sigara içen birini ilk kez görüyorum."

Ertesi gün sabah erkenden Binbaşı Liepa Stockholm'e, oradan da Riga'ya uçtu. Çinko kaplı iki tabut da onunla birlikte Stockholm'e uçtu oradan da kargoyla Riga'ya gönderildi.

Sturup Havaalanı'nda Wallander'le Binbaşı Liepa vedalaştılar. Wallander, binbaşıya Skåne'le ilgili bir kitap armağan etti.

"Konuyla ilgili beni haberdar edersen sevinirim," dedi Wallander.

"Merak etme haber veririm," diye karşılık verdi binbaşı.

El sıkıştılar ve Liepa pasaport kontrolünden geçerek uçağına doğru gitti.

Wallander havaalanından dönerken yolda, binbaşı oldukça garip bir adamdı, diye geçirdi içinden. Benim hakkımda ne düşündüğünü gerçekten de çok merak ediyorum.

Ertesi gün cumartesiydi. Wallander geç saatlere dek yattı, sonra da kalkıp babasını görmeye Löderup'a gitti. Akşam yemeğini bir pizzacıda yedi. Yemekte de birkaç kadeh kırmızı şarap içti. Yemek boyunca da Trelleborg Lastik Firması'ndaki işe başvurup vurmamayı düşünüp durdu. Son başvuru tarihi yaklaşıyordu. Pazar sabahını evini temizlemekle sonra da çamaşır yıkamakla geçirdi. Akşamüstü de sinemaya gitti. Amerikan yapımı bir polisiye filmiydi bu, filmin gerçekdışı abartılarına karşın Wallander yine de büyük bir heyecanla izledi.

Pazartesi sabahı saat 08.00'de karakola gitti. Ceketini asarken Björk telaşla içeri girdi.

"Riga polisinden bir teleks geldi," dedi Björk.

"Binbaşı Liepa'dan mı? Ne varmış?"

Björk'ün yüzünde hüzünlü bir ifade oluştu.

"Ne yazık ki, Binbaşı Liepa artık bir şey yazamaz," dedi Björk huzursuzca. "Öldürülmüş. Ülkesine döndüğü gün. Putnis adında bir albay bu teleksi göndermiş. Bizden yardım istiyorlar ve bence de bu senin oraya gitmen gerektiği anlamına geliyor."

Wallander çökercesine sandalyesine oturup teleksi okumaya başladı.

Binbaşı öldürülmüş müydü? Öldürülmüş müydü?

"Çok üzüldüm," dedi Björk. "Korkunç bir şey bu. Şube müdürlüğüne telefon edip Putnis'in isteklerini bildireceğim."

Wallander şaşkınlıkla arkasına yaslandı. Binbaşı Liepa öldürülmüştü. Boğazında bir yumru hissetti. O miyop, sürekli sigara içen adamı kim öldürmüş olabilirdi? Ve neden? Rydberg'i düşündü. Birden kendisini terk edilmiş gibi hissetti. Çok yalnızdı.

Üç gün sonra Letonya'ya gitti. 28 Şubat saat 14.00'de uçağı hareket etti. Aeroflot uçağı Riga Körfezi'nin üstünde uçarken Wallander camdan dışarı bakarak kaderin kendisine neler göstereceğini düşündü.

7. BÖLÜM

Uçaktan inince soğuk hava Wallander'in yüzüne tokat gibi çarptı. Pasaport kuyruğunda beklerken ve terminalden dışarı çıkarken ısı değişmemişti. İçerisiyle dışarısı arasında ısı farkı olmayan bir ülkeye gelmişti. Yanına yünlü uzun külotlarını almadığına pişman oldu.

Soğuktan titreyen yolcular, gelen yolcular bölümüne doğru ağır adımlarla ilerliyorlardı. Danimarkalı iki yolcu yüksek sesle Letonya'da nelerle karşılaşacaklarına ilişkin şikâyet etmeye başlamışlardı. Yaşlı olanı daha önce Riga'ya geldiğinden ülkenin kasvetli havasına ve güvensiz ortamına ilişkin arkadaşına bilgi veriyordu. Bu gürültücü Danimarkalılar Wallander'i sinirlendirmişti. Onların da kendisi gibi birkaç gün önce öldürülen miyop polise saygı duymalarını istiyordu.

On gün önce biri sorsa ona haritada Baltık devletlerinin yerini göstermekte zorlanabilirdi. Tallinn'in Letonya'nın başkenti olduğundan ve Riga'nın da önemli bir limanı olduğundan başka bir şey bilmiyordu. Okul yıllarından Avrupa'ya ilişkin bir iki şey anımsıyordu. Ystad'dan ayrılmadan önce iki gün boyunca Letonya'yla ilgili bilgi edinmiş ve bu küçük ülkenin tarihin kaprislerine kurban gitti-

ğini ve güçlü devletlerin kuklası haline geldiğine ilişkin bir izlenim edinmişti. İsveç bile bir zamanlar bu ülkeyi acımasızca istila etmiş ve ortalığı kan gölüne çevirmişti. Ama Wallander ülkenin kaderinin Alman ordusunun bozguna uğratıldığı ve Sovyet ordusunun ülkeye girdiği 1945 yılında dramatik bir şekilde değiştiğini düşünüyordu. Ruslar, ülkeyi ele geçirmişler ve bağımsız Letonya hükümetinin direnişlerini bastırarak Letonya halkı üstünde mutlak bir denetim kurmuşlardı.

Yüksek sesle bağırıp çağırarak şikâyet eden ve konuşmalarından Riga'ya tarım makineleri için geldikleri anlaşılan iki Danimarkalı bu arada pasaport polisinin yanına ulaştıklarında Wallander omzunda bir el hissetti. Polisin kendisini tutukladığı kaygısına kapılarak irkilen Wallander başını hızla çevirdi. Karşısında gri-mavi üniformalı bir polis duruyordu.

"Siz Kurt Wallander misiniz?" dedi polis. "Ben Jazeps Putnis. Geciktiğim için özür dilerim ama uçağınız vaktinden önce geldi. Sizin bu formalitelerle zaman yitirmenize hiç gerek yok, benimle gelin."

Riga'dan gelen teleks mesajında Jazeps Putnis'in rütbesinin albay olduğu belirtilmişti. Kusursuz İngilizcesi ona Binbaşı Liepa'nın doğru sözcükleri bulma ve teleffuz hatası yapmamaya çalışmasını hatırlatmıştı. Önünde bir askerin durduğu kapıdan geçip az önceki kadar kasvetli ve karanlık bir salona girdiler. Burada da valizler büyükçe bir araca yükleniyordu.

"Valizinizin bir an önce çıkmasını dilerim," dedi Putnis. "Letonya'ya hoş geldiniz. Daha doğrusu Riga'ya. Buraya daha önce gelmiş miydiniz?"

"Hayır," diye karşılık verdi Wallander. "Gelmemiştim."

"Koşulların çok daha farklı olmasını yeğlediğimi söylememe bilmem gerek var mı?" dedi Putnis. "Binbaşı Liepa'nın ölümü hepimizi çok üzdü."

Wallander onun ayrıntıya girmesini bekledi ama girmedi. Putnis duvara yaslanmış duran soluk mavi tulumlu ve kürk şapkalı bir adamın yanına gitti. Putnis, adamın yanına yaklaşınca adam hazırola geçip selam verdi ve hemen sonra da havaalanının içine giden kapılardan birine girerek gözden kayboldu.

"Valizlerin gelmesi her zaman çok sürer," dedi Putnis. "İsveç'te de böyle midir?"

"Bazen," diye karşılık verdi Wallander. "Evet, zaman zaman bizim de uzun bir süre beklememiz gerekir."

Albay Putnis, Binbaşı Liepa'nın tam tersiydi. Uzun boylu, davranışlarında kararlı ve enerji dolu bir adamdı. Wallander'e bakarken gözlerini kaçırmıyordu. Çevresinde olupbitenleri hiç kaçırmayan dikkatli birine benziyordu. Wallander, onu gri-mavi üniformalı bir vaşağa ya da bir leopara benzetti. Yaşını tahmin etmeye çalıştı. Elli olabilir miydi? Belki biraz daha yaşlıydı.

Valizler arkasında yoğun bir egzoz dumanı bırakan bir traktöre yüklü olarak geldi. Wallander valizini hemen gördü almak için uzandığında Albay Putnis ondan önce davranarak valizi kaptı. Taksi durağında onları siyah bir Volvo polis aracı bekliyordu ve şoför arabanın kapısını açıp onları selamladı. Wallander çok şaşırmıştı ama hemen kendini toparlayarak şoförün selamına karşılık verdi. Ne yazık ki, bunları Björk göremiyor, diye geçirdi içinden. Binbaşı Liepa küçük Ystad kasabasına geldiğinde karşısında kot pantolonlu polisleri gördüğünde kimbilir neler düşündü, diye geçirdi içinden.

"Size Letonya Oteli'nde yer ayırttık," dedi Albay Putnis havaalanından uzaklaşırlarken. "Kentin en iyi oteli. Yirmi beş katlı."

"Çok iyi bir otel olduğundan hiç kuşkum yok," dedi Wallander. "Ystad'daki meslektaşlarım size hem başsağlığı dilediler, hem de selam ve sevgilerini gönderdiler. Binbaşı Liepa bizimle yalnızca birkaç gün kalmıştı ama herkes onu çok sevmişti."

"Teşekkür ederim," dedi Albay Putnis. "Binbaşının ölümü hepimizi çok üzdü."

Neden daha başka bir şeyler söylemiyor, diye geçirdi içinden Wallander. Binbaşı neden öldürüldü? Kim öldürdü? Nasıl oldu? Neden benim buraya gelmemi istediler? Binbaşı İsveç'e geldiği için mi öldürüldü?

Camdan dışarı baktı. Yollar karla kaplıydı. Tarlaların arasında tek tük domuzlar dolaşıyordu; birden aklına babasıyla birlikte gittikleri Malmö geldi. Skåne kış aylarında terk edilmiş gibi bir izlenim verebilirdi ama burası düşünülemeyecek kadar kasvetli ve karanlık bir yerdi.

Dışarıda uzanan iç karartıcı manzarayı izlerken birden kendisinin de içinin karardığını fark etti. Ülkenin acı dolu geçmişinin izleri her yerde hissediliyordu. Riga'ya içini karartmak için gelmemişti, kendini topladı.

"Raporu bir an önce görmek istiyorum," dedi. "Tam olarak ne oldu? Binbaşı Liepa'nın buraya döndüğü gün öldürüldüğünün dışında hiçbir şey bilmiyorum."

"Otelinize yerleştikten sonra gelip sizi alacağım," dedi Albay Putnis. "Bu akşam bir toplantı yapacağız."

"Valizimi otele bırakmanın dışında yapacak bir şeyim yok," diye karşılık verdi Wallander. "Bu da yalnızca bir iki dakikamı alır."

"Toplantı saat 19.30'da yapılacak," dedi Albay Putnis. Wallander sabırsızlığının bir işe yaramadığını fark etti. Karar çoktan verilmişti ve değiştirilmeyecekti. Wallander yolun her iki yanındaki kooperatif evlerine baktı. Kaderin kendisine neler hazırladığını anlamakta zorlanıyordu.

Riga varoşlarından geçerek kentin merkezine doğru giderlerken hava kararmaya başlamıştı. Wallander meydanın ortasındaki heykeli görünce bunun Lenin'in heykeli olması gerektiğini düşündü. Letonya Oteli karanlık gökyüzüne doğru yükselen lacivert bir sütuna benziyordu. Albay Putnis tenha lobiden danışmaya doğru gitti. Wallander kendini otel lobisine dönüştürülmüş katlı bir otoparkın zemin katındaymış gibi hissediyordu. Dar duvarlardan birinde bir dizi asansör ve onların yanı başında da dörtbir yana uzanan merdivenler vardı.

Otele kaydını yaptırmasının gerekli olmadığını görünce çok şaşırdı. Albay Putnis danışmadaki bir kadın görevliden odanın anahtarını aldı; eski püskü asansörlerden birine bindiler ve on beşinci kata çıktılar. Wallander'in oda numarası 1506'ydı ve kente tepeden bakıyordu. Wallander hava aydınlandığında Riga Körfezi'ni odasının görüp görmeyeceğini merak etti.

Albay Putnis, Wallander'in odayı beğendiğinden emin olduktan ve iki saat sonra gelip kendisini alarak polis merkezinde yapılacak toplantıya götüreceğini söylemesinin ardından odadan çıktı.

Wallander pencereye yaklaşarak aşağıda uzanan binaların çatılarına baktı. Soğuk havadan camlar buğulanmıştı ve elini kaloriferе uzattığında kaloriferin ılık olduğunu hayretle fark etti. Alt katlardan birinde telefon çalıyordu.

Yarın ilk iş olarak kendime birkaç tane uzun yün külot almalıyım, diye geçirdi içinden.

Valizini açarak tuvalet eşyalarını büyük banyoya yerleştirdi. Havaalanında kendisine bir şişe viski almıştı ve uzun süren bir kararsızlıktan sonra banyodaki bardaklardan birine viskiyi doldurdu. Yatağın yanındaki komodinin üstünde Rus malı bir radyo duruyordu, radyoyu açtı. Erkek spiker hızlı hızlı konuşuyordu, Wallander onun bir maç anlattığını varsaydı. Yatağın örtüsünü açarak uzandı.

Evet, işte Riga'dayım, diye geçirdi içinden. Binbaşı Liepa'nın başına neler geldiğinden hâlâ haberim yok. Öldüğünün dışında bir şey bilmiyorum. Daha önemlisi bu Albay Putnis'in benden ne istediğini bile bilmiyorum.

Oda çok soğuktu, sonunda yataktan kalkarak aşağıya danışmaya gidip biraz para bozdurmaya karar verdi. Otelde kahve içebileceği bir yer varsa, kahve içecekti.

Danışmaya gittiğinde havaalanında kendisini sinirlendiren iki Danimarkalıyı gördü. Yaşlı olanı elindeki haritayı sallayarak öfkeli öfkeli bir şeyler söylüyordu. Uzaktan bakıldığında danışma görevlisine elindeki kâğıttan nasıl bir uçurtma ya da planör yapabileceğini gösteriyor gibiydi. Wallander kendini tutamayarak gülmeye başladı. Para bozdurabileceğini belirten bir işaret görerek yaklaştı. Wallander kasadaki yaşlıca kadına iki yüz dolar uzattığında kadın ona dostça bir şekilde başını sallayarak bir tomar Letonya parası verdi. Danışmaya geri döndüğünde Danimarkalılar gitmişti. Danışma görevlisine nerede kahve içebileceğini sorduğunda görevli ona büyük yemek salonunu gösterdi. Salonun kapısında bekleyen garsonlardan biri ona eşlik ederek onu cam kenarında bir masaya götürüp menüyü uzattı. Wal-

lander omletle kahve ısmarladı. Tramvayların çanları duyuluyordu. Sokaktakilerin tümü de kürk paltoluydu. Pencerelerin kırık dökük çerçevelerinden içeri giren soğuk hava perdeleri hareket ettiriyordu.

Boş yemek salonuna baktı. Masalardan birinde yaşlı bir çift derin bir sessizlik içinde yemeklerini yiyorlardı. Bir başka masada da gri takım elbiseli bir adam tek başına çay içiyordu. Bunların dışında lokantada kimse yoktu.

Wallander bir gün önce, akşamüstü Sturup'tan uçağa binip Stockholm'e gidişini düşünmeye koyuldu. Havaalanı otobüsüyle kente geldiğinde otobüs durağında kendisini kızı Linda karşılamış ve birlikte Central Oteli'ne gitmişlerdi. Linda üniversiteye yakın bir pansiyonda kaldığından Wallander otelde ona da bir oda ayırtmıştı. O akşam kızını kentin eski bölümündeki bir lokantaya yemeğe götürmüştü. Birbirlerini uzun zamandan beri görmüyorlardı ve konuşma konuları sıklıkla tükendiğinden sürekli olarak bir konudan diğerine atlayıp durmuşlardı. Wallander kızının mektuplarında yazdıklarının gerçek olup olmadığını düşünmeye başlamıştı. Mektuplarında üniversite yaşamından çok hoşnut olduğunu yazmasına karşın Wallander aynı soruyu bir kez daha sorduğunda Linda kaçamak bir yanıt vermekle yetinmişti. Kızına üniversiteyi bitirdikten sonra ne yapmayı düşündüğünü sormuş ve Linda da henüz bir karar vermediğini söyleyince Wallander öfkesini gizleyememişti.

"Artık bir karar vermenin zamanı gelmedi mi sence?" diye sormuştu.

"Bu neden seni bu kadar ilgilendiriyor?"

Daha sonra da seslerini yükseltmeden tartışmaya başlamışlardı. Wallander serseri bir mayın gibi oradan oraya sürüklenmesinden

ve yaşının artık geçtiğinden söz etmişti. Linda ise yetişkin bir insan olduğundan artık kendi kararlarını kendisinin verebileceğini sert bir dille söylemişti.

Wallander o gece bir kez daha kızının babasına ne denli çok benzediğini fark etmişti. Linda'yı dinlerken sanki babasını dinliyor gibiydi. Tarih kendini yineliyordu; babasıyla olan karmaşık ilişkisinin kızıyla yaptığı konuşmalara yansıdığını fark etmişti.

Yemeklerini yemişler ve içkilerini içmişlerdi; aralarındaki gerginlik de zaman içerisinde yok olmuştu. Wallander kızına yapacağı yolculuktan söz etmiş ve kısa bir an için de kızına beraber gitmelerini önermeyi bile aklından geçirmişti. Hesabı ödediğinde saat gece yarısını çoktan geçmişti. Hava oldukça soğuk olmasına karşın otele yürüyerek gitmişler ve saat 03.00'e dek de Wallander'in odasında oturarak, sohbet etmişlerdi. Linda odasına gittiğinde Wallander akşamın iyi başlamamakla birlikte yine de iyi geçtiğini düşünüyordu ama bir yandan da kızının ileriye yönelik somut bir planı olmamasına hâlâ öfkeleniyor ve üzülüyordu.

Ertesi sabah otelden ayrılırken Linda henüz uyanmamıştı. Wallander, onun da hesabını ödemiş ve bir not yazarak danışmaya bırakmıştı.

Hiç konuşmayan yaşlı çiftin masadan kalkmasıyla birlikte düşünceleri dağıldı. Yemek salonunda yemek yiyen kimse kalmamıştı, çayını içen adamdan başka kimse yoktu. Saatine baktı. Albayın gelip kendisini almasına daha bir saat vardı.

Hesabı ödedikten sonra kafasında bir hesap yaptı ve yemeğin son derece ucuz olduğunu fark etti. Odasına geri döndüğünde yanında getirdiği gazetelere bir göz attı. Daha sonra da arşive kaldırdıklarını sandığı cinayet olayını yeniden gözden geçirmeye koyuldu. Binbaşının içtiği sert sigaraların kokusunu duyar gibi oldu.

Albay Putnis saat tam 19.17'de kapısını vurdu. Otelin önünde kendilerini bekleyen arabaya binerek karanlık ve ıssız sokaklardan geçip polis merkezine gittiler. Akşam hava daha da soğumuştu ve sokaklarda hiç kimse yoktu. Caddelerle alanlar karanlıktı. Wallander bu kenti bir tiyatro dekoruna benzetti. Kavisli bir yoldan geçerek dörtbir yanı duvarla çevrili bir avluya geldiler. Wallander hâlâ Riga'ya neden çağrıldığının açıklanmasını bekliyordu. Yol boyunca Albay Putnis hiç konuşmamıştı. Uzun ve ıssız koridorlarda ilerlediler, merdivenden aşağı indiler, bir başka koridorda ilerlediler; sonunda da Albay Putnis'in kapıyı vurmadan açtığı toplantı odasına vardılar.

Wallander büyük, sıcak ama loş odada, üstünde yeşil bir çuha örtülü, oval toplantı masasını gördü. Masanın etrafında on iki sandalye vardı. Masanın üstünde de bir sürahi suyla birkaç bardak duruyordu. Odanın bir köşesinde ayakta duran bir adam, Wallander içeri girerken yanına yaklaştı.

"Riga'ya hoş geldiniz," dedi. "Ben Juris Mumiers."

"Albay Mumiers'le ben Binbaşı Liepa cinayetini çözmekle görevlendirildik," dedi Putnis.

Wallander anında bu iki adam arasında bir gerginlik olduğunu fark etti. Putnis'in ses tonundaki bir şey kendisini ele vermişti. Ayrıca karşılıklı bakışmalarında da aralarının iyi olmadığı hissediliyordu.

Albay Murniers elli yaşlarında, kır saçlı bir adamdı. Yüzü şeker hastalarını andırırcasına solgundu. Kısa boyluydu ve Wallander onun hiç ses çıkarmadan hareket ettiğini fark etti. Kediye benziyordu. İki albay, iki kedi ve gri üniformalı iki kişi.

Wallander'le Putnis paltolarını çıkarıp masaya geçip oturdular. Bekleme süresi artık sona erdi, diye geçirdi içinden Wallander. Binbaşı Leipa'nın başına neler geldi? Bunu az sonra öğreneceğim. Konuşmayı Murniers yapıyordu. Wallander, onun yüzü gölgeye gelecek şekilde oturduğunu ve kusursuz bir İngilizce konuştuğunu fark etti. Gölgede kaldığı için sesi sanki uzaklardan geliyor gibiydi. Bakışlarını boşluğa dikmiş oturan Albay Putnis'in sanki anlatılanları dinlemek istemiyormuş gibi bir hali vardı.

"Tüm bunlar çok garip," dedi Murniers. "Binbaşı Liepa, Stockholm'den döner dönmez raporunu bana ve Albay Putnis'e vermişti. Onun odasında otururak cinayeti konuşmuştuk. Soruşturmayı Letonya'da o yönetecekti. Saat 17.00'de dağıldık ve daha sonra da binbaşının doğruca evine, karısının yanına gittiğini duyduk. Katedralin hemen arkasındaki bir evde oturuyorlar. Karısı kocasının son derece normal olduğunu, evine dönmekten çok memnun göründüğünü söyledi. Akşam yemeğinde binbaşı, karısına İsveç'te yaşadıklarını anlatmış. Dedektif Wallander, binbaşı sizi çok sevmiş. Liepa yatmaya hazırlanırken saat 23.00 civarında telefon çalmış. Liepa yeniden giyinerek derhal polis karakoluna gitmesi gerektiğini söylemiş karısına. Bunda garip bir şey yoktu, ama karısı kocasının döndüğü gece işe çağrılmasından hiç hoşlanmamıştı. Liepa neden çağrıldığına ilişkin karısına bir açıklama yapmamış."

Mumiers susarak masanın ortasındaki su sürahisine uzandı. Wallander gözlerini boşluğa dikmiş oturan Albay Putnis'e baktı.

"Bundan sonra da her şey karıştı," diye sürdürdü konuşmasını Murniers. "Ertesi sabah erken saatlerde Daugavgriva'daki dok işçileri Binbaşı Liepa'nın cesedini buldular. Binbaşının cesedi büyük yük iskelesinde bulundu. Sert bir cisimle kafatasının arkasına vurulduğunu saptadık. Büyük olasılıkla ya demir bir çubukla ya da sert bir şeyle kafasına vuruldu. Otopsi raporu evden çıktıktan bir ya da iki saat sonra öldürüldüğünü saptadı. Bunun dışında da hiçbir şey bilmiyoruz. Onu evden çıkarken ya da rıhtımda gören olmamış. Cinayet esrarını koruyor. Bu ülkede bir polisin öldürülmesi çok ender rastlanan bir olaydır. Üstelik Liepa'nın rütbesinde olan birinin öldürülmesine daha önce hiç rastlanılmadı. Doğal olarak da, katilin bir an önce bulunmasını istiyoruz."

Murniers'in söyleyecekleri bu kadardı, sözlerini tamamladıktan sonra da arkasına yaslandı.

"Demek karakoldan aramamışlar," dedi Wallander.

"Evet," diye karşılık verdi Putnis. "Bu konuyu araştırdık. O akşam nöbetçi olan Yüzbaşı Kozlov, o gece karakoldan hiç kimsenin Liepa'yı aramadığını söyledi."

"O zaman geriye iki olasılık kalıyor," dedi Wallander.

Putnis onaylarcasına başını salladı. "Ya karısına yalan söyledi ya da tuzağa düşürüldü."

"Tuzağa düşürülmüş olsaydı kendisini arayan kişinin sesini tanırdı," dedi Wallander. "Ya öyle oldu ya da kendisini arayan kişi kuşku uyandırmayacak bir şekilde onunla konuştu."

"Bız de böyle düşünüyoruz," dedi Putnis.

"Ama öte yandan onun İsveç'teki çalışmalarıyla öldürülmesi arasında bir bağ olduğunu da elbette gözardı edemeyiz," dedi Mur-

niers. "Hiçbir şeyi gözardı edemeyeceğimiz için de İsveç polisinden yardım istemek zorunda kaldık. Sizden, Dedektif Wallander. Bize yardımcı olabilecek herhangi bir şey biliyorsanız lütfen anlatın. İstediğiniz her türlü yardımı yapmaya hazırız."

Mumiers ayağa kalktı.

"Toplantıya bu akşamlık son verelim isterseniz," dedi. "Yorgun olmalısınız."

Wallander kendini hiç de yorgun hissetmiyordu. Gerekirse tüm gece boyunca çalışmaya hazırdı ama Putnis de ayağa kalktığından toplantının bittiğini kabul etmek zorunda kalmıştı.

Mumiers masanın kenarındaki zile bastı ve içeriye üniformalı genç bir polis memuru girdi.

"Bu Çavuş Zids," dedi Mumiers. "İngilizcesi kusursuzdur ve Riga'da bulunduğunuz süre içinde şoförünüz olacak."

Zids topuklarını birleştirerek Wallander'i selamladı ama Wallander başıyla selam vermenin dışında bir şey yapmadı. Ne Putnis ne de Mumiers, onu yemeğe davet etmediğinden Wallander o akşamı tek başına geçireceğini kabul etmek zorunda kalmıştı. Zids'in arkasından avluya çıktı. Oldukça sıcak olan toplantı odasından sonra soğuk yüzüne bir tokat gibi çarpmıştı. Zids siyah arabanın arka kapısını açtı, Wallander arabaya atladı.

"Çok soğuk," dedi Wallander yola çıktıklarında.

"Evet, albayım," diye karşılık verdi Zids. "Bu mevsimde Riga gerçekten de çok soğuk olur."

Albayım, diye geçirdi içinden Wallander. İsveç polisinde Putnis ve Mumiers'ten daha düşük rütbeye sahip bir polis memuru olamayacağını düşünüyorlar herhalde. Bu düşünce hoşuna gitti ama bu

tür ayrıcalıklara alışabileceğini sanmıyordu. Şoförlü bir araba ve birçok ayrıcalık.

Çavuş Zids tenha sokaklarda arabayı hızlı kullanıyordu. Wallander kendini hiç de yorgun hissetmediği gibi soğuk otel odasına gitmek de istemiyordu.

"Acıktım," dedi çavuşa. "Beni çok pahalı olmayan iyi bir lokantaya götür."

"Letonya Oteli'nin lokantası kentin en iyi lokantasıdır," dedi Zids.

"Daha bu sabah ordaydım."

"Riga'da yemekleri onun kadar iyi olan başka bir lokanta yok ki," diye karşılık verdi çavuş, köşeden aniden karşısına çıkan tramvaya çarpmamak için hızla frene basarken.

"Nüfusu bir milyon olan bir kentte başka lokantalar da olmalı," dedi Wallander.

"Var ama yemekleri iyi değil," diye karşılık verdi çavuş. "En iyisi Letonya Oteli."

Anlaşılan oraya gitmekten başka şansım yok, diye geçirdi içinden Wallander arkasına yaslanarak. Belki de kentte kaybolmamam için üstlerinden emir aldı? Böylesi durumlarda insanın bir şoförü olması da fazla bir işe yaramıyordu.

Zids arabayı otelin önüne çekti ve Wallander'in kapıyı açmasına fırsat vermeden hızla arabadan inip kapısını açtı.

"Yarın sabah sizi almaya kaçta gelmemi istersiniz, albayım?" diye sordu.

"Sekiz iyi," diye karşılık verdi Wallander.

Lobide kimse yoktu. Otelin içinden gelen müzik sesini duydu. Danışmadan anahtarını aldı ve lokantanın açık olup olmadığını sordu. Albay Mumiers'e benzeyen solgun benizli görevli evet dercesine başını salladı. Wallander, ona müziğin nereden geldiğini sordu.

"Gece kulübünden," diye karşılık verdi görevli.

Wallander danışmadan ayrılırken o gün lokantada çay içen adamı yeniden gördü: bu adam şimdi lobideki deri koltuklardan birine oturmuş gazetesini okuyordu. Wallander, ona bir kez daha bakınca onun lokantada gördüğü kişi olduğundan emin oldu.

İzleniyorum, diye geçirdi içinden. Soğuk savaş döneminde yazılan o berbat romanlardaki gibi bu adam da gri takım elbiseleriyle kimsenin kendisini fark etmeyeceğini sanıyor. Putnis'le Mumiers benim ne yapacağımı sanıyorlar acaba?

Yemek salonu yine tenhaydı. Salonun bir köşesinde koyu renk takım elbiseli bir grup erkek yuvarlak bir masada oturmuş alçak sesle konuşuyorlardı. Garson, Wallander'e daha önce oturduğu masayı gösterdi. Sebze çorbası içti, sonra da iyi pişmemiş pirzola yedi ama Letonya şarabından çok memnun kaldı. Kendini huzursuz hissediyordu, kahve içmekten vazgeçerek, hesabı ödedi ve otelin gece kulübünü keşfe çıktı. Adam hâlâ lobide oturmuş gazetesini okuyordu.

Wallander kendini bir labirentte hissediyordu. Otelin içinde bir sürü merdiven vardı ama hepsi de yemek salonuna çıkıyor gibiydi. Sonunda müziğin sesini izleyerek kulübü bulmaya karar verdi ve karanlık bir koridorun ucundaki ışıklı tabelayı gördü. Bir adam, ona anlayamadığı bir şeyler söyleyerek kapıyı açtı. Wallander kendini loş bir barın içinde buldu. Barla dans pistini ayıran perdeli bölümün arkasındaki orkestra Abba'nın bir şarkısını seslendiriyordu. Sigara

dumanından göz gözü görmüyordu. Bir kez daha binbaşı ve sigaralarını anımsadı. Boş bir masa görünce kalabalığın arasında güçlükle ilerleyerek yaklaştı. Tüm bu süre içerisinde de izlenildiğini hissediyor ve çok dikkatli olması gerektiğini düşünüyordu. Doğu Bloku ülkelerindeki gece kulüpleri, yaşamlarını Batı'dan gelenleri soyarak sürdüren hırsızlar ve gangsterlerle dolup taşardı. Onca gürültünün içinde garsona seslenmeyi başararak viski istedi ve birkaç dakika sonra da viskisi geldi. Viskiye az önce yediği yemek kadar bir miktar ödedi. Kadehin içindeki sıvıyı kokladı, sonra da içti.

Ona adını söylemeyen genç bir kız kalabalığı yararak yanına gelip oturdu. Ancak kız başını ona doğru uzattığında gelen parfüm kokusundan onun yanına oturduğunu fark etti. Kız, ona Almanca bilip bilmediğini sorunca, Wallander hayır dercesine başını salladı, kızın İngilizcesi binbaşınınkinden de kötüydü ama yine de kendini yalnız hissetmemesini sağlamıştı. Kız içki içmek istediğini söyledi. Wallander'in kafası karışmıştı, neden sonra kızın fahişe olduğunu anladı. Bu gerçeğin üstünde fazla düşünmemeye karar verdi. Riga kasvetli ve soğuk bir kentti; ayrıca albay olmayan biriyle konuşmak için can atıyordu. Kıza istediği içkiyi ikram edecek durumdaydı. Arka arkaya kaç kadeh içtiklerinin artık farkında bile değildi. Sarhoş olmuştu. Son kez geçen kış, Savcı Anette Brolin'e âşık olduğunda bu kadar sarhoş olmuştu. O günleri unutmak için kafasını salladı. Bir daha asla öyle davranmayacaktı, davranmaması gerekiyordu. Ama yine de kızın kendisine gösterdiği ilgi karşısında gururlanmıştı. Masama çok çabuk geldi, diye geçirdi içinden. Buraya daha yeni gelmiştim ve bu garip ülkeye henüz alışamadım.

"Belki yarın," dedi Wallander. "Bu akşam olmaz."

Ancak o anda kızın yirmi yaşında bile olmadığını fark etmişti. Aşırı makyajına karşın bu kız ona kendi kızını anımsatmıştı. İçkisini bir yudumda bitirdikten sonra ayağa kalkıp gece kulübünden çıktı. Kız yanıma çok çabuk geldi, diye geçirdi içinden. Gri takım elbiseli adam hâlâ lobide gazete okuyordu.

İyi uykular, diye geçirdi içinden Wallander. Yarın sabah seni yine göreceğimden eminim.

İyi uyuyamadı. Yatak hiç de rahat değildi. Uykusunun arasında sürekli çalan telefonu duydu, kalkıp açmak istedi ama kalkamadı. Uyandığındaysa odanın içinde derin bir sessizlik vardı.

Ertesi sabah odasının kapısının vurulmasıyla uyandı. Uykulu bir halde, "Gir," diye bağırdı. Kapı bir kez daha vurulunca anahtarı kilidin üstünde bıraktığını hatırladı. Hızla pantolonunu giyerek kapıyı açtı, karşısında odayı temizlemeye gelen kat görevlisini gördü. Görevlinin elinde bir kahvaltı tepsisi vardı. Kahvaltı ısmarlamadığı için çok şaşırmıştı ama belki bu da otelin verdiği hizmetlerden biriydi. Belki bunu Çavuş Zids ayarlamıştı?

Kat görevlisi ona Letonya dilinde günaydın deyince Wallander bu sözcüğü ezberlemeye çalıştı. Kahvaltı tepsisini masanın üstüne bıraktı, Wallander'e utangaç bir tavırla gülümsedi ve odadan çıktı. Görevli çıktıktan sonra kapıyı yeniden kilitlemek için arkasından gitti ama görevli odadan çıkmamış, kapıyı kilitleyerek işaret parmağını sus demek istercesine dudaklarına götürmüştü. Önlüğünün cebinden bir parça kâğıt çıkardı. Wallander ağzını açıp bir şeyler söylemeye hazırlanırken görevli yine parmağını dudaklarına götürüp onu susturdu. Wallander, onun korktuğunu anlamıştı, kadının otel görevlisi ol-

madığını ama öte yandan tehlikeli biri olmadığını da fark etmişti. Kadıncağız yalnızca çok korkuyordu. Kâğıdı alarak baktı. İngilizce yazılmıştı. Kadın diğer cebinden postere benzeyen buruşuk bir kâğıt parçası çıkarıp Wallander'e uzattı. Wallander kâğıdı açtığında bunun bir hafta önce binbaşıya verdiği Skåne'le ilgili kitabın arka kapağı olduğunu gördü. Kadına bir kez daha baktı. Korkusunun yanı sıra kadının yüzünde kararlılık ya da belki de inatçı bir ifade vardı. Masanın yanına yaklaşarak bir kalem aldı. Lund'daki bir katedralin resmi olan arka kapağın içine, *anlıyorum,* diye yazarak kadına uzattı. Birden binbaşının karısı Baiba Liepa'nın hiç de düşündüğü gibi olmadığını fark etti. Binbaşının Wallander'in Ystad'daki Mariagatan Sokağı'nda bulunan evinde oturup Maria Callas dinlerlerken karısından söz ettiğini hatırladı. Binbaşı dinlerken karısının yüzünü gözünün önünde canlandırmaya çalışmıştı ama şimdi karşısında duran kadının ona hiç de benzemediğini fark etmişti.

Wallander boğazını temizledi ve yavaşça kapıyı açtı, kadın dışarı süzüldü.

Genç kadın odasına öldürülen kocası hakkında konuşmak için gelmişti. Ve kadın çok korkuyordu. Biri odasına telefon ederek Bay Eckers'le görüşmek istediğini söylediğinde Wallander aşağıya inmeye hazırlanıyordu. Yemek salonunun yanındaki körfeze bakan saunaya inen merdivenlerden indi. Saunanın kapısı açıktı, kapıyı açtı ve birden kendini otelin arka tarafında buldu. Genç kadın öldürülen kocası hakkında konuşmak için onu bekliyordu.

Lütfen, diye yazmıştı kadın kitabın kapağına. *Lütfen, lütfen.* Wallander artık kadının yüzünde korkudan başka bir şey daha olduğunu düşünmeye başladı. Bu belki de nefret ve meydan okuma karı-

şımı bir anlamdı. Burada düşündüğümden daha da büyük bir şeyler olduğunu sanıyorum, diye geçirdi aklından. Bunu da anlamam için Baiba Liepa kat görevlisi üniforması giyerek odama geldi. Bana son derece yabancı olan bir dünyada olduğumu bir an için unutmuşum.

Saat 08.00'e yaklaşırken zemin kattaki asansörden indi. Gazete okuyan adam lobide değildi; onun yerine şimdi de kartpostalları inceleyen bir adam vardı. Wallander dışarı çıktı. Hava bir gün öncesine göre daha sıcaktı. Çavuş Zids arabada oturmuş onu bekliyordu. Wallander arka koltuğa geçip oturdu ve çavuş arabayı çalıştırdı. Riga'da yaşam başlamıştı. Trafik yoğun olduğundan çavuş arabayı istediği kadar hızlı kullanamıyordu. Polis merkezine giderlerken yol boyunca Baiba'nın yüzü Wallander'in gözlerinin önünden bir türlü gitmedi. Birden, korkuyla ürperdi.

8. BÖLÜM

Sabah saat 08.00 civarında Wallander, Albay Mumiers'in de Binbaşı Liepa gibi aynı sert sigarayı içtiğini fark etti. Üstünde "PRIMA" yazan sigara paketini albay üniformasının cebinden çıkararak masanın üstüne koymuştu. Çavuş Zids polis merkezinin labirent gibi koridorlarından geçip birkaç merdiven inip çıktıktan sonra Wallander'i Mumiers'in odasına götürmüştü. Wallander kendini bir labirentin içinde hapsolmuş gibi hissediyordu. Bir yandan da Mumiers'in odasına daha kestirme bir yol olması gerektiğini ama bunu onun öğrenmesine nedense izin verilmediğini düşünüyordu.

Mumiers'in büyük olmayan ofisi dağınıktı. Masanın üzerinde duran üç telefon Wallander'in dikkatini çekti. Duvarlardan birinin kenarında kilitli bir dosya dolabı vardı. Telefonların hemen yanında da büyük bir küllük duruyordu. Küllüğün bir kenarında da Wallander'e önce bir çift kuğu gibi gelen ama sonra da bayrak olduğunu fark ettiği bir figür vardı.

Küllük, telefonlar vardı ama tek bir kâğıt parçası bile yoktu. Mumiers'in masasının arkasındaki büyük pencerelerde pancurlar vardı ama bunlar ya kırık ya da çalışmıyordu. Pancurlara bakarken bir yandan da Mumiers'in vereceği önemli haberin ne olduğunu anlamaya çalışıyordu.

"Birini tutukladık," dedi albay. "Gece yarısı boyunca süren çalışmalarımızın sonunda istediğimiz sonucu elde ettik."

Wallander bu sözleri duyunca önce binbaşının katilini yakaladıklarını sanmıştı,ama daha sonra albayın tahlisiye botunda öldürülen adamlardan söz ettiğini fark etmişti.

"Bunlar bir çete," dedi Murniers. "Tallinn ve Varşova'da şubeleri olan bir çete. Yaşamlarını kaçakçılık, soygun ve hırsızlıkla kazanan çeşitli suçlar işlemiş suçlulardan oluşan bir çete. Bu çetenin son zamanlarda ne yazık ki, Letonya'ya sızan uyuşturucu ticareti yapan kişilerden oluştuğundan kuşkulanıyoruz. Albay Putnis, adamı şu anda sorguluyor. Kısa bir süre sonra da her şeyi öğreneceğiz."

Son birkaç cümleyi mesafeli ve soğuk bir şekilde söylemişti. Wallander, Putnis'in işkence yaptıkları tutukludan gerçeği yavaş yavaş acı çektirerek öğrenmeye çalışmasını gözlerinin önünde canlandırdı. Letonya polisi hakkında ne biliyordu? Diktatörlükle yönetilen bir ülkede sınır diye bir şey var mıydı? Diktatörlük diye geçirdi aklından ama Letonya diktatörlükle mi yönetiliyordu işte bundan emin değildi. Birden Baiba Liepa'nın yüzü gözlerinin önünde canlandı. Yüzünde dehşet dolu bir ifade vardı ama aynı zamanda inatçı ve kararlı bir ifade de söz konusuydu. *Biri size telefon edip Bay Eckers'le görüşmek istediğini söylediğinde hemen gelin.*

Murniers, İsveçli dedektifin aklından geçenleri okumuşcasına ona gülümsedi. Wallander sırrını açığa vurmamaya çalışarak son derece saçma bir şey söyledi.

"Binbaşı Liepa, bana kişisel güvenliğinden kaygı duyduğunu söylemişti," dedi. "Ama neden böylesi bir kaygı içersinde olduğundan söz etmemişti. Albay Putnis'in bu sorunun yanıtını öğrenmesi gerek; yani tahlisiye botundaki cesetlerle Binbaşı Liepa'nın öldürülmesi arasında geçen süre içinde nelerin olduğunu."

Wallander bir an için Murniers'in yüz ifadesinde belli belirsiz bir değişiklik oduğunu sandı. Demek, hiç beklenmeyen bir şey söylemişti. Aslında beklenmeyen onun içgüdülerine kulak vermesiydi ya da Binbaşı Liepa belki gerçekten kaygılanıyordu ve Murniers'in de bundan haberi vardı.

"Can alıcı soruları sormalısınız," dedi Wallander. "Gece yarısı Binbaşı Liepa'nın dışarı çıkmasına kim neden oldu? Neden öldürüldü? Bir politikacı öldürüldüğünde insan yine de bunun arkasındaki itici gücü öğrenmek ister. Kennedy öldürüldüğünde ve birkaç yıl önce sokakta yürürken öldürülen İsveç başbakanı için de aynı şey söz konusuydu. Tüm bunları gözden geçirdiğinizden eminim, öyle değil mi? Binbaşının öldürülmesinde özel bir neden olmadığını düşündüğünüze inanıyorum, aksi halde beni buraya çağırmazdınız."

"Çok haklısınız," dedi Murniers. "Siz çok deneyimli bir polissiniz ve analizleriniz de her zaman çok sağlıklıdır. Binbaşı Liepa'nın mutlu bir evliliği vardı. Parasal sıkıntısı yoktu. Kumar oynamazdı, metresi yoktu. Kendini işine adamış ve ülkemizin gelişmesi için canla başla çalışan bir elemanımızdı. Bizler onun öldürülmesinin mesleğiyle ilgisi olduğuna inanıyoruz. Öldürüldüğünde tahlisiye botunda bulunan cesetler üzerinde çalıştığından İsveç'ten yardım istedik. Belki bize verdiği raporda yazmayan bir şeylerden size söz etmişti, ne dersiniz?"

"Binbaşı Liepa uyuşturucu ticaretinden söz etmişti," dedi Wallander. "Doğu Avrupa'nın dörtbir yanına kol salmış amfetamin fabrikalarından söz ediyordu. O iki adamın uyuşturucu ticaretine karışmış sendikaların bir sonucu olarak öldürüldüklerine inanıyordu. Bu adamların intikam için mi yoksa açıklamaktan kaçındıkları bir şeyden ötürü mü öldürüldüklerini ortaya çıkarmak için canla başla ça-

lıştı. Dahası tahlisiye botunun karakolumuzdan çalındığı için uyuşturucu ticaretinde kullanıldığına inanmamızı sağlayan somut nedenler de var ortada. Bizim ortaya çıkaramadığımız şeyse bu farklı olayların birbirleriyle olan ilişkileri."

"Albay Putnis'in bu soruların yanıtlarını öğrenmesini ümit edelim," dedi Mumiers. "Putnis son derece yetenekli bir sorgulamacıdır. Bu arada ben de size Binbaşı Liepa'nın öldürüldüğü yeri göstermek istiyorum. Albay Putnis sorgulamayı sürdürecek."

"Cesedinin bulunduğu yerde mi öldürülmüş?"

"Aksini düşünmemiz için herhangi bir neden yok. Gözden ırak bir yer orası. Gece yarısı rıhtımda hemen hemen hiç kimse olmaz."

Bu doğru değil, diye geçirdi içinden Wallander. Binbaşı direnmiş olmalı. Gece yarısı cesedi sürüklemek hiç de kolay olmamalı. Rıhtımın tenha olduğunu söylemekle konu kapanamaz. Bu hiç de iyi bir açıklama değil.

"Binbaşının eşiyle tanışmak istiyorum," dedi Wallander. "Onunla konuşmanın çok yararlı olacağına inanıyorum. Onunla ayrıntılı bir şekilde konuştuğunuzdan eminim."

"Baiba Liepa'yla uzun uzun konuştuk," dedi Mumiers. "Tanışmanızı elbette sağlarız."

Kasvetli kış sabahında arabayla nehir boyunca gittiler. Wallander'le Mumiers, cesedin bulunduğu yere, Mumiers'in deyimiyle cinayet yerine giderlerken Çavuş Zids de Baiba Liepa'yı bulmakla görevlendirilmişti.

"Sizin teoriniz ne?" diye sordu Wallander, Mumiers'in büyük ve konforlu arabasında onunla birlikte arka koltukta otururken. "Sizin ve Albay Putnis'in bir teorisi olmalı."

"Uyuşturucu," dedi Murniers hiç duraksamadan. "Uyuşturucu işindeki büyük patronların çevresinin korumalarla çevrili olduğunu biliyoruz. Bu korumalar da uyuşturucu kullanıyor ve günlük maaşlarını hak edebilmek için her şeyi göze alabilecek tiynetteler. Belki de o patronlardan biri ya da birkaçı Binbaşı Liepa'nın rahatlarını bozmaya çalıştığını düşünmüştür."

"Bozmaya çalışmış mıydı?"

"Hayır. Eğer bu teori doğru olsaydı Riga emniyet güçlerindeki birçok üst düzey polis onların ölüm listesinde Binbaşı Liepa'dan önce yer alırdı. İşin en garip yanı da Binbaşı Liepa'nın daha önce hiçbir şekilde uyuşturucu soruşturmalarına karışmamış olması. En iyi elemanlarımızdan birinin İsveç'e gönderilmesinin yalnızca bir raslantı olduğunu düşünüyorum."

"Binbaşı Liepa ne tür olaylarla ilgileniyordu?"

Murniers boş gözlerle camdan dışarı baktı. "Liepa çok yetenekli bir polisti. Riga'da son zamanlarda cinayetle sonuçlanan birçok hırsızlık olayı olmuştu ve Binbaşı Liepa da bu olayları çok becerikli bir şekilde çözümleyerek faillerini yakalamıştı. Bu olaylar kadar deneyimli olduğu başka olaylarla da ilgilenmişti. Binbaşı Liepa bizim her zaman güvendiğimiz ve gurur duyduğumuz bir elemanımızdı."

Polis aracı trafik ışıklarında durduğunda bir süre konuşmadılar. Wallander otobüs durağında titreyerek bekleşen bir grup insana bakarak otobüsün asla gelmeyeceğini ve kapılarını açmayacağını düşündü.

"Uyuşturucu," dedi. "Bu kavram biz Batı'dakiler için çok eski ama sizin için yeni olduğunu sanıyorum."

"Pek de yeni sayılmaz," dedi Murniers. "Ama bugünkü kadar da sıradan ve olağan bir kavram değildi doğrusu. Sınırlarımızın açılmasıyla birlikte yeni yeni fırsatlar ortaya çıktı ve pazar da tümüyle farklı bir görünüm kazandı. Zaman zaman kendimizi çaresiz hissettiğimizi kabul ediyorum. Birçok uyuşturucu Letonya yoluyla İsveç'e gönderildiğinden Batı'daki emniyet güçleriyle işbirliği yapmamız gerekiyor. Kara paranın cazibesine kapılmak çok kolay. Bizler İsveç'in Letonya'daki kaçakçılar için son derece ilginç ve kârlı bir pazar olduğunu düşündüklerini biliyoruz. Bunun nedenleri de çok açık. Ventspils, İsveç'ten hiç uzak olmadığı gibi kıyı şeridi çok uzun olduğundan sahil güvenliğin denetlenmesi de kolay değil. Kolilerle votka kaçırdıklarını hatırlayarak klasik kaçakçılık yolunu kullandıklarını düşünebilirsiniz."

"Ayrıntılara da girin," dedi Wallander. "Uyuşturucular nerde imal ediliyor? Bunun arkasında kim var?"

"Yoksul bir ülkede yaşadığımızı anlamalısınız," dedi Murniers. "Komşularımız kadar yoksul ve yoz bir ülkede yaşıyoruz. Uzun yıllar boyunca kapana kısılmış gibi yaşamaya zorlandık. Batı'daki zenginliklere uzaktan imrenerek bakıp durduk. Oysa şimdi, birdenbire her şey değişti. Artık burda da birçok şey var ama bunları satın alabilmek için insanın parasının olması gerekiyor. Sınırlarını zorlamak isteyen kişilerin kısa ve kolay yoldan para kazanmalarının tek yolu uyuşturucu. Duvarlarımızın yıkılmasına, uzun zamandan beri kapalı olan kapılarımızın diğer ülkelere açılmasına yardım ederken bir yandan da maddi manevi açlığımızın giderilmesi için tüm yasadışı yolları bize siz Batılılar açtınız. Sizlerin sahip olduğu tüm o nimetlere biz kedinin ciğere bakması gibi özlemle bakıyor ve yutkunup duru-

yorduk. İşlerin nasıl yola konulacağını hâlâ bilmediğimizi söylememe de bu yüzden gerek yok."

Mumiers birden öne doğru uzanarak şoföre bir şeyler söyledi. Şoför frene basarak arabayı bir kaldırımın hemen yanında durdurdu.

Mumiers tam karşılarında duran bir binayı gösterdi.

"Kurşun delikleri," dedi. "Yaklaşık bir yıllık."

Wallander bakmak için başını uzattı. Binanın ön cephesinde gerçekten de kurşun delikleri vardı.

"Burası neresi?"

"Bakanlıklardan birine ait," diye karşılık verdi Mumiers. "Bunu yaşadıklarımızı anlamanıza yardımcı olması için size gösterdim. Nelerin olupbittiğini neden anlayamadığımızı göstermek için. Daha fazla özgür olabilecek miyiz? Yoksa bu söz konusu özgürlük kısıtlı mı olacak? Ya da tümüyle ortadan mı kalkacak? Bunu hâlâ bilmiyoruz. Henüz hiçbir şeye karar verilmemiş bir ülkede olduğunuzu anlamalısınız, Dedektif Wallander."

Rıhtımın en tenha yerine gelinceye dek gittiler. Wallander, Murniers'in sözlerini hazmetmeye çalışıyordu. Bu solgun yüzlü, şişman adama acımaya başlamıştı.

"Amfetamin ve morfinle efedrin gibi uyuşturucu imal eden laboratuvarlar var burda," dedi Mumiers. "Asya ve Güney Amerika kökenli kokain kartellerinin de eski Doğu Avrupa ülkelerinde yeni ağlar kurmaya çalıştıklarından kuşkulanıyoruz. Yapmak istedikleri daha önceki doğrudan Batı Avrupa'ya giden uyuşturucu yolunu değiştirmek. Bu yollardan çoğu Avrupa polisi tarafında, kapatıldı ama sözünü ettiğim karteller bakir Doğu Avrupa topraklarında zeki ve yetenekli polislerin gözünden kaçabileceklerine inanıyorlar. İsterse-

niz şöyle diyeyim, onlar bizlere çok kolay rüşvet verebileceklerine ve bizleri içten çökertebileceklerine inanıyorlar."

"Binbaşı Liepa gibi polislerden mi?"

"Binbaşı yaşamında bir kez bile rüşvet almadı."

"Bunu demek istememiştim, ben Binbaşı Liepa gibi zeki ve yetenekli polislerin de gözünden kaçabileceklerine mi inanıyorlar, demek istemiştim."

"Eğer binbaşıyı onlar öldürmüşse Albay Putnis bunu çok kısa bir süre sonra ortaya çıkaracaktır."

"Tutukladığınız o adam da kimin nesi?"

"Botta bulunan o iki cesetle ilgisi olduğuna inandığımız biri. Riga'lı eski bir kasap ve bir zamanlar da bizim sürekli savaş verdiğimiz bir organize suç örgütünün lideri. Paçasını her zaman kurtardı ama bu kez kurtaramayacak."

Araba yavaşlayarak demir parçalarıyla terk edilmiş birkaç vincin yanında durdu. Arabadan inerek suyun kenarına yaklaştılar.

"Binbaşı Liepa'nın cesedi burda bulundu."

Wallander etrafına bakınarak verileri toparlamaya çalıştı.

Katillerle binbaşı buraya nasıl gelmişti? Neden buraya gelmişlerdi? Rıhtımın bu bölümünün tenha olduğunu söylemek yeterli değildi. Wallander vinçlere baktı. *Lütfen,* diye yazmıştı Baiba Liepa. Murniers bir sigara yakarak ısınmak için yerinde hareket etmeye başladı.

Bana neden cinayetin gerçekten nerede işlendiğini söylemiyor, diye geçirdi içinden Wallander. Baiba Liepa neden gizlice benimle konuşmak istedi? *Biri telefon edip Bay Eckers'i istediğinde...* Riga'da ne arıyorum?

Sabah içinde hissettiği kaygı geri dönmüştü. Bunun hiç bilmediği bir ülkede bir yabancı olmasından kaynaklanmış olabileceğini

geçirdi içinden. Polisin görevi kendisinin de bir parçası olduğu olayları soruşturmaktı. Oysa burada bir yabancıydı. Belki de kendisine son derece yabancı olan bu ortamda Bay Eckers'in kimliğine bürünerek topluma sızabilirdi. Kurt Wallander, İsveçli bir dedektifti ve hakkında hiçbir şey bilmediği bu ortamda da kendini çok çaresiz hissediyordu. Arabaya geri döndü.

"Belgeleri incelemek istiyorum," dedi. "Otopsi raporunu, adli tıp raporunu ve fotoğrafları."

"Tüm belgeleri İngilizceye çevirteceğiz," dedi Mumiers.

"Bana bir çevirmen verirseniz işleri daha hızlı çözümleyebiliriz," dedi Wallander. "Çavuş Zids'in İngilizcesi çok iyi."

Mumiers alaycı bir tavırla gülümseyerek bir sigara daha yaktı.

"Çok sabırsızsınız," dedi. "Çavuş Zids raporları elbette size çevirebilir."

Polis merkezine geri döndüklerinde perdeyle ayrılmış bir bölümün arkasına geçtiler; iki taraflı aynadan Albay Putnis'i ve sorguladığı adamı izlemeye başladılar. Sorgu odası soğuktu ve içinde yalnızca tahta bir masayla iki sandalye vardı. Albay Putnis ceketini çıkarmıştı. Karşısında oturan traşsız adamın çok yorgun bir hali vardı. Putnis'in sorularına güçlükle yanıt veriyordu.

"Bu uzun sürecek," dedi Mumiers düşünceli bir tavırla. "Ama er ya da geç gerçeği öğreneceğiz."

"Hangi gerçeği?"

"Haklı olup olmadığımızı," diye karşılık verdi Mumiers.

Labirent benzeri koridora geri döndüler ve Mumiers, Wallander'e kendisiyle aynı koridorda olan bir odayı gösterdi. Kısa bir süre sonra da Çavuş Zids elinde binbaşının ölümüyle ilgili dosyalarla içeri girdi. Mumiers onları yalnız bırakmadan önce çavuşa kendi dilinde bir şeyler söyledi.

"Baiba Liepa bugün öğleden sonra saat 14.00'de sorguya çekilmek için buraya getirilecek," dedi Mumiers.

Wallander dehşete kapılmıştı. *Bana ihanet ettiniz, Bay Eckers. Neden böyle yaptınız?*

"Ben onunla konuşacağımı sanıyordum," dedi Wallander. "Sorguya çekeceğimi değil."

"Haklısınız, 'sorgulama' sözcüğünü kullanmamalıydım," dedi Mumiers. "Sizi göreceğine çok sevindiğini söylememe izin verin."

Mumiers gittikten sonra iki saat boyunca Zids tüm raporları İngilizceye çevirdi. Wallander, Liepa'nın cesedinin flu fotoğraflarını inceledi ama içinden bir ses orada eksik bir şeylerin olduğunu söylüyordu. Başka bir işle uğraşırken daha iyi düşüneceğini bildiğinden çavuşa kendisini uzun ve yün külot satın alabileceği bir dükkâna götürmesini söyledi. Çavuş, onun bu isteğine hiç şaşırmamıştı. Wallander içinde bulunduğu durumun saçmalığının farkındaydı; polis eşliğinde külot almaya gidiyordu. Dükkânda tüm konuşmaları Zids yapmış ve Wallander'e parayı ödemeden külotları denemesi için ısrar etmişti. İki adet külot satın almıştı ve satıcı külotları kahverengi bir kese kâğıdına koyarak kâğıdın ağzını iple bağlamıştı. Dükkândan çıktıklarında Wallander bir yerde yemek yemelerini önerdi.

"Letonya Oteli'nde yemeyelim," dedi Wallander. "Onun dışında her yer olur."

Çavuş Zids ana caddeden saparak kentin eski bölümüne doğru sürdü arabayı. Wallander buraya tek başına gelse asla geri dönemeyeceğini hissediyordu. Kentin tarihi bölümleri de karakol gibi labirente benziyordu.

Sigulda Lokantası'nın önünde durdular. Wallander omlet yedi, çavuş da çorba içti. Sigara dumanından göz gözü görmüyordu. İçe-

riye girdiklerinde lokanta doluydu. Çavuş şef garsona kendilerine bir masa vermesini söylemişti.

"Böyle bir şeyi İsveç'te asla yapamazsın," dedi Wallander yemeklerini yerken. "Yani, polisin kalabalık bir lokantaya girip masa verilmesini emretmesini demek istiyorum."

"Burda her şey farklı," diye karşılık verdi Çavuş Zids sıradan bir sesle. "Halk polisle iyi geçinmek ister."

Wallander sinirlendiğini hissediyordu. Çavuş Zids'in bu şekilde kibirli davranması sinirine dokunuyordu.

"Bir dahaki sefere herkes gibi davranmak istiyorum, başkalarının sırasını almak istemiyorum," dedi.

Çavuş, ona hayretle baktı.

"O zaman hiçbir şekilde yemek yiyemeyiz."

"Letonya Oteli'nin lokantası her zaman boş," dedi Wallander öfke dolu bir sesle.

Saat 14.00'de karakola geri döndüler. Yemek boyunca Wallander bir daha hiç konuşmamış ve Zids'in çevirdiği raporda nelerin eksik olduğunu bulmaya çalışıp durmuştu. Sonunda her şeyin kusursuz bir şekilde sunulmasından kaygılanıp şaşırdığını fark etmişti. Raporlar sanki sorulara hiç yer bırakmayacak bir şekilde hazırlanmıştı. Şimdilik bununla yetinmek zorundaydı ve ayrıca düşüncelerinin doğru olup olmadığından da emin değildi. Belki de ortada hiçbir sorun yokken sorun yaratmaya çalışıyordu.

Mumiers odasında yoktu ve Albay Putnis de hâlâ sorgulamaya devam ediyordu. Çavuş, Wallander'i odasında yalnız bırakarak Baiba Liepa'yı almaya gitti. Odasının dinlenip dinlenmediğinden ya da kendisini sorgulama odasındaki gibi çift aynalı bir yöntemle izleyen olup olmadığından emin değildi. Bunu anlamak istercesine pantolo-

nunu çıkararak satın aldığı uzun külotlardan birini giydi. Kapısı vurulduğunda yün külotun bacaklarını kaşındırdığını fark etmişti. "Girin," diye bağırdı ve çavuşla Baiba Liepa içeri girdiler. *Ben Bay Eckers değilim. Bay Eckers adında biri yok. Zaten sizinle bu konuyu konuşmak istiyordum.*

"Binbaşı Liepa'nın dul eşi İngilizce biliyor mu?"

Zids evet dercesine başını salladı.

"O zaman bizi yalnız bırak."

Kendini hazırlamaya çalışmıştı. *Söyleyeceklerimin ve davranışlarımın gözetleneceğini aklımdan hiç çıkarmamalıyım. Bırak birbirimize not yazmayı parmağımızı dudaklarımıza bile götürmemeliyiz. Ama öte yandan da Baiba Liepa, Bay Eckers'in hâlâ var olduğunu bir şekilde anlamalı.*

Genç kadının üstünde koyu renk bir paltoyla kürk şapka vardı. Sabahkinin tersine şimdi gözlük takmıştı. Şapkasını çıkararak koyu renkli saçlarını salladı.

"Lütfen oturun, Bayan Liepa," dedi Wallander. Genç kadın bir işaret vermek istercesine çabucacık gülümsedi. Wallander, onun durumu hiç şaşırmadan kabullendiğini, sanki bundan daha doğal bir şey olamayacağını düşündüğünü fark etti. Yanıtlarını bildiği soruları sorması gerektiğinin farkındaydı. Belki de genç kadın vereceği yanıtlar aracılığıyla ona bir mesaj iletebilirdi.

Genç kadına içtenlikle baş sağlığı diledi. Birilerinin tüm konuşmaları dinleyebileceğini aklından hiç çıkarmayarak içinde bulundukları koşullara uygun olarak ona bazı sorular sordu.

"Binbaşı Liepa'yla ne kadar zamandan beri evliydiniz?"

"Sekiz yıldan beri."

"Doğru anlamışsam, çocuğunuz yok, değil mi?"

"Bir süre beklemek istemiştik. Benim bir mesleğim var."

"Mesleğiniz ne?"

"Mühendisim. Ama son birkaç yıldan beri yalnızca çeviri yapıyorum, bilimsel içerikli çeviriler. Ara sıra da teknik üniversitenin çevirilerini yapıyorum."

Odama kahvaltı getirmeyi nasıl becerdin, diye geçirdi içinden Wallander. Letonya Oteli'ndeki bağlantı kim? Bu düşüncelerinden tedirgin olup bir sonraki sorusunu sordu.

"Ve çocuk sahibi olmanın mesleğinizi engelleyeceğini düşündünüz, öyle mi?"

Bu soruyu sorar sormaz da pişman oldu. Bu özel bir konuydu ve geçerli değildi. Yanıtı beklemeden özür dileyerek bir sonraki sorusuna geçti.

"Bayan Liepa," dedi. "Çok kaygılı olmalısınız. Kocanızın başına neler geldiğini merak ediyor olmalısınız. Polisin sizinle yaptığı görüşmenin çevirisini okudum. Hiçbir şey bilmediğiniz, olanları anlayamadığınızı ve kocanızı neden öldürdüklerini bilmediğinizi söylemişsiniz. Hiç kimse sizin kadar kocanızın katillerinin yakalanmasını isteyemez. Buna karşın, ben bir kez daha, kocanızın İsveç'ten döndüğü gün neler olduğunu düşünmenizi istiyorum sizden. Kocanızın öldürüldüğünü duyduğunuzda yaşadığınız şoktan ötürü anlatmayı unuttuğunuz bazı şeyler olabilir."

Genç kadının yanıtı Wallander'e ilk şifreli mesajı verdi.

"Hayır," dedi. "Hiçbir şeyi unutmadım. Hiçbir şeyi." *Bay Eckers, bu beklenmeyen bir şey olmadığından şokta değildim. Korktuğumuz başımıza gelmişti.*

"Peki, belki daha önceki günlerde?" diye sordu Wallander. Sorularını artık daha dikkatli sorması ve genç kadını zora sokmaması gerekiyordu.

"Kocam işinden pek söz etmezdi," dedi Baiba Liepa. "Polis akademisinden mezun olurken sessizliğini hiçbir şekilde bozmayacağına ilişkin ettiği yemini hiçbir zaman bozmadı. Ben ahlaki değerleri çok yüksek olan bir adamla evliydim."

Elbette, diye geçirdi içinden Wallander. Zaten onu öldüren de bu değerleriydi. "Ben de Binbaşı Liepa'da aynı izlenimi edinmiştim," dedi. "İsveç'te yalnızca birkaç gün beraber olmamıza karşın."

Genç kadın acaba Wallander'in yanında olduğunu anlamış mıydı? Bu nedenden ötürü de kendisini bir kez daha görmek istediğini anlamış mıydı? Bu yüzden de hiçbir anlamı olmayan sorular soracağını?

Bir kez daha genç kadına olayları yeniden düşünmesini rica etti. Wallander artık görüşmeyi bitirme zamanı geldiğine karar verinceye dek birçok soru sorup yanıtlarını aldı. Çavuş Zids'in büyük olasılıkla kapının önünde durduğunu düşünerek zili çaldı ve sonra da ayağa kalkarak genç kadının elini sıktı.

Benim Riga'ya geleceğimi nasıl öğrendin, dedi içinden. Mutlaka biri haber vermiş olmalı. Karşılaşmamızı isteyen biri. Küçük bir İsveç kasabasında yaşayan bir dedektifin sana yardımcı olabileceğini sen mi düşündün yoksa?

Çavuş, Baiba'ya dışarıya kadar eşlik etti. Wallander camları kirli pencerenin önünde durarak avluya baktı. Sulu kar yağıyordu, kiliselerin kuleleriyle bir iki yüksek bina görünüyordu. Ortada somut bir neden yokken kendini düşlere kaptırmış gibi bir duygu hissetti. Önyargılı davranarak diktatörlükle yönetilen Doğu Bloku ülkelerin-

de yöneticilerin vatandaşlarını ezdiklerine, birbirlerine karşı kışkırttıklarına ve sürekli komplo teorileri ürettiklerine inanmıştı. Murniers'le Putnis'e neden güvenmiyordu? Güvenini sarsacak ne yapmışlardı? Öte yandan Baiba Liepa'nın otel odasına kat görevlisi gibi gelmesi kuşkularında haklı olduğunu da kanıtlamıyor muydu?

Kapının vurulmasıyla birlikte düşüncelerinden sıyrıldı. Albay Putnis gelmişti. Yorgun görünüyordu. Kendini zorlayarak Wallander'e gülümsedi.

"Kuşkulunun sorgulamasına bir süre ara verdik," dedi. "Ne yazık ki, kuşkulu kişi beklediğimiz açıklamaları yapmadı. Şimdi onun bize verdiği bölük pörçük bilgileri kontrol edecek sonra da çapraz sorgulama yapacağız."

"Kuşkularınızın temelinde ne var?" diye sordu Wallander.

"Geçmişte Hagelman, Leja'yla Kalns'ı hem kurye, hem de çıkarları doğrultusunda kullanmıştı," dedi Putnis. "Uyuşturucu tacirliği yaptıklarını kanıtlamayı umuyorduk. Hagelman gerektiğinde iş arkadaşlarına işkence yapmaktan ve öldürmekten kaçınmayan türde biridir. Tek başına çalışmadığı için şimdi çetenin diğer üyelerini arıyoruz. Üyelerin çoğu Rus vatandaşı olduğundan şu anda belki de ülkelerine dönmüşlerdir bile. Ama asla pes etmeyeceğiz. Hagelman'a ait birçok silah bulduk ve şimdi de Leja'yla Kalns'ı öldüren kurşunların bu silahlardan çıkıp çıkmadığını araştırıyoruz."

"Binbaşı Liepa cinayetiyle bir ilgisi var mı?" diye sordu Wallander.

"Henüz bilmiyoruz," diye karşılık verdi Putnis. "Ama Liepa'nın öldürülmesi önceden planlanmış bir cinayetti ya da daha doğrusu infazdı. Parasını ya da üstündeki herhangi bir şeyi çalmadılar. Bu yüzden de bu cinayetin işiyle ilgili olduğuna karar verdik."

"Binbaşı Liepa'nın başka bir yaşamı daha olamaz mıydı?" diye sordu Wallander.

Putnis yorgunlukla gülümsedi.

"Biz vatandaşlarımızın aldığı her soluğun denetlendiği bir ülkede yaşıyoruz," diye karşılık verdi. "Bu polis için de geçerli. Binbaşı Liepa'nın başka bir yaşamı olsaydı bundan mutlaka haberimiz olurdu."

"Tabi onu biri ya da birileri korumadığı sürece."

Putnis, ona hayretle baktı.

"Onu kim korumuş olabilir ki?"

"Bilmiyorum," diye karşılık verdi Wallander. "Ben yalnızca yüksek sesle düşünüyorum. Ne yazık ki, dayanağı olmayan bir düşünce bu."

Putnis gitmek için ayağa kalktı.

"Aslında bu akşam sizi bizim eve yemeğe davet edecektim," dedi. "Ama ne yazık ki, sorgulama tamamlanmadığından bu olası değil. Kimbilir, belki Albay Murniers'in bir planı vardır. Sizi yabancı bir ülkede yalnız bırakmak bizlere hiç yakışmaz."

"Letonya Oteli çok güzel," dedi Wallander. "Ayrıca otele dönünce Binbaşı Liepa'nın ölümüyle ilgili düşüncelerimin bir özetini çıkarmak istiyorum. Bu da bütün gece sürebilir."

Putnis evet dercesine başını salladı.

"O zaman, yarın akşam," dedi. "Ailemle tanışmanızı istiyorum. Karım Ausma müthiş bir aşçıdır."

"Çok teşekkür ederim," dedi Wallander. "Ben de ailenizle tanışmak isterim."

Putnis odadan çıktıktan sonra Wallander zili çaldı. Murniers, onu evine ya da dışarıya yemeğe davet etmeden önce polis merkezinden ayrılmak istiyordu.

"Otelime gitmek istiyorum," dedi Wallander, Zids içeri girdiğinde. "Bu akşam odamda oturup çalışacağım. Yarın sabah 08.00'de gelip beni al."

Çavuş, Wallander'i oteline bıraktığında, dedektif danışmadan birkaç tane kartpostalla pul satın aldı. Ayrıca kentin haritasını da istemişti. Ancak görevli otelde ayrıntılı harita bulamayacağını, yakındaki bir kitapçıda istediği gibi bulabileceğini söyledi.

Wallander lobide etrafına bakındı ama ne gazete okuyan ne de çay içen birini gördü. Bu da, onların hâlâ burada olduğu anlamına geliyor, diye geçirdi içinden. Bir gün ortaya çıkıyorlar, ertesi gün görünmez oluyorlar. Gözcülerin var olup olmadığından kuşkulanmam gerekiyor, anlaşılan.

Kitapçıya gitmek için otelden çıktı. Hava kararmıştı ve kaldırımlar sulu kardan ıslanmıştı. Cadde kalabalık sayılırdı, Wallander ara sıra durarak vitrinlere bakıyordu. Vitrinlerde sergilenen mallar kısıtlıydı ve hemen hemen her vitrinde de aynı şeyler vardı. Kitapçıdan içeri girerken gözucuyla arkaya baktı ama kendisini izleyen biri yoktu.

Tek kelime İngilizce bilmeyen yaşlı bir adam ona Riga'nın haritasını sattı. Sanki uzun uzun konuşursa sonunda ne demek istediğini Wallander'in anlayacağına inanarak Letonya dilinde uzun uzun bir şeyler söyleyip durdu. Wallander oteline geri döndü. Önünde bir yerlerde göremediği bir gözcünün varlığını hissediyordu. Ertesi gün albaylardan birine neden kendisinin izlendiğini sormaya karar verdi. Konuyu alaycı ya da saldırgan bir tavırla değil, tersine dostça bir tavırla açmanın iyi olacağına karar verdi.

Otele dönünce doğruca danışmaya giderek kendisini arayan olup olmadığını sordu. "Kimse aramadı, Bay Wallander," yanıtını aldı.

Odasına çıkarak satın aldığı kartpostalları yazmaya karar vererek pencerenin önündeki masayı kenara çekti. Björk'e Riga Katedrali'nin olduğu kartı göndermeye karar verdi. Katedral gece yarısı gelen telefonla evinden çıkan ve bir daha geri dönmeyen binbaşının evine çok yakın bir yerdeydi. *Kocanı kim aradı, Baiba? Bay Eckers odasında ve bu sorunun yanıtını bekliyor.*

Björk'e, Linda'ye ve babasına kart yazdı. Sıra son karta geldiğinde bir an için duraksadıktan sonra onu da kız kardeşi Kristina'ya yollamaya karar verdi.

Bu arada saat 19.00 olmuştu. Küveti ılık suyla doldurdu ve küvetin yanına bir kadeh viski koydu. Sonra da gözlerini kapatarak olayları en başından itibaren yeniden düşünmeye koyuldu. Tahlisiye botu, birbirine sarılmış iki ceset. Daha önce gözünden kaçırdığı bir noktayı yakalamaya çalıştı. Rydberg soyut konuları görebilme yeteneğinden söz eder dururdu. Garip görünen herhangi bir şeyin aslında son derece doğal ve gerçek olduğunu ileri sürerdi. Tüm olayı sistemli bir şekilde yeniden gözden geçirdi. Göremediği ipuçları neredeydi?

Küvetten çıktıktan sonra masaya oturarak not almaya başladı. Letonyalı iki albayın doğru yolda olduklarından emindi. Tahlisiye botundaki adamların bildiklerini anlatmadıkları için cezalandırıldıkları açıkça ortadaydı. Onların kalplerine sıkılan kurşunlardan sonra tahlisiye botuna atılıp denize bırakılmalarının artık pek bir önemi yoktu. Bu cinayeti işleyen kişinin cesetlerin bulunmasını istediğine ilişkin eski inancı artık yok olmuştu.

Tahlisiye botu neden çalındı, diye yazdı. *Sandalı kim çaldı? Letonyalı suçluların İsveç'e ellerini kollarını sallayarak girmeleri gerçekten de bu denli kolay mı?* Binbaşı Liepa, İsveç'ten döndüğü gece öldürülmüştü. Onun susturulmasının arkasında birçok neden olmalıydı. *Binbaşı Liepa ne biliyordu,* diye yazdı. *Cinayetin işlendiği yerin benden gizlendiği bir olayda benden ne bekleyebilirler? Baiba Liepa,* diye yazdı. *Bildiklerini neden polisten gizliyor?*

Notlarını bir kenara iterek kendisine bir kadeh viski daha hazırladı. Saat 21.00'e geliyordu ve karnı acıkmıştı. Telefonun çalışıp çalışmadığını denetlemek için ahizeyi kulağına götürdü, sonra da aşağıya inerek danışma görevlisine kendisini arayan olursa yemek salonunda olacağını söyledi. Yemek salonuna girdiğinde şef garson ona her zamanki masayı gösterdi. Kimbilir belki de küllüğün kenarına iliştirilmiş küçük bir mikrofon vardır, diye geçirdi içinden. Ya da masanın altına gizlenmiş biri? Kızarmış tavuk budu ve patatesle birlikte Ermeni şarabı içti. Lokantanın kapısının her açılışında danışma görevlisinin içeri gelip telefonu olduğunu söyleyebileceğini düşünüyordu. Kahvesiyle birlikte konyak ısmarladı ve yemek salonunu incelemeye koyuldu. Bu akşam bir iki masa doluydu. Bir köşede bir grup Rus, diğer bir köşede de bir grup Letonyalının ağırladığı Alman turistler oturuyordu. Çok ucuz olan hesabı ödediğinde saat 22.30 olmuştu. Bir an için bara gitmeyi geçirdi içinden. Sonra vazgeçerek on beşinci kattaki odasına çıktı.

Tam anahtarıyla kapıyı açarken telefonun çaldığını duydu. Yüksek sesle küfrederek hızla kapıyı açıp ahizeyi kaldırdı. *Bay Eckers'le konuşabilir miyim,* dedi kötü bir İngilizceyle konuşan bir erkek. Wallander söylemesi gereken şeyi, yani yanlış numara olduğu-

nu söyledi. *Ah, çok özür dilerim, yanlış odayı aramışım*, diyerek adam telefonu kapattı. *Arka kapıyı kullan, lütfen, lütfen.*

Aceleyle paltosunu ve el örgüsü şapkasını giydi, hemen sonra vazgeçerek şapkayı çıkarıp cebine attı. Lobiye indiğinde danışma görevlisine görünmeden hızla uzaklaştı. Wallander döner kapıya yaklaştığında Alman grup yemek salonundan çıkıyordu. Otelin saunasına inen merdivenlerden hızla indi ve servis kapısına giden koridorda ilerledi. Gri, çelik kapı Baiba Liepa'nın tam da tarif ettiği gibiydi. Kapıyı dikkatle açtı, soğuk rüzgâr yüzünü yaladı, hemen sonra da yüklemenin yapıldığı rampadan geçerek kendini otelin arka tarafında buldu.

Sokak loştu. Sokakta köpeğini gezdiren yaşlı bir adamın dışında kimse yoktu. Karanlıkta kıpırdamadan durarak bekledi. Kimse gelmedi. Köpeği işini yaparken yaşlı adam sabırla bekliyordu. Köpeğin işi bittikten sonra yaşlı adam, Wallander'in yanına yaklaşarak kendisini izlemesini söyledi. Bir köşeye saptılar. Wallander uzaklardan gelen tramvayın sesini duydu. El örgüsü şapkasını başına geçirdi; kar durmuştu ve ayaz vardı. Yaşlı adam köşeyi döndükten sonra ağır adımlarla yürüdü. Wallander, onu izledi. Köşeyi dönünce de ne adamı ne köpeğini gördü. Yanı başında bir araba durmuş ve binmesi için kapı açılmıştı. *Bay Eckers*, dedi bir ses arabanın içinden, *bir an önce buradan uzaklaşmalıyız.* Wallander arabaya binerken bu yaptığının çok yanlış olduğunu düşündü. Daha o sabah, Zids'in kullandığı arabada hissettiklerini anımsadı. Hissettiği o yoğun korkuyu anımsadı. Korku geri dönmüştü.

9. BÖLÜM

Nemli ve keskin tahta kokusu.

Kurt Wallander o gece Riga'da arabaya bindiği anı işte böyle anımsayacaktı. Açık kapıdan arka koltuğa oturmuş, tam gözleri zifir karanlığa alışacakken görünmeyen eller başına bir çuval geçirmişti. Terlemeye başladığında yüzünün kaşındığını hissetti. Bununla birlikte arabaya biner binmez de içindeki o az önceki korku birden yok olmuştu. Başına çuvalı geçiren kişinin sesi olduğunu varsaydığı biri onu yatıştırmaya çalıştı. *Biz terörist değiliz. Yalnızca çok dikkatli davranmamız gerekiyor, o kadar.* Bu sesi tanımıştı, bu odasına telefon ederek Bay Eckers'le görüşmek istediğini, sonra da yanlış numara çevirdiğini söyleyerek özür dileyen sesti. Bu son derece sakin, yatıştırıcı ses onu anında ikna etmiş ve bunun gerçek bir kaosun içinde yaşayanların öğrenmesi gereken bir davranış biçimi olduğunu düşünmüştü. Parçalanan Doğu Bloku'nda yaşayanlar ortada tehdit unsuru yokken nasıl sakin bir sesle konuşmaları gerektiğini öğrenmiş olmalıydılar.

Araba hiç de rahat değildi. Motorun sesi arabanın Rus malı olduğunu düşünmesine neden oldu, büyük olasılıkla bu Lada marka bir araçtı. Arabada kaç kişi olduğunu tahmin edemiyordu ama en

azından iki kişinin olduğu kesindi. Önde oturan sürekli öksürüyordu, yanındaki de sakin ve yatıştırıcı bir tonla konuşan adamdı. Arabadakilerden biri sigarasının dumanını dışarıya üflemek istediğinden zaman zaman cam aralanıyor ve buz gibi hava Wallander'in yüzüne çarpıyordu. Bir an için arabanın içinde bir parfüm kokusu duyduğunu varsaydı, Baiba Liepa'nın parfümünün kokusunu ama hemen sonra da bunun gerçek olmasını istediği bir düş olduğuna karar verdi. Ne kadar hızlı gittiklerini kestiremiyordu ama yolun durumundan kenti arkalarında bıraktıklarını düşünmeye başlamıştı. Araba zaman zaman yavaşlayarak sağa ya da sola dönüyordu, bir keresinde de bir kavşakta durmuşlardı. Saatin kaç olduğunu tahmin etmeye çalıştı ama sonra vazgeçti. Araba son bir kez daha bir yola sapıp engebeli bir yolda ilerlemeye başladı. Bu da Wallander'in anayoldan çıktıklarını anlamasına neden oldu. Sonunda araba durdu. Şoför motoru kapattı. Kapılar açıldı ve inmesine yardım ettiler.

Hava aşırı soğuktu ve Wallander bir an için kozalak kokusu duyduğunu sandı. Düşmemesi için biri koluna girmişti. Birkaç basamak çıktılar, bir kapı gıcırdayarak açıldı ve Wallander oldukça sıcak bir odaya girdi. Burnuna gaz kokusu geliyordu, başındaki çuvalı çıkardılar. Wallander şaşkınlıkla etrafına bakındı. Yeniden görebiliyordu. Şok çuvalın başına ilk kez geçirilmesinden de daha büyüktü. Dikdörtgen şeklindeki bu odanın duvarları tahta kaplıydı. Wallander bir avcı kulübesinde olduğunu düşündü. Şöminenin üstünde bir geyik kafası asılıydı, odanın içindeki tüm möbleler tahtaydı ve oda gaz lambalarıyla aydınlatılmıştı.

Yumuşak sesli adam konuşmaya başladı. Yüzü hiç de Wallander'in tahmin ettiği gibi değildi. Kısa boylu ve sanki açlık grevinden

çıkmışcasına zayıftı. Yüzü solgundu, gözlerindeki kalın çerçeveli gözlük yüzünden düşecekmiş gibi duruyordu. Wallander onun yirmi beş ile elli arasında bir yaşta olması gerektiğini düşündü. Gülümseyerek Wallander'e oturması için bir sandalye gösterdi, Wallander oturdu. Diğer adam hiç ses çıkarmadan yan odadan elinde bir termos ve bardaklarla içeri girdi. Bu herhalde şoför olmalı diye geçirdi içinden Wallander. Diğerinden daha yaşlı gösteriyordu ve asık yüzlü biri izlenimi veriyordu. Wallander'e bir fincan çay verdiler ve sonra da masanın başına geçerek oturdular. Şoför masanın üstünde duran beyaz porselen lambayı yaktı. Gaz lambasının ışığının arkasından belli belirsiz sesler duyuluyordu. Wallander kulübede başkalarının da olduğunu fark etti. Demek biri benim geleceğimi biliyordu ve bana çay pişirmiş.

"Size yalnızca çay ikram edebiliyoruz, Bay Wallander," dedi adam. "Ama sizi almadan önce yemeğinizi yediğinizi ve aç olmadığınızı da biliyoruz. Zaten burda sizi fazla tutmayacağız."

Adamın sözlerinde Wallander'i tedirgin eden bir şey vardı. Bay Eckers olduğu sürece ortada kişisel olarak kendisini tedirgin edebilecek bir şeyin olmadığına inanmıştı. Oysa şimdi kendisine adıyla hitap edilmişti ve bu insanların kendisini sürekli izlediklerini, yemek yediğini bildiklerini anlamıştı. Tek hataları biraz aceleci davranarak odasına girmeden telefon etmeleri olmuştu.

"Sizlere güvenmememem için birçok nedenim var," dedi. "Daha sizin kim olduğunuzu bile bilmiyorum. Binbaşı Liepa'nın dul eşi Baiba Liepa nerde?"

"Saygısızlığımı lütfen bağışlayın. Benim adım Upitis. Paniğe kapılmanıza neden yok. Konuşmamız biter bitmez otelinize geri döneceğinize söz veriyorum."

Upitis, diye geçirdi içinden Wallander. Bay Eckers gibi. Adamın gerçek adı her neyse Upitis olmadığı kesindi.

"Tanımadığım birinin verdiği sözün benim için hiçbir değeri yoktur," dedi Wallander. "Arabada başıma bir çuval geçirdiniz. Kocasını tanıdığım için Baiba Liepa'nın ileri sürdüğü koşullarda onunla buluşmayı kabul etmiştim. Binbaşı Liepa'nın neden öldürüldüğüne ilişkin bana bir şeyler anlatabileceğini ve bunun da polisin işini kolaylaştıracağını düşünmüştüm. Sizleri tanımıyorum, kim olduğunuzu bilmiyorum. Başka bir deyişle de sizlere güvenmem için ortada herhangi bir neden yok."

Upitis bir an düşündükten sonra ona hak verdi.

"Haklısınız," dedi. "Geçerli nedenlerimiz olmadan bu denli dikkatli davrandığımızı sanmayın lütfen. Bunun gerekli olduğundan eminim. Bayan Liepa bu akşam bizimle birlikte olamıyor ama ben burda onun adına konuşuyorum."

"Bundan nasıl emin olabilirim? Benden ne istiyorsunuz?"

"Bize yardım etmenizi istiyoruz."

"Bana neden sahte bir isim verdiniz? Bu görüşme neden burda oluyor?"

"Daha önce de söylediğim gibi, bu şekilde davranmamız gerekiyor. Letonya'ya daha yeni geldiniz, Bay Wallander, zaman içersinde ne demek istediğimizi çok daha iyi anlayacaksınız."

"Size nasıl yardım edebilirim?"

Bir kez daha gaz lambasının arkasından gelen sesleri duydu: Baiba Liepa olmalı, diye geçirdi içinden. Buraya gelmiyor ama orada, bana çok yakın bir yerde.

"Birkaç dakika daha sabırlı olmalısınız," dedi Upitis. "Şimdi konuşmama Letonya'nın ne mene bir yer olduğunu anlatmakla başlayacağım."

"Buna ne gerek var? Letonya da diğer ülkeler gibi bir ülke ama doğrusunu söylemem gerekirse bayrağınızın nasıl olduğunu bilmiyorum."

"Bence açıklamamda yarar var. Ülkemizin diğer ülkeler gibi olduğunu söylediğinize göre bazı şeyleri gerçekten anlamanızda yarar var."

Wallander çayından bir yudum aldı. Bakışlarıyla lambanın arkasındaki loş yeri taradı: gözucuyla bir ışık görmeyi ümit ediyordu.

Şöför çay fincanında ellerini ısıtmaya çalışıyordu. Gözlerini kapamıştı, Wallander bu konuşmanın kendisiyle Upitis arasında geçeceğini anlamıştı.

"Siz kimsiniz?" dedi. "Hiç olmazsa bana bunu söyleyin."

"Bizler Letonyalıyız," diye karşılık verdi Upitis. "Bizler felakete uğramış bu ülkede çok kötü bir dönemde doğduk, yollarımız kesişti ve hem bizim, hem de sizin mutlaka yerine getirilmesi gereken bir misyona karıştığımızı fark ettik."

"Binbaşı Liepa'yla ilgili mi?" diye sordu Wallander, ama Upitis, onun sözünü kesti.

"Her şeyi en başından anlatmama izin verin," dedi Upitis. "Ülkemizin bir uçurumun kenarında olduğunu anlamalısınız. Diğer iki Baltık ülkesinde de olduğu gibi Sovyetler Birliği bizleri sömürgesi gibi değerlendiriyor ve bu ülke halkları da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yitirdikleri özgürlüklerini yeniden kazanmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Ama özgürlükler kaostan doğar, Bay Wallander ve canavarlar da hedeflerine ulaşmak için her şeyi yapıyorlar. Özgürlüğe karşı olmak ya da onun yanında olmak çok ciddi bir hatadır. Özgürlüğün birçok yüzü vardır. Letonya'da denetimi ele geçirmek için ülkemize gelen Ruslar yalnızca varlıklarının sorgulanabi-

leceğinden değil, aynı zamanda ayrıcalıklarını yitirebileceklerinden de çok korkuyorlar. Halkların kendi doğal ayrıcalıklarını gönüllü olarak terk etmeleri diye bir şey söz konusu olamayacağından onlar da konumlarını korumak amacıyla silahlanıyorlar ve bunu da büyük bir gizlilik içinde yapıyorlar. İşte geçen sonbaharda ülkemizde bunlar oluyordu: Sovyet ordusu denetimi ele geçirmiş ve acil durum ilan etmişti. Bunu da bizlere demokrasi getirmek amacıyla yaptıklarını ileri sürmüşlerdi. Bizlerin algıladığı kadarıyla özgürlük çok çekici bir kadın gibidir, onu görünce insan kendisini tutamaz. Ama diğerleri özgürlüğü bir tehdit unsuru olarak gördüklerinden bunun ne pahasına olursa olsun yerleşmesine izin verilmemesi gerektiğini düşünüyorlar."

Sanki söyledikleri tanrısal bir esinmiş gibi Upitis sustu. Söylediklerinden kendisinin de etkilendiği görülüyordu.

"Tehdit unsuru mu?" dedi Wallander.

"Çok yakında burda bir iç savaş çıkabilir," dedi Upitis. "Siyasi diyalog, cinnet geçirerek etrafa saldıran insanlarla yer değiştirebilir. Özgürlük özlemi hiç kimsenin öngöremeyeceği bir şekilde siyasi ortamı çalkalandırabilir. Canavarlar bıçaklarını bileyerek gerekli hazırlıkları yapıyorlar. Bu manzaranın ilerde nasıl olacağını varsaymak çok zor."

Bu misyonun yerine getirilmesi gerek. Wallander, Upitis'in bu sözlerle tam olarak ne demek istediğini anlamaya çalışıyordu ama bir yandan da zamanını boşa harcadığının farkındaydı. Avrupa'da nelerin olduğunu tam olarak algılaması onun yeteneklerinin de ötesindeydi; siyasi çalkantılar onun polis dünyasında asla yer alan unsurlar değildi. Seçim zamanı geldiğinde fazla düşünmeden gider oyunu kullanırdı. Siyasi değişiklikler onun kendi yaşamını asla değiştirmezdi.

"Canavarların peşine düşmek polisin işi değil," dedi sıradan bir sesle cahilliğini örtbas etmek istercesine. "Ben gerçek insanlar tarafından işlenen gerçek cinayetleri soruşturuyorum. Baiba Liepa'nın benden başka kimseyle görüşmek istemediğini varsayarak Bay Eckers olmayı kabul ettim. Letonya polisi Binbaşı Liepa'nın katilinin izini sürerken benden yardım istemişti, bunun tek nedeni de İsveç karasularına sürüklenen iki Letonya vatandaşının cesedinin bir tahlisiye botunda bulunması ve bu olayla Binbaşı Liepa cinayeti arasında bir bağlantı olup olmadığının saptanmasıydı. Ama şimdi, siz birdenbire karşıma çıkıp benden size yardım etmemi istiyorsunuz. Öyle değil mi? Eğer bu doğruysa, konuyu benim anlamamın olanaksız olduğu sosyal sorunlara inmeden basite indirgeyerek anlatmalıydınız."

"Haklısınız," dedi Upitis. "İsterseniz birbirimize yardım edeceğimizi söyleyeyim."

Wallander "elemek" sözcüğünün İngilizcesini hatırlayamadığından bunu dolambaçlı bir şekilde anlatmak zorunda kaldı.

"Ama ne anlatmaya çalışıyorsanız bu net değil," dedi. "Ne istediğinizi açık bir şekilde söyleyerek sadede gelemez misiniz?"

Upitis gaz lambasının altındaki not defterini aldı ve ceketinin cebinden bir kalem çıkardı.

"İki Letonya vatandaşının cesedi İsveç kıyılarına sürüklendi," dedi. "Binbaşı Liepa, İsveç'e gitti. Onunla birlikte çalıştınız, değil mi?"

"Evet. Çok iyi bir polisti."

"Ama İsveç'te yalnızca birkaç gün kalmıştı?"

"Evet."

"Bu kadar kısa sürede onun çok iyi bir polis olduğunu nasıl anladınız?"

"Deneyim ve dikkatlilik hemen anlaşılır."

Wallander bu soruların son derece masum olduklarını anlamıştı ama Upitis'in neyin peşinde olduğunu anlayamamıştı. Sorular görünmez bir ağın çevresinde dönüp duruyor gibiydi. Upitis de en az kendisi kadar yetenekli biriydi ve konuşmanın başından beri somut bir hedefe doğru gidiyordu. Soruların basitliği belki de bir aldatmacaydı. Belki o da bir polis, diye geçirdi içinden Wallander. Belki de arka tarafta saklanan kişi Baiba Liepa değil? Acaba Albay Putnis olabilir mi? Ya da Albay Murniers?

"Demek Binbaşı Liepa'nın çalışmalarını beğendiniz?"

"Elbette. Ben de böyle demek istemiştim."

"Peki eğer Binbaşı Liepa'nın deneyimiyle dikkatliliğini bir kenara bırakırsanız?"

"Bunları nasıl bir kenara bırakabilirsiniz?"

"İnsan olarak ne tür bir izlenim edinmiştiniz?"

"Polis olarak ne tür bir izlenim edinmişsem aynısı. Sakin, yumuşak, dikkatli, son derece sabırlı, bilgili ve zeki."

"Binbaşı Liepa da sizin için aynı şeyleri düşünüyordu, Bay Wallander. O da sizin çok iyi bir dedektif olduğunuzu düşünüyordu."

Wallander'in kafasında tehlike çanları çalmaya başladı. Tam olarak emin değildi ama Upitis'in en önemli sorusunu soracağını hissediyordu. Aynı zamanda da bir şeylerin yolunda gitmediğini hissediyordu. Binbaşı Liepa ülkesine döndükten birkaç saat sonra öldürülmüştü ama şu Upitis binbaşının İsveç yolculuğuna ilişkin her ayrıntıyı nasıl oluyor da biliyordu? Bu tür bir bilgiyi ya binbaşının kendisi söylemişti ya da karısı aracılığıyla iletilmişti.

"Çok kibar biriymiş," dedi Wallander.

"Binbaşı Liepa İsveç'teyken işleriniz yoğun muydu?"

"Cinayet soruşturması sırasında işlerimiz her zaman yoğun olur."

"O zaman onunla dost olma fırsatınız olmadı."

"Affedersiniz? Ne demek istediğinizi anlayamadım."

"Dost olmak, dedim. Sakin olun. Birlikte gülüp şarkı söylemediniz mi? İsveçlilerin şarkı söylemekten fazlasıyla hoşlandıklarını duymuştum."

"Binbaşı Liepa'yla ben şarkı söylemedik, eğer öğrenmek istediğiniz buysa. Bir akşam onu evime davet etmiştim, ama hepsi bu. Bir şişe viskiyi bitirdik ve müzik dinledik. O gece kar yağıyordu. Daha sonra da kalkıp oteline gitmişti."

"Binbaşı Liepa müzik dinlemeyi çok severdi. Ara sıra konserlere gidecek zaman bulamadığından dert yanardı."

Tehlike çanları vargüçleriyle çalmaya başlamıştı. Bu adam ne öğrenmek istiyor, diye geçirdi içinden. Şu Upitis de kimin nesi? Baiba Liepa nerede?

"Ne tür müzik dinlediğinizi sorabilir miyim?" dedi Upitis.

"Maria Callas. Hangi opera olduğunu tam olarak hatırlamıyorum ama *Turandot* olabilir."

"Bu operayı pek bilmem."

"Puccini'nin en güzel operalarından biri."

"Ve viski içtiniz?"

"Evet."

"Kar da yağıyordu?"

"Evet."

Sadede geliyor, diye geçirdi içinden Wallander. Ağzımdan neyi kaçırmamı bekliyor?

"İçtiğiniz viskinin markası neydi?"

"Yanlış hatırlamıyorsam JB."

"Sert içkiler söz konusu olduğunda Binbaşı Liepa pek dayanıklı sayılmazdı. Ama yine de ara sıra içki içerek rahatlardı."

"Öyle mi?"

"Evet."

"O gece viskiden ben ondan fazla etkilenmiştim. Eğer, tabi öğrenmek istediğiniz buysa."

"Yine de o geceyi çok iyi hatırlıyorsunuz."

"Müzik dinledik. Kadehler ellerimizde oturarak sohbet ettik. Bunları neden hatırlamayayım ki?"

"Yine de sohbetinizin büyük bir bölümünü tahlisiye botundaki cesetler oluşturmuştur, değil mi?"

"Hatırladığım kadarıyla pek değil. Genellikle Binbaşı Liepa konuştu ve Letonya'dan söz etti. Ancak o zaman onun evli olduğunu öğrendim."

Wallander birden havanın değiştiğini fark etti. Upitis, onu dikkatle izliyordu ve şoför de dikkatini ona yöneltmişti. Wallander, Upitis'in can alıcı sorusuna yaklaştığını hissediyordu. Peki ama bu soru neydi? Kanepede oturan binbaşının, kadehini dizinin üstüne koyup müzik dinlediğini gözlerinin önünde canlandırdı. Ama burada başka bir şey daha olmalıydı, İsveçli bir dedektifin Bay Eckers gibi bir kimliğe bürünmesine neden olan başka ve çok önemli bir şey olmalıydı.

"Binbaşı Liepa, İsveç'ten ayrılırken ona bir kitap armağan etmiştiniz, değil mi?"

"Skåne'in fotoğraflarını içeren bir kitap almıştım ona. Başka bir şey aklıma gelmediğinden o kitabı almıştım."

"Binbaşı Liepa bu armağana çok sevinmişti."

"Bunu nerden biliyorsunuz?"

"Karısı söyledi."

Tamam, işte işin püf noktasına geldik, diye geçirdi içinden Wallander. Bu sorular dikkati bu sohbetin ana konusundan uzaklaştırmak için sorulmuşlardı.

"Daha önce Doğu Bloku ülkelerindeki polislerle işbirliği yaptınız mı?"

"Bir keresinde bir Polonyalı dedektif bizi ziyaret etmişti. Hepsi bu."

Upitis not defterini kenara itti. Tek bir not bile almamıştı ama Wallander, onun öğrenmek istediklerini öğrendiğinden emindi. Öğrenmek istediği neydi, diye geçirdi içinden. Farkına varmadan ona ne anlatmış olabilirim?

Wallander artık buz gibi olmuş çayından bir yudum içti. Şimdi sıra bana geldi. Bu konuşmayı istediğim yöne çekmeliyim.

"Binbaşı neden öldürüldü?"

"Binbaşı Liepa bu ülkede olupbitenlerden çok kaygılanıyordu," diye karşılık verdi Upitis duraksayarak. "Sürekli olarak ne yapabileceğimizi tartışır dururduk."

"Neden öldürüldü?"

"Onu neden öldürmek istediler?"

"Bu bir yanıt değil. Bu, farklı bir soru. Soruma soruyla yanıt veriyorsunuz."

"Ne yazık ki, gerçek."

"Onu neden öldürmek istediler?"

"Az önce anlattıklarımı hatırlayın. Özgürlükten korkan insanlar hakkında söylediklerimi."

"Karanlık çökünce bıçaklarını bileyen canavarlar hakkında söylediklerinizi mi?"

Upitis yavaşça evet dercesine başını salladı. Wallander duyduklarını iyice algılamaya çalışarak düşünmeye koyuldu.

"Doğru anlamışsam, sizler bir örgüt üyesisiniz."

"Daha doğrusu birbirlerine bağlı bir grup insan. Örgütlerin izleri çok kolay saptanır."

"Ne başarmaya çalışıyorsunuz?"

Upitis'in kararsız bir hali vardı. Wallander bekledi.

"Bay Wallander, bu özgürlükten yoksun toplumda bizler özgür düşünen bir avuç insanız. Letonya'da nelerin olupbittiğini inceleyip algılayabilecek bağlamda özgür insanlarız. Çoğumuzun entelektüellerden oluştuğunu söyleyebilirim. Gazeteciler, bilim adamları ve şairlerden. Bizler belki de ülkemizi çökmekten kurtarabilecek siyasi hareketin çekirdeğini oluşturuyoruz. Kaos yaşanırsa. Sovyetler Birliği ülkemizi ele geçirirse. İç savaş kaçınılmaz olursa diye elimizden geleni ardımıza koymamaya çalışıyoruz."

"Binbaşı Liepa da sizlerden biri miydi?"

"Evet."

"Lideriniz miydi?"

"Bizim liderimiz yok, Bay Wallander, ama Binbaşı Liepa bizim önemli üyelerimizden biriydi. Ona ihanet edildiğini düşünüyoruz."

"İhanet mi?"

"Bu ülkedeki polis teşkilatı işgal gücünün denetimindedir. Binbaşı Liepa bu denetime girmeyen tek kişiydi. Meslektaşlarıyla ikili oynuyordu. Çok büyük tehlikeleri göze almıştı."

Wallander bir an için düşündü. Binbaşının söylediği bir şeyi hatırlamıştı. *Birbirimizi izleme konusunda çok başarılıyız.*

"Polis teşkilatındaki birinin bu cinayetin arkasında olduğunu mu söylemeye çalışıyorsunuz?"

"Bundan elbette emin olamayız ama öyle olduğunu sanıyoruz. Bundan başka bir açıklama bulamıyoruz."

"Bu kişi, kim olabilir?"

"İşte bu noktada sizin bize yardımcı olabileceğinizi umuyoruz."

Wallander o anda bulmacanın bir parçasının ortaya çıktığını fark etti. Binbaşının cesedinin bulunduğu yere ilişkin yetersiz incelemelerden kuşkulandığını bir kez daha hatırladı. Riga'ya ayak basar basmaz izlenildiğine ilişkin duygusunu anımsadı. Birden karşısındakinin ne demek istediğini anladı.

"Albaylardan biri mi?" diye sordu. "Putnis ya da Mumiers mi?"

Upitis hiç duraksamadan soruyu yanıtladı. Daha sonra Wallander, onun sesindeki zafer dolu ifadeyi hatırlayacaktı.

"Albay Mumiers'ten kuşkulanıyoruz."

"Neden?"

"Bazı nedenlerimiz var."

"Ne gibi nedenler?"

"Albay Mumiers kendisinin birçok açıdan sadık bir Sovyet vatandaşı olduğunu her fırsatta belirtmekten kaçınmayan biridir."

"Aslen Rus mu?" diye sordu Wallander şaşkınlıkla.

"Mumiers, Letonya'ya savaş sırasında gelmiş. Babası Kızıl Ordu mensubuydu. Çok gençken, 1957 yılında polis teşkilatına katıldı. Hem çok genç, hem de çok yetenekliydi."

"Yani şimdi siz onun yanında çalışan bir polis memurunu öldürdüğünü mü söylüyorsunuz?"

"Başka bir açıklaması yok ama cinayeti Mumiers'in kendisinin işleyip işlemediğini bilmiyoruz."

"Binbaşı Liepa neden İsveç'ten döndüğü akşam öldürüldü?"

"Binbaşı Liepa pek konuşkan biri değildi," dedi Upitis. "Boş yere konuşmazdı. Bu ülkedeki yaygın olan bu alışkanlığı herhalde siz de fark ettiniz. Onun yakın arkadaşı olmama karşın söylemek istediği şeylerin dışında bana başka hiçbir şey anlatmazdı. Arkadaşlarınıza güvenerek onları zor durumda bırakmamayı öğreniyorsunuz zamanla. Ama yine de, zaman zaman bir şeyin peşinde olduğunu ima etmişti."

"Neyin?"

"Bilmiyoruz."

"Ama bir fikriniz olmalı, değil mi?"

Upitis başını iki yana salladı. Birden yüzünde çok yorgun bir ifade oluşmuştu. Şöför sandalyesinde kıpırdamadan oturuyordu.

"Bana güvenebileceğinizden nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz?" diye sordu Wallander.

"Emin değiliz ama bu tehlikeyi de göze almamız gerek. Ülkemizi tehdit eden bu korkunç kaosla İsveçli bir polisin ilgileneceğini sanmıyoruz."

Çok haklısın, diye geçirdi içinden Wallander. İzlenilmek istemiyorum, gece yarıları bir av kulübesinde yapılan gizli toplantılara katılmak istemiyorum. Tek istediğim, bir an önce evime dönebilmek.

"Baiba Liepa'yi görmek istiyorum," dedi Wallander.

Upitis evet dercesine başını salladı.

"Biz size telefon edip Bay Eckers'le görüşmek istediğimizi söyleriz," dedi. "Belki yarın ararız."

"Sorguya çekilmesi için onun karakola getirilmesini isteyebilirim."

Upitis hayır dercesine başını salladı. "Gereğinden fazla insan o konuşmayı dinleyebilir," dedi. "Bir toplantı ayarlarız."

Bu, tartışmanın sona ermesi anlamındaydı. Upitis derin düşüncelere dalmış gibiydi. Wallander kulübenin arka tarafına baktı, loş ışık sönmüş gibiydi.

"Öğrenmek istediğinizi öğrendiniz mi?" diye sordu.

Upitis karşılık vermeden gülümsedi.

"Binbaşı Liepa'nın evime geldiği, viski içtiği ve *Turandot*'u dinlediği akşam bir cinayete kurban gitme tehlikesinden söz etmemişti. Bu kadar ayrıntıya girmeden bunu doğrudan sorabilirdiniz."

"Bizim ülkemizde kestirme yol diye bir şey yoktur," dedi Upitis. "Dolambaçlı yollar genellikle her zaman en güvenli yollardır."

Not defterini kaldırarak ayağa kalktı. Şöför de anında ayağa fırladı.

"Geri dönerken başıma çuvalı geçirmezseniz sevinirim," dedi Wallander. "Yüzümü kaşındırıyor."

"Elbette," diye karşılık verdi Upitis. "Dikkatli olmanızın sizin kendi güvenliğiniz için de çok önemli olduğunu unutmamalısınız."

Riga'ya geri dönerlerken hava iyice soğumuştu. Arabanın camından dışarı bakan Wallander karanlığın içindeki küçük köylerden geçtiklerini fark etti. Birçok siteden ve karanlık yollardan geçtiler.

Wallander arabaya bindiği yerde indi. Upitis, ona otelin arka kapısından içeri girmesini söylemişti. Kapıyı açmaya çalıştığında kilitli olduğunu fark etti. Ne yapacağını kara kara düşünürken kapı içeriden yavaşça açıldı. Kapıyı açan kişinin birkaç gün önce gittiği otelin gece kulübündeki adam olduğunu şaşkınlıkla fark etti. Wal-

lander, onu izleyerek yangın çıkışından çıktı ve 1506 numaralı odanın önüne geldiler. Saat 02.00 olmuştu.

Oda buz gibiydi. Wallander kendisine bir bardak viski doldurdu, battaniyeye sarılarak masanın başına geçip oturdu. Çok yorgun olmasına karşın olanları bir kenara yazmadan önce uyuyamayacağını biliyordu. Kalem bile buz gibiydi. Daha önce yazdığı notları önüne çekti, viskisinden bir yudum içti ve düşünmeye başladı.

En başa dön, derdi Rydberg yanında olsaydı. *Tüm boşlukları ve bulmacaları unut. Emin olduğun noktalardan başla.*

Peki ama neden emindi ki? Letonyalı iki kişinin cesedi Yugoslav malı bir tahlisiye botunda sürüklenerek Ystad yakınlarında kıyıya vurmuştu. Bu başlama noktalarından biriydi. Soruşturmaya yardımcı olabilmek amacıyla Riga polis teşkilatından bir binbaşı Ystad'da birkaç gün kalmıştı. Wallander tahlisiye botunu enine boyuna incelemediği için kendine kızıp duruyordu. Daha sonra da bot çalınmıştı. *Kim çalmıştı?* Binbaşı Liepa, Riga'ya geri dönmüştü. Raporunu Putnis ve Murniers adındaki iki albaya teslim etmişti. Daha sonra da evine giderek karısına Wallander adındaki İsveçli bir dedektifin armağan ettiği kitabı göstermişti. *Karısıyla ne konuşmuştu?* Karısı otelin kat görevlisi gibi davrandıktan sonra neden gidip Upitis'le görüşmüştü? *Bay Eckers adına neden gereksinme duymuştu?*

Wallander viskisini bitirdikten sonra kadehini biraz daha doldurdu. Parmaklarının ucu soğuktan bembeyaz olmuştu, ellerini ısıtmak için battaniyenin içine soktu.

Ortada herhangi bir bağ olmadığını düşünmene karşın sen yine de ara, derdi Rydberg sıklıkla. Tek ortak nokta Binbaşı Liepa'ydı. Binbaşı kaçakçılıktan ve uyuşturucudan söz etmişti. Albay

Murniers de. Ama ortada kanıt yoktu, bunlar spekülasyondan başka bir şey değildi.

Wallander yazdıklarını okurken bir yandan da Upitis'in anlattıklarını düşünüyordu. *Binbaşı Liepa bir şeyin peşindeydi.* Peki ama neyin? Upitis'in sözünü ettiği o canavarlardan birinin mi? Düşüncelere dalmış bir şekilde etrafına bakarken çerçeveleri kırık dökük olan camlardan gelen rüzgârın perdeleri salladığını fark etti. *Biri ona ihanet etti. Albay Murniers'ten kuşkulanıyoruz.*

Böyle bir şey gerçekten de olabilir miydi? Bir tımarhane kaçkınının bir yıl önce Malmö'de soğukkanlılıkla bir polis memurunu öldürmesi geldi aklına. Bu dünyada olanaksız diye bir şey gerçekten de var mıydı?

Yazmayı sürdürdü. *Tahlisiye botunda cesetler-uyuşturucu-Binbaşı Liepa-Albay Murniers.* Bu zincir neyi gösteriyordu? Upitis ne öğrenmek istemişti? O akşam Binbaşı Liepa evimde oturup Maria Callas'ı dinlerken acaba ağzından bir şey kaçırıp kaçırmadığını mı? Ya da Binbaşı Liepa'nın bana herhangi bir şeyi anlatıp anlatmadığını mı?

Saat 03.15 olmuştu ve Wallander yazdıklarından daha fazlasını bilmediğini fark etti. Banyoya giderek dişlerini fırçaladı. Yün çuvaldan ötürü yüzünde oluşan kızarıklıkların henüz geçmediğini fark etti.

Baiba Liepa ne biliyor? Göremediğim ne var?

Soyunarak yatağına girdi ve çalar saatini 07.00'e kurdu ama uyuyamadı. Saat 03.45'de saatine baktı. Oysa çalar saati 03.35'i gösteriyordu. Yastığını düzelterek gözlerini kapadı. Birden irkilerek yeniden saatine baktı, bu kez kendi saati 03.51'i gösteriyordu. Elini uzatarak komodinin üstündeki gece lambasını yaktı. Çalar saati 03.41'i

gösteriyordu. Yatağında doğruldu. Çalar saati neden geri kalmıştı? Yoksa kol saati mi ileri gitmişti? Neden ikisi de birbirinden farklıydı? Daha önce hiç böyle olmamıştı. Çalar saatini alarak kol saatine uygun olarak ayarladı. Daha sonra da ışığı söndürerek gözlerini kapadı. Tam uykuya dalacakken birden irkildi. Karanlıkta kıpırdamadan yatarak tüm bunların bir raslantı olduğunu söyledi kendine. Sonunda yeniden lambayı yakarak yatağında oturdu ve çalar saati söktü.

Çalar saatin içine yerleştirilen mikrofon üç ya da dört milimetre kalınlığında bir madeni para büyüklüğündeydi. Pillerin arasına yerleştirilmişti. Wallander önce bunun bir kâğıt parçacığı ya da gri renkli küçük bir bant olabileceğini düşünmüştü ama daha sonra saatin mekanizmasını yakından incelediğinde pillerin arasına yerleştirilen şeyin telsiz bir mikrofon olduğunu anladı. Elinde tuttuğu saate uzun bir süre bakarak oturdu. Sonra da saati kapatarak huzursuz bir şekilde yattı. Işığı açık bırakmıştı.

10. BÖLÜM

Wallander yoğun bir öfkeyle uyandı. Birinin çalar saatinin içine mikrofon koyması onu hem öfkelendirmiş, hem de gururunu kırmıştı. Yorgunluğunu atmak için duş yaptı, sonra da neden odasına mikrofon koyulduğunu ve izlendiğini anlamaya karar verdi. Bunlardan albayların sorumlu olabileceğini düşünüyordu ama eğer bu doğruysa o zaman neden buraya onlara yardım etmeye çağırmışlardı? Öte yandan onu gözetim altında tutarak kendisine ne denli az güvendiklerini de göstermiş oluyorlardı. Gri takım elbiseli adamı anlayabiliyordu. İzlemenin hâlâ demirperde gerisinde olan bir ülke için son derece anlaşılabilir bir şey olduğunu kabul edebiliyordu. Ama otel odasına girerek çalar saate mikrofon yerleştirmek!

Saat 07.30'da otelin lokantasına giderek kahve ısmarladı. Kendisini izleyen olup olmadığını anlamak için etrafına bakındı ama köşedeki bir masada oturan ve heyecanlı heyecanlı konuşan birkaç Japondan başka kimse yoktu. Saat 08.00 civarında sokağa çıktı. Hava çok soğuk değildi, ne de olsa bahar yaklaşıyordu. Arabanın yanında duran Çavuş Zids, onu görünce el salladı. Wallander'in can sıkıntısı geri dönmüştü, karakola giderlerken yolda hiç konuşmadı. Çavuş

Zids, ona Mumiers'le aynı katta olan çalışma odasına dek eşlik etmek istedi ama Wallander artık yolu öğrendiğini düşünerek elini sallayarak onu gönderdi. Ne var ki, karakolun labirent benzeri koridorlarında yolunu yitirerek bir polis memurundan yardım istedi. Bir an için Mumiers'in kapısı önünde durarak içeri girip girmemeyi düşündü ama hemen sonra da vazgeçerek odasına gitti. Kendini hâlâ çok yorgun hissediyordu ve Mumiers'e öfkesini kusmadan önce de kendini toparlaması gerekiyordu. Telefon çaldığında daha ceketini çıkarmamıştı.

"Günaydın," dedi Albay Putnis. "Umarım iyi bir gece geçirmişsinizdir, Bay Wallander."

Hemen hemen hiç uyuyamadığımı bal gibi biliyorsun, diye geçirdi içinden Wallander. Saatin içine yerleştirdiğiniz mikrofondan dün gece hiç horlamadığımı fark etmiş olmalısınız. Bu konuyla ilgili raporun şu anda masanın üstünde olduğundan eminim.

"Hiç de fena değildi," diye karşılık verdi Wallander. "Sorgulama nasıl gidiyor?"

"Ne yazık ki, beklediğim kadar iyi değil ama bu sabah yeniden sorgulamaya başlayacağım. Zanlıya içinde bulunduğu durumu yeniden gözden geçirmesine neden olabilecek bazı yeni bulgular göstereceğiz."

"Hiçbir işe yaramadığımı düşünüyorum," dedi Wallander. "Size nasıl yardımcı olabileceğimi bilemiyorum."

"İyi polisler her zaman sabırsız olurlar," diye karşılık verdi Putnis. "Sizi görmeye gelebilir miyim?"

"Odamdayım," dedi Wallander.

Albay Putnis on beş dakika sonra Wallander'in odasına geldi. Yanında içinde iki fincan kahve olan bir tepsiyi taşıyan genç bir polis vardı. Putnis'in gözlerinin altında torbalar oluşmuştu.

"Yorgun görünüyorsunuz, Albay Putnis."

"Sorgulama odası çok havasızdı."

"Bence siz çok sigara içiyorsunuz."

Putnis omuzlarını silkti. "Evet, farkındayım," dedi. "İsveç polisinin çok ender sigara içtiğini duyduk. Bana sorarsanız sigara içmeyen birinin polis olmasına olanak yok. İşler o denli stresli ki, içmemek olası değil."

Binbaşı Liepa, diye geçirdi içinden Wallander. Acaba onlara İsveç karakollarında yalnızca sigara içilmesine izin verilen yerlerde sigara içildiğinden söz etmiş miydi?

Putnis cebinden sigara paketini çıkardı.

"İçebilir miyim?" diye sordu.

"Elbette, ben içmiyorum ama içenlere de karışmıyorum."

Wallander kahvesinden bir yudum aldı. Acı ve oldukça sertti. Putnis dalgın bir şekilde tavana yükselen dumanlara bakıyordu.

"Neden peşime birini taktınız?" diye sordu Wallander.

Putnis, ona hayretle baktı.

"Efendim?"

Nasıl rol yapacağını çok iyi biliyor, diye geçirdi içinden Wallander ve yeniden öfkelenmeye başladığını hissetti.

"Birileri beni neden sürekli izliyor? Peşime birini taktığınızı biliyordum ama çalar saatimin içine bir mikrofon gizlemenin neden gerekli olduğunu düşündünüz?"

Putnis düşünceli bir tavırla onu izledi.

"Çalar saatinizin içindeki mikrofonun yanlış anlaşılacağını biliyorum," dedi. "Burdaki polisler bazen abartılı davranmaktan kendilerini alamazlar. Sizi gözetleyen sivil polisler sizin güvenliğinizden sorumlu."

"Neden? Güvenlikte değil miyim?"

"Başınıza herhangi bir şey gelmesini istemeyiz. Binbaşı Liepa'nın neden öldürüldüğünü öğreninceye dek aşırı dikkatli davranmak zorundayız."

"Ben kendi başımın çaresine bakabilirim," dedi Wallander sert bir sesle. "Odama daha başka mikrofon yerleştirmezseniz çok sevinirim. Bir mikrofon daha bulursam anında İsveç'e geri dönerim."

"Özür dilerim," dedi Putnis. "Bundan sorumlu olan memura bir uyarı mektubu göndereceğim."

"Peki ama burda emirleri siz vermiyor musunuz?"

"Mikrofon yerleştirilmesini ben emretmedim," dedi Putnis inatçı bir sesle. "İnisiyatifi ele almak isteyen yüzbaşılardan birinin işi olduğuna eminim."

"Mikrofon çok küçük," dedi Wallander. "Teknoloji harikası. Yan odada oturan birinin her şeyi dinlemesini sağlayabilecek türde."

Putnis başını onaylarcasına salladı.

"Elbette," dedi.

"Oysa ben soğuk savaşın sona erdiğini sanıyordum," dedi Wallander.

"Tarih kendini yinelediği sürece her zaman eski dönemlerden kalan bir grup insan olur," dedi Putnis filozof bir tavırla. "Bunun polisler arasında da geçerli olduğu ne yazık ki ortada."

"Soruşturmayla doğrudan ilgisi olmayan bir soru sorabilir miyim?" dedi Wallander.

Putnis'in alaycı gülümsemesi geri dönmüştü. "Elbette," dedi. "Ama size tatmin edici bir yanıt verip veremeyeceğimi bilmiyorum."

Wallander, Putnis'in bu abartılı kibarlığının Doğu Bloku ülkelerindeki polislerin Batı'ya vermek istedikleri izlenimden kaynaklandığını düşündü. Putnis'i görür görmez onu avının üstüne atlamaya hazırlanan bir atmacaya benzetmişti. Avına gülümseyen ama onu yakaladığında da bir anda yok edecek olan vahşi bir hayvana.

"Letonya'da nelerin olupbittiğinden pek haberim yok," diye söze başladı. "Ama geçen sonbaharda burda nelerin olduğunu biliyorum. Tanklar caddelerde dolaşıyordu, masum insanlar öldürülüyordu. Rusların 'Kara Bereliler'i denetimi ele geçirmişti. Bazı caddelerde ve sokaklarda duran barikatları gördüm. Binaların duvarlarındaki kurşun deliklerini de gördüm. Ülkede Sovyetler Birliği'nden kopmak isteyen bir grup insan var. Sovyet işgaline son vermek istiyorlar. Bu kararlılık da muhalefetten kaynaklanıyor."

"Muhalefete farklı açıdan bakanlar da var," dedi Putnis duraksayarak.

"Bu tabloda polis nerde duruyor?"

Putnis, ona hayretle baktı. "Bizler elbette verilen emirleri uyguluyor, düzeni koruyoruz."

"Tanklarla nasıl bir düzen sağlanabilir?"

"Ben, halkın paniğe kapılmasını engelliyoruz, demek istemiştim. İnsanların kim vurduya gitmemeleri için çalışıyoruz."

"Ama tankları bu düzensizliğin bir sonucu olarak değerlendiriyorsunuz, değil mi?"

Putnis bu soruyu yanıtlamadan önce sigarasını söndürdü. "Siz de, ben de polisiz," dedi. "İkimizin de hedefi aynı: suçla savaşmak

ve halkın güvenliğini sağlamak. Ama ikimiz de farklı koşullarda çalışıyoruz ve bu da görevimizi nasıl yapacağımızı etkiliyor."

"Farklı bakış açılarından söz ettiniz. Emniyet güçlerinde de farklı görüşlere sahip olan polisler var mı?"

"Batı'da polislerin apolitik sosyal görevliler olarak değerlendirildiklerini biliyorum. Hükümet hangi görüşte olursa olsun emniyet güçlerinin hükümete karşı tarafsız bir kimlik sergilediklerinden de haberim var. Aynı ilke bizim ülkemiz için de geçerli."

"Ama burda yalnızca tek bir parti var, değil mi?"

"Şu anda öyle. Son yıllarda bazı siyasi örgütlenmeler de başladı."

Wallander, Putnis'in sorularını başarılı bir şekilde yanıtlamadığının farkındaydı. Boğayı boynuzlarından yakalamaya karar verdi.

"Siz ne düşünüyorsunuz?"

"Ne hakkında?"

"Bağımsızlık hakkında. Özgürlük."

"Letonya polis teşkilatında görevli bir albayın bu tür sorularla işi olmaz. Özellikle de bu tür konuları bir yabancıyla asla tartışmaz."

"Bu odada gizli mikrofonlar olduğunu sanmıyorum," dedi Wallander ısrarla. "Vereceğiniz yanıt bu odada kalacaktır. Ayrıca kısa bir süre sonra da zaten İsveç'e döneceğim. Sokak sokak dolaşıp bana güvenerek söylediklerinizi anlatacak değilim."

Putnis yanıt vermeden önce bir süre onu tepeden tırmağa süzdü.

"Elbette size güveniyorum, Dedektif Wallander. Size hem bu ülkede, hem de komşu ülkelerle Sovyetler Birliği'nde olanlara gerçekten üzüldüğümü ama iş arkadaşlarımdan çoğunun benimle aynı fikirde olmadıklarını söylememe izin verin."

Örneğin Albay Murniers, diye geçirdi içinden Wallander. Ama bu düşüncesini elbette sözcüklere dökmedi.

Albay Putnis ayağa kalktı. "Bu çok ilginç bir görüşmeydi," dedi. "Ama artık ne yazık ki, sorgulama odasına, işimin başına dönmeliyim. Sizi görmek istememin nedeni karım Ausma'nın yarın akşam bir işiniz yoksa, sizi yemeğe davet ettiğini söylemekti. Bu akşam ne yazık ki, çok önceden verilmiş bir sözümüz olduğu için, sizi yarın akşam bekliyoruz."

"Çok teşekkür ederim, geleceğim," dedi Wallander.

"Albay Murniers bu sabah sizi görmek istiyor. Soruşturmayla ilgili bazı şeyleri sizinle görüşmek istiyormuş. İşim erken biterse ben de size katılırım."

Putnis odadan çıktı. Ormandaki av kulübesinden otele döndüğünde aldığı notları bir kez daha gözden geçirdi. *Albay Murniers'ten kuşkulanıyoruz*, demişti Upitis. *Binbaşı Liepa'ya ihanet edildiğini düşünüyoruz. Başka bir açıklaması yok.*

Cama yaklaşarak binaların çatılarına baktı. Daha önce hiç bu tür bir soruşturmaya katılmamıştı. Birdenbire kendini bulduğu bu işgal edilmiş topraklarda haklarında hiçbir şey bilmediği insanlar yaşamlarını sürdürüyorlardı. Ne yapacaktı? Belki de bir an önce ülkesine dönse çok daha iyi olurdu. Miyop ve kısa boylu binbaşının neden öldürüldüğünü öğrenmek istiyordu. Bağlantılar neredeydi? Masasının başına geçerek bir kez daha notlarına baktı. Telefon çalınca, Murniers'in kendisini aradığını sandı. Önce kulakları sağır edecek bir cızıltı duyuldu, sonra da Björk'ün kırık dökük İngilizcesiyle bir şeyler söyleyen sesi duyuldu.

"Benim," diye haykırdı ahizeye. "Ben Wallander. Ben seni çok iyi duyuyorum."

"Kurt!" diye haykırdı Björk. "Sen misin? Seni çok zor duyuyorum. Baltık Denizi'nin karşı kıyısındayım, elini uzatsan neredeyse beni tutacaksın, ama hatlar ne kadar da kötü! Beni duyabiliyor musun?"

"Duyuyorum. Bağırmana gerek yok."

"Ne dedin?"

"Bağırma! Ve bu kadar da hızlı konuşma!"

"Nasıl gidiyor?"

"Çok ağır. Aslında bir yere gittiği yok."

"Alo?"

"Çok ağır yol alıyoruz, dedim. Beni duyabiliyor musun?"

"Çok zor. Hızlı konuşma. Bağırma. İyi misin?"

Birden hat düzeldi. Björk'ün sesi sanki yan odadan geliyormuşçasına net ve pırıl pırıl gelmeye başladı.

"Şimdi çok iyi oldu. Son söylediğini duyamamıştım."

"Çok ağır yol alıyoruz ve bu yolun bizi bir yere götüreceğini de sanmıyorum. Putnis adında bir albay dünden beri bir zanlıyı sorguya çekiyor ama bunun bizi nereye götüreceğini kestiremiyorum."

"Orda sana gerçekten de gerek var mı?"

Wallander bir an için duraksadı ama hemen sonra güven dolu bir sesle yanıt verdi. "Evet," dedi. "Eğer sence de bir sakıncası yoksa burda bir süre daha kalmamda yarar var."

"Burda işler yoğun değil. Oldukça sessiz ve sakin günler geçiriyoruz. Sen bizi düşünme, işine odaklan."

"Tahlisiye botuyla ilgili bir gelişme var mı?"

"Hayır, yok."

"Bana söylemek istediğin başka bir şey var mı? Martinsson orada mı?"

"Martinsson grip oldu, Letonya olaya el koyduğundan beri burda işler hiç de yoğun değil. Yeni bir olay da yok."

"Kar yağıyor mu?"

Wallander, Björk'ün yanıtını duyamadı. Biri eline bir makas almış ve hattı kesmişcesine hat birdenbire kesildi. Wallander ahizeyi yerine koyarken babasını araması gerektiği aklına geldi. Yazdığı kartpostalları henüz göndermemişti. Belki Riga'dan bir iki hediyelik eşya satın alırdı. İnsan Letonya'dan ne almalıydı? İçinde yeni yeni yeşermeye başlayan sıla özlemini bir kenara iterek, iyice soğumuş kahvesinden bir yudum aldı ve notlarına geri döndü. Yarım saat sonra da gıcırdayan sandalyesinde esneyerek gerindi. Artık kendini biraz daha yorgun hissediyordu. Öncelikle Baiba Liepa'yla konuşmalıyım, diye geçirdi içinden. Bu gerçekleşinceye dek de her şey yalnızca bir varsayım olarak kalacak. Baiba Liepa yaşamsal önemi olan bir şeyler biliyor. Dün geceki toplantıyı Upitis'in neden düzenlediğini, benden ne öğrenmek istediğini ya da bildiğimi varsaydığı bir şeyden neden ürktüğünü öğrenmeliyim.

Genç kadının adını bir kâğıt parçasına yazarak daire içine aldı. İsmin sonuna da bir soru işareti koydu. Daha sonra da Murniers'in adını yazdı ve onun da sonuna soru işareti koydu. Kâğıtlarını toplayarak ayağa kalkıp koridora çıktı. Murniers'in odasının kapısını vurduğunda içeriden bir homurdanma geldi, Wallander içeriye girince onun telefonda konuştuğunu gördü. Albay, ona son derece rahatsız olan koltuklardan birini göstererek oturmasını işaret etti. Telefondaki her kimse onunla tartıştığı sesinin bir yükselip bir alçalmasından belli oluyordu. Wallander karşısında oturan bu şişman albayın çok güçlü biri olduğunu düşündü. Konuşulanların tek bir sözcüğünü bile anlamıyordu ama birden bunun Letonya dilinde ol-

madığını, tonlamaların daha farklı olduğunu fark etti. Murniers'in Rusça konuştuğunu anlaması birkaç dakikasını aldı. Konuşma Murniers'in sert bir sesle bağırarak bir tür emirler vermesinden hemen sonra bitti. Murniers telefonu karşısındakinin yüzüne kapatmıştı.

"Sersemler," diye mırıldandı Murniers yüzünü mendiliyle silerken. Ama hemen sonra da kendini toparladı ve gülümseyerek Wallander'e döndü. "İnsanın yanında çalışanlar işlerini yapmadıklarında hemen hemen her zaman birçok sorun çıkar ortaya. İsveç'te siz de aynı sorunlarla karşılaşır mısınız?"

"Sıklıkla hem de," diye karşılık verdi Wallander.

Karşısında oturan adamı inceledi. Binbaşı Liepa'yı öldürmüş olabilir miydi? Elbette olabilirdi! Polis teşkilatında geçirdiği onca yıldan sonra şunu çok iyi öğrenmişti: Katil diye bir şey yoktur. Yalnızca cinayet işleyen sıradan insanlar vardır.

"Tüm belgeleri bir kez daha gözden geçiririz, diye düşünmüştüm," dedi Murniers. "Albay Putnis'in sorguladığı kişinin bir şekilde bu cinayete karıştığını düşünüyorum ama sorgulama daha bitmediğine göre belki yeni görüş açıları bulabiliriz, ne dersiniz?"

Wallander bir kez daha boğayı boynuzlarından yakalamaya karar verdi.

"Cinayet yerine ilişkin bulguların doğru olmadığını sanıyorum," dedi.

Murniers kaşlarını kaldırdı.

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Çavuş Zids raporları bana İngilizceye çevirdi ve birçok ayrıntı doğru değildi. Öncelikle rıhtımı incelemek kimsenin aklına gelmemiş."

"İncelenecek ne vardı ki?"

"Lastik izleri. Binbaşı Liepa'nın gece yarısı rıhtıma yürüyerek gittiğini hiç sanmıyorum."

Wallander, Murniers'in bir şeyler söylemesini bekledi ama söylemeyince de konuşmasını sürdürdü.

"Ayrıca hiç kimse cinayet aletini araştırmamış. Ben cinayetin cesedin bulunduğu yerde işlenmediğine inanıyorum. Çavuş Zids'in çevirdiği raporlarda cinayetin işlendiği yerle cesedin bulunduğu yerin aynı olduğu belirtiliyor ama bu görüşü destekleyecek herhangi bir kanıt da yok. Beni en çok şaşırtan unsur da hiçbir tanığın sorguya çekilmemesi oldu."

"Çünkü tanık yoktu," diye karşılık verdi Murniers.

"Nerden biliyorsunuz?"

"Rıhtımdaki güvenlik görevlileriyle konuştuk. Hiçbir şey görmemişler. Ayrıca Riga sakinleri akşamları genellikle evlerinden pek çıkmazlar."

"Ben, Binbaşı Liepa'nın oturduğu yerden söz ediyordum. Evinden çıktığında vakit çok geçti. Biri ya da birileri kapının kapandığını duymuş olmalı ve o saatte kimin dışarı çıktığını merak ederek arkasından bakmış olmalı. Bir araba durmuş olabilir. Eğer yeterince derini kazarsanız mutlaka birinin bir şeyi gördüğü ya da duyduğu ortaya çıkar."

Murniers evet dercesine başını salladı. "Biz de şu anda bunu yapıyoruz zaten," dedi. "Bir dizi polis memuru ellerinde Binbaşı Liepa'nın fotoğrafıyla kapıları çalıp onu tanıyan ya da gören birilerini bulmaya çalışıyorlar."

"Bunun için biraz geç kalınmadı mı? İnsanlar çabuk unutur. Ya da günleri ve tarihleri karıştırabilirler. Binbaşı Liepa her sabah evinden çıkıp işine giderdi."

"Bazen beklemenin de yararı olur," diye karşılık verdi Mumiers. "Binbaşı Liepa'nın öldürüldüğüne ilişkin haber etrafa yayılınca insanlar bir şeyleri gördüklerini söylemeye başlayacaklar. Ya da düş güçlerini kullanarak bir şeyler gördüklerini varsayacaklar. Oysa birkaç gün daha beklersek, insanlar neyin gerçek neyin düş ürünü olduğunu anlayabilir ve polise yardımcı olabilirler."

Wallander, Mumiers'in söylediklerinde gerçek payı olduğunun farkındaydı ama deneyimleri bu tür olaylarda ellerin çabuk tutulması gerektiğini öğretmişti ona.

"Sizi düşündüren başka bir şey var mı?" diye sordu Mumiers.

"Binbaşı Liepa'nın üstünde ne vardı?"

"Anlayamadım?"

"Üniformalı mıydı yoksa sivil mi giyinmişti?"

"Üniformalıydı. Karısına işe çağrıldığını söylemiş."

"Ceplerinde ne bulundu?"

"Sigara ve kibrit. Biraz da bozuk para. Bir kalem. Cebinde olmaması gereken herhangi bir şey yoktu. Hiçbir şey de çalınmamış. Kimliği ceketinin iç cebindeydi, cüzdanını da yanına almamış, evde bırakmış."

"Silahlı mıydı?"

"Binbaşı Liepa gerçek bir tehlike olmadan silah taşımaktan hiç hoşlanmazdı."

"Karakola nasıl gidip gelirdi?"

"Ona da şoförlü bir araba verilmişti ama o genellikle yürürdü."

"Bana çevrilen raporda Baiba Liepa'nın o gece bir araba sesi duymadığı belirtilmiş."

"Duymaması son derece normal. Çünkü göreve çağrılmamıştı ki, tuzağa düşürüldü."

"Ama o telefon geldiğinde Binbaşı Liepa bunu bilmiyordu. Eve geri dönmediğinden arabaya bir şey olduğunu düşünmüş olmalı. Peki o zaman ne yaptı?"

"Yürümüş olmalı. Tabi bundan emin olamayız."

Wallander'in başka sorusu yoktu ama soruşturmanın çok kötü bir şekilde yapıldığından artık emindi. O kadar kötü yapılıyordu ki, bunun da başlı başına bir oyun olduğunu düşünmeye başlamıştı. Peki ama, neden böyle davranılıyordu?

"Evine ve oturduğu mahalleye gitmek istiyorum," dedi Wallander. "Çavuş Zids bu konuda herhalde bana yardımcı olur."

"Hiçbir şey bulamayacaksınız," dedi Murniers. "Ama istiyorsanız elbette gidebilirsiniz. Soruşturmadan bir şey elde edebilirsek size haber veririm."

Zile bastı; Çavuş Zids anında kapıda belirdi. Wallander ondan öncelikle kenti gezdirmesini istedi. Binbaşı Liepa'nın başına gelenleri öğrenmeden önce biraz dolaşıp hava almaya gereksinimi vardı.

Çavuş Zids konuğa kenti dolaştırma fikrinden hoşlanmışa benziyordu. Önlerinden geçerken Wallander'e sokaklar ve parklarla ilgili bilgi vermeye başladı. Wallander, onun kentiyle ne denli gurur duyduğunu fark etti. Öncelikle Aspasias Bulvarı'ndan, sonra da nehrin kenarından geçtiler, daha sonra da çavuş arabayı bir kaldırımın kenarında durdurarak özgürlük heykelini gösterdi. Wallander bu görkemli heykelin neyi simgelediğini anlamaya çalıştı ama hemen sonra Upitis'in insanların özgürlük istemelerine rağmen bu kavramdan çok korktuklarını söylediğini hatırladı. Perişan görünümlü birkaç adam heykelin ayağında oturmuş, soğuktan titreşiyorlardı. Wallander adamlardan birinin yerdeki sigara izmaritini aldığını gördü. Riga çelişkilerle dolu bir kent, diye geçirdi içinden. Tam bir şeyi an-

ladığımı sandığımda tersi karşıma çıkıyor. Sıvaları dökülmüş gökdelenlerin yanı başında savaştan önce inşa edildikleri anlaşılan kırık dökük binalar vardı. Büyük ve geniş caddeler ya dar sokaklarla ya da görkemli alanlarla birleşiyordu. Alanların çoğunda soğuk savaş döneminden kalmış granit ve beton heykeller vardı.

Çavuş kırmızı ışıkta durduğunda Wallander insan selinin karşıdan karşıya geçtiğini gördü. Bu insanlar mutlu mu? Onların İsveçlilerden ne farkı var? Bilemiyordu.

"Verman Parkı," dedi Çavuş Zids. "Parkın ilersinde Spartak ve Riga adında iki sinema salonu var. Deniz kıyısında halkın piyasa yaptığı yer de solda. Şimdi Valdemar Caddesi'ne sapacağız. Kanalın üstündeki köprüden geçerken sağ tarafınızda büyük kültür merkezini göreceksiniz. Şimdi de yeniden sola 11 Kasım Rıhtımı'na sapıyoruz. Devam edeyim mi, Albay Wallander?"

"Hayır, bu kadar yeter," dedi Wallander kendisini hiç de albay gibi hissetmeyerek. "Daha sonra bir iki hediyelik eşya almam için bana yardım edersin ama şimdi Binbaşı Liepa'nın evinin yakınlarında bir yerde durmanı istiyorum."

"Skarnu Sokağı," dedi Çavuş Zids. "Eski Riga'nın kalbi sayılır."

Egzoz dumanları çıkaran bir kamyonun hemen arkasına arabayı park etti. Kamyon şoförü çuvallar dolusu patatesleri kaldırıma boşaltıyordu. Wallander bir an için çavuşu yanına alıp almamayı düşündü. O olmadan sokaktan geçenlere herhangi bir soru soramayacaktı ama yine de gözlemleri ve düşünceleriyle baş başa kalmak istiyordu.

"Burası da Binbaşı Liepa'nın evi," dedi Çavuş Zids iki binanın arasına sıkışmış başka bir binayı göstererek.

"Evinden sokak görünüyor mu?" diye sordu Wallander.

"Evet, ikinci katta ve soldaki şu dört pencere onun."

"Sen burda bekle," dedi Wallander.

Gün ortası olmasına karşın sokak tenhaydı. Binbaşı Liepa'nın son kez çıktığı binaya doğru ağır adımlarla ilerledi. Rydberg'in polisin bilinmeyene doğru yaklaşırken bir aktör gibi davranması gerektiğine ve kurbanın ya da suçun içine girmeye çalışarak düşüncelerini, tepkilerini saptaması gerektiğine ilişkin sözlerini anımsadı. Wallander kapıya yaklaşarak açtı. Merdivenler karanlıktı ve içeriden yoğun bir sidik kokusu geliyordu. İçeri girerek kapıyı arkasından kapattı.

İçgüdüsünün nereden kaynaklandığını kestiremiyordu ama orada öylece durup karanlık merdivenlere bakarken birden bir şey kafasında netlik kazandı. Sanki kafasının içinde bir ışık yanmış ve her şey gözlerinin önünde canlanıvermişti. *Daha önce bir şey olmuş olmalı*, diye geçirdi içinden. Binbaşı Liepa, İsveç'e gelmeden önce birçok şey olmuş olmalı. Bayan Forsell'in kıyıda gördüğü tahlisiye botu Binbaşı Liepa'nın incelemeye başladığı olaylar zincirinin yalnızca küçük bir halkasıydı. Upitis'in öğrenmek istediği de buydu. Binbaşı Liepa acaba kuşkularını dile getirmiş ve ülkesinde işlenen bu cinayetten kuşkulanmış ya da kuşkularından söz etmiş miydi? Wallander daha önce fark etmesi gereken bu unsuru gözden kaçırdığını fark etti. Upitis eğer haklıysa ve Binbaşı Liepa iş arkadaşlarından biri, büyük olasılıkla Murniers tarafından ihanete uğradıysa Upitis'in dışındakilerin de aynı soruyu sormaları gerekmiyor muydu? *Bu İsveçli dedektif acaba neler biliyordu?* Binbaşı Liepa'nın bildiklerinden ya da kuşkulandıklarından Wallander'e söz etmiş olması olası mıydı?

Riga'ya geldiğinden beri içindeki korku duygusunun bir uyarı işareti olduğunu düşündü. Şimdiye dek davrandığından çok daha dikkatli davranması gerektiğini düşünmeye başladı. Tahlisiye botundaki adamlarla Binbaşı Liepa'yı öldüren katillerin gözlerini kırpmadan kendisini de öldürebileceklerinden kuşku yoktu.

Karşı kaldırıma geçerek pencerelere baktı. Baiba Liepa her şeyden haberdar olmalı, diye geçirdi içinden. Peki ama acaba neden o av kulübesine gelmemişti? Yoksa o da mı izleniyordu? Bu yüzden mi bana Bay Eckers adını taktılar? Upitis'le görüşmeyi neden kabul ettim? Upitis kim? O gaz lambasının loş ışığının arkasında bizi kim dinliyordu?

Olayların içine gir, diye geçirdi içinden, Rydberg olsaydı artık ipleri eline alır ve oyununu oynardı.

Binbaşı Liepa, İsveç'ten döner. Raporunu Albay Putnis'le Albay Murniers'e teslim eder ve evine gider. İsveç'te yaşadıklarına ilişkin söylediği bir şey ölüm fermanının imzalanmasına neden olur. Evine gider, karısıyla yemeğini yer, sonra da İsveçli dedektif Wallander'in kendisine armağan ettiği kitabı karısına gösterir. Evine döndüğü için memnundur ama o akşamın son akşamı olduğuna ilişkin bir fikri yoktur. Öldürüldükten sonra da karısı İsveçli dedektifle bağlantı kurmaya çalışır: Bay Eckers diye birini yaratır ve adının Upitis olduğunu söyleyen bir adam Wallander'in ne bildiğini ya da ne bilmediğini öğrenmeye çalışır. İsveçli dedektiften yardım istenir ama o nasıl yardımcı olacağını bilemez. Her şeye karşın cinayetin Letonya'daki siyasi karmaşayla ve Liepa adındaki bir polisle ilgisi olduğu ortadadır. Bir başka deyişle, zincire yeni bir halka eklemek gerekmektedir ve bu halka da siyasettir. Binbaşı ölmeden önce karısıyla bu konuları mı konuştu? Telefon saat 23.00 civarında çaldı.

Kimse kimin aradığını bilmiyor ama Binbaşı Liepa da bunun ölüm fermanıyla bir ilgisi olduğunu bilmiyordu. Karısına bir görev için çağrıldığını söyleyerek evden çıkar. Bir daha da geri dönmez.

Onu almaya araba da gelmemişti, diye geçirdi içinden Wallander. Arabanın gelmesi için birkaç dakika beklemiştir mutlaka. Bir süre sonra da arabanın bozulduğunu düşünerek yürümeye karar verir. Wallander cebinden Riga haritasını çıkararak yürümeye başladı. Çavuş Zids arabada oturmuş ona bakıyordu. Kime rapor veriyor, diye geçirdi içinden Wallander. Albay Murniers'e mi?

Gece yarısına doğru telefon eden kişinin sesi Liepa'ya güven vermiş olmalı. Binbaşı Liepa bu yüzden hiçbir şekilde kuşkulanmadı. Öte yandan herkesten kuşkulanması gerekirdi. Kime güveniyordu? Bunun yanıtı açıkça ortadaydı. Karısı, Baiba Liepa'ya.

Elindeki haritayla sokakları dolaşırken herhangi bir şey bulamayacağının farkındaydı. Binbaşıyı tuzağa düşüren kişiler -bunların birden fazla kişi olduğundan emindi- planlarını çok dikkatle yapmışlardı. Eğer gerçeğe ulaşacaksa başka yolları denemeliydi.

Wallander arabaya geri döndüğünde birden binbaşının İsveç yolculuğuna ilişkin yazılı bir rapor bulunmadığını fark etti. Wallander, binbaşının Ystad'da her şeyi nasıl not ettiğini kendi gözleriyle görmüştü. Ayrıca her fırsatta da ayrıntılı rapor yazmanın ne denli önemli olduğunu vurgulayıp durmuştu.

Ne var ki, Çavuş Zids, ona böylesi bir raporu çevirmemişti. Binbaşıyla yaptıkları son toplantıda ne Putnis ne de Murniers böyle bir rapor olduğuna ilişkin bir şey söylememişlerdi.

Binbaşı Liepa'yı gözlerinin önünde canlandırdı. Uçağı Sturup'tan kalkar kalmaz binbaşı koltuğunun önündeki masayı açıp raporunu yazmaya koyulmuş olmalıydı. Arlanda'da uçak değiştirir-

ken bile yine raporunu yazmayı sürdürmüş ve Riga'ya giderken de raporun geri kalanını uçakta yazmış olmalıydı.

"Binbaşı Liepa, İsveç'teki çalışmalarına ilişkin bir rapor yazmadı mı?" diye sordu arabaya bindikten sonra.

Çavuş Zids, ona şaşkınlıkla baktı. "Rapor yazacak zamanı nerden bulacaktı ki?"

Bulurdu ve buldu da, diye geçirdi içinden Wallander. Bu rapor yazıldı ama belki de biri ya da birileri benim bu raporu görmemi istemiyor.

"Hediyelik eşyalar için," dedi Wallander. "Bir dükkâna gidelim alışverişten sonra da yemek yeriz. Ama bir daha sakın kuyruktakileri atlamaya kalkma."

Alışveriş merkezindeki büyük binanın önüne arabayı park ettiler. Wallander çavuşla birlikte dükkânda yarım saat harcadı. İçerisi çok kalabalıktı ama fazla bir mal da yoktu. Kitaplarla CD'lerin bulunduğu bölüme gelince eski bir dostunu görmüşcesine heyecanlandı. Rus sanatçılarla Rus orkestralarının bazı opera kayıtlarını buldu. Çok da ucuzdular. Yine oldukça ucuz bir fiyata bazı sanat kitapları satın aldı. Bunları kime armağan edeceğini bilmiyordu ama yine de hediye paketi yaptırdı ve çavuşla birlikte kasaya gidip aldıklarının ücretini ödedi. Wallander bir kasadan diğerine koşturmaktan ter içinde kalmıştı.

Dükkândan çıktıklarında artık yapacak başka bir işleri kalmadığından Wallander, yemeklerini Letonya Oteli'nde yemelerini önerdi. Çavuş bu gezintinin sona ermesinden hoşnut, evet dercesine başını salladı.

Wallander aldıklarını odasına götürdü, ceketini çıkardı ve ellerini yıkamak için banyoya gitti. İçinden de telefonun çalmasını ve

birinin Bay Eckers'le görüşmek istediğini söylemesini diliyordu ama telefon çalmadı. Odasını kilitleyerek aşağıya inmek için asansöre bindi. Anahtarını danışmadan alırken gün boyunca Çavuş Zids yanında olmasına karşın yine de kendisini arayan olup olmadığını sormuş ama görevli hayır diyerek başını sallamıştı. Bu kez başka bir masada oturmayı umarak Çavuş Zids'i önceden yemek salonunu göndermişti.

Bir kadın, ona el salladı. Gazete ve kartpostal satan dükkândaki kadındı bu. Kadının kendisine el salladığından emin olmak istercesine etrafına bakındı. Lobide kendisinden başka kimse olmadığını görünce de kadının yanına gitti.

"Kartpostal almak ister misiniz, Bay Wallander?" dedi kadın.

"Hayır, teşekkür ederim," diye karşılık veren Wallander, kadının adını nereden bildiğini merak etti. Kadının üstünde gri bir giysi vardı ve elli yaşlarında gösteriyordu. Dudaklarına ateş kırmızısı bir ruj sürme hatası yapmıştı. Wallander, bir kadın arkadaşının ona bu ruju bir daha sürmemesini söylemesi gerektiğini geçirdi içinden.

Kadın, Wallander'e göstermek için birkaç tane kart uzattı. "Çok güzel, değil mi?" diye sordu. "Ülkemizin diğer taraflarını da görmek istemez misiniz?"

"Ne yazık ki, buna zamanım yok," diye karşılık verdi. "Olsaydı Letonya'nın her tarafını görmek isterdim."

"Org konseri için zaman bulabileceğinden eminim," dedi kadın. "Klasik müzikten çok hoşlanıyorsunuz, değil mi, Bay Wallander."

Wallander, ona hayretle baktı. Kadın tüm bunları nereden biliyordu?

"St. Gertrude Kilisesi'nde bu akşam bir org konseri var," dedi kadın, ona. "Saat 19.00'da başlıyor. Gitmek istersiniz diye düşünerek size adresi yazmıştım."

Kadın, ona bir kâğıt parçası uzattı, Wallander kâğıdın arkasında kurşunkalemle Bay Eckers yazılı olduğunu gördü.

"Konser bedava," dedi kadın, Wallander'in kâğıdı titreyen eliyle cebine attığını görünce.

Wallander başını evet dercesine sallayarak kadına baktı. Birkaç tane kartpostal aldıktan sonra yemek salonuna gitti. Yemek salonu alışılmışın dışında kalabalıktı. Wallander, Zids'in yanına geçip oturduktan sonra ona az önce satın aldığı kartları gösterdi.

"Çok güzel bir ülkede yaşıyoruz," dedi çavuş.

Ama çok da mutsuz bir ülkede, diye geçirdi içinden Wallander. Yaralı bir hayvan gibi mutsuz bir ülke. Bu akşam kanatları yaralı bir kuşla buluşacağım. Baiba Liepa'yla.

11. BÖLÜM

Wallander otelden 17.30'da çıktı. Bir saat boyunca üstündeki tedirginliği atmazsa bundan hiçbir zaman kurtulamayacağının farkındaydı. Çavuş Zids'le yemeklerini yedikten sonra odasında bazı işleri olduğunu söyleyerek onun yanından ayrılmış ve odasına çıkmıştı. Öğleden sonranın geri kalan bölümünü peşindeki adamlardan nasıl kurtulacağını düşünerek geçirmişti.

O güne dek izleyen kişi hep kendisi olduğundan izlenmenin ne mene bir şey olduğunu bilmiyordu. Rydberg'in böylesi bir olay karşısında ne yapacağını düşünmeye koyuldu ama daha sonra da aralarında bu konuyla ilgili herhangi bir konuşma geçmediğini anımsadı. Ayrıca Riga'nın sokaklarına yabancı olduğundan gizlenme sanatıyla ilgili herhangi bir yöntemi de planlayamayacağını fark etmişti. Ama yine de gizlenme konusunda karşısına çıkan her durumu değerlendirmeye çalışmaya karar vermişti. Başarılı olacağından emin değildi. Baiba Liepa'nın kendince geçerli nedenleri olmasaydı onunla gizli gizli buluşmaya kalkışmayacaktı. Wallander binbaşıyla evli bir kadının böylesine dramatik davranışlara kalkışabileceğini anlamakta zorlanıyordu.

Otelden çıktığında hava kararmıştı ve sert bir rüzgâr esiyordu. Danışmaya nereye gittiğini ya da ne zaman döneceğini söylemeden anahtarını bıraktı. Org konserinin yapılacağı St. Gertrude Kilisesi, Letonya Oteli'ne çok yakındı. İşlerinden evlerine dönen kalabalığın arasında dikkatleri üstüne çekmemeyi umuyordu.

Sokakta paltosunun düğmelerini ilikleyerek kendisini izleyen birilerinin olup olmadığına baktı. Belki de birkaç kişi izliyordu kendisini. Deneyimli takipçilerin hedeflerini önlerine değil arkalarına aldıklarını biliyordu. Ağır adımlarla yürüyerek bir iki vitrinin önünde durdu. Ülkesine dönerken sevdiklerine bir iki armağan almayı tasarlayan bir turist rolünü oynamaktan daha iyi bir şey gelmiyordu aklına. Geniş kıyı şeridinden geçerek hükümet binalarının bulunduğu caddeye geldi. Taksi çevirerek bir süre gittikten sonra inip başka bir taksiye binmeyi düşündü ama bunun kuşkuları daha da arttıracağını düşünerek vazgeçti. Kendisini izleyen kişinin kentin caddelerini çok iyi bildiğinden nereye gidebileceğini hemen saptayacağını düşündü.

Erkek giyim eşyaları satan bir dükkânın önünde durdu. Vitrine yansıyan görüntülerinden yanından geçenlerin hiçbirini tanımadığını fark etti. Ben ne yapıyorum, diye geçirdi içinden. *Baiba, Bay Eckers'e izini kaybettirerek kiliseye nasıl gideceğini de söylemeliydin.*

Bir anlık bir kararla bir kafeden içeri girdi. İçeride yoğun bir sigara dumanı vardı. Ter, bira ve tütün kokuları arasından küçük ve yuvarlak bir masa gördü. Masa doluydu ama sandalyelerden biri boştu. Masada oturan iki yaşlı adam derin bir sohbete dalmışlardı. Wallander, oturabilir miyim, dercesine boş sandalyeyi gösterdi. Bunun üzerine adamlar boş gözlerle bakarak başlarını salladılar. Koltukaltları ter içinde kalmış bir garson kız, ona yüksek sesle bir şeyler söyleyerek

bira bardaklarından birini işaret etti. Tüm bu zaman içerisinde, Wallander gözlerini kapıdan ayırmamıştı. Takipçisi acaba peşinden gelmiş miydi? Garson kız ağzına kadar dolu bir bira bardağını önüne koydu, Wallander, ona parayı uzattı. Garson kız cebinden paranın üstüne çıkararak kir içindeki masanın üstüne bıraktı. O sırada siyah deri ceketli bir adam içeri girdi. Wallander birasından bir yudum içerek saatine baktı: 17.55'di. Artık nasıl davranacağına ilişkin bir karar vermesi gerekiyordu. Tuvaletler tam arkasındaydı, kapı her açıldığında burnuna yoğun bir sidik kokusu geliyordu. Birasını yarıladığında kalkarak tuvalete gitti. Tuvalet dar bir koridora benziyordu. Her iki tarafında da pisuarlar vardı ve içerisi tek bir ampulle aydınlatılmıştı. Tuvaletlerin bulunduğu yerde kafenin belki arka kapısı vardır, diye geçirmişti içinden ama koridor tuğla bir duvarla sona eriyordu. Bir yararı yok, diye geçirdi içinden, boşuna uğraşıyorum. İnsan görmediği bir şeyden nasıl paçasını kurtarabilir? *Bay Eckers konsere ne yazık ki, davetsiz bir konukla birlikte gitmek zorunda kalacak.* Çare bulamamasına çok kızıyordu. Pisuarların önünde dururken kapı açıldı ve içeri giren adam tuvaletlerden birine girerek kapıyı kapadı.

Wallander'in çok güçlü bir belleği olduğundan bunun kafeye kendisinden sonra gelen deri ceketli adam olduğunu hemen anladı. Bir hata yapmak üzere olduğunun bilincinde bir an bile duraksamadı. Hızla tuvaletten çıkarak dumandan göz gözü görmeyen kafeden dışarı çıktı. Sokağa çıkar çıkmaz da hızla arkasını dönerek baktı, ama kimse yoktu. Adımlarını hızlandırdı, dar bir sokağa girdi ve kıyı şeridine ulaşıncaya dek de hızla koştu. Durakta bir otobüs durmuş yolcularını indiriyordu, kapılar kapanırken otobüse atladı. Ücreti ödemeden bir sonraki durakta kendini dışarı attı, anayoldan uzak-

laşarak ara sokaklara saptı. Bir sokak lambasının önünde durarak cebindeki haritayı çıkarıp inceledi. Daha zamanı vardı. Karanlık bir köşeye çekilerek beklemeye koyuldu. On dakika boyunca çevreyi inceledi ama kimsenin kendisini izlediği yoktu. Belki hâlâ izleniyordu ama elinden daha fazlası da gelmiyordu.

Saat on dokuza yaklaşırken kiliseye gitti. Oldukça kalabalıktı ama kenarda bir yer buldu kendine. İçeriye girenlere baktı, kimin kendisini izleyebileceğine bir türlü karar veremiyordu. Baiba Liepa da görünürde yoktu.

Orgun sesiyle irkildi. Sanki tüm kilise müziğin gücüyle sarsılıyor gibiydi. Küçük bir çocukken babası onu kiliseye götürmüştü. Orgun sesinden o denli korkmuştu ki, hemen ağlamaya başlamıştı. Oysa şimdi müziğin insanın ruhunu sakinleştirici bir özelliği olduğunu düşünüyordu. Bach dünya vatandaşı olmalı, diye geçirdi içinden. Onun besteleri tüm dünyaya malolmuştu. Wallander bu etkileyici müziğin tüm benliğini ele geçirmesine karşı çıkmadı.

Binbaşı Liepa'ya telefon eden kişi Murniers olmalı. Onun söylediği bir şey yol yorgunu olmasına karşın Liepa'nın dışarı çıkmasına neden olmuş olmalı. Belki de Binbaşı Liepa'dan raporla ilgili bir şey istedi. Kimbilir belki de, karakolda öldürüldü.

Birden izlenildiği duygusuna kapılarak düşüncelerinden sıyrıldı. Başını çevirerek her iki yanına baktı ama görkemli müziğin melodisine kendilerini kaptırmış insanlardan başka bir şey göremedi. Kalabalıkta insanların yalnızca arkalarını görebiliyordu. Ama yine de bakmayı sürdürdü ve sonunda tam karşısındaki bölümde oturan kişiyi gördü.

Bu, bir grup yaşlı insanın yanında oturan Baiba Liepa'ydı. Başında kürk bir şapka vardı ve Wallander'in kendisini gördüğünden emin olduktan sonra da bakışlarını ondan uzaklaştırdı. Bir saat boyunca Wallander, ona bakmamaya çalıştı ama elinde olmadan zaman zaman bakışlarını ona çevirdi. Genç kadın gözlerini kapamış müzik dinliyordu. Wallander birden her şeyin gerçekdışı olduğu duygusuna kapıldı. Yalnızca birkaç hafta önce genç kadının kocası Wallander'in evinde oturmuş Maria Callas'ın seslendirdiği *Turandot*'u dinliyordu. Dışarıda da fırtına vardı. Oysa şimdi Riga'da bir kilisedeydi, binbaşı öldürülmüştü ve karısı da gözlerini kapatmış Bach dinliyordu.

Buradan nasıl çıkacağımızı önceden planlamış olmalı, diye geçirdi içinden. Kiliseyi o seçti, ben değil.

Konser biter bitmez herkes ayağa kalkarak çıkışa doğru gitti. İnsanların bu telaşı Wallander'i çok şaşırtmıştı. Sanki orgun o büyülü sesini dinleyen onlar değildi ve bir bomba ihbarı gelmişcesine kendilerini dışarı atmaya çalışıyorlardı. Baiba Liepa'yı gözden kaybetti ve kalabalığın kendisini sürüklemesine karşı çıkmadı. Kilisenin önündeki sundurmaya ulaştığında Baiba'yı gördü, kilisenin kuzey kanadındaydı. Genç kadının kendisine bakarak başını salladığını görünce kalabalığı dirseğiyle yararak ilerledi.

"Beni izleyin," dedi Baiba. Eski bir mezarın arkasında dar bir kapı vardı, Baiba eline güçlükle sığan büyük bir anahtarla kapıyı açtı. Wallander kendini kilisenin avlusunda buldu, genç kadın telaşla etrafa bir göz attı, sonra da eğri büğrü mezar taşlarının arasından ilerledi. Kilisenin avlusundan çıkarak arka sokağa girdiler, burada kendilerini farları sönük bir araba bekliyordu. Hızla arabaya bindiler. Bu kez Wallander arabanın Lada olduğundan emindi. Direksiyonun

başındaki adam oldukça gençti ve en sert sigaralardan birini içiyordu. Baiba Liepa kararsız ve utangaç bir tavırla Wallander'e bakıp gülümsedi, sonra da Valdemar yönüne doğru hareket ettiler. Kuzeye doğru gittiler, daha sonra Çavuş Zids'in Wallander'e gösterdiği parktan geçerek sola döndüler. Baiba Liepa şoföre bir şeyler söyledi ama o yanıt vermek yerine başını iki yana sallamakla yetindi. Wallander şoförün sürekli olarak dikiz aynasından baktığını fark etmişti. Yeniden sola döndüler ve şoför birdenbire gaza basarak bir "U" dönüşü yaptı. Bir kez daha aynı parktan geçtiler, Wallander bunun Verman Parkı olduğunu gördü; hemen sonra da yeniden kent merkezine doğru gittiler. Baiba Liepa, şoföre sessizce talimat veriyormuşcasına öne doğru uzanmıştı. Aspasias Bulvarı'ndan, tenha alanlardan ve Wallander'in adını bilmediği bir köprüden geçtiler.

Yıkık dökük fabrikalar ve kooperatif binalarıyla dolu bir yere geldiler. Şimdi daha yavaş gidiyorlardı; Baiba Liepa arkasına yaslandı, Wallander artık kimsenin kendilerini izlemediğini düşündü.

Birkaç dakika sonra da iki katlı binaların bulunduğu bir yere geldiler. Şoför arabayı durdurdu, Baiba Liepa, Wallander'e bakarak başını salladı. İndiler. Baiba çakıl taşlı bir yolda ilerledi, demir parmaklıklı bahçe kapısını açtı. Wallander oradan uzaklaşan arabanın sesini duydu. Belli belirsiz bir dezenfektan kokan bir koridora yaklaştılar, kırmızı perdenin arkasında tek bir ampul yanıyordu, Wallander adı kötüye çıkmış bir gece kulübüne girmiş gibi hissetti kendini. Kalın paltosunu astı, ceketini çıkardı ve genç kadının arkasından oturma odasına gitti. Odada gözüne ilk çarpan şey duvara asılı haç oldu. Baiba Liepa odanın ışığını yaktı, şimdi çok sakin görünüyordu. Oturmasını işaret etti.

Daha sonra, çok sonra Wallander, Baiba Liepa'yla birlikte oturduğu bu odaya ilişkin hiçbir şey hatırlamamasına çok şaşırmıştı. Odaya ilişkin hatırladıkları iki pencerenin arasındaki kocaman siyah haçla koridordaki dezenfektan kokusuydu. Ama Baiba Liepa'nın tüyler ürperten öyküsünü dinlerken oturduğu eski püskü koltuğun rengini hatırlamıyordu. Sanki mobilyaları görünmeyen bir odada oturmuşlar gibiydi. Siyah haç kutsal bir güç tarafından duvarda asılı durabiliyor da olabilirdi.

Genç kadının üstünde, kocasının kendisine Ystad'daki bir dük-'ândan aldığını öğrendiği renkli bir giysi vardı. Bu giysiyi kocasının anısına giydiğini söylemişti genç kadın ama aynı zamanda kocasının hunharca öldürülmesini simgelediğini de sözlerine eklemişti. Konuşmanın büyük bir bölümünü Wallander yapıyor, genç kadınsa ona kısa yanıtlar vermekle yetiniyordu.

İlk olarak *Bay Eckers* adından söz ettiler.

"Bunun somut bir anlamı var mı?" diye sordu Wallander.

"Hayır, sıradan bir isim," diye karşılık verdi genç kadın. "Belki de Bay Eckers adında biri yoktur. Ben uydurdum. Hatırlaması kolay olduğu için."

Genç kadının konuşma tarzı ona Upitis'i hatırlatmıştı. Sanki açmaktan çok korktuğu bir konuya nasıl yaklaşacağını kestiremiyor gibiydi. Wallander önemli bir noktayı kaçırmaktan korkarak onu can kulağıyla dinliyordu. Genç kadın, Upitis'in Letonya hakkında söylediklerini bir kez daha yineledi. Wallander, onun komünizm ve Sovyetler Birliği karşıtı, Batı yandaşı olduğunu sezinledi. Genç kadın karşısında küçük bir çocuk varmışcasına tane tane konuşuyordu. Wallander bunu her şeyi daha iyi anlamasını sağlamak için yaptığını fark etti. Baiba onun öğretmeniydi, içinde bulundukları duru-

mun arkasında yatan nedenler hakkında ona her şeyi anlatmak istiyor ve onu karanlıkta bırakmak istemiyordu. Wallander, Doğu Avrupa hakkında ne denli cahil olduğunu fark etti.

"Bana Kurt diyebilirsin," dedi ama genç kadın başını iki yana sallayarak aralarındaki mesafeyi korumayı ve ona Bay Wallander diye hitap etmeyi sürdürdü.

Wallander, ona nerede olduklarını sordu.

"Bir arkadaşımın evinde," diye karşılık verdi Baiba.

"Olanlara katlanabilmek ve hayatta kalabilmek için her şeyi paylaşmak zorundayız, çünkü bu ülkede insanların büyük bir bölümü yalnızca kendilerini düşünür."

"Bildiğim kadarıyla komünizm bunun tam tersi değil midir?" dedi Wallander. "Ben komünizmde her şeyin kolektif olarak düşünülüp gerçekleştirildiğini sanırdım."

"Eskiden öyleydi," dedi. "Ama günümüzde her şey çok farklı. O düş belki ilerde yeniden yaratılabilir ama belki de yok edilen düşler yeniden yaratılamaz, değil mi?"

"Tam olarak ne oldu?"

Baiba önce onun bu soruyla ne demek istediğini anlayamamıştı ama sonra kocasının başına nelerin geldiğini sorduğunu fark etti.

"Karlis'e ihanet edildi ve öldürüldü," dedi Baiba. "Birçok önemli kişiyi ilgilendiren karmaşık bir olaydan ötürü cezalandırıldı. Yaşamının tehlikede olduğunu biliyordu ama o günlerde vatan haini damgasını henüz yememişti."

"İsveç'ten dönmüştü," dedi Wallander. "Havaalanından doğruca karakola giderek raporunu üstlerine verdi. Onu karşılamaya gittiniz mi?"

"Geleceğini bilmiyordum ki," diye yanıtladı Baiba. "Kimbilir belki de bana haber vermek istemiştir. Karakola bir telgraf çekerek döneceğini bana bildirmelerini istemiş de olabilir. Bunu da bilmiyorum. Riga'ya gelince beni aradı. Dönüşünü kutlamak için yemek pişirecek zamanım bile olmamıştı. Arkadaşlarımdan biri bana pişirmem için bir tavuk vermişti. Yemeği pişirmeyi bitirdiğimdeyse elinde o güzel kitapla kapıdan içeri girmişti."

Wallander kendini biraz suçlu hissetti. Onlar için bu denli önemli olan o kitabı baştan savma bir şekilde istemeye istemeye almıştı. Oysa şimdi, genç kadının kitaptan bu şekilde söz etmesi karşısında kendini ona ihanet etmiş gibi hissediyordu.

"Eve geldiğinde bir şeyler anlatmış olmalı." Wallander bir yandan kısıtlı İngilizcesine kızıp duruyordu.

"Mutluydu," dedi Baiba. "Doğal olarak kaygılı ve öfkeliydi ama onun ne denli mutlu olduğunu hiç unutmayacağım."

"Neler oldu?"

"Neden sonra somut bir şeyler söyledi. 'Sonunda doğru izin üstündeyim,' demişti birkaç kez. Salonda dinleme cihazı olduğundan kuşkulandığından beni mutfağa çekti, musluğu açtı ve kulağıma fısıldadı. Batılıların sonunda Baltık ülkelerinde nelerin olupbittiğini anlayabilecekleri bir komployu ortaya çıkardığını söyledi."

"Tam olarak bunları mı söylemişti? Baltık ülkelerinde olan bir komplo mu? Yalnızca Letonya'da değil, yani."

"Böyle söylediğinden eminim. Aralarındaki büyük farklılıklara karşın üç Baltık ülkesinin tek bir ülke gibi değerlendirilmesine çok kızardı ama bu kez yalnızca Letonya'dan söz etmiyordu."

"'Komplo' sözcüğünü kullandığından emin misiniz?"

"Evet."

"Bununla ne demek istemişti?"

"Herkes gibi o da bazı suçlularla politikacılar ve hatta polisler arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu biliyordu. Suç eylemlerini kolaylaştırmak için birbirlerini korurlar ve sonra da pastayı aralarında paylaşırlar. Karlis'e bile defalarca rüşvet önerilmişti ama o özsaygısı güçlü biri olduğundan her defasında öneriyi geri çevirmişti. Uzun bir süre bu söz konusu komploya kimin ya da kimlerin karıştığını ve nelerin olupbittiğini kimliğini gizleyerek araştırmıştı. Tüm bunları biliyorum. Fesatın kol gezdiği bir toplumda yaşıyoruz. Yaşama ilişkin kolektif felsefe bir canavara dönüştü ve sonunda da fesatçılık tek geçerli ideoloji olup çıktı."

"Bu sözünü ettiğiniz olayı ne zamandan beri araştırıyordu?"

"Biz sekiz yıl önce evlenmiştik ama o bu araştırmalara biz daha tanışmadan çok önce başlamıştı."

"Ne başaracağını umuyordu?"

"Önceleri gerçeği, yalnızca gerçeği ortaya çıkarmayı amaçlamıştı."

"Gerçeği mi?"

"Bizden sonraki kuşaklar için. Bir süre bunun gerçekleşebileceğine yürekten inanmıştı. İşgal sırasında gerçekte nelerin olduğunu ortaya çıkarmak olasıydı."

"Demek o da komünizm karşıtıydı? Peki ama, nasıl oldu da rütbeli bir polis memuru olabildi?"

Baiba Liepa kocasının ölümünden sanki Wallander sorumluymuşcasına çok öfkelenmişti.

"Anlamıyorsunuz. Kocam gerçek bir komünistti. Onu düş kırıklığına uğratan kitlelerin ihanetiydi. Yozlaşma ve kayıtsızlık. Yeni tür bir toplum oluşturma projesi büyük bir yalana dönüşüvermişti."

"O da ikili bir yaşam sürdürdü, öyle mi?"

"Yıllar boyunca insanın olmadığı biri gibi davranmaya zorlanmasının, inançlarını bastırmaya çalışmasının ve nefret ettiği rejimi savunmak zorunda kalmasının ne mene bir şey olabileceğini tahmin dahi edemezsiniz. Bu olumsuzluklar yalnızca Karlis'i etkilemiyordu. Beni ve yeni dünya düşündan vazgeçmeyi reddeden herkesi etkiliyordu."

"Onu o denli mutlu edebilecek ne öğrenmiş olabilirdi?"

"Bilmiyorum. Bunu konuşmaya zamanımız olmadı. Gizli konuşmalarımızı bizi kimselerin duymayacağına inandığımız yatak odamızda, örtülerin altında yapardık."

"Hiçbir şey söylemedi mi?"

"Çok acıkmıştı. Bir an önce yemek yemek ve şarap içmek istiyordu. Bir süre hiçbir şey düşünmeden oturmak istiyordu. Mutluluk duygusunun tadını çıkarmak istiyordu. Telefon çalmasaydı elinde şarap kadehiyle şarkı söyleyeceğinden eminim."

Genç kadın sustu, Wallander bekledi. Birden Binbaşı Liepa'nın cenazesinin kaldırılıp kaldırılmadığını bile bilmediğini fark etti.

"O akşama geri dönelim," dedi Wallander. "Bir şeyler ima etmiş olmalı. Çok önemli bir şey söylemeye hazırlanan insanlar genellikle ağızlarından bir şeyler kaçırırlar."

Genç kadın başını iki yana salladı. "Çok düşündüm," dedi. "Hiçbir şey kaçırmadığından eminim. İsveç'te öğrendiği bir şey olabilir mi? Belki de kafasında bu çok önemli soruna bir çözüm bulmuştu."

"Notları evde mi?"

"Her tarafa baktım. Çok dikkatli biriydi. Yazılı sözcükler her zaman çok tehlikeli olur."

"Yazdığı raporu arkadaşlarına vermiş olabilir mi? Upitis'e?"

"Hayır vermemiş. Verseydi haberim olurdu."

"Sırlarını size açar mıydı?"

"Birbirimize güvenirdik."

"Sırlarını başkalarıyla paylaşır mıydı?"

"Arkadaşlarına güvendiğini biliyorum ama sırlarımızı başkalarına söylememizin onları zor durumda bırakacağını da bilirdik. Hiç kimsenin benim kadar çok şey bildiğini sanmıyorum."

"Her şeyi öğrenmem gerekiyor," dedi Wallander. "Bu komployla ilgili bildiğiniz her küçük ayrıntıyı mutlaka bana söylemelisiniz."

Genç kadın bir süre sessiz kaldı. Wallander kendini bu konuşmaya çok kaptırdığından ter içinde kaldığını fark etti.

"1970 yılının sonlarında, tanıştığımızdan çok daha önce bu ülkede nelerin olupbittiğine ilişkin kocamın gözlerini açacak bir şey olmuştu. Bu konudan sıklıkla söz eder ve herkesin gözlerini açmasının gerekli olduğunu söylerdi. Önceleri anlamakta güçlük çektiğim bir özdeyişe başvururdu sıklıkla. 'Söz gümüşse sükût altındır.' Şimdi onun ne demek istediğini çok iyi anlıyorum. On yıldan daha uzun bir süre önce suçlunun tutuklanmasıyla sonuçlanan uzun ve yorucu bir soruşturma yapmıştı. Bir sanık kiliselerimizden paha biçilmez ikonları çalıp büyük paralar karşılığında başka ülkelere satıyordu. Karlis adamın suçlu bulunacağından kuşku duymuyordu. Ama bulunmadı."

"Neden?"

"Adamı mahkemeye bile çıkarmadılar. Dava kapandı. Karlis elbette nelerin olupbittiğini anlayamamıştı. Adamın mahkemeye çıkarılmasını istedi ama hiçbir uyarı yapılmadan adam serbest bırakıldı ve davayla ilgili dosyalar birden ortadan kayboldu. Karlis'e de bu

olayı unutması emredildi. Bu emri veren kişi onun amiriydi. Adamın adını hâlâ hatırlıyorum, Amtmanis'di. Karlis, Amtmanis'in bu suçluyu koruduğundan ve paraları aralarında paylaştıklarından emindi. Bu olay onu derinden yaralamıştı."

Wallander birden miyop binbaşının evinde oturup müzik dinlediği geceyi anımsadı. "Ben dindar bir adamım," demişti binbaşı. "Özel bir Tanrı'ya inanmıyorum ama yine de inançlı bir insanım."

"Sonra ne oldu?"

"O günlerde Karlis'le henüz tanışmamıştım ama onun çok ciddi bir bunalıma girdiğinden eminim. Kimbilir, belki de görevinden istifa etmeyi bile düşünmüştür. Doğrusunu söylemem gerekirse, işine devam etmesi konusunda onu ben ikna ettim."

"Nasıl tanıştınız?"

Genç kadın, ona hayretle baktı. "Bunun ne önemi var?"

"Önemli olabilir. Bilemiyorum. Tek bildiğim eğer size yardım edeceksem sürekli olarak soru sormam gerektiği."

"İnsanlar birbirleriyle nasıl tanışırlar?" dedi genç kadın buruk bir gülümsemeyle. "Elbette arkadaşları aracılığıyla. Diğerlerine hiç benzemeyen bu genç polis memuru hakkında birçok şey duymuştum. Müthiş yakışıklı biri değildi ama onu görür görmez âşık olmuştum."

"Sonra da evlendiniz? O da işini bırakmadı?"

"Tanıştığımızda yüzbaşıydı ama alışılmışın dışında çok kısa bir süre içinde terfi etti. Başarı merdiveninin basamaklarını her tırmanışında eve gelip omuzlarına küçük bir çelengin daha konduğunu söylerdi. Ülkenin ileri gelen politikacılarıyla polis ve çetelerin arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalışıyordu. Tüm ilişkileri gün ışığına çıkarmaya kararlıydı. Bir keresinde Letonya'da da bulunan,

amacı yeraltı dünyasıyla politikacılar ve polisler arasındaki ilişkiyi kuran hükümetin gizli bir kuruluşuyla bile görüşmüştü. Yaklaşık bir yıl önce onun ilk kez "komplo" sözcüğünü kullandığını duymuştum. O günlerde Moskova'da dalgalanan *perestroyka* rüzgârının Letonya'yı da etkilediğini ve dolayısıyla bizlerin de ülkemizde nelerin gerçekleştirilmesi gerektiğini artık yüksek sesle konuşmaya başladığımızı göz önünde bulundurmalısınız."

"Amtmanis hâlâ amiri miydi?"

"Hayır, Amtmanis ölmüştü. Murniers'le Putnis amiri olmuştu. Onlara kesinlikle güvenmezdi ve hatta ikisinden birinin sözünü ettiği bu komplonun lideri olduğuna yürekten inanıyordu. Poliste 'akbaba'yla 'yağmurkuşu' olduğunu söylerdi ama kimin hangisi olduğunu bilmiyordu."

"Akbabayla yağmurkuşu mu?"

"Akbaba açgözlüdür, yağmurkuşuysa çok daha masum ve kendi halinde bir kuştur. Karlis çocukluğunda kuşlarla yakından ilgileniyormuş ve büyünce kuş uzmanı olmak istermiş."

"Ama hangisinin hangi kuş olduğunu bilmiyordu, değil mi? Ben onun Albay Murniers'in akbaba olduğuna inandığını sanıyordum."

"Bu daha sonra, yaklaşık on ay sonra olmuştu. Karlis büyük bir uyuşturucu kaçakçılığının izini sürüyordu. Bizleri iki kez öldürebilecek güçte çok şeytanca bir plan olduğunu söylemişti."

"Bununla ne demek istedi?"

"Bilmiyorum." Genç kadın sanki daha fazla konuşmaktan ürkmüşcesine birden ayağa kalktı. "Size çay ikram edebilirim," dedi. "Ne yazık ki, evde kahve yok."

"Çay içerim, teşekkür ederim," dedi Wallander.

Baiba Liepa mutfağa gidince Wallander de az sonra soracağı en önemli soruları kafasında şekillendirmeye çalıştı. Genç kadının kendisine karşı son derece dürüst davrandığından emindi ama öte yandan da Upitis'le Baiba Liepa'nın kendisinden nasıl bir yardım beklediklerini de hâlâ anlamış değildi. Onların bu beklentilerini yerine getirebileceğinden emin değildi. Ben Ystad'lı, basit bir dedektifim, diye geçirdi içinden. Sizin Rydberg gibi birine gereksiniminiz var, ama ne yazık ki o da binbaşı gibi öldü. Size yardım edemez.

Genç kadın elinde içinde demlik ve fincanlar olan bir tepsiyle geri döndü. Evde biri daha var, diye geçirdi içinden Wallander, aksi halde su bu kadar çabuk kaynamazdı. Nereye gidersem gideyim beni izleyen biri var ve olan bitenleri anlamakta zorlanıyorum.

Genç kadının yorgun olduğunu fark etti.

"Daha ne kadar burda kalabiliriz?" diye sordu.

"Fazla değil. Evimi gözetlediklerinden evden uzun süre uzak kalamam ama yarın akşam yine burda buluşuruz."

"Yarın akşam Albay Putnis, beni evine davet etti."

"Anlıyorum. Peki öbür akşam?"

Wallander başını evet dercesine sallayarak çayından bir yudum içti, sonra da sorularını sormayı sürdürdü. "Karlis'in uyuşturucu kaçakçılığının tüm insanların ölümüne neden olabilecek nitelikte bir plan olduğunu söylediğinde ne demek istediğini merak etmediniz mi?" dedi Wallander. "Bu konuyu Upitis'le mutlaka tartışmış olmalısınız."

"Karlis bir keresinde şantaj amaçlı olarak insanın her şeyi kullanabileceğini söylemişti," diye karşılık verdi. "Ne demek istediğini sorduğumda, bunun albaylardan birinin söylediği bir şey olduğunu söylemişti. Bu küçük ayrıntıyı neden hatırladığımı da doğrusu

bilmiyorum. Belki de Karlis o günlerde oldukça sessiz ve içine kapandığı içindir."

"Şantaj mı?"

"Evet, bu sözcüğü kullanmıştı."

"Kime şantaj yapılacaktı?"

"Letonya'ya."

"Gerçekten de böyle mi söyledi? Tüm ülkenin şantajla karşı karşıya kaldığını mı?"

"Evet. Emin olmasaydım söylemezdim."

"Albaylardan hangisi 'şantaj' sözcüğünü kullanmış?"

"Galiba Murniers, ama emin değilim."

"Karlis, Albay Putnis hakkında ne düşünüyordu?"

"Putnis'in en kötülerin arasında olmadığını söylemişti."

"Bununla ne demek istemişti?"

"Yasalara uygun davrandığını. Kendisine rüşvet teklif eden herkesten rüşvet almadığını."

"Ama yine de rüşvet alıyordu, değil mi?"

"Herkes alıyor."

"Karlis almıyordu, değil mi?"

"Asla. O çok farklı biriydi."

Wallander, genç kadının huzursuzlanmaya başladığını fark edince diğer soruları sormayı daha sonraya bırakmaya karar verdi.

"Baiba," dedi genç kadına adıyla ilk kez hitap ederek. "Bu akşam bana anlattıklarını yeniden düşünmeni rica ediyorum. Öbür gün sana aynı soruları yeniden sorabilirim."

"Evet," diye karşılık verdi genç kadın. "Zaten şimdilerde yalnızca düşünüyorum."

Wallander bir an için onun ağlayacağını sandı ama genç kadın kendine hâkim olarak ayağa kalktı. Kapının önündeki perdeyi kenara çekerek kapıyı açtı. Genç bir kadın içeri girerek fincanları toplamaya başladı.

"Bu, Inese," dedi Baiba Liepa, ona. "Bu akşam onu görmeye geldiniz. Size soru sorulacak olursa bu yanıtı vereceksiniz. Onunla Letonya Oteli'nin gece kulübünde tanıştınız ve birlikte olmaya başladınız. Onun nerde oturduğunu tam olarak bilmiyorsunuz, yalnızca köprünün diğer tarafında oturduğunu biliyorsunuz. Riga'ya geleli henüz birkaç gün olduğundan soyadını da bilmiyorsunuz. Ama onun bir devlet memuru olduğunu sanıyorsunuz."

Wallander şaşkınlıktan ağzı bir karış açık genç kadını dinliyordu. Baiba Liepa, genç kadına kendi dillerinde bir şeyler söyledi.

"Onun yüzünü iyice belleğinize kazıyın," dedi Baiba Liepa. "Öbür gün gelip sizi alacak. Akşam saat 20.00'den sonra otelin gece kulübüne gidin, Inese sizi orada bekliyor olacak."

"Senin açıklaman ne?"

"Org konserine, sonra da kardeşimi görmeye gittim."

"Kardeşin mi?"

"Arabayı kullanan kardeşimdi."

"Upitis'le görüşmeye giderken neden başıma bir çuval geçirdiniz?"

"Onun yargıları benimkilerden çok daha iyidir, size güvenip güvenemeyeceğimizi bilmiyorduk."

"Size yardımcı olacağımı nerden çıkardınız?"

"Öbür gün görüşmek üzere," dedi genç kadın. "Yitirecek zamanımız yok."

Araba bahçe kapısının önünde bekliyordu. Kent merkezine giderlerken genç kadın hiç konuşmadı. Wallander, onun için için ağladığını düşündü. Otele yaklaştıklarında araba durdu, Baiba Liepa uzanıp elini sıktı. Kendi dilinde bir şeyler mırıldandı ve Wallander arabadan indi. Araba hiç zaman yitirmeden uzaklaştı. Acıkmış olmasına karşın yine de odasına çıktı. Kadehine viski koyarak yatağa uzandı.

Baiba Liepa'dan başka bir şey düşünemiyordu.

Soyunup yatağa yattığında saat 02.00 olmuştu. Düşünde yanında yatan birini gördü. Bu, "sevgilisi" Inese değildi, bu kişi düşlerini yöneten albayların görmesini istemedikleri biriydi.

Ertesi sabah saat tam 08.00'de Çavuş Zids, onu almaya geldi. Albay Murniers, onu odasına çağırdı.

"Galiba Binbaşı Liepa'nın katilini bulduk," diye haber verdi.

Wallander, ona şaşkınlıkla baktı.

"Albay Putnis'in iki günden beri sorguladığı kişi miymiş?"

"Hayır, o değil. Onun da bu olaya bir şekilde karıştığını sanıyoruz ama gerçek katil başkası. Gelin ve görün!"

Birlikte bodrum katına indiler. Murniers çift taraflı aynası olan bir odanın kapısını açarak Wallander'i içeriye davet etti.

Aynanın arkasındaki odada bir masa ve iki sandalyeden başka bir şey yoktu. Sandalyelerden birinde Upitis oturuyordu. Alnında kirli bir sargı bezi vardı. Kime ait olduğu bilinmeyen av kulübesinde giydiği aynı kazak vardı üstünde.

"Bu da kim?" diye sordu Wallander gözlerini Upitis'ten ayırmayarak. Yaşadığı şokun kendisini ele vermesinden korkuyordu. Öte yandan Albay Murniers her şeyi biliyor da olabilirdi.

"Yakın takibe aldığımız adam bu işte," dedi Mumiers. "Başarısız bir akademisyen, şair, kelebek koleksiyoncusu ve gazeteci. Çok içiyor ve çok konuşuyor. Birçok suçtan ötürü defalarca içeri girmiş. Bir süreden beri onun bir işler çevirdiğinin farkındaydık ama kanıtlayamıyorduk. Kimliğini açıklamayan biri bize onun Binbaşı Liepa'nın öldürülmesiyle ilgili olabileceğini bildirdi."

"Elinizde somut bir kanıt var mı?"

"Onun hiçbir şey itiraf etmeye yanaşmadığını söylememe gerek yok ama bizim de kendimize göre kanıtlarımız var."

"Ne gibi?"

"Cinayette kullanılan silah."

Wallander başını çevirerek Mumiers'e baktı.

"Silah," diye yineledi Mumiers bir kez daha. "Odama gidelim de size bu tutuklamayla ilgili ayrıntıları anlatayım. Albay Putnis de bizi bekliyor."

Wallander basamakları çıkan Mumiers'in arkasından gitti. Albayın alçak sesle bir şarkı mırıldandığını duydu. Biri bana bir tuzak hazırlıyor, diye geçirdi içinden korkuyla. Biri bana bir tuzak hazırlıyor, ama kim olduğunu bilemiyorum. Hem kim olduğunu, hem de neden tuzak hazırladığını bilemiyorum.

12. BÖLÜM

Upitis tutuklandı. Polis evini aradığında tahta bir sopanın üstünde bir tutam saç bulmuştu. Upitis, Binbaşı Liepa'nın öldürüldüğü gece nerede olduğunu kanıtlayamamıştı. Çok içki içtiğini ve arkadaşlarıyla birlikte olduğunu ileri sürmüş ama arkadaşlarının adlarını verememişti. Sabah erkenden Murniers, Upitis'in söylediklerini kanıtlamak amacıyla birkaç polis memurunu Upitis'in arkadaşlarını sorgulamak için göndermiş ama nedense hiçbiri o gece onu ne gördüklerini ne de onun yanlarında olduğunu kanıtlayamamışlardı. Murniers yoğun bir araştırma içine girerken, Albay Putnis de bir kenara çekilmiş gelişmeleri izlemekle yetinmişti.

Wallander gerçeği ortaya çıkarmak için elinden gelen her şeyi yapmıştı. Upitis'i çift aynalı odada ilk kez gördüğünde Upitis'e birilerinin ihanet ettiğini düşünmüş ama sonra da kafasında bazı kuşkular oluşmuştu. Hâlâ birçok soru işareti vardı. Baiba Liepa'nın kötülüğün kol gezdiği bir toplumda yaşamanın ne denli zor olduğuna ilişkin söyledikleri kulaklarında çınlıyordu. Binbaşı Liepa kuşkularında haklı olsa ve Murniers çıkarlarını ön planda tutan, binbaşının öldürülmesinden sorumlu olan bir polis olsa bile, her şey yine de gerçekdışı geliyordu ona. Murniers ondan kurtulmak için masum bir in-

sanı hapse atma riskini göze almaya hazır mıydı? Bu son derece zalim bir davranış olmaz mıydı?

"Suçlu bulunursa," dedi Wallander, Putnis'e. "Cezası ne olur?"

"Bizde hâlâ idam cezası var," diye karşılık verdi Putnis. "Yüksek rütbeli bir polisi öldürmenin cezası da büyüktür. Kurşuna dizileceğini tahmin ediyorum. Bence bu en uygun ceza olur, siz ne dersiniz Dedektif Wallander?"

Wallander karşılık vermedi. Suçluların fazla düşünülmeden öldürüldüğü bir ülkede bulunmak onu serseme çevirmişti.

Putnis beklemeyi yeğlemişti ve Wallander bu iki albayın sıklıkla birbirlerine haber vermeden farklı yollara gitmeyi yeğlediklerini fark etmişti. Putnis'in Murniers'e gelen kimliği belirsiz ihbardan haberi bile yoktu. Murniers'in işlerinin çok yoğun olduğu o sabah Wallander, Putnis'i odasına davet etmiş, Çavuş Zids'e kendilerine kahve getirmesini söyleyerek Putnis'ten nelerin olupbittiğini öğrenmeye çalışmıştı. Riga'ya geldiğinden beri bu iki albayın arasında gözle görülür bir gerginlik olduğunun farkındaydı. Şimdi de kafası her zamankinden daha karışmıştı. Putnis'e kuşkularını açıklamakla herhangi bir şey yitirmeyeceğini düşünüyordu.

"Bu adamın doğru kişi olduğundan emin misiniz?" diye sordu. "Binbaşıyı neden öldürmüş olabilir? Üstünde kan lekeleriyle bir tutam saç olan tahta bir sopa, adli tıp incelemeleri yapılmadan nasıl bir kanıt olabilir ki? Bir tutam saç bir kedinin kılları bile olabilir."

Putnis omuzlarını silkti. "Göreceğiz," dedi. "Murniers ne yaptığını biliyor. Çok ender olarak yanlış kişiyi tutuklar o. Benden daha beceriklidir. Ama sizin bazı kuşkularınız var, Bay Wallander. Bunların nerden kaynaklandığını sorabilir miyim?"

"Yalnızca merak ediyorum, o kadar," dedi Wallander. "Defalarca masum insanların tutuklandığına tanık oldum."

Konuşmadan kahvelerini içtiler.

"Binbaşı Liepa'nın katilinin yakalanması elbette çok iyi olur," dedi Wallander. "Ama bu Upitis dediğiniz adamın bir polisi öldürebilecek tiynette bir örgütün lideri olduğunu sanmıyorum."

"Belki de uyuşturucu müptelasıdır," diye karşılık verdi Putnis. "Uyuşturucu kullananlardan her şey beklenir. Öldürme emrini belki de başka birinden almıştır, kimbilir."

"Üst düzey bir polisi tahta bir sopayla öldürme emrini mi? Bıçak ya da tabanca olsaydı kabul edebilirdim ama tahta bir sopa bana oldukça gerçekdışı geliyor. Ayrıca cesedi limana nasıl taşıdı dersiniz?"

"Bilmiyorum. Murniers de bunu öğrenmeye çalışıyor zaten."

"Siz sorguya çektiğiniz adamdan bir şeyler öğrenebildiniz mi?"

"Hayır henüz hiçbir şey öğrenemedim ama yakında öğreneceğimden eminim. Tahlisiye botundaki cesetlerle yakın ilgisi olduğunu sanıyorum. Uyuşturucu kaçakçılığı bağlamında. Şimdi, her şeyi yeniden düşünmesi için ona biraz zaman tanıdım."

Putnis odasına geri döndü. Wallander olayların üstünde yoğunlaşmaya çalışarak bir süre hiç kıpırdamadan oturdu. Baiba Liepa'nın kocasının katili olarak Upitis'in tutuklandığından haberi olup olmadığını merak ediyordu. Düşüncelerini yeniden ormanın içindeki av kulübesine geri çevirdi ve sakladığı bir şeyden Upitis'in kuşkulandığını yeniden anımsadı. Upitis'in kuşkulandığı her neyse acaba ülkelerine gelen bu İsveçli dedektifi de tahta bir sopayla öldürebilecek kadar önemli miydi? Wallander her teorinin birbirinden daha saçma olduğunu fark etti. Parçaları yeniden birleştirmeye çalıştı.

Bir saat düşündükten sonra yapması gereken tek bir şey olduğuna karar verdi; o da bir an önce İsveç'e geri dönmekti. Letonya polisi kendisinden yardım istediği için Riga'ya gelmişti. Ne var ki, onlara hiçbir şekilde yardımcı olamamıştı ve cinayet zanlısı da artık tutuklandığına göre orada kalması için herhangi bir neden yoktu. İçinde bulunduğu bu karmaşayı kabul etmekten başka çaresi kalmamıştı. Aradığı adamın birkaç gün önce av kulübesinde kendisini sorguya çeken kişi olduğu gerçeğini kabul etmeliydi. Bu oyunda nasıl bir rol aldığını bilmeden zoraki olarak *Bay Eckers* rolünü oynamıştı. Yapılacak en akıllıca iş, bir an önce ülkesine dönerek burada yaşadıklarını unutmaktı. Ama öte yandan da, bunu yapmayı istemiyordu. Tüm bu tedirginliklerin ve karmaşanın ötesinde bir şey daha vardı: Baiba Liepa'nın korkusu ve direnmesi, Upitis'in kaygılı bakışları. Letonya toplumunu anlamakta ne denli güçlük çekiyorsa, onların göremediği bazı şeyleri de görebildiğini biliyordu.

Birkaç gün daha orada kalmaya karar verdi. Odasında oturup düşünmek yerine bazı şeyler yapması gerektiğine karar vererek kapının önünde sabırla bekleyen Çavuş Zids'i çağırarak Binbaşı Liepa'nın son on iki ay içerisinde hazırladığı tüm belgelerle raporları alıp getirmesini söyledi. İleriye bir adım atmanın olanaksızlığını fark ettiğinden geriye dönmeyi düşünmüş ve binbaşının yakın geçmişini incelemeye karar vermişti. Belki de bu eski kayıtlardan bir ipucu bulacaktı.

Çavuş Zids yarım saat sonra tozlu dosyalarla geri geldi. Altı saat sonra Çavuş Zids'in çeviri yapmaktan sesi kısılmış ve başı ağrımaya başlamıştı. Wallander ne kendisine ne de ona öğle yemeği molası verdirmişti. Dosyaları teker teker gözden geçirmişler, Çavuş Zids çevirileri yaparak bazı açıklamalarda bulunmuş, Wallander'in

sorularını yanıtlamış ve hemen arkasından da çeviriye yeniden başlamıştı. Bir süre sonra son dosyanın son sayfasına geldiklerinde Wallander hiçbir şeyi bulamamanın verdiği düş kırıklığını kabul etmek zorunda olduğunu fark etti. Binbaşı Liepa öldürülmeden önceki bir yıl boyunca bir tecavüzcüyü, Riga'nın sayfiye yerlerinden birinde terör estiren bir hırsızı, postanede yaşanan bir sahtekârlığı katille kurbanın birbirini tanıdığı üç cinayeti ortaya çıkarmıştı. Binbaşı Liepa'nın son derece başarılı bir polis olduğu açıkça görülüyordu ama Wallander bunu zaten biliyordu. Zids'i dosyalarla birlikte gönderirken birden en önemli şeyin bu dosyalarda olmadığını fark etti. Binbaşı Liepa, tüm bilgiyi başka bir yerde saklamış olmalıydı. Wallander bundan emindi. Her şeyi kafasında tutamazdı. Yakalanma tehlikesinin farkındaydı, bunun için de bildiklerini mutlaka bir yerde gizlemişti. Yazılı belgelerin bir yerde olması gerekiyordu ve nerede olduğunu bilen biri olmalıydı. Baiba Liepa biliyor muydu acaba? Ya da Upitis? Binbaşının yaşamında karısından gizlediği sırlarını açıkladığı başka biri var mıydı? "Sırlarımızı açtığımız kişileri de zor durumda bırakırız," demişti Baiba Liepa ve bu sözler mutlaka kocasının sözleriydi.

Çavuş Zids arşiv odasından döndü.

"Binbaşı Liepa'nın akrabaları var mıydı?" diye sordu Wallander.

"Bilmiyorum," diye karşılık verdi. "Ama Bayan Liepa'nın bildiğinden eminim."

Wallander bu soruyu şimdilik Baiba Liepa'ya sormak istemiyordu. Şimdilik bu ülkede olağan sayılan davranışları sürdürmenin, gereksiz ayrıntıya girmemenin dışında başka bir seçeneği olmadığına, kendi düşüncelerini kendisine saklaması gerektiğine karar verdi.

"Binbaşı Liepa'yla ilgili bir dosya olmalı," dedi. "O dosyayı görmek istiyorum."

"Personel kayıtlarını ben alamam," diye karşılık verdi Zids. "Yalnızca yetkili birkaç kişinin bunu yapma izni vardır."

Wallander telefonu işaret etti. "Bu izni olan birini ara sen de öyleyse," dedi. "Ve ona İsveçli polisin Binbaşı Liepa'nın dosyasını görmek istediğini söyle."

Çavuş Zids sonunda Albay Mumiers'i aradı o da Binbaşı Liepa'nın dosyasını hemen göndereceğini söyledi. Kırk beş dakika sonra dosya Wallander'in masasındaydı. Bu kırmızı bir dosyaydı ve kapağını açar açmaz Wallander, binbaşının fotoğrafını gördü. Bu çok eski bir fotoğraftı, Wallander, onun yıllar içinde ne denli değiştiğini şaşkınlıkla fark etti.

"Çevir!" dedi Zids'e.

Çavuş başını iki yana salladı. "Kırmızı dosyaların içindekileri okuma yetkim yok."

"Dosyayı alıp getirmeye yetkin varsa, içindekileri de çevirmeye yetkin olmalı," dedi Wallander.

Çavuş Zids üzgün bir şekilde başını iki yana salladı. "Yetkim yok," diye karşılık verdi.

"Sana yetkiyi ben veriyorum. Senden istediğim Binbaşı Liepa'nın karısının dışında bir ailesi olup olmadığını söylemen, başka bir şey istemiyorum ki. Ondan sonra da her şeyi unutmanı emrederim sana."

Çavuş Zids istemeye istemeye oturarak sayfaları karıştırdı. Wallander, Zids'in sayfaları birer cesetmişcesine yüzünü buruşturarak çevirdiğini fark etti.

Binbaşı Liepa'nın babası vardı. Dosya kayıtlarına göre ilk adları aynıydı. Babası Karlis Liepa emekli bir postane müdürüydü ve Ventspils'de oturuyordu. Wallander, oteldeki kırmızı rujlu kadının kendisine gösterdiği broşürü hatırladı; broşürde hem kıyı şeridine hem de Ventsplis'e yapılan turlardan söz ediliyordu. Binbaşı Liepa'nın babası yetmiş dört yaşındaydı ve duldu. Wallander, binbaşının fotoğrafını bir kez daha inceledikten sonra dosyayı kenara itti. Tam o sırada da Murniers içeri girdi. Çavuş Zids telaşla yerinden fırlayarak olabildiğince kırmızı dosyadan uzak durmaya çalıştı.

"İlginç bir şeyler bulabildiniz mi?" diye sordu Murniers. "Bizim gözden kaçırdığımız bir şey var mı?"

"Yok. Ben de dosyayı şimdi arşive geri gönderiyordum."

Çavuş dosyayı alarak odadan çıktı.

"Tutukladığınız adamın sorgusu nasıl gidiyor?" diye sordu Wallander.

"Dili çözüldü," dedi Murniers soğuk bir sesle. "Albay Putnis'in bu konuda bazı kuşkuları olmasına karşın doğru adamı tutukladığımızdan eminim."

Benim de kuşkularım var, diye geçirdi içinden Wallander. Bu akşam onlara gittiğimde belki bu konuyu Albay Putnis'le konuşabilirim. Kuşkularımızın nereden kaynaklandığını öğrenmeye çalışabilirim.

Artık tek başına hareket etmesinin hiçbir yararı olmadığına, tersine bunun kafasını daha çok karıştırdığına karar vermişti. Düşüncelerini kendine saklamasının bir yararı yoktu artık. Yalan dünyasında yarı gerçekler kral sayılır, dedi kendi kendine. Somut bir gerçek her bağlamda çarptırıldığında varsayılan gerçeklere saplanıp kalmanın ne yararı var?

"Binbaşı Liepa'nın İsveç'teyken bana söylediği bir şey kafamı kurcalayıp duruyor," dedi. "Ne demek istediği tam olarak açık değildi. O akşam çok içmişti ama iş arkadaşlarının bazılarının tam olarak güvenilmez kişiler olduğunu ve bundan ötürü de çok kaygılandığını ima etmişti."

Mumiers, Wallander'in bu sözlerine hiç şaşırmamıştı.

"Evet, biraz sarhoştu," diye sürdürdü konuşmasını Wallander, artık hayatta olmayan bir meslektaşı için bu şekilde konuşmaktan hoşnut olmayarak. "Ama bana kalırsa üstlerinden bazılarının Letonya'daki suç örgütleriyle ilişkisi olduğuna inanıyor gibiydi."

"Sarhoş birinin söylemiş olmasına rağmen ilginç bir saptama," dedi Mumiers düşünceli bir tavırla. "Eğer gerçekten de 'üst' sözcüğünü kullanmışsa benden ve Albay Putnis'ten başka birinden söz etmediği ortada."

"İsim vermemişti," dedi Wallander.

"Kuşkularının nedenini açıkladı mı?"

"Uyuşturucu kaçakçılığından söz etmişti. Doğu Avrupa'ya açılan yeni uyuşturucu yolu hakkında konuşmuştu. Üst düzeydeki kişilerin bu kaçakçılığa göz yummasından ötürü söz konusu trafiği ortaya çıkarmanın olanaksız olduğunu söylemişti."

"Çok ilginç," dedi Mumiers. "Ben Binbaşı Liepa'nın her zaman alışılmışın dışında mantıklı biri olduğunu sanırdım. Çok özel bir zekâya sahip biri."

Kaygılanmadı bile, diye geçirdi içinden Wallander. Binbaşı Liepa haklı olabilir mi?

"Siz bunlardan ne sonuç çıkarıyorsunuz?" diye sordu Mumiers.

"Hiçbir sonuç çıkaramıyorum. Yalnızca bundan size söz etmem gerektiğini düşünmüştüm, o kadar."

Murniers odadan çıktı. Wallander ceketini giydi, koridorda bekleyen Çavuş Zids'in yanına gitti. Otele döndüğünde doğruca odasına çıkarak bir saat uyudu. Sonra da kendini zorlayarak duş yaptı, yanında getirdiği lacivert takım elbisesini giydi. 19.00'da aşağıya indiğinde Çavuş Zids'in kendisini danışmanın önünde beklediğini gördü.

Albay Putnis, Riga'nın kuzeyinde, kent dışında oturuyordu. Wallander oraya giderken birden Letonya'yı yalnızca hava kardıktan sonra gördüğünü fark etti. Karanlıkta hareket ediyor ve yine karanlıkta düşünüyordu. Arabanın arka koltuğunda otururken birden içinin yoğun bir sıla özlemi kapladığını hissetti. Bu duygunun somut bir görevi olmadığından, her şeyin tam bir belirsizlik içinde olduğundan kaynaklandığını fark etti. Başını çevirerek camdan dışarı baktı ve ertesi gün babasını aramaya karar verdi. Babasının ilk sorusunun, ne zaman döneceği olacağından adı gibi emindi. O da babasına çok yakında, diye karşılık verecekti.

Çavuş Zids arabayı anayoldan çıkararak yüksek ve demir parmaklıklı bir bahçe kapısından içeri sürdü. Albay Putnis'in evi Wallander'in o güne dek Letonya'da gördüğü en güzel evdi. Kendini bambaşka bir dünyaya girmiş gibi algılıyordu. Çavuş Zids arabayı pırıl pırıl aydınlatılmış terasın önünde durdurdu. Wallander arabadan inince Letonya'nın o kasvetli ve karanlık dünyasını geride bıraktığını hissetti.

Albay Putnis terasta onu karşıladı. Üniformasını çıkarmıştı; Wallander'e tahlisiye botundaki cesetlerin üstündeki şık ve terzi elinden çıkmış takım elbiseleri anımsatan bir takım elbise giymişti. Yanı başında kendisinden çok genç olan karısı duruyordu. Wallan-

der, onun yirmili yaşlarında olabileceğini düşündü. Albay Putnis, onu eşiyle tanıştırınca, Wallander, genç kadının kusursuz bir İngilizce konuştuğunu gördü. Uzun ve kasvetli bir yolculuktan sonra hemen hemen herkesin yapacağı gibi Wallander de bu görkemli eve girdiğinde rahatlayarak derin bir soluk aldı. Elindeki kristal viski kadehiyle Albay Putnis, ona evi gezdirdi, evinden gurur duyduğu her halinden belli oluyordu. Wallander evin tüm mobilyalarının Batı'dan geldiğini fark etti. Bu da eve lüks bir hava vermişti.

Tüm kaostan uzak bu evde yaşasaydım ben de onlar gibi olurdum, diye geçirdi içinden. Ama böylesi bir evin çok pahalı olduğu ortadaydı ve bir polis albayının bu denli fazla kazandığına doğrusu epey şaşırmıştı. Aldığı rüşvetlerden olmalı, diye geçirdi içinden. Rüşvetlerden ve ülkenin içinde yaşadığı yozlaşmadan. Ama hemen sonra da bu düşüncelerini kafasından uzaklaştırdı. Albay Putnis'le karısı Ausma'yı tanımıyordu. Hükümet elli yıldan bu yana tüm ekonomiyi değiştirmesine karşın belki de Letonya'da hâlâ varlıklı aileler vardı. Bu konuda ne biliyordu? Hiçbir şey.

Yemekten sonra Ausma kahve yapmak için mutfağa gitti. Çok rahat görünümlü deri kanepelerle koltukların bulunduğu oturma odasında Albay Putnis konuğuna konyak ikram etti. Wallander ne kadar çok çalışırsa çalışsın asla böyle bir eve sahip olamayacağının farkındaydı ve bu düşünce de öfkelenmesine neden oldu. Bunun kendi beceriksizliğinden kaynaklandığını düşünmeye başladı. Sanki Albay Putnis'in bu evi satın almasına bir şekilde katkısı bulunmuş gibi kendini bir şekilde sorumlu hissediyordu.

"Letonya çelişkilerle dolu bir ülkedir," dedi Albay Putnis. "İsveç de öyle, değil mi?"

"Mutlaka öyledir ama burdaki gibi aradaki uçurum eminim bu kadar belli değildir. İsveç polisinin böylesi bir evde oturması söz konusu bile olamaz."

Albay Putnis özür dilercesine ellerini kaldırdı.

"Ne karımın ne de benim ailem varlıklıydı," dedi. "Ama uzun yıllar çok sade bir yaşamımız oldu. Ben elli beş yaşına geldim ve yaşlılığımda artık rahat ve lüks içinde yaşamak istiyorum. Bu da kötü bir şey sayılmaz, değil mi?"

"Ben burda iyi ve kötüden söz etmiyorum," dedi Wallander. "Farklılıklardan söz ediyorum. Binbaşı Liepa'yı tanımadan önce Baltık ülkelerinden birinde yaşayan biriyle karşılaşmamıştım. Onun yoksul bir ülkeden geldiği izlenimini edinmiştim."

"Burda çok yoksul insanların yaşadığını yadsımıyorum ki."

"Burdaki yaşam koşullarını çok merak ediyorum."

Albay Putnis'in bakışları değişti. "Ne demek istediğinizi anladığımı sanmıyorum."

"Rüşvet konularını demek istemiştim. Yozlaşmayı. Suç örgütleriyle politikacılar arasındaki bağı. İsveç'teki evime geldiği akşam Binbaşı Liepa'nın bana söylediği bir şeyin yanıtını öğrenmek istiyorum. Benim şu anda olduğum kadar içkili olduğu bir sırada söylediği bir şeyin yanıtını."

Albay Putnis'in bakışları yumuşamış ve gülümsemeye başlamıştı. "Elbette," diye karşılık verdi. "Açıklayabileceğim bir şeyse elbette açıklarım ama öncelikle Binbaşı Liepa'nın ne söylediğini bilmem gerek."

Wallander birkaç saat önce Albay Mumiers'e sorduğu soruyu yineledi.

"Letonya polis teşkilatında bile bazı yolsuzluklar söz konusu olabilir," dedi Putnis. "Polislerin maaşı çok düşük olduğundan rüşvet önerilerini geri çevirmekte zorlanıyorlar. Ama öte yandan Binbaşı Liepa'nın bu durumu engellemek için elinden geleni yaptığını da belirtmeliyim. Dürüstlüğü ve ülkesine olan bağlılığı elbette takdir edilecek bir unsurdu ama zaman zaman duygusallığı ağır bastığından gerçekleri saptırdığını da söylemeliyim."

"Abarttığını mı söylüyorsunuz?"

"Ne yazık ki, öyle."

"Üst düzey polislerin suç eylemlerine karıştığını söylediğinde de mi abartmıştı?"

Albay Putnis konyak kadehini avucunda ısıttı. "Böyle söylemekle ya benden ya da Albay Murniers'ten söz etmiş olmalı," dedi. "Bu da doğrusu beni çok şaşırttı. Suçlamaları hem akıldışı, hem de geçersiz."

"Ama yine de bir açıklaması olmalı, değil mi?"

"Kimbilir belki de Binbaşı Liepa, Murniers'le benim yaşlandığımızı düşünmüştür," dedi Putnis gülümseyerek. "Ya da belki terfi edememesinin nedeninin önünün kapalı olduğuna bağlamış ve bu şekilde konuşmuştur."

"Binbaşı Liepa, bana kendi kariyeriyle yakından ilgilendiği izlenimi vermemişti."

Putnis bilgece başını salladı. "Size mantıklı bir açıklama yapacağım," dedi. "Ama söyleyeceklerim mutlaka burda kalmalı."

"Ben genellikle bana söylenenleri başkalarına aktarmam."

"Yaklaşık on yıl önce Albay Murniers talihsiz bir olaya karışmıştı," dedi Putnis. "Zimmetine para geçirdiği kuşkusuyla tutuklanan tekstil fabrikalarından birinin sahibinden rüşvet alırken yaka-

lanmıştı. Mumiers'in aldığı bu rüşveti, tutuklunun yakın bir arkadaşının gizlemeye çalıştığı bazı önemli evrakı görmezlikten geldiği için kabul ettiği ileri sürülmüştü."

"Sonra ne oldu?"

"Olay bir süre sonra unutuldu. Söz konusu iş adamına sembolik bir ceza verildi ve bir yıl içersinde adam ülkenin önde gelen bıçkıhanelerinden birinin başına getirildi."

"Mumiers'e ne oldu?"

"Hiçbir şey. Vicdan azabından fazla mesailere kalarak çok çalıştı ve daha sonra da üzücü bir şekilde karısı onu boşadı. Mahkeme suçlunun affedilmesine karar verdi. Kimbilir, belki de bu yüzden Binbaşı Liepa, Mumiers'in bu geçici zayıflığının kronikleştiğini düşünmüştür, bilemiyorum. Bundan başka bir açıklama aklıma gelmiyor. Biraz daha konyak ister misiniz?"

Wallander kadehini uzattı. Albay Putnis'in ve Mumiers'in söylediklerinde kafasını kurcalayan bir şey vardı ama bunun ne olduğunu çıkaramıyordu. Tam o sırada da kahve tepsisiyle Ausma içeri girdi ve Wallander'e ülkesine dönmeden önce Riga'da mutlaka görmesi gereken yerleri saymaya başladı. Wallander, onu dinlerken tedirginliğini üstünden atamıyordu. Çok önemli bir şey söylenmişti, bu her neyse satır aralarında gizliydi ama yine de dikkatini çekmişti.

"İsveç Kapısı," dedi Ausma. "İsveç bir zamanlar Avrupa'nın en güçlü ülkesiyken dikilen anıtı da mı görmediniz?"

"Görmedim."

"İsveç bugün bile hâlâ çok güçlü bir ülkedir," dedi Putnis. "Küçük bir ülke olmasına karşın yine de çok zengin bir ülkedir."

Wallander az önceki belli belirsiz kuşkusunu yitirmekten korkarak özür dileyerek tuvalete gitti. Kapıyı kilitleyip klozete oturdu.

Yıllar önce Rydberg, ona gözlerinin önündeki bir ipucunu görebilmenin ne denli önemli olduğunu öğretmişti. Murniers'in söylediği bir şey az önce Albay Putnis tarafından yalanlanmıştı.

Murniers, Binbaşı Liepa'nın akılcılığından, Albay Putnis ise, onun ne denli akılcılıktan uzak biri olduğundan söz etmişti. Putnis'in Murniers hakkında söylediklerini anlamak zor değildi. Wallander klozette otururken bu ikilinin görüşlerinin birbirinden zıt olduğunu tahmin etmesi gerektiğini düşünüyordu.

"Murniers'ten kuşkulanıyoruz," demişti Baiba Liepa. "Onun kocama ihanet ettiğinden kuşkulanıyoruz."

Belki de her şeyi yanlış anladım, diye geçirdi içinden Wallander. Belki de Murniers'te gördüklerimi Putnis'te de aramalıyım. Binbaşı Liepa'nın akılcı olduğunu söyleyen kişinin aslında bunun tersini söylemesi gerekirdi. Murniers'in bu sözleri söylediğinde, ses tonunu hatırlamaya çalıştı ve o anda albayın büyük olasılıkla başka bir şeyleri de ima etmiş olabileceğini fark etti. Binbaşı Liepa akılcı bir insandı, akılcı bir polisti: bu da kuşkularında haklı olduğunu gösteriyordu.

Bunun üstünde yoğunlaşınca ikinci, üçüncü elden duyduğu bilgi ve kuşkuları, ülkesine bir an önce dönmek istediğinden kabul etmeye gönüllü olduğunu anladı. Sifonu çekerek kahvesiyle konyağına geri döndü.

"Kızlarımızın fotoğrafları," dedi Ausma iki çerçeveli fotoğrafı göstererek. "Alda ile Lija."

"Benim bir kızım var," dedi Wallander. "Adı Linda."

Gecenin geri kalan bölümünde suya sabuna dokunmayan konulardan konuştular, Wallander bir yandan da gitme zamanı geldiğini düşünüyordu. Zids arabayı otelin önünde durdurduğunda saat

01.00 olmuştu. Yol boyunca Wallander arka koltukta uyumuştu. Bu kadar çok içmemeliydim, diye geçirdi içinden. Ertesi sabah başı ağrıyacak ve dilediği gibi verimli olamayacaktı.

Uykuya dalmadan önce tavana bakarak uzun bir süre yattı. İki albay birbirinin içinde eriyip yok olmuş gibiydi. Binbaşı Liepa'nın ölümünün üstündeki kuşkuları yok etmeden ülkesine geri dönerse kendini hiçbir şekilde bağışlayamayacağını biliyordu. Bazı bağlantılar var, diye geçirdi içinden. Binbaşı Liepa, tahlisiye botundaki cesetler ve Upitis'in tutuklanması. Bunların tümü de birbiriyle ilintili. Ben henüz bu bağlantıyı göremiyorum. Ve kafamın arkasında, o ince duvarın ötesinde aldığım her soluğu izleyen görünmeyen kişiler var. Belki bu kişiler şimdi benim yatakta yatıp bir türlü uyuyamadığımı da izliyorlardır. Sokaktan geçen bir araç sesi duyuldu. Uykuya dalmadan az önce Riga'ya geleli altı gün olduğunu fark etti.

13. BÖLÜM

Wallander ertesi sabah uyandığında korktuğu başına gelmişti. Başı ağrıyordu ve kendini çok yorgun hissediyordu. Şakakları zonkluyordu ve dişlerini fırçalarken kusmamak için kendini zor tutmuştu. Bir bardak suyla iki ağrı kesici içti ve artık eskisi gibi akşamları sert içkiler içmemesi gerektiğine karar verdi.

Aynada yüzünü incelerken her geçen gün babasına daha çok benzediğini fark etti. İçkiden meydana gelen baş ağrısı onu yalnızca mutsuz kılmakla kalmamış, aynı zamanda yüzündeki çizgileri daha da derinleştirmişti. Saat 07.30'da otelin lokantasına giderek kahveyle yumurta ısmarladı. Kahvesinden birkaç yudum içince kendini biraz daha iyi hissetti. Çavuş Zids'in gelmesine yarım saat vardı, bu arada iyi giyimli iki erkek cesedinin Mossby Strand kıyılarına vurmasıyla başlayan karmaşık olaylar zincirindeki gerçekleri bir kez daha düşündü. Dün akşam keşfettiklerini, arka planda ipleri elinde tutan kişinin Mumiers değil de Putnis olma olasılığını hazmetmeye çalıştı ama bu düşünce onu yine başladığı yere getirmekten başka bir işe yaramıyordu. Hiçbir şey net değildi. Letonya'daki bir soruşturmaya katılmıştı ama bunun İsveç'tekilere benzeyen bir yanı yoktu. Bu totaliter ülkede delil zincirini oluşturmak hiç de kolay değildi.

Belki de, diye geçirdi içinden, öncelikle işlenen bir suçun soruşturmasının yapılıp yapılmayacağına karar vermek gerekiyor. İki albaydan somut açıklamalar alabilmesi için çok daha fazla çaba harcaması gerekiyordu. Şu andaki duruma bakıldığında önünde duran görünmez kapıların açılıp açılmadığından bile emin değildi.

Bir süre sonra da yerinden kalkarak Çavuş Zids'i bulmaya gitti. Yolda giderlerken Riga'nın kasvetli binaları ve sokakları Wallander'in o güne dek hiç yaşamadığı bir melankoliyi de beraberinde getiriyordu. Otobüs duraklarında bekleyenlerin ya da kaldırımda yürüyenlerin de aynı duygular içinde olup olmadıklarını düşünüyordu. Düşüncelerinden arınmak istercesine omuzlarını silkti. Özlemle beklenildiği bir evi olmamasına karşın yine de içinde yoğun bir sıla özlemi oluşmuştu.

Odasından içeri girer girmez telefonu çaldı. Çavuş Zids'i kahve getirmesi için göndermişti.

"Günaydın," dedi Mumiers. Wallander, onun sesinin tonundan çok neşeli olduğunu anladı. "Akşam nasıl geçti?"

"Riga'ya geldiğimden beri ilk kez harika bir yemek yedim," diye karşılık verdi Wallander. "Ama galiba içkiyi biraz fazla kaçırmışım."

"Bu ülkede alçakgönüllülük erdem değildir," dedi Mumiers. "Anladığım kadarıyla İsveç'in başarısı kısıtlamalarla birlikte yaşayabilme yeteneğinde."

Wallander buna uygun bir yanıt ararken Mumiers konuşmasını sürdürdü. "Şu anda masamın üstünde çok ilginç bir dosya duruyor," dedi. "Albay Putnis'in evinde içtiğiniz harika konyağı unutmanıza yardımcı olabilecek nitelikte bir dosya."

"Ne dosyası?"

"Upitis'in ifadesi. Akşam yazılmış ve imzalanmış."

Wallander karşılık vermedi.

"Orda mısınız?" diye sordu Murniers. "Odama gelseniz iyi olacak."

Koridorda elinde bir fincan kahveyle gelen Çavuş Zids'le karşılaştı. Murniers'in odasına gitti. Murniers masasının başında oturuyordu, yüzünde her zamanki alaycı gülümsemesi vardı. Wallander karşısındaki koltuğa otururken Murniers masanın üstündeki dosyayı aldı.

"Elimizde Upitis'in ifadesi var," dedi. "Bu ifadeyi size çevirmekten büyük bir mutluluk duyacağım. Şaşırmış gibisiniz."

"Evet," diye karşılık verdi Wallander. "Onu siz mi sorguya çekmiştiniz?"

"Hayır. Albay Putnis, sorgulamayı Yüzbaşı Emmanuelis'e devretti. Yüzbaşı beklediğimizden de daha başarılı oldu. Emmanuelis parlak bir geleceği olan bir polis memuru."

Murniers'in sesinde alaycı bir ifade mi vardı? Yoksa yorgun ve bıkkın bir polis memurunun olağan ses tonu muydu bu?

"Evet, sarhoş, kelebek koleksiyoncusu ve şair Upitis sonunda her şeyi itiraf etmeye karar verdi," diye sürdürdü konuşmasını Murniers. "Bergklaus ve Lapin'le birlikte 23 Şubat'ta sabaha karşı Binbaşı Liepa'yı öldürdüklerini itiraf etti. Bu üç adam Binbaşı Liepa'nın öldürülmesine ilişkin emri yerine getirdiler. Upitis bu emri kimin verdiğini bilmediğini açıkladı ki, bu büyük olasılıkla da doğrudur. Emir doğru adrese gidinceye dek birçok el değiştirmiştir. Emrin içeriği üst düzey bir polis memurunun öldürülmesi olduğundan ödenecek miktarın da hayli kabarık olduğu ortada. Upitis'le diğer iki adam ödülü paylaştılar. Ödülün miktarı Letonya'da çalışan bir

işçinin yüz yıllık maaşıyla eşdeğerde. Emir, Binbaşı Liepa daha İsveç'e gitmeden iki ay öncesinden verilmişti. Emri veren kişi, Binbaşı Liepa'nın belli bir günde öldürülmesini değil ama kesinlikle öldürülmesini emretmişti. Sonra bu emir birden değişti. Cinayetten üç gün önce, Binbaşı Liepa daha hâlâ İsveç'teyken Upitis'le bağlantı kurulmuş ve Binbaşı Liepa'nın Riga'ya döner dönmez öldürülmesi emredilmişti. Bu telaşın nerden ve niçin kaynaklandığına ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamış. Ancak ödenecek miktar arttırılmış ve Upitis'in emrine bir de araba verilmişti. Upitis'in Spartak sinemasına her gün, sabah ve akşam gitmesi emredilmişti. Binanın çatısını tutan siyah kolonlardan birine Batı'da sizin graffiti adını verdiğiniz türde bir yazı yazılacaktı ve bu yazı yazıldığında da Binbaşı Liepa öldürülecekti. Bu emri alan Upitis hiç zaman yitirmeden Bergklaus ve Lapin'le bağlantı kurdu. Kendisiyle bağlantı kuran kişi Binbaşı Liepa'nın o gece evinden çıkacağını söylemişti. Bundan sonra nelerin olacağıysa onlara bağlıydı. Bu da üç katilin bazı sorunlar yaşamasına neden olmuştu. Binbaşı Liepa'nın evinden silahlı çıkacağını ve dolayısıyla direneceğini düşünmüşlerdi. Bu da binbaşı evinden çıkar çıkmaz ona ateş etmeleri anlamına geliyordu. Başarısız olmaları için her türlü nedenleri vardı."

Mumiers susarak Wallander'e baktı.

"Çok mu hızlı gidiyorum?" diye sordu.

"Hayır. Anlattıklarınızı takip edebiliyorum."

"Binbaşı Liepa'nın oturduğu sokağa gittiler," diye sürdürdü konuşmasını Mumiers. "Ön kapının ampulünü söktüler, silahlarını yanlarına alarak bir kenara gizlendiler. Daha önce bir bara gidip içki içmişlerdi. Binbaşı Liepa kapıdan çıkar çıkmaz ona saldırdılar. Upitis, binbaşının kafasına vuranın Lapin olduğunu söyledi. Lapin'le

Bergklaus'u sorguya çektiğimizde suçu birbirlerinin üstüne attılar. İsveç yasalarının tersine burda bizler iki kişiden hangisinin gerçek katil olduğunu anlayamadığımızda ikisini de mahkûm etme yetkisine sahibiz. Binbaşı Liepa kaldırımın üstüne düşünce, olay yerine bir araba yaklaşarak baygın binbaşıyı arabanın arka koltuğuna taşıdılar. Rıhtıma giderken yolda bir ara kendisine gelen binbaşının kafasına Upitis sert bir cisimle vurduğunu itiraf etti. Binbaşı Liepa'yı rıhtıma taşıdıklarında, Upitis, onun ölmüş olduğunu söyledi. Amaçları Binbaşı Liepa'nın başına bir kaza geldiği süsünü vermekti ama Upitis'le arkadaşlarının polisi yanıtlamak için herhangi bir çaba harcamadıkları da anlaşılıyor."

Mumiers raporu bir kenara koydu.

Wallander av kulübesinde geçirdiği saatleri, Upitis'i, sorduğu soruları ve aralık kapının arkasından kendilerini dinleyen kişiyi düşündü.

"Biz Binbaşı Liepa'ya ihanet edildiğinden, Albay Murniers'ten kuşkulanıyoruz."

"Binbaşı Liepa'nın o gün döneceğini nerden biliyorlardı?" diye sordu Wallander.

"Galiba Aeroflot'ta çalışan birine rüşvet vermişler. Yolcu listesinden öğrenmiş olabilirler. Elbette bu konuyu da araştıracağız."

"Binbaşı neden öldürüldü?"

"Bizim gibi toplumlarda söylentiler anında ortaya çıkar. Galiba Binbaşı Liepa arkaları güçlü bazı suçlulara hoşgörü göstermekten kaçındığı için öldürüldü."

Wallander bir sonraki sorusunu sormadan bir süre düşündü. Upitis'in itiraflarının Mumiers versiyonunu dinlemiş ve bir şeylerin doğru olmadığını fark etmişti. İtirafın düzmece olduğunun farkın-

daydı ama gerçeği tahmin edemiyordu. Yalanlar birbirini izliyordu, gerçekte ne olduğunu ve nedenlerini görebilmek olanaksızdı.

Birden başka bir sorusu olmadığını fark etti. Sorulacak soru kalmamıştı, yalnızca belli belirsiz açıklamalar vardı.

"Upitis'in itiraflarının tek bir sözcüğünün bile doğru olmadığını anlamalısınız," dedi.

Mumiers, ona hayretle baktı. "Neden yalan olsun ki?"

"Çünkü, Binbaşı Liepa'yı Upitis öldürmedi de ondan. Tüm bu itiraf düzmece. Böylesi bir itiraf yapmaya zorlanmış olmalı."

"Upitis gibi sicili kabarık bir suçlu neden Binbaşı Liepa'yı öldürmüş olamaz."

"Çünkü onunla karşılaştım," dedi Wallander. "Onunla konuştum. Bu ülkede Binbaşı Liepa'yı öldürecek son kişi Upitis'tir."

Mumiers'in şaşkınlığı yapmacık değildi. Demek ki, av kulübesinde gizlenen ve tüm konuşmaları dinleyen kişi o değildi. Peki ama, kimdi? Baiba Liepa olabilir miydi? Ya da Albay Putnis?

"Upitis'le görüştüğünüzü mü söylediniz?"

Wallander birden tam gerçeği anlatmamaya karar verdi. Baiba Liepa'yı koruması gerekiyordu. Başka seçeneği yoktu.

"Otele, odama gelmiş ve kendini tanıtmıştı. Albay Putnis çift aynalı sorgulama odasında onu gösterdiğinde tanımıştım. Beni görmeye geldiğinde bana Binbaşı Liepa'nın arkadaşı olduğunu söylemişti."

Mumiers koltuğunda dikleşmiş ve pür dikkat kesilmişti. Wallander'in son sözlerine yoğunlaştığı görülüyordu.

"Garip," dedi. "Hem de çok garip."

"Binbaşı Liepa'nın meslektaşlarından biri tarafından öldürüldüğünü söylemek istediği için beni görmeye gelmişti."

"Polisten biri mi?"

"Evet. Upitis olanları ortaya çıkaracağımı umuyordu. Riga'da İsveçli bir dedektifin olduğunu nerden duyduğunu bilmiyorum."

"Başka ne söyledi?"

"Binbaşı Liepa'nın arkadaşlarının elinde herhangi bir kanıt olmamasına karşın binbaşının kendisini tehdit altında hissettiğini de söylemişti."

"Onu kim tehdit ediyormuş?"

"Polis teşkilatından biri. Galiba bir de KGB."

"Neden böyle hissediyormuş?"

"Upitis'in de inandığı gibi, binbaşının Riga'daki suç örgütlerinin kendisini ortadan kaldırmaya kararlı olduklarına inandığından. Ortada somut bir bağlantı var."

"Ne bağlantısı?"

"Upitis bir olayda yalan söylemiş olmasına karşın iki konuda haklıydı."

Murniers ayağa kalktı. Wallander, onun İsveçli dedektifin sınırları zorladığına sinirlenip sinirlenmediğini düşünüyordu ama birden albayın yüzündeki yalvaran ifadeyi gördü.

"Bunları Albay Putnis duymalı," dedi.

"Evet," diye karşılık verdi Wallander. "Çok haklısınız."

On dakika sonra Putnis içeri girdi. Wallander, ona yemek için teşekkür edememişti ama albay içeri girer girmez Murniers, ona heyecanlı heyecanlı kendi dillerinde bir şey anlatmaya koyulmuştu. Wallander onun Upitis'in otele gelişinden ve anlattıklarından söz ettiğini düşünüyordu. Wallander, Putnis'in av kulübesinde gizlenen kişi olduğuna ilişkin yüzünde bir ipucu yakalayabileceğini ummuştu ama Putnis kendini ele vermemişti. Wallander, Upitis'in neden

yalan ifade verdiğini anlamaya çalıştı ama bir süre sonra da her şeyin çok karmaşık olduğunu görerek hiçbir şeyi anlamaya çalışmamaya karar verdi.

Putnis'in tepkisi Murniers'inkinden çok farklıydı.

"Şu zanlıyla buluştuğunuzu neden kimselere söylemediniz?"

Wallander ne diyeceğini şaşırmıştı. Söylemekle Upitis'in kendisine gösterdiği güveni sarsmak istemediğini açıklayabilirdi ama öte yandan Putnislerin evindeki yemeğin basit bir davet olup olmadığından da kuşkulanmaya başlamıştı. Putnis daha önce zanlıları her zaman tek başına sorgulamayı yeğlediğini söylememiş miydi?

Putnis'in öfkesi saman alevi gibi birden sönüverdi. Yeniden gülümsemeye başlamış, hatta elini Wallander'in omzuna atmıştı.

"Kelebek koleksiyoncusu ve şair olan Upitis şeytan gibi kurnazdır," dedi. "Riga'yı ziyaret eden bir İsveçli dedektifi görmeye gitmenin kuşkuları kendinden uzaklaştırmanın zekice bir yolu olduğunu kabul etmeliyim ama itirafı yalan değildi. Sonunda dibe çökeceğinden emindim. Binbaşı Liepa cinayeti çözüldü. Bu da sizin artık Riga'da kalmanıza bir neden olmadığını gösteriyor. Ülkenize bir an önce dönebilmeniz için gerekli düzenlemeleri yaptıracağım. Yasal kanallardan İsveç Dışişleri Bakanlığı'na da teşekkürlerimizi ileteceğiz."

İşte tam o sırada Wallander bu büyük sahtekârlığın nasıl düzenlendiğini fark etti. Olayın yalnızca bir bölümünü değil, birbirinin içine geçen gerçeklerle yalanların, yalan itirafların ve bunların neden-sonuç ilişkilerini de görmeye başlamıştı. Binbaşı Liepa'nın düşündüğü gibi son derece yetenekli ve şerefli bir polis olduğunu da bir kez daha anlamıştı. Baiba Liepa'nın meydan okumasını ve korkularını şimdi çok daha iyi anlıyordu. Şu anda ülkesine geri dönmeye

zorlanmasına karşın genç kadını yeniden görmesi gerektiğini de biliyordu. Hem binbaşıya, hem de onun eşine bunu borçluydu.

"Ben de ülkeme dönmek istiyorum," dedi. "Ama yarına kadar da burda kalmak istiyorum. Bu güzel kenti doğru dürüst göremediğimi dün akşam eşinizle konuşurken anladım."

Son cümlenin dışında geri kalan konuşmasını iki albaya yöneltmişti.

"Çavuş Zids harika bir rehber," diye sürdürdü konuşmasını. "Burdaki çalışmam sona ermesine karşın onun bir süre daha bana eşlik edeceğini umuyorum."

"Elbette," diye karşılık verdi Murniers. "Bu garip olayın çözümlenmek üzere olduğunu da kutlamamız gerek diye düşünüyorum. Size bir armağan vermeden ya da birbirimizin sağlığına bir kadeh kaldırmadan sizi ülkenize göndermek çok ayıp olur."

Wallander akşamı düşünüyordu. Inese otelin gece kulübünde onu bekleyecek, onun sevgilisi gibi davranacak ve Baiba Liepa'nın yanına götürecekti.

"Çok abartmayalım," dedi. "Bizler oyunun galasını kutlayan sanatçılar değil, polissiz. Ayrıca bu akşam için bir sözüm vardı. Genç bir hanımla buluşacağım."

Murniers gülümseyerek çekmecesinden bir şişe votka çıkardı.

"Bunu bozmak istemeyiz," dedi. "Hadi şimdi şerefe kadeh kaldıralım."

Aceleleri var, diye geçirdi içinden Wallander. Beni bir an önce ülkeden uzaklaştırmak istiyorlar.

Birbirlerinin sağlığına içtiler. Wallander iki albayın şerefine kadeh kaldırırken bir yandan da hangisinin Binbaşı Liepa'nın ölüm emrini imzaladığını düşünüyordu. Tek kuşku duyduğu konu buydu

ve bunu da hiçbir zaman öğrenemeyecekti. Putnis mi, yoksa Murniers mi? Ama şu anda kesin olan bir şey vardı, o da Binbaşı Liepa'nın haklı olduğuydu. Arkasında bir belge bırakmadıysa bildiği tüm gerçekler kendisiyle birlikte mezara gitmişti. Baiba Liepa, kocasını Putnis'in mi yoksa Murniers'in mi öldürdüğünü eğer gerçekten öğrenmek istiyorsa bu belgeyi de bulmak zorundaydı. Ancak o zaman Upitis'in binbaşının ölümünden hangi albayın sorumlu olduğunu öğrenmek için neden yalan itirafta bulunduğu ortaya çıkacaktı.

Tanıdığım en korkunç katille şimdi burada kadeh kaldırıyorum, diye geçirdi içinden. Ne var ki, hangisinin katil olduğunu bilmiyorum.

"Yarın sabah sizi geçirmeye geleceğiz," dedi Putnis kadeh kaldırmalar sona erdikten sonra.

Wallander, Çavuş Zids'in arkasından karakoldan çıkarken kendini yeni serbest bırakılan bir tutuklu gibi hissediyordu. Çavuş, ona kenti gezdirdi. Wallander uygun olduğunu düşündüğü yerlerde, "evet", ya da "çok ilginç" diye mırıldanıyordu. Oysa çok derin düşüncelere dalmıştı. Upitis'i ve kendisine verilen seçeneği düşünüyordu. Murniers ya da Putnis kulağına ne fısıldamıştı? Tehdit dağarcıklarından Wallander'in düşünü kurmaya bile korktuğu neyi çıkarmışlardı ortaya? Belki de Upitis, Baiba Liepa'nın sevgilisiydi ve çocukları bile vardı. Letonya'da çocukları da öldürüyorlar mıydı? Yaşamları başlamadan sona eren bu çocukları gözlerini kırpmadan öldürüyorlar mıydı? Ya da ileride yüzlerine kapanacak kapıları önceden saptayıp tehdit mi ediyorlardı? Totaliter rejimin özelliği miydi bu? Upitis'in ne seçeneği vardı? Katil olduğunu ileri sürerek kendi yaşamını, Baiba Liepa'yı ve ailesini mi kurtarmıştı? Wallander komünizmle yönetilen ülkelere ilişkin duyduğu haksızlıkları hatırla-

maya çalıştı. Ne var ki, bu konuda fazla bir şey bilmiyordu. Upitis bir şekilde bu örneğe uyuyordu. İnsanların işlemedikleri bir suçu nasıl kabullendiklerini anlamakta zorlanıyordu. İnsan soğukkanlılıkla en yakın arkadaşını öldürdüğünü nasıl itiraf edebilirdi?

Bunu asla öğrenemeyeceğim, diye geçirdi içinden. Nelerin olduğunu tam olarak hiçbir zaman anlayamayacağım. Ama Baiba Liepa anlar ve anlamak zorunda. Binbaşı Liepa'nın son isteğini biri yerine getirmeli. Araştırmaları onunla birlikte mezara girmedi, bunlar yalnızca binbaşının ruhunda değil ama başka birisinin ya da birilerinin koruması altında olmalı.

Ben şu anda bir "Koruyucu"yu arıyorum ve bu da Baiba Liepa'nın bildiği bir şey. Asla yok olmayacak bir sırrın olduğunun farkında olmalı. Onun dışında hiç kimse bu sırrı ortaya çıkaramayacak. Baiba binbaşının güvendiği biriydi, onun koruyucu meleğiydi.

Çavuş Zids, eski Riga'da surların önündeki bir kapının önünde durdu. Wallander arabadan inince bunun Bayan Putnis'in sözünü ettiği İsveç Kapısı olduğunu fark etti. Ürperdi. Hava iyice soğumuştu. Boş gözlerle surlara baktı ve surların üstündeki eski sembolleri çözmeye çalıştı. Hemen sonra da vazgeçerek arabaya geri döndü.

"Devam edelim mi?" diye sordu çavuş.

"Evet," dedi Wallander. "Görülmesi gereken her şeyi görmek istiyorum."

Zids'in araba kullanmaktan çok hoşlandığını fark etmişti. Arka koltukta soğuğa ve çavuşun sürekli olarak dikiz aynasından kendisine bakmasına aldırmadan oturuyordu. Bir an önce otel odasında olmaya can atıyordu. Akşamki görüşmenin nasıl geçeceğini merak ediyordu. Bir an için onunla üniversitede buluşmayı ve üniversitenin boş koridorlarında ona bildiklerini anlatmayı düşündü. Ama genç

kadının hangi konuda eğitim verdiğini bilmediği gibi Riga'da birden fazla üniversite olup olmadığından bile haberi yoktu.

Kafasının içinde şekillenmeye başlayan bir başka konu daha vardı. Baiba Liepa'yla yaptığı kısa görüşmelerde yalnızca binbaşının öldürülmesinden konuşmamışlardı. Wallander'in alıştığının tersine duygusal bir içerik de söz konusuydu. Yalnızca polis olduğu için değil, Letonyalı polisin dul eşine karşı içinde bazı duygular oluştuğundan kendisini azarlayan babasının öfkeli sesini duyar gibiydi.

Bu doğru muydu? Baiba Liepa'ya gerçekten de âşık mı olmuştu?

Çavuş Zids, düşüncelerini okumuşcasına uzun ve çirkin bir binayı göstererek, bunun Riga Üniversitesi'nin bir bölümü olduğunu söyledi. Wallander arabanın kirli camından çirkin binaya baktı. Binanın içinde bir yerlerde olmalıydı Baiba Liepa. Bu ülkedeki tüm hükümet binaları hapishaneye, içindekiler de tutuklulara benziyordu. Kendisi de bitmek tükenmek bilmeyen karabasanların tutuklusu gibiydi.

Birden arabayla dolaşmaktan yorulduğunu hissederek çavuşa otele geri dönmesini söyledi. Nedenini bilmeden saat tam 14.00'de otele gelmesini söyledi.

Gri takım elbiseli birini anında fark ederek albayların artık açık seçik davranmaya karar verdiklerini anladı. Yemek salonuna giderek bu kez farklı bir masaya oturdu, kendisine yol göstermek isteyen şef garsonun kaygılı bakışlarını görmezden geldi. Hangi masaya oturmam gerektiğine karar veren hükümetin işlerini işte böyle bozarım, diye geçirdi içinden öfkeyle. Arkasına yaslanarak bira ısmarladı, huzursuzlanmaya başladığını hissetti. Yemek salonunda iki saatten fazla kaldı ve bardağı her boşaldığında garsona doldurmasını işaret edip durdu. Artık sarhoş olmaya başlamıştı ve kendini bü-

yük bir duygusallığa kaptırarak Baiba Liepa'yı İsveç'e götürmeyi düşünmeye başlamıştı. Yemek salonundan çıktıktan sonra lobide oturan gri takım elbiseli adama el salladı. Asansöre binerek odasına çıktı, kendini yatağa atarak derin bir uykuya daldı. Uzun bir süre sonra, uzaklardan gelen bir kapı sesini duydu. Neden sonra çavuşun kapıyı vurduğunu anladı. Yataktan fırlayarak ona beklemesini söyledi ve tuvalete gidip yüzünü soğuk sularla yıkadı. Çavuşa kendisini bir ormana götürmesini söylemişti. Böylelikle düşüncelerini toplayabilecek ve kendisini Baiba Liepa'ya götürecek sevgilisiyle buluşmaya hazırlanacaktı.

Orman çok soğuktu, ayaklarının altındaki toprak sertti. Wallander bir çıkmazın içinde olduğunu hissediyordu. Farenin kediyi kovaladığı bir çağda yaşıyoruz, dedi kendi kendine. Ama farenin ve kedinin kim olduğu bilindiği sürece işler kolaylaşabilirdi. Oysa burada böyle bir şey söz konusu değildi. İşte benim içinde bulunduğum tam da buna uygun. Olaylar göründüğünden farklı olduğunda ve hiçbir şey mantıklı olmadığında ben nasıl polis olduğumu kabul edebilirim? Bir zamanlar anladığımı sandığım İsveç bile burası gibi. Bir yıl önce aşırı sarhoş bir halde araba kullandığımda iş arkadaşlarım beni kayırdıkları için ceza almamıştım. Bunun Letonya'da yaşadıklarımdan ne farkı vardı?

Köknar ağaçlarının arasında dolaşırken Zids de siyah arabanın içinde bekliyordu. Wallander artık Trelleborg Lastik Firması'ndaki işe başvurmaya kesin karar vermişti. Böylesi bir karar vermenin kaçınılmaz olduğu noktaya gelmişti. Hiç kuşku duymadan, kendisini ikna etmeye gerek olmadan polislik mesleğini bırakmasının zamanı geldiğini fark ediyordu.

Bu düşünce neşelenmesine neden oldu. Arabaya geri döndü. Riga'ya doğru yola koyuldular. Çavuşla vedalaştıktan sonra anahtarını almak için danışmaya gitti. Danışma görevlisi kendisine Albay Putnis'ten gelen, Helsinki uçağının ertesi sabah 09.30'da kalkacağını belirten notunu verdi. Odasına giderek duş yaptı ve sonra da yatağa uzandı. Inese'le buluşmasına daha üç saat vardı. Bir kez daha olanları düşünmeye koyuldu. Kendini binbaşının yerine koymaya çalışarak onun yaşamış olduğu duyguları anlamaya çalıştı. Gerçeğe ulaşmasını engelleyen yetersizlik ve aldatılma duygularını çok iyi anlıyordu ama bu konuda yapabileceği bir şey de yoktu. Yozlaşmanın tam ortasındaydı, Putnis ya da Murniers veya ikisi birlikte zanlılarla buluşuyor ve Mafya'nın bile başaramayacağı durumlar, devletin denetimindeki suç ortamlarını yaratabiliyorlardı. Liepa bu durumu görmüş ve sonra da öldürülmüştü. Mutlaka bir yerde araştırmaları ve elde ettiği somut kanıtlarla ilgili bir rapor olmalıydı.

Wallander yatağında oturdu. Bu ifadenin en önemli bölümünü gözden kaçırmıştı. Putnis ya da Murniers de bunu fark etmiş olmalıydı. Onlar da aynı sonuca varmış olmalılar ve Binbaşı Liepa'nın bir yere sakladığı raporu bulmak için sabırsızlanıyorlardı. Korkusu geri dönmüştü. İsveçli bir polisin ortadan kaldırılması için gerekli düzenlemeleri yapmak kadar kolay bir iş yoktu. Her an bir kaza olabilirdi. Ayrıca cinayet araştırmaları sözcük oyunundan başka bir şey değildi. Başsağlığı dilekleriyle çinko bir tabutu İsveç'e gönderebilirlerdi.

Büyük olasılıkla onlar da Wallander'in gereğinden fazla şey bildiğinin farkındaydılar. Yoksa onu ülkesine gönderme kararı onun hiçbir şey bilmediğine inandıkları için mi alınmıştı?

Burada güvenebileceğim hiç kimse yok, diye geçirdi içinden Wallander. Tek başımayım, Baiba Liepa gibi davranarak kime güvenebileceğime karar vermeli ve sonucu yanlış bile olsa bir karar verme riskini göze almalıyım. Ama öte yandan da etrafımdaki gözler ve kulaklar her hareketimi dikkatle izlediklerinden binbaşının başına gelenler benim de başıma her an gelebilir. Galiba Baiba Liepa'la yeniden görüşmem tehlikeli olacak.

Yataktan kalkarak pencerenin önüne geldi. Karşısında uzanan çatılara baktı. Saat 19.00 olmuş ve hava kararmıştı. Bir an önce bir karar vermesi gerekiyordu.

Yürekli değilim, diye geçirdi içinden. Duraksamadan risk alabilen, ölümden korkmayan bir polis değilim. İsveç'in tenha köşelerinde kansız sonuçlanan hırsızlık olaylarıyla sahtekârlıkları araştırmak en çok sevdiğim işler.

Sonra da Baiba'yı, onun korkularını ve meydan okuyuşunu düşündü, onu yarı yolda bırakamayacağını fark etti. Saat 20.00'yi biraz geçerken giyinmiş ve aşağıya inmeye hazırlanıyordu. Lobide bu kez yine gri takım elbiseli bir başka adam oturmuş gazetesini okuyordu, Wallander bu kez ona el sallamadı. Saat daha erken olmasına karşın gece kulübü doluydu. Kalabalığı dirseğiyle yararak, kendisine gülümseyen kadınların yanından geçip boş bir masaya oturdu. İçki içmemesi gerektiğini bilmesine karşın yanına yaklaşan garsona viski ısmarladı. Canlı müzik yoktu ama hoparlörlerden gelen müzik ortalığı çınlatıyordu. Bu loş kulüpte insanları görmeye çalıştı ama berbat müziğin eşliğinde her şey gölgeler ve seslerden oluşmuş gibiydi.

Inese birdenbire ortaya çıktı. Rolünü başarıyla oynaması Wallander'i çok şaşırtmıştı. Birkaç gün önce tanıştığı o utangaç genç ka-

dın gitmiş yerine bambaşka biri gelmiş gibiydi. Aşırı makyajlıydı, üstünde mini bir etek vardı. Wallander kendisini böylesi bir görüntüye hazırlamadığını fark etti. Genç kadını selamlamak için elini uzattı ama Inese bunu görmezden gelerek uzanıp Wallander'i öptü.

"Hemen gidemeyiz," dedi. "Bana bir içki ısmarla. Gül. Beni gördüğüne sevinmiş gibi davran."

Inese viskisini içerken tedirgin bir şekilde sigarasını tüttürerek kulübün kapısına doğru bakıp duruyordu. Wallander de genç bir kadının ilgisini üstüne çeken orta yaşlı bir adamın gururunu yansıtmaya çalışıyordu. Müziğin sesini bastırmaya çalışarak çavuşun kendisine gösterdiği yerlerden söz etmeye başladı. Genç kadına ertesi gün ülkesine döneceğini söyleyince Inese çok şaşırdı. Wallander, onun bu konuyla ne kadar yakından ilgilendiğini, Baiba Liepa'nın "arkadaşlar" dediği ülkelerinin geleceğinin köpeklere kemik gibi atılmamasının düşünü kuran kişiler arasında olup olmadığını merak ediyordu. Ama ona da güvenemem, diye geçirdi içinden. O da diğerleri gibi çift bir yaşam sürdürüyor olabilir.

"Hesabı öde," dedi Inese. "Birazdan kalkacağız."

Wallander pistin ışıklarının söndüğünü ve pembe ipek ceketli bir grubun piste çıkarak enstrümanlarını akort ettiklerini fark etti. Garsona hesabı ödedi, Inese, onun kulağına tatlı bir şeyler mırıldanıyormuşcasına gülümsedi.

"Tuvaletlerin yanında otelin arka kapısı var," dedi. "Kilitli ama kapıyı hafifçe vurursan biri açacak. Kapıdan çıkınca garajın içinde bulacaksın kendini. Garajda ön çamurluğu sarı bir Moskvitch bizi bekliyor. Arabanın kapıları kilitli değil. Arka koltuğa geç ve otur. Ben de kısa bir süre sonra geleceğim. Hadi şimdi gülümse, kulağıma bir şeyler fısılda ve beni öp. Sonra da git."

Wallander söylenilenleri yaptıktan sonra ayağa kalktı. Tuvaletlerin yanındaki kapıyı hafifçe vurdu ve metal anahtarın döndüğünü duydu. İnsanlar tuvaletlere girip çıkıyorlardı ama kapıdan süzülüp garaja girdiğini kimse görmemişti. Birçok gizli giriş ve çıkışı olan bir ülkedeyim, burası dehliz gibi, diye geçirdi içinden. Burada hiçbir şey açıkça yapılamıyor.

Garaj loştu ve makine yağıyla benzin kokuyordu. Wallander bir tekerleği olmayan bir kamyonla birkaç tane bisiklet gördü, sonra da beyaz Moskvitch'i. Otelin arka kapısını açan kişi ortalıkta yoktu. Wallander arabanın kapısını açtı. Inese'in dediği gibi kilitli değildi. Arka koltuğa geçip otururak beklemeye koyuldu. Kısa bir süre sonra da Inese göründü. Telaşlı bir hali vardı. Arabanın motorunu çalıştırdı, garajdan çıktılar, Letonya Oteli'nin etrafındaki bloku çevreleyen geniş caddeden sola saptılar. Wallander, onun sürekli olarak dikiz aynasından arkasını kontrol ettiğini, sürekli yön değiştirdiğini fark etti. Genç kadın sanki görünmez bir haritayı izliyor gibiydi. Yaklaşık yirmi dakikalık yön değiştirme sürecinden sonra genç kadın izlenilmediklerine karar verdi. Wallander'e kendisine bir sigara vermesini söyledi, Wallander sigarayı yakarak uzattı. Uzun demir köprüden, kooperatif evlerinden ve fabrikalardan geçtiler. Inese arabayı durdurduğunda Wallander bu binayı daha önceden görüp görmediğinden emin değildi.

"Acele et," dedi genç kadın. "Fazla zamanımız yok."

Baiba Liepa onları içeri aldı ve Inese'le ayaküstü bir şeyler konuştular. Wallander genç kadının Baiba Liepa'ya, onun ertesi gün Riga'dan ayrılacağını söyleyip söylemediğini merak ediyordu ama Baiba Liepa hiçbir şey söylemeden Wallander'in ceketini alarak bir sandalyeye koydu. Inese yanlarından çekilmişti ve bir kez daha ka-

lın perdeli sessiz bir odada baş başa kalmışlardı. Wallander söze nasıl başlayacağını, ne söylemesi gerektiğini kestiremiyordu. Bu yüzden de Rydberg'in kendisine sıklıkla söylediği gibi her şeyi olduğu gibi anlatmasının, bundan daha kötü bir şey olmayacağını düşünerek söze başlamaya karar verdi.

Wallander, genç kadına Upitis'in kocasını öldürdüğünü itiraf ettiğini söylediğinde, Baiba Liepa midesine korkunç bir sancı girmişcesine kanepeye yığıldı.

"Bu doğru olamaz," dedi fısıltıyla.

"İfadesi İngilizceye çevrilmişti," dedi. "Buna göre de kendisine iki kişi yardım etmiş."

"Doğru değil!" diye haykırdı Baiba Liepa. Inese odaya girerek Wallander'e baktı. Wallander o anda ne yapması gerektiğini fark ederek kanepeye yaklaşarak kolunu Baiba'nın omzuna attı. Baiba hıçkırıklarla ağlıyordu. Wallander, onun Upitis'in nasıl bu denli acımasız davranarak kocasını öldürdüğüne mi, yoksa Upitis'in zorla yalan ifade verdiğine mi ağladığından emin değildi. Baiba Liepa'nın tüm bedeni hıçkırıklarla sarsılıyordu.

Daha sonra, Wallander geriye baktığında o anda tüm köprüleri yıkmaya karar verdiğini ve Baiba Liepa'ya âşık olduğunu kabul etmeye başladığını fark etmişti. O anda hissettiği sevginin temelinde birinin kendisine duyduğu yoğun gereksinme olduğunu da hissediyordu. Kendisine daha önce hiç böyle hissedip hissetmediğini sordu.

Inese elinde iki fincan çayla içeri girdi. Yavaşça Baiba Liepa'nın başını okşadı ve binbaşının dul eşinin ağlaması birden kesiliverdi. Yüzü kireç gibi olmuştu.

Wallander, ona olanları ve ertesi gün İsveç'e döneceğini söyledi. Ayrıca bu olayla ilgili tüm bildiklerini anlattı. Ne denli ikna edici konuştuğuna kendisi de şaşmıştı. Daha sonra genç kadına bir yerlerde gizli bir belgenin olması gerektiğini düşündüğünü söyledi.

"Evet," dedi Baiba Liepa. "Bir yere saklamış olmalı. Mutlaka birçok not almıştır. Gerçek bir kanıt asla yazılmamış düşüncelerden oluşamaz."

"Ama onun nerde olduğunu bilmiyorsun, değil mi?"

"Bana bu konuda hiçbir şey söylememişti."

"Başkasına söylemiş olabilir mi?"

"Hayır. Tek güvendiği bendim."

"Babası Ventspils'te oturuyordu, değil mi?"

Genç kadın, ona hayretle baktı.

"Babasını araştırmıştım," dedi Wallander. "Bazı şeyler biliyor olabilir."

"Babasıyla gurur duyardı," dedi. "Ama sözünü ettiğiniz belge konusunda ona güvenebileceğini hiç sanmıyorum."

"Peki o zaman bu belgeyi nerde sakladı?"

"Bizim evimizde saklamadığından eminim. Aksi halde çok tehlikeli olurdu. Polis evde herhangi bir belge saklandığına inansaydı evimizi darmadağın ederdi."

"Düşün," dedi Wallander. "O günleri yeniden anımsa ve hatırlamaya çalış. Belgeyi nereye saklamış olabilir?"

Baiba Liepa başını iki yana salladı. "Bilmiyorum."

"Bu tür bir şeyin başına gelebileceğini düşünmüş olmalı. Senin anlayabileceğini ve bulmanı bekleyen bir kanıtın olduğunu düşüneceğini aklından geçirmiş olmalı. Belge yalnızca senin düşünebileceğin bir yere saklanmış olmalı."

Baiba Liepa birden Wallander'in ellerine sarıldı. "Yardım etmelisin," dedi. "Geri dönemezsin."

"Kalmam olanaksız," diye karşılık verdi Wallander. "Albaylar İsveç'e neden dönmediğimi anlayamazlar ve onların bilgileri dışında burda nasıl kalabilirim?"

"Geri gelebilirsin ama," dedi genç kadın, Wallander'in ellerini bırakmayarak. "Burda bir sevgilin var. Turist olarak gelebilirsin."

Ama âşık olduğum kişi sensin, diye geçirdi içinden. Inese değil.

Genç kadın, "Senin burada bir sevgilin var," diye tekrarladı.

Başını evet dercesine salladı. Riga'da gerçekten de bir sevgilisi vardı, ama bu Inese değildi.

Wallander hiçbir şey söylemedi, Baiba Liepa da onu zorlamadı. Geri geleceğine inanmış gibiydi. Inese yanlarına geldiğinde, Baiba Liepa, Upitis'in itiraflarını duyduğunda yaşadığı şoktan sıyrılmıştı.

"Burda insan söylediği bir şeyden ötürü yaşamını yitirebilir," dedi. "Ama söylemediği bir şeyden ötürü de aynı şey başına gelebilir. Ya da yanlış şeyler söylediğinde. Veya yanlış kişilerle konuştuğunda. Ama Upitis güçlü biridir. Ona sırtımızı çevirmeyeceğimizi bilir. İfadesinin doğru olmadığını anladığımızı bilir. İşte bu yüzden de sonunda kazanan bizler olacağız."

"Kazanan mı?"

"Bizim tek istediğimiz gerçeği öğrenmek," dedi. "Tek istediğimiz insanların dürüst davranmaları. Özgür bir şekilde özgürlüğü yaşamak istiyoruz."

"Bu benim için çok fazla," dedi Wallander. "Ben yalnızca Binbaşı Liepa'yı kimin öldürdüğünü öğrenmek istiyorum. Tahlisiye botundaki cesetlerin neden İsveç kıyılarına vurduğunu öğrenmek istiyorum."

"Geri geldiğinde sana ülkemle ilgili her şeyi anlatacağım," dedi Baiba Liepa. "Yalnızca ben değil, Inese de anlatacak."

"Bilemiyorum," diye karşılık verdi Wallander.

Baiba Liepa, ona baktı. "İnsanları yarı yolda bırakan birine benzemiyorsun," dedi. "Öyle olsaydın Karlis yanılmış olacaktı. Ve o hiçbir zaman yanılmaz."

"Gelemem," diye yineledi Wallander. "Buraya geri gelecek olursam albaylar bunu anında öğrenirler. Sahte bir pasaportla sahte bir kimliğim olmalı."

"Bunu ayarlayabiliriz," diye karşılık verdi Baiba Liepa sabırsızlıkla. "Yeter ki, ben geri geleceğini bileyim."

"Ben polisim," dedi Wallander. "Sahte bir pasaportla yolculuk ederek kendimi tehlikeye atamam."

Bu sözleri söyler söylemez de pişman oldu. Baiba Liepa'nın gözlerinin içine bakınca binbaşının yüzünü gördü.

"Pekâlâ," dedi yavaşça. "Geri geleceğim."

Saatler ilerlemiş ve gece yarısı olmuştu. Wallander, binbaşının raporu nereye sakladığını bulması için Baiba Liepa'ya yardım etmeye çalışıyordu. Genç kadının kararlılığı açıkça görülüyordu ama aradıklarını bulamamışlardı. Sonunda konuşacak bir şeyleri kalmamıştı.

Karanlığın içinde bir yerlerde kendisini bekleyen köpekleri düşündü Wallander; albayların köpekleri onu aramaktan asla vazgeçmeyeceklerdi. Tüm bunların bir düş olduğu duygusuna kapılan Wallander gizlice araştırılan bir cinayeti yürütmek için Riga'ya geri gelmesini gerektiren gizli bir oyuna hızla çekildiğini hissediyordu. Hiç bilmediği bir ülkede sivil bir vatandaş olarak birçok kişinin

çözüldüğüne karar verdiği bir cinayetle ilgili gerçeği ortaya çıkarmaya çalışacaktı. Tüm bunların bir çılgınlık olduğunun farkındaydı ama öte yandan da gözlerini Baiba Liepa'dan alamıyordu. Genç kadının kararlı sesini unutması olanaksızdı.

Inese artık gitmeleri gerektiğini söylediğinde saat 02.00 olmuştu. Vedalaşmaları için onları kısa bir an yalnız bıraktı.

Baiba uzanarak Wallander'i yanağından öptü. "İsveç'te dostlarımız var," dedi. "Onlar seninle bağlantı kuracaklar. Geri dönmen için gerekli hazırlıkları yapacaklar."

Inese, onu arabayla otele götürdü. Köprüye yaklaştıklarında genç kadın dikiz aynasından bakarak başını salladı.

"Peşimizdeler," dedi. "Birbirimize delicesine âşıkmışız gibi davranmalı ve otelin önünde birbirimizden bir türlü ayrılamadığımızı göstermeliyiz onlara."

"Elimden geleni yapacağım," dedi Wallander. "Odama gelmen için ikna etmeye çalışmalıyım, ne dersin?"

Genç kadın güldü.

"Ben iyi bir aile kızıyım," dedi. "Ama geri döndüğünde belki her şey daha farklı olur."

Inese gittikten sonra Wallander ayazda bir süre öylece durarak sevgilisinden ayrılmanın acısını yaşar gibi görünmeye çalıştı.

Ertesi gün Helsinki'de aktarma yaparak evine döndü.

Albaylar onu havaalanına götürmüşler ve içtenlikle vedalaşmışlardı. Bu adamlardan biri binbaşıyı öldürdü, diye geçirdi içinden Wallander. Yoksa birlikte mi öldürdüler? Ama Ystad'lı bir dedektif nasıl gerçeği ortaya çıkarabilir?

Evine geldiğinde akşam olmuştu. Mariagatan'daki evinin kapısını açtı. Riga'da yaşadıkları daha şimdiden bir düşe dönüşmüş ve kendi yaşamının gerçeğine geri dönmüş gibiydi. Birden Baiba Liepa'yı bir daha hiç göremeyeceğini düşündü. Gerçeği öğrenemeden bir süre daha kocasının yasını tutacaktı.

Uçakta satın aldığı viskiyi açarak içti. Yatmadan önce uzunca bir zaman oturup Maria Callas dinledi. Kendini yorgun ve tedirgin hissediyordu. Tüm bu olayların nasıl sonuçlanacağını merak ediyordu.

14. BÖLÜM

Ülkesine döndükten altı gün sonra bir mektup geldi.

Karakolda geçirdiği uzun ve yorucu bir günün akşamı evine döndüğünde mektubu buldu. O gün öğleden sonra sürekli kar yağmış ve evine döndüğünde kapıyı açmadan önce üstünü silkeleyip ayaklarını silmişti.

Bu konuyu daha sonra düşündüğünde, Baiba'nın arkadaşları kendisiyle bağlantı kuruncaya dek bunu düşünmemeye çalışmıştı. Yüreğinin derinliklerinden onların kendisiyle bir şekilde bağlantı kuracaklarını biliyor ama yine de kendini buna hazır hissetmiyordu.

Paspasın üstünde duran kahverengi zarf sıradan bir zarfa benziyordu, hatta ilk gördüğünde zarfın üstünde bir firmanın adı olduğundan reklam amacıyla gönderildiğini sanmıştı. Zarfı alıp masanın üstüne koymuş ve sonra da unutmuştu. Buzlukta uzun bir zamandır duran balığı yedikten sonra mektubu hatırlayarak zarfı açtı. Mektup "Lippman Fidanlık"tan geliyordu, Wallander bu mevsimde neden kendisine bir katalog gönderdiklerini de kavrayamadı. Mektubu açmadan çöpe atmayı düşündü, ama sonra reklam amaçlı bile olsa tüm mektuplara göz gezdirme alışkanlığından ötürü vazgeçti. Bu işinden ötürü edindiği kötü bir alışkanlıktı: renkli broşürün içine gizlenmiş

bir şey olabilirdi. Bazen önüne çıkan her taşın altında ne olduğunu merak eden biri olmaya başladığını düşünürdü.

Zarfın içinden el yazısıyla yazılmış bir mektup çıkınca onların kendisiyle bağlantı kurduklarını fark etti. Kahvesini yaparken mektubu mutfak masasının üstüne koydu. Okumadan önce biraz zaman kazanmak istiyordu. Bir hafta önce Arlanda'da uçaktan indiğinde kendini biraz tedirgin hissetmişti ama daha sonra da artık izlenmediği bir ülkede olmanın verdiği rahatlıkla pasaport kontrolündeki kadın görevliyle sohbet etmeye çalışmıştı. "İnsanın ülkesine geri dönmesi kadar güzel bir şey olamaz," demişti ama kadın, ona dik dik bakmış ve pasaportunu incelemeden geri vermişti.

Burası İsveç, diye geçirmişti içinden. İlk bakışta her şey pırıl pırıl ve çok güzel, havaalanları tertemiz. Her şey göründüğü gibi, gizli saklı bir şey yok. İnsanların açlıktan ölmelerinin bağışlanmayacak bir suç olduğunu belirten İsveç anayasası ulusal çıkarlarımız ve dinimizle birlikte en önemli güvencelerimiz. Ama öte yandan zorunlu olmadıkça asla tanımadığımız biriyle konuşmayız, çünkü bize yabancı olan her şey zarar verebilir, yaşamlarımızı bozabilir kirletebilir ve ülkemizi karartabilir. Asla bir imparatorluk kurmadığımız için de kimse bunun çöküşünü izleyemez ama ülkemiz küçük bile olsa bizler yarattığımız bu cennetin ayrıcalıklı bekçileri olduğumuza inandırmışız bir kere. Ama artık parti sona erdiğinden dünyanın en aksi yüzlü ve sert pasaport kontrol memurlarına sahip olarak intikam alıyoruz.

Ülkeye geri dönmenin verdiği rahatlık bir anda huzursuzluğa dönüşmüştü. Kurt Wallander'in dünyasında, kısmen de olsa artık bozulmuş bu cennette Baiba Liepa'ya yer yoktu. Bu düşüncelerin ışığında onun buraya gelmesini düşünemiyordu. Ama yine de Malmö

uçağına binmek için hapishane benzeri koridorlardan geçerken Riga'ya, görünmez köpeklerin kendisini izlediği kente dönmenin düşünü kurmaya başlamıştı bile. Malmö uçağı rötar yapmış ve kendisine bir sandviç alması için bir kupon verilmişti. Havaalanındaki kafelerden birine oturarak karın altında alana inen ve kalkan uçakları uzun bir süre izlemişti. Çevresinde cep telefonlarıyla konuşan takım elbiseli erkekler vardı. Bunlardan biri telefonda bir çocuğa Hansel ve Gretel'in masalını anlatıyordu. Telefon kulübelerinden birine giderek kızının numarasını çevirdi. Linda'nın sesini duyar duymaz birden neşesi yerine geldi. Birkaç gün Stockholm'de kalmayı düşünmüş ama hemen sonra da kızının derslerinin çok yoğun olabileceğini düşünerek vazgeçmişti. Bunun yerine Baiba'yı düşünmeye başlamış ve İsveçli dedektifin gerçekten de kendisini yarı yolda bırakmayacağına inanıp inanmadığını merak edip durmuştu. Ne yapabilirdi ki? Geri dönecek olursa köpekler anında kokusunu alacaklardı ve paçasını onlardan hiçbir şekilde kurtaramayacaktı.

Uçak Sturup Havaalanı'na indiğinde vakit oldukça geç olmuştu. Onu karşılayan olmadığından bir taksiye binerek Ystad'a gitmişti. Yolda arabayı son derece hızlı süren şoförle sohbet etmişti. Sisten ve kar yağışından başka konuşacak bir şey olmadığını fark edince arabada Baiba Liepa'nın parfümünün kokusunu duyar gibi olmuş, ve onu bir daha göremeyeceği için de kaygılanmıştı.

Ertesi gün de babasını görmeye Löderup'a gitmişti. Babasının bakıcısı onun saçlarını kesmişti. Wallander babasının uzun yıllardan beri ilk kez çok sağlıklı göründüğünü fark etmişti. Babasına bir şişe konyak almıştı, babası şişenin üstündeki etiketi görünce başını onaylarcasına sallamıştı.

Kendi kendine şaşarak babasına Baiba Liepa'dan söz etmişti. Babasının stüdyo olarak kullandığı bölümde oturmuşlardı. Etrafta bitmemiş tablolar vardı. Hepsi de aynı manzara resmiydi. Wallander tabloların sol alt köşesinde küçük bir orman tavuğu olduğunu gördü. Konyak şişesiyle eve geldiğinde babası orman tavuğunun gagasını tamamlıyordu ama oğlunu görünce fırçasını bir kenara bırakarak terebentin kokan bir bezle ellerini silmişti. Wallander, ona Riga yolculuğunu anlattı. Bir süre sonra nedenini anlamadığı bir şekilde konuyu Baiba Liepa'ya getirmiş ve ondan uzun uzun söz etmişti. Babasına genç kadının bir cinayete kurban giden bir polis memurunun eşi olduğundan söz etmemişti. Yalnızca onun adını, Riga'da tanıştıklarını ve onu şimdiden çok özlediğini söylemişti.

"Çocuğu var mı?" diye sormuştu babası.

Wallander hayır dercesine başını sallamıştı.

"Çocuk sahibi olabilir mi?"

"Olabilir sanırım. Ben bunu nerden bileyim?"

"Ama onun kaç yaşında olduğunu herhalde biliyorsun?"

"Benden genç. Otuz üç yaşında falan olmalı."

"O zaman çocuğu da olabilir."

"Çocuğu olup olamayacağını neden bu kadar merak ediyorsun?"

"Çünkü senin buna gereksinmen olduğunu düşünüyorum."

"Benim çocuğum var."

"Bir çocuk yeterli değildir. Çocuk sahibi olmanın ne olduğunu anlaması için insanın mutlaka iki çocuğu olmalıdır. Onu İsveç'e getir ve evlen onunla."

"Bu o kadar kolay değil."

"Polis olduğun için illa her şeyi karmaşık bir şekle mi sokman gerekiyor?"

İşte yine başladık, diye geçirmişti içinden Wallander. Saldırılar başladı. Emniyet güçlerine katıldığım için eline geçirdiği her fırsatta bana saldırmaktan asla vazgeçmeyecek.

"Sır tutabilir misin?" diye sordu babasına.

Babası, onu kuşkuyla süzdü. "Tutmamama olanak var mı?" diye sordu. "Konuşacak kimsem yok ki."

"İstifa etmeyi düşünüyorum," dedi Wallander. "Çok farklı bir işe başvurmayı düşünüyorum. Trelleborg'daki bir lastik firmasında güvenlik görevlisi olarak çalışabilirim. Ama kesin değil, şimdilik yalnızca düşünüyorum."

Babası karşılık vermeden bir süre oğlunu süzdü.

"Hiçbir zaman geç değildir," dedi. "Bence bu kararı bu denli geç verdiğin için pişman olacaksın, başka bir şey için değil."

"Belki, dedim. Başvuracağım demedim."

Ne var ki, babası onu dinlemiyordu. Resim sehpasının başına geçmiş orman tavuğunun gagasını bitirmeye çalışıyordu. Wallander bir süre hiç konuşmadan babasını izlemişti. Daha sonra evine dönerek, kendisinin de konuşabileceği kimsesi olmadığını düşünmüştü. Kırk üç yaşındaydı ve içini dökebilecek birinin varlığını özlüyordu. Rydberg'in ölümüyle birlikte kendini yoğun bir yalnızlığın içinde bulmuştu. Yalnızca Linda vardı. Eski karısı Mona'yla dertleşemezdi. Birbirlerine artık iki yabancı olmuşlardı ve Wallander, onun Malmö'deki yaşantısına ilişkin hiçbir şey bilmiyordu.

Kåseberga'dan geçerken bir an için Kristianstad'daki Göran Boman'ı görmeye gitmeyi geçirmişti aklından. Belki onunla tüm bu olan biteni konuşabilirdi. Ama hemen vazgeçti. Björk'e raporunu verdikten sonra işinin başına dönmüştü. Martinsson'la diğer iş arkadaş-

ları kafeteryada kahve içerlerken ona yolculuğuyla ilgili bir iki soru sormuşlardı ama bunu kibarlıktan yaptıkları, ilgilenmedikleri de görülüyordu. Trelleborg'da firmaya iş başvurusunu göndermiş ve ofisindeki mobilyaların yerini değiştirmişti. Björk, onun kafasının başka bir yerde olduğunu fark ederek, neşelendirmek amacıyla Rotary Kulübü'nde bir konuşma yapmasını önermişti. Wallander öneriyi kabul etmişti ama Continental Oteli'ndeki öğle yemeğinde polisin çalışmalarında kullandığı teknolojiyle ilgili oldukça başarısız bir konuşma yapmıştı.

Bir sabah uyandığında hastalandığını sanmıştı. Karakoldaki doktora gitmiş ve doktor kendisini tepeden tırnağa muayene etmişti. Doktor, onu oldukça sağlıklı bulmuş ama kilo almamasını önermişti. Riga'dan çarşamba akşamı dönmüş ve Cumartesi akşamı da canlı müzik olan Åhus'ta bir lokantaya gitmişti. Kristianstad'lı bir psikoterapist olan Ellen'la birkaç kez dans ettikten sonra genç kadın onu masasına davet etmişti. Ancak Baiba Liepa'nın yüzü gözlerinin önünden bir türlü gitmediğinden ve bir gölge gibi peşinden ayrılmadığından, orada daha fazla oturamamış, izin isteyerek lokantadan ayrılmıştı. Sahil yolundan dönerken her yaz açılan bitpazarının bulunduğu boş alanda bir süre durmuştu. Geçen yıl burada elinde tabancayla bir katilin izini sürmüştü. Her yer karla kaplanmıştı, mehtap gökyüzünde olanca güzelliğiyle parlıyordu ve Wallander, Baiba Liepa'yı yanı başında hissediyordu. Ystad'daki evine dönünce de sızıncaya dek içmişti.

Pazar sabahı çarpıntıyla uyanmıştı. Gün boyunca da tanımlanamayan ve ulaşılamayan bir şeyin özlemini çekip durmuştu.

Mektup pazartesi geldi. Mutfak masasında oturarak düzgün bir el yazısıyla yazılmış mektubu okudu. Mektubu Joseph Lippman adında biri imzalamıştı.

Siz bizim ülkemizin dostusunuz, diye yazmıştı Joseph Lippman. *Riga'da yaptığınız harika çalışmaları öğrendik. Kısa bir süre sonra bizden daha ayrıntılı haber alacaksınız. Joseph Lippman.*

Wallander mektupta belirtilen "harika çalışmaları"n ne olduğunu doğrusu merak ediyordu. Ayrıca "kimlerden" haber alacaktı?

Mektubun kısalığına ve emir verircesine yazılmış olmasına sinirlenmişti. Konuyla ilgili söyleyeceği başka bir şey yok muydu? Görünmez kişiler tarafından yürütülen gizli bir servise katılmaya doğrusu hiç niyeti yoktu. Kuşkularıyla çektiği yoğun acı kararlılığı ve irade gücünden daha güçlüydü. Baiba Liepa'yı yeniden görmek istediği doğruydu, ama güdülerine güvenmiyor ve âşık bir lise öğrencisi gibi davrandığını da biliyordu.

Bununla birlikte salı sabahı uyandığında bilinçaltında karar vermişti bile. Karakola giderek sabah toplantısına katıldı, sonra da Björk'ün yanına gitti.

"Yıllık iznimden bir bölümünü kullanmak istiyorum," dedi.

Björk, ona kıskançlık ve kaygı karışımı bir duyguyla baktı.

"Keşke ben de izin alabilsem," dedi karamsar bir tavırla. "Ulusal polis teşkilatından gelen uzun bir raporu okuyordum. Ülkedeki tüm polislerin aynı şeyi yaptıklarını, yani masalarının başında oturup ne zaman tatile çıkabileceklerini kara kara düşündüklerini sanıyorum. Raporu baştan sona okudum ama ne demek istediğini anlamadım. Diğerlerinin de benim gibi rapora bakıp ne demek istediğini çözmeye çalıştıklarından eminim. Yeniden yapılanma planıyla ilgili daha önce yollanan birçok raporu yorumlamamız isteniyor

bizden ama bu raporda hangilerinden söz edildiğini bir türlü çözemiyorum."

"Sen de tatile çık," dedi Wallander.

Björk masanın üstündeki raporu elinin tersiyle kenara itti.

"Mümkün değil," dedi. "Ancak emekli olunca tatile çıkabileceğim. Tabi eğer emekli oluncaya dek yaşayabilirsem. İnsanın görev başında ölmesi kadar aptalca bir şey olamaz. Tatile çıkmak istediğini söylemiştin, değil mi?"

"Alpler'de kayak yapmaya gitmek istiyorum. Ama eğer burda kalıp sana yardım etmemi istersen tatile temmuzda da çıkabilirim."

"Yılın bu döneminde gerçekten de Alpler'de yer bulabildin mi? Otellerin çoktan dolmuş olduğunu sanıyorum."

"Buldum."

Björk bir kaşını kaldırdı. "İnanılır gibi değil."

"Arabayla gideceğim. Turlarla yolculuk etmekten hiç hoşlanmam."

"Kim hoşlanır ki?"

Björk herkese patron olduğunu anımsatmanın gerektiğini hissettiği anlardaki yüz ifadesine büründü.

"Şu anda hangi olaylar üstünde çalışıyorsun?"

"Elimde birkaç önemsiz iş var. En önemlisi de Svarte'deki tecavüz olayı, ama bu da herkesin üstlenebileceği türden."

"Ne zaman gitmeyi düşünüyorsun? Bugün mü?"

"Perşembe."

"Ne kadar kalmayı düşünüyorsun?"

"İznimden on gün kalmıştı."

Björk başını sallayarak not aldı.

"Tatile çıkmanın sana iyi geleceğinden eminim. Son günlerde hiç iyi görünmüyorsun."

"Haklısın," diyen Wallander odadan çıktı.

Günün geri kalan bölümünü tecavüz olayının üstünde çalışarak geçirdi. Birkaç telefon görüşmesi yaptı, maaşının yattığı bankadaki hesabındaki bir karışıklığı düzeltti. Bu arada da bir şeylerin olmasını bekliyordu. Stockholm telefon rehberine baktı, Lippman adında birkaç kişinin kayıtlı olduğunu gördü ama Sarı Sayfalar'da "Lippman Fidanlığı" diye bir numara bulamadı.

Saat 17.00'de masasının üstünü toplayarak evine gitmek üzere yola koyuldu. Arabayla bir süre dolaştıktan sonra yeni açılan bir mobilya mağazasının önünde durarak içeri girdi. Bir an için dükkândaki deri koltuklardan birini satın almayı aklından geçirdi ama fiyatını görünce de hemen vazgeçti. Patates ve domuz pastırması almak için Hamngatan'daki markete gitti. Kasadaki genç kız, onu tanıyıp gülümsedi. Wallander daha sonra bir yıl önce marketi soyan hırsıza ilişkin bir ipucu bulmak amacıyla oraya birkaç kez gittiğini ve kızın da kendisini bu yüzden tanıdığını fark etti. Eve gitti, yemeğini yedi ve televizyonun karşısına geçti.

Saat 21.00 civarında onunla bağlantı kurdular.

Telefon çaldı ve bozuk bir İsveççeyle konuşan bir adam, ona Continental Oteli'nin karşısındaki pizzacıya gelmesini söyledi. Wallander birden tüm bu gizlilikten sıkılarak ters bir sesle adama adını sordu.

"Kuşkulanmak için her türlü nedenim var," diye açıkladı duygularını. "Nasıl bir işin içine girdiğimi bilmeye hakkım var."

"Benim adım Joseph Lippman. Size mektubu ben yazdım."

"Kimsiniz?"

"Küçük bir firmam var."

"Fidanlık mı?"

"Öyle de diyebiliriz."

"Benden ne istiyorsunuz?"

"Mektupta her şeyi açık seçik yazdığımı sanıyordum."

Wallander telefonu kapattı. Almak istediği yanıtları alamayacağını anlamıştı. İlgileneceğini ve kendileriyle işbirliğine girmeye hazır olduğunu sanan görünmez insanların çevresini sarmasından artık iyice sıkılmıştı. Bu Lippman denen adamın Letonyalı albayların adamı olmadığını kanıtlayacak elinde ne tür bir delil vardı?

Arabasını almadı ve kentin merkezine, Regementsgatan'a yürüdü. Pizzacıya geldiğinde saat 21.30 olmuştu. Masalarda insanlar ikili üçlü gruplar halinde oturuyordu ama Wallander, Lippman'ın orada olduğunu sanmıyordu. Rydberg'in bir zamanlar kendisine öğrettiği bir şey geldi aklına. Kararlaştırılan buluşma yerine en önce mi en son mu gideceğine insan önceden karar vermeli. Bunun içinde bulunduğu durumla bir ilgisi olup olmadığından emin değildi. Köşedeki boş masalardan birine oturarak bir bira ısmarladı.

Joseph Lippman saat 22.00 civarında geldi. Wallander bu arada bunun evinden çıkması için kurulan bir tuzak olup olmadığını düşünmeye başlamıştı ama kapı açılıp içeri bir adam girince Wallander, onun Joseph Lippman olduğunu anladı. Altmış yaşlarındaydı ve üstünde bedenine bir hayli büyük gelen bir palto vardı. Sanki mayın tarlasındaymışcasına attığı her adıma büyük bir özen göstererek ağır adımlarla masaların arasından geçiyordu. Wallander'e gülümseyerek paltosunu çıkardı ve geçip karşısına oturdu. Son derece tedirgin bir

l .i vardı, sürekli olarak etrafına bakıp duruyordu. Masaların birinde oturan iki erkek yan masadaki adama küfredip duruyordu.

Wallander, Joseph Lippman'ın Yahudi olduğunu düşünüyordu. Tipik bir Yahudiye benziyordu. Tıraşsız sakalları kırlaşmıştı ve gözünde çerçevesiz gözlükler vardı. Ama öte yandan, Yahudiler hakkında ne biliyordu ki? Hiçbir şey.

Garson yanlarına gelince Lippman bir fincan çay ısmarladı. Abartılı kibarlığından Wallander, onun yaşamında çoğu kez aşağılanmayla karşı karşıya kalmış olabileceğini geçirdi aklından.

"Geldiğiniz için size çok teşekkür ederim," dedi Lippman yavaşça. Wallander, onun ne söylediğini duyabilmek için ona doğru uzandı.

"Bana başka bir seçenek vermediniz ki," diye karşılık verdi. "Önce bir mektup yolladınız, sonra da telefon ettiniz. Öncelikle bana kim olduğunuzu anlatırsanız sevinirim."

Lippman başını iki yana salladı. "Benim kim olduğumun bir önemi yok. Önemli olan sizsiniz, Bay Wallander."

"Hayır," dedi Wallander yeniden sinirlendiğini fark ederek. "Bana kim olduğunuzu açıklamazsanız sizi dinlemeyeceğimi bilmelisiniz."

Çayı getiren garsonun gitmesini beklediler.

"Benim rolüm işleri organize etmek ve mesajları iletmekten öte değil," dedi Lippman. "Mesajları ileten kişinin kim olduğunu kim öğrenmek ister? Bu hiç de önemli değil. Bu akşam burda buluştuk ve bir süre sonra da ben çekip gideceğim. Belki de bir daha hiç karşılaşmayacağız. Dolayısıyla önemli olan benim size kendimi anlatmam değil, pratik kararlar alabilmek. Güvenlik her zaman çok önemli bir konudur. Bana göre bu da çok önemli bir konudur."

"O zaman bu konuşmayı burda noktalasak çok daha iyi olacak," dedi Wallander.

"Size Baiba Liepa'dan bir mesaj getirdim," dedi Lippman telaşlı bir sesle. "Bunun ne olduğunu da öğrenmek istemiyor musunuz?"

Wallander birden rahatlamıştı. Karşısındaki adam her yeri ağrıyormuşcasına her an yere yığılacak gibi iki büklüm oturuyordu.

"Sizin kim olduğunuzu öğrenmeden bir şey duymak istemiyorum," dedi Wallander. "Her şey bu denli basit."

Lippman gözlüklerini çıkararak çayına biraz süt koydu.

"Ben yalnızca sizi düşünüyorum, Bay Wallander," dedi. "Günümüzde ve çağımızda insan ne kadar az şey bilirse o kadar güvende olur."

"Ben Letonya'ya gittim," diye karşılık verdi Wallander. "Oranın ne mene bir yer olduğunu ve insanların sonsuza dek gözetlendiğinin ne anlama geldiğini biliyorum. Ama artık İsveç'teyiz, Riga'da değil."

Lippman düşünceli bir tavırla başını salladı. "Haklı olabilirsiniz," dedi. "Galiba ben yaşlı olduğum için gerçeklerin nasıl değiştiğini algılamakta zorlanıyorum."

"Fidanlık," dedi Wallander, ona yardım etmeye çalışarak. "Onların her zaman şimdiki gibi olmadıklarını düşünüyorum."

"1941 yılının sonbaharında İsveç'e geldim," dedi Lippman çayını karıştırırken. "O zamanlar çok gençtim ve bir sanatçı, hem de çok büyük bir sanatçı olmak için yanıp tutuşuyordum. O sabah şafak sökerken hava çok soğuktu ve bizler Gotland kıyılarına yaklaştığımızı görmüştük. İşte o sırada da tekne su almaya başlamasına ve teknedeki arkadaşlarımdan bazıları çok hastalanmasına karşın bizler yine de başardığımızı düşünüyorduk. Aç ve perişan bir haldey-

dik, içimizden birkaç kişi verem olmuştu. Ama her şeye karşın gün ağarmasıyla birlikte havanın ne denli soğuduğunu unutmama olanak yok. Martın başıydı ve ben özgürlüğün sembolü olarak İsveç kıyılarının resmini yapmaya karar vermiştim. Bana İsveç o günlerde cennetin kapısı gibi geliyordu. İnsanın iliklerine işleyen dondurucu bir soğuk vardı ve sisin altında birkaç tane kaya görebiliyorduk. Ne var ki, istediğim resmi hiçbir zaman yapamadım. Onun yerine bahçıvan oldum. Şimdi de yaşamımı İsveç firmalarına uygun bitkiler önererek kazanıyorum. İnsanların özellikle yeni bilgi teknolojisinde çalışanların cihazlarını bitkilerin arasına gizlemek için nasıl çırpındıklarına tanık oldum. Cennetin resmini asla yapmayacağım. Onu görmekle yetineceğim. Cennetin tıpkı cehennemde olduğu gibi birçok kapısı olduğunu öğrendim. İnsan bu kapıları ayırt edebilmeli yoksa yok olurlar."

"Ve Binbaşı Liepa bu işin nasıl yapılacağını biliyordu, öyle mi?"

Lippman, Wallander'in binbaşının adını söylemesi karşısında herhangi bir tepki göstermemişti.

"Binbaşı Liepa kapıların neye benzediğini biliyordu," dedi. "Ama bu yüzden ölmedi. Kapılardan kimlerin girip çıktığını gördüğü için öldü. İnsanlar aydınlıktan korkarlar, çünkü aydınlık Binbaşı Liepa gibi kişilerin her şeyi görmesine neden olur."

Wallander, Lippman'ın oldukça dindar biri olduğunu düşünmeye başladı. "İlk on yıl boyunca, 1950'lerin ortalarına dek bir gün anavatanıma geri döneceğimi düşünüp durmuştum. Sonra da bitmek tükenmek bilmeyen 1960'larla 1970'ler geldiğinde umutlarım da tükendi. Sürgünde yaşayan Letonyalılar yalnızca çok yaşlılar ve çok gençler. Çılgın Letonyalılar da dünyanın değişeceğini ve bir gün

ülkelerine geri döneceklerinin düşünü kurup duruyorlar. Dramatik bir dönüm noktasına gelineceğine inanıyorlar ama ben bu trajedinin hiçbir zaman sona ereceğine inanmıyordum. Ne var ki, her şey birden değişmeye başladı. Ülkemizden iyimser ve gizemli haberler gelmeye başladı. Dev Sovyetler Birliği'nin çökmeye başladığına tanık olduk. Düşünü kurmaktan korktuğumuz şey oluyor muydu acaba? Bu sorunun yanıtını hâlâ bilemiyoruz. Yeniden özgürlüğümüzün elimizden alınmasından korkuyoruz. Sovyetler Birliği zayıfladı ama her an kendini yeniden toparlayıp eski haline dönebilir. Elimizde fazla zaman yok. Binbaşı Liepa bunun farkındaydı ve bu da onun ölümüne neden oldu."

"Bizler diyorsunuz?" dedi Wallander. "'Bizler' de kim?"

"İsveç'te yaşayan tüm Letonyalılar bir örgüte bağlıdır," diye karşılık verdi Lippman. "Yitirdiğimiz anavatanımızı kurtarmak amacıyla hepimiz birçok örgüte katıldık. Kültürlerine sahip çıkmaları, yaşam düzeylerini düzeltebilmeleri için vatandaşlarımıza yardım etmeye çalıştık. Yardım çığlıklarına kulak verdik ve onlara elimizden geldiğince yardım ettik. Unutulmamak için her şeyi yaptık. Sürgündeki bu örgütler bizlerin geride bıraktığı kentlerle köyleri simgeliyordu."

Pizzacının camlı kapısı açıldı ve içeriye bir adam girdi. Lippman buna hemen bir tepki gösterdi. Wallander adı Elmberg olan ve bir benzin istasyonunu işleten bu adamı tanıyordu.

"Korkmanıza gerek yok," dedi. "Bu adam doğduğu günden beri bir sineğe bile zarar vermemiştir. Onun Letonya'nın varlığından bile haberi olduğunu sanmıyorum. Bir benzin istasyonunu işletiyor."

"Baiba Liepa yardım çığlıkları atıyor," dedi Lippman. "Sizin oraya gitmenizi istiyor. Yardımınıza gereksinimi var."

Cebinden bir zarf çıkardı. "Baiba Liepa'dan," dedi. "Size göndermiş."

Wallander zarfı aldı. Zarf kapalı değildi. İçindeki ince pelür kâğıdı özenle çıkardı. Acelesi varmışcasına mektubu kurşunkalemle yazmıştı.

"*Rapor var*," diye yazmıştı. "*Ama galiba nerde olduğunu tek başıma bulamayacağım. Kocama güvendiğiniz gibi karşınızdaki kişiye de güvenin, Baiba.*"

"Riga'ya gitmeniz için gerekli olan her şeyi sağlayabiliriz," dedi Lippman, Wallander mektubu bir kenara koyarken.

"Beni görünmez biri yapabilir misiniz?"

"Görünmez biri mi?"

"Riga'ya gidecek olursam bambaşka biri gibi gitmeliyim. Bunu nasıl becereceksiniz? Güvende olacağımı nasıl garanti edeceksiniz?"

"Bizlere güvenmek zorundasınız, Bay Wallander. Ama fazla zamanımız da yok."

Wallander, Lippman'ın sabırsızlandığını anladı. Çevresinde olupbitenlerin gerçek olmadığına ilişkin kendini ikna etmeye çalışıyordu. Ama öte yandan da her şeyin gerçek olduğunun farkındaydı. Baiba Liepa diğerleri gibi yardım çığlıkları atıyordu. Ve bu çığlıkları değerlendirmek, karşılık vermek zorundaydı.

"Perşembe gününden itibaren izinliyim," dedi Wallander. "İşyerime Alpler'e kayak yapmaya gideceğimi söyledim. İşimden yalnızca bir hafta uzak kalabilirim."

Lippman çay fincanını kenara itti. Yüzündeki üzgün ve çaresiz ifade yerini somut bir kararlılığa bırakmıştı.

"Bu harika bir fikir," dedi. "İsveçli bir polisin Alpler'e kaymaya gitmesinden daha doğal ne olabilir? Nasıl gideceksiniz?"

"Sassnitz yoluyla, sonra da arabayla eski Doğu Almanya'dan geçeceğim."

"Hangi otelde kalacaksınız?"

"Bilmiyorum."

"Ama kayak yapmasını biliyorsunuz, değil mi?"

"Evet."

Lippman derin düşüncelere daldı. Wallander garsonu çağırarak bir kahve daha istedi. Wallander, ona bir çay daha içmek isteyip istemediğini sorduğunda Lippman boş gözlerle başını hayır dercesine salladı. Bir süre sonra gözlüklerini çıkararak gömleğinin koluyla temizledi.

"Alpler'e gitme fikri harika," dedi. "Ama gerekli düzenlemeleri yapabilmem için biraz zamana gereksinimim var. Yarın akşam size biri telefon ederek ertesi sabah Trelleborg'dan hangi feribota binmemiz gerektiğini söyleyecek. Ne yaparsanız yapın ama kayaklarınızı da yanınıza almayı sakın unutmayın. Alpler'e gidecekmişcesine hazırlanın."

"Letonya'ya nasıl girebileceğim?"

"Feribotta gereksiniminiz olan her şeyi öğreneceksiniz. Sizinle bağlantı kurulacak. Bizlere güvenmek zorundasınız."

"Önerinizi kabul edeceğimden emin değilim. Bana garanti vermelisiniz."

"Bizim yaşadığımız dünyada garanti diye bir şey yoktur, Bay Wallander. Ben size yalnızca elimizden gelen her şeyi yapacağımıza ilişkin söz verebilirim. İsterseniz şimdi hesabı ödeyelim ve burdan çıkalım."

Pizzacının önünde bir an için durdular. Sert bir rüzgâr çıkmıştı. Joseph Lippman, onunla vedalaştıktan sonra tren istasyonuna

doğru hızlı adımlarla uzaklaştı. Wallander tenha sokaklarda yürüyerek evine giderken bir yandan da Baiba Liepa'nın yazdığı mektubu düşünüyordu.

Köpekler, Baiba'nın peşinde, diye geçirdi içinden. Baiba korkuyor ve kaygılanıyor. Albaylar da binbaşının raporunu bir yerde sakladığını düşünüyor olmalılar. Wallander birden yitirecek zamanı olmadığını fark etti. Korkmaya ya da yeniden düşünmesine zamanı yoktu artık. Baiba Liepa'nın yardım çığlıklarına yanıt vermek zorundaydı.

Ertesi gün yolculuk hazırlıklarıyla geçti.

Saat 18.00'i biraz geçe bir kadın telefon ederek ertesi sabah 05.30'da kalkacak feribotta yerinin ayrıldığını haber verdi. Kadın kendini "Lippman Seyahat Acentası"ndan bir görevli diye tanıtmıştı.

Gece yarısı yattı. Uykuya dalmadan önce her şeyin ne denli çılgınca olduğunu düşünüyordu. Başarısızlıkla sonuçlanacağı kesin olan bir olayın içine atmıştı kendini. Ama öte yandan Baiba Liepa'nın yardım çığlıkları gerçekti ve bu çığlıkları duymazdan gelmesi de olanaksızdı.

Ertesi sabah Trelleborg Rıhtımı'na arabayla gitti. Pasaport kontrol polislerinden biri el sallayarak nereye gittiğini sordu.

"Alpler'e," diye karşılık verdi Wallander.

"Çok şanslısın."

"İşten bir süre uzaklaşmak insana iyi geliyor."

"Evet, hepimizin zaman zaman bunu yapması gerek."

"İşteki kaosa bir gün daha dayanamayacaktım."

"Birkaç gün polis olduğunu unutacağın için çok şanslısın."

"Haklısın," diye karşılık verdi Wallander ama bunların hiçbirinin de doğru olmadığını biliyordu. En zor görevle karşı karşıyaydı. Üstelik bu görevin somut olarak ne olduğunu da bilmiyordu.

Gökyüzü bulutlarla kaplıydı. Feribot rıhtımdan uzaklaşırken güverteye çıktı. Açık denizde ilerlerken soğuktan ürperdi. İşveç kıyılarından uzaklaşmaya başlamışlardı.

Ellili yaşlarında gözleri şiş, tıknazca bir adam yanına yaklaşıp adının Preuss olduğunu söylediğinde Wallander kafeteryada kahvaltı ediyordu. Preuss, Lippman'ın talimatlarını bir kâğıda yazmış ve yolculuğun geri kalan bölümünde kullanacağı yeni kimliğini hazırlamıştı.

"Hadi gelin güvertede biraz dolaşalım," diye önerdi Preuss.

Wallander'in Riga'ya döndüğü gün Baltık Denizi'nde yoğun bir sis vardı.

15. BÖLÜM

Sınır artık uzaklarda kalmıştı.

Bununla birlikte Wallander sınırı göğüs kemiğinin hemen altında hissediyor, güçlükle soluk alıyordu. Korkuyordu. Letonya sınırından içeri ilk adımını atarken aklına Dante'nin şu sözleri gelmişti: Umutlarını terk et, içeri girmekten başka çaren yok! Buradan kimse geri dönemez; en azından İsveç polisi buradan sağ çıkamaz.

Gökyüzü yıldızlarla doluydu. Preuss, onunla bağlantı kurduğu andan itibaren yanından ayrılmamıştı ama Wallander gibi kaygılı değildi. Karanlığın içinde Wallander düzensiz ve hızlı soluklarını duyabiliyordu.

"Beklemeliyiz," diye fısıldadı Preuss anlaşılması güç Almancasıyla. "*Warten, warten.*"

Önce Wallander İngilizce konuşmayan birini yanına verdikleri için çok öfkelenmişti. Joseph Lippman'ın ne düşündüğünü merak etti. Birkaç İngilizce sözcüğü bir araya getirmekte zorlanan İsveç polisinin akıcı bir Almanca konuştuğunu mu sanıyordu acaba? Wallander her şeyi yarıda bırakıp ülkesine dönmeyi ciddi ciddi düşünmeye başlamıştı. Çok uzun zamandan beri sürgünde yaşayan bu Letonyalıların gerçekle olan tüm bağlarını yitirdiklerini düşünüyordu.

Karmaşık duygular içindeydi. Yanındaki şu sıska, kısa boylu, yüzünde yara izi olan Preuss, Wallander'i nasıl yüreklendirebilecek ve Letonya'ya sahte bir kimlikle girmesini nasıl başarabilecekti? Feribotun kafeteryasında birden karşısına çıkan bu Preuss hakkında ne biliyordu? Sürgünde yaşayan Letonya vatandaşı olmasının ve büyük olasılıkla da Almanya'da Kiel kentinde tefecilik yaptığının dışında hiçbir şey bilmiyordu. Hem de hiçbir şey.

Ancak içinden bir ses yolculuğa devam etmesini söylüyordu. Yanındaki koltukta oturan Preuss yol boyunca uyuklamıştı. Wallander de Preuss'un verdiği yol haritasından izledikleri rotayı anlamaya çalışıyordu. Eski Doğu Almanya'dan geçerek doğuya doğru gidiyorlardı. Saat 17.00'de Polonya sınırına beş kilometre kalmıştı. Wallander arabayı çok eski bir çiftlik evinin önünde durdurdu. Karşısına çıkan adam da Letonyalıydı ama İngilizcesi çok iyiydi. Adam, Wallander'e geri gelinceye dek arabasıyla ilgileneceğine söz verdi. Hava kararıncaya kadar beklediler, sonra da ormandan geçerek sınıra ulaştılar ve ilk görünmeyen noktadan Riga'ya uzanan yola saptılar. Wallander'in adını anında unuttuğu bir adam onları eski püskü kamyonuna aldı. Adam nezle olduğundan sürekli askırıp duruyordu. Yol oldukça bozuktu. Wallander adamdan nezle kapmaktan çok korkuyordu. Karnı da çok acıkmıştı. Ama yalnızca soğuk domuz pirzolasıyla Polonya'nın iç taraflarındaki bir yerde bulunan buz gibi bir ev çıkmıştı karşısına. Çok yavaş ilerliyorlardı. Genellikle ya geceleri ya da şafak sökmeden yollarına devam ediyorlardı. Preuss'un neden bu denli dikkatli olduğunu anlamaya çalışıyordu. Artık Polonya'da olduklarına göre korkacak ne vardı ki? Preuss hiçbir açıklama yapmamıştı. Aslında Wallander'in söylediklerinin büyük bir bölümünü anlamıyordu ve Polonyalı adam da aksırık tıksırıkla-

rının arasında savaş yıllarından kalmış İngilizce bir şarkıyı mırıldanıyordu. Litvanya sınırına geldiklerinde, Wallander, adamın söylediği "Yeniden buluşacağız" adlı şarkıdan artık iyice nefret etmeye başlamıştı. Polonya'da değil, Rusya'nın göbeğinde bir yerde de olabilirdi. Ya da Çekoslovakya veya Bulgaristan'da. Tüm yön kavramını yitirmişti, artık İsveç'in nerede olduğunu bile hatırlamıyordu. Kamyon yolculuğu boyunca her şey ona gerçekdışı gelmeye başlamıştı. Litvanya'da bir dizi otobüs yolculuğu yapmışlardı ve otobüslerin hiçbirinin freni doğru dürüst tutmuyordu. Preuss'la feribotta tanıştığından bu yana dört gün geçmişti. Yoğun çam sakızı kokan bir ormanın ortasındaydılar. Letonya sınırına çok yaklaşmışlardı.

"*Warten*," diye yineledi Preuss ve Wallander, onun sözünü dinleyerek bir ağaç kovuğuna oturup beklemeye koyuldu. Çok üşüyordu ve kendini hiç de iyi hissetmiyordu.

Riga'ya varmadan zatürreeye yakalanacağım, diye geçirdi içinden. Yaşamım boyunca yaptığım en aptalca hata bu. Letonya ormanlarında bir ağaç kovuğunun üstünde oturan orta yaşlı bir İsveç polisi. Bundan daha saçma sapan bir şey olabilir mi? Değer yargılarını yitirmiş gibi hissediyordu kendini.

Ama artık bu yolun dönüşü yoktu. Yanında biri olmadan geriye dönmesi söz konusu bile değildi. Geri zekâlı Lippman'ın yanına verdiği bu şaşkın Preuss'dan başka kimsesi yoktu ve Riga'ya ulaşıncaya dek de yola devam etmekten başka çaresi yoktu.

Preuss, feribot İsveç kıyı şeridinden uzaklaşırken, kafeteryada kahvesini içen Wallander'in yanına gelip kendini tanıtmıştı. Soğuk rüzgârın altında güverteye çıkmışlardı. Preuss'un yanında Lippman'ın yazdığı bir mektup vardı, Wallander mektubu okuyunca bu kez kendisine yeni bir kimlik verildiğini görmüştü. Bundan böyle

Bay Eckers değil, Bay Hegel olacaktı adı. Bay Gottfried Hegel müzik ve güzel sanatlar kitaplarının tanıtımını yapan Alman bir satış temsilcisiydi. Sanki dünyanın en olağan işiymişcesine, Preuss, ona içinde Wallander'in resmi olan Alman pasaportunu uzattığında şaşkınlıktan neredeyse küçük dilini yutacaktı. Pasaporttaki fotoğrafını birkaç yıl önce Linda çekmişti, ama Lippman'ın bu fotoğrafı nereden bulduğunu bilmiyordu. Artık Bay Hegel'di ve Preuss'un sözlerinden İsveç pasaportunu şimdilik ona vermesi gerektiğini anlamıştı. Wallander bunun çılgınca bir davranış olduğunu bile bile pasaportunu Preuss'a uzattı.

Yeni kimliğini kullanmaya başladığından bu yana dört gün geçmişti. Preuss bir ağaca tırmandı, Wallander karanlıkta yalnızca onun yüzünü görebiliyordu. Doğuyu gözetliyor gibiydi. Saat gece yarısını birkaç dakika geçiyordu. Preuss birden elini kaldırarak heyecanla doğuyu işaret etti. Wallander'in Preuss'u görebilmesi için ağacın dallarına bir gaz lambası asmışlardı. Wallander yerinden kalkarak Preuss'ın işaret ettiği tarafa baktı. Her an sönecekmiş gibi yanıp sönen bir ışığın kendilerine doğru yaklaştığını gördüler.

Preuss fısıldadı. *"Gehen! Schnell, nun. Gehen!"*(*)

Dallar ve çalılar Wallander'in yüzüne değiyordu. Son sınırdan geçiyorum, herhalde, diye geçirdi içinden. Ama göğsümdeki ağrı hâlâ geçmedi.

Ormanı bir cadde gibi kesen sınıra ulaştılar. Wallander, Preuss'un hemen arkasından gidiyordu. Preuss sessizliği dinleyerek ağır ağır ve dikkatle ormanın içinde ilerliyordu. Yaklaşık on dakika sonra çamurlu bir alana ulaştılar ve bir aracın kendilerini beklediği-

---

(*) Yürü! Çabuk, şimdi. Yürü!

ni gördüler. Wallander aracın içindeki kişinin sigara içtiğini fark etti. Arabadan inerek elindeki fenerle onlara doğru yaklaştı. Wallander birden karşısında duran kişinin Inese olduğunu gördü.

Bu bilinmezlerle dolu dünyada tanıdık birini görmenin rahatlığı ve keyfi içerisinde derin bir soluk aldı. Inese, ona hafifçe gülümsedi ama Wallander ne diyeceğini kestiremedi. Preuss kemikli elini sallayarak ormanın içinde gözden kayboldu. Wallander, onunla vedalaşamamıştı.

"Riga'ya daha çok var," dedi Inese. "Hemen yola koyulmalıyız."

Bir süre gittikten sonra arabanın lastiği patladı. Wallander lastiği değiştirdi. Arabayı bir süreliğine kullanmayı önerdi ama genç kadın hiçbir açıklama yapmadan kararlı bir şekilde başını iki yana salladı.

Wallander birden olumsuz bir şeylerin olduğunu hissetti. Inese'in canının bir şeye hayli sıkıldığı belli oluyordu. Yanında oturan Wallander, genç kadının konuşmaya bile hali olmadığını görüyordu. Baiba Liepa'nın kendisini beklediğini, Upitis'in hâlâ hapiste olduğunu ve itiraflarının gazetelerde yayınlandığını öğrenmişti.

"Bu kez adım Gottfried Hegel," dedi Wallander yaklaşık iki saatlik bir yolculuktan sonra arka koltukta duran bidondan depoya benzin doldurmak için durduklarında.

"Biliyorum," diye karşılık verdi Inese. "Güzel bir isim değil."

"Neden burda olduğumu bana söyle, Inese. Sizlere nasıl yardım edeceğim?"

Genç kadın karşılık vermedi. Bunun yerine karnının aç olup olmadığını sorarak içinde iki tane salamlı sandviçle bir şişe bira olan kesekâğıdını uzattı. Sonra da yola devam ettiler. Bir süre sonra Wal-

lander uykusuna yenilerek gözlerini kapadı ama hemen sonra da Inese'in direksiyon başında uyumasından korkarak gözlerini açtı.

Şafak sökmeden az önce Riga'nın varoşlarına varmışlardı. O gün kardeşinin doğum günü olan 21 Mart'tı. Yeni kimliğine alışmaya çalışarak Gottfried Hegel'in mutlaka birçok kız ve erkek kardeşi olabileceğine, en küçük kız kardeşinin adının da Kristina olması gerektiğine karar verdi. Gözlerinin önünde, yüzünde ayva tüyü olan erkeksi bir yapıya sahip Bayan Hegel'i canlandırdı. Schwabingen'de kişiliksiz ama bakımlı bir bahçesi olan küçük tuğla bir evde yaşadıklarını varsaydı. Lippman'ın pasaportunun içine sıkıştırdığı yaşam öyküsünü ezberlemeye çalıştı. Ama öte yandan deneyimli bir sorgulama memurunun bu öyküyle pasaportun sahte olduğunu anlamasının hiç de zor olmadığını biliyordu.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu.

"Geldik sayılır," diye karşılık verdi genç kadın.

"Bana hiçbir şey söylemezseniz size nasıl yardım edebilirim?" diye sordu Wallander. "Benden ne saklıyorsun? Neler oldu?"

"Çok yorgunum," diye karşılık verdi Inese. "Ama seni gördüğüme de çok memnunum. Baiba da buna çok seviniyor. Seni görünce sevinçten ağlayacağına eminim."

"Sorularımı neden yanıtlamıyorsun? Bir şey oldu, bundan adım gibi eminim. Korktuğunu görüyorum. Ne oldu?"

"Son iki haftada her şey daha da zorlaştı ama bunları Baiba'dan duymalısın. Aslında ben de pek bir şey bilmiyorum."

Yolculuk bir türlü sona ermiyor gibiydi. Sokak lambalarının sarı ve solgun ışıkları altında fabrikaların siluetleri görülüyordu. Boş sokaklar yoğun bir sisle kaplıydı. Wallander, kendilerine sosyalist

diyen ve dünyanın cenneti olduklarını savunan Doğu Avrupa ülkelerini her zaman bu şekilde hayal ettiğini fark etti.

Inese dikdörtgen bir binanın önünde arabayı durdurdu, motoru kapattı ve alçak demir kapıyı gösterdi.

"Kapıya git," dedi. "Kapıyı vur ve içeri gir. Benim hemen geri dönmem gerekiyor."

"Seni tekrar görecek miyim?"

"Bilmiyorum. Bu Baiba Liepa'ya bağlı."

"Benim kız arkadaşım olduğunu unuttun mu?"

Genç kadın karşılık vermeden hafifçe gülümsedi. "Ben, Bay Eckers'in kız arkadaşıydım," dedi. "Ama Bay Hegel'den hoşlanıp hoşlanmadığımdan emin değilim. Ben iyi aile kızıyım ve her önüme çıkan erkekle flört etmem."

Wallander arabadan iner inmez Inese arabayı çalıştırarak uzaklaştı. Wallander bir an için bir otobüs durağı bularak kent merkezine gitmeyi ve ülkesine geri dönmek için İsveç Elçiliği'ne ya da konsolosluğuna başvurmayı geçirdi aklından. İsveçli diplomatın İsveçli bir dedektifin anlattıkları karşısında nasıl bir tepki gösterebileceğini düşünmeye bile cesaret edemiyordu. Birçok becerileri olan diplomatların bunu da bir şekilde çözümleyebileceklerini düşünüyordu. Ama bunun için artık çok geçti. Başladığı bu serüvenin sonuna dek gitmek zorundaydı.

Çakıl taşlı yolda kararlı adımlarla ilerledi ve demir kapıyı vurdu. Wallander'in daha önce hiç görmediği sakallı bir adam kapıyı açtı. Şaşıydı ama Wallander'i dostça bir tavırla selamladı, dikkatle sokağa baktı ve hemen sonra da onu içeri alarak kapıyı kapattı.

Wallander kendini oyuncaklarla dolu bir depoda buldu. Tahta raflar oyuncak bebeklerle doluydu. Kendini yeraltı mezarlarından

birine girmiş gibi hissediyordu. Sırıtarak bakan bebekler ona nedense kötülükleri anımsatmıştı. Düş görüyor gibiydi. Kimbilir, belki de Mariagatan'daki evinde uyuyordu ve çevresinde olupbitenlerin hiçbiri de gerçek değildi. Düzenli soluk almaya çalışmaktan ve uyanıncaya dek beklemekten başka yapacak bir şeyi yoktu. Ne yazık ki, uyanıp rahatlaması da söz konusu değildi. Deponun içinden üç adam ve bir kadın çıktı. Wallander, Upitis'le konuşurken bir kenarda oturup onları dinleyen şoförü tanıdı.

"Bay Wallander," dedi kendisine kapıyı açan sakallı adam. "Bizlere yardım etmek için geldiğinize çok seviniyoruz."

"Baiba Liepa gelmemi istediği için geldim," dedi Wallander. "Başka bir nedenden ötürü değil. Görmek istediğim tek kişi o."

"Bu, ne yazık ki, şu anda olası değil," dedi kadın kusursuz bir İngilizceyle. "Baiba sürekli gözetleniyor ama biz sizi ona nasıl götüreceğimizi biliyoruz."

Wallander tahta bir sandalyeye oturdu ve ona bir fincan çay ikram edildi. Adamların yüzlerini loş ışıkta seçmekte zorlanıyordu. Karşılama komitesinin lideri olduğu anlaşılan şaşı adam Wallander'in karşısına yere çömeldi.

"Durumumuz çok zor," dedi. "Polis, Binbaşı Liepa'nın raporunu sakladığını ve bunun ortaya çıkmasıyla birlikte çok zor durumda kalacağını bildiğinden bizleri sürekli gözetliyor."

"Demek Baiba raporu henüz bulamadı?"

"Evet."

"Binbaşının bu raporu nereye sakladığına ilişkin bir şey biliyor mu?"

"Hayır. Ama bu konuda sizin kendisine yardımcı olacağınıza inanıyor."

"Nasıl yardımcı olabilirim?"

"Siz bizim yanımızdasınız, Bay Wallander. Polissiniz ve bulmacaları çözme konusunda da çok deneyimlisiniz."

Bunlar çıldırmış, diye geçirdi içinden Wallander. Düş dünyasında yaşıyorlar. Onlara yardım edecek en son kişi benim aslında. Bunları düşünürken birden baskının ve korkunun bu insanlara neler yaptığını fark etti. Birdenbire ortaya çıkan birini kurtarıcıları gibi görüyor ve ondan medet umuyorlardı.

Binbaşı Liepa böyle biri değildi. Kendisinden ve yakın arkadaşlarıyla sırdaşlarından başka kimseye güvenmiyordu. Letonya ulusunun üstündeki adaletsiz gücün ne denli gerçek olduğunun farkındaydı. Dindar biriydi ama dini inançları her şeyi kadere bırakmasına da izin vermiyordu. Ne var ki, binbaşı artık yoktu ve bu insanların kendilerine örnek alacağı birine gereksinimleri olduğunu ortaya çıkarıyordu. Şimdi İsveçli Dedektif Kurt Wallander ortaya çıkmıştı ve bu arenaya girerek boğalarla savaşacaktı.

"Olabildiğince en kısa zamanda Baiba Liepa'yı görmeliyim," dedi. "Şu anda önemli olan yalnızca bu."

"Onu bugün göreceksiniz," dedi şaşı adam.

Wallander kendini çok yorgun hissediyordu. O anda en çok istediği şey sıcak bir duş alıp yatmaktı. Yorgun olduğunda kendi kararlarına bile güvenmezdi ve bundan ötürü de ölümcül bir hata yapmaktan çok korkuyordu.

Şaşı gözlü adam yerinden kalkmamıştı. Wallander pantolonunun belindeki tabancayı gördü.

"Binbaşı Liepa'nın belgeleri bulunduktan sonra ne olacak?" diye sordu.

"O zaman bunları yayınlamanın bir yolunu bulacağız," diye karşılık verdi adam. "Ama biz bu belgeleri İsveç'e götürmenizi ve orada yayınlamanızı istiyoruz. Bu çok önemli. Böylelikle her şey lehimize dönecek. Tarihsel bir adım atmış olacağız. Tüm dünya bu ülkede nelerin olupbittiğini anlayabilecek."

Wallander kafası karışmış bu insanları Binbaşı Liepa'nın izlediği yola çekmek için yoğun bir duyguya kapılmıştı ama yorgun beyninde "kurtarıcı" sözcüğünün İngilizcesini bir türlü bulamıyordu. Riga'da, bir oyuncak deposunda olmasının ve bundan sonra ne yapması gerektiğinin kararsızlığı ile, içinde bulunduğu durumun ne denli gerçekdışı olduğunu düşünmekten başka bir şey gelmiyordu aklına.

Bundan sonra da olaylar birden gelişiverdi. Deponun kapısı birden hızla açıldı, Wallander yerinden fırladı ve bağırarak içeri giren Inese'i gördü. Neler olduğunu bilmiyordu ama hemen sonra da korkunç bir patlama sesi duyuldu ve Wallander bebeklerle dolu raflardan birinin arkasına attı kendini.

Deponun içi birden fenerlerle aydınlandı ve bir dizi silah sesi duyuldu. Wallander ancak şaşı adamın tabancasını çektiğini görünce deponun içinde yoğun bir çatışma olduğunu fark edebildi. Yere çömelerek rafların arkasına gizlenmeye çalıştı ama bir duvarla burun buruna geldi. Silahların sesi dayanılmazdı. Bir çığlık duyunca başını çevirip baktı ve Inese'in kendisinin az önce oturduğu sandalyeye yığıldığını gördü. Yüzü gözü kan içinde kalmıştı, Wallander, genç kadının gözünden vurulduğunu fark etti. Ölmüştü. Tam o sırada da şaşı adam elini başına götürdü; Wallander, onun ölüp ölmediğinden emin değildi. Oradan bir an önce kaçması gerektiğinin bilin-

cindeydi ama bir köşeye sıkışıp kalmıştı. Üniformalı adamlardan ilki elinde otomatik bir silahla etrafına bakınıyordu. Wallander duraksamadan Rus bebeklerle dolu rafı devirdi ve oyuncakların arasına gizlendi. Bir yandan da adamların kendisini görüp ateş edeceklerini düşünüyordu, cebindeki sahte pasaport onu kurtaramayacaktı. Inese ölmüştü, depo kuşatılmıştı ve içindeki hayalci insanların direnme şansları yoktu.

Ateş başladığı gibi birden kesiliverdi. Deponun içindeki yoğun sessizlik kulakları sağır eder gibiydi ve Wallander soluklarını tutmaya çalıştı. Sesler duyuyordu, askerler ya da polisler aralarında konuşuyorlardı ve kısa bir süre sonra da onu gördü. Bu, Çavuş Zids'ti. Üniformalı adamları oyuncakların arasından görebiliyordu. Binbaşının arkadaşlarının tümü de öldürülmüştü ve şimdi de gri sedyelerle dışarıya taşınıyorlardı. Daha sonra Çavuş Zids, adamlarına depoyu didik didik aramalarını emretti. Wallander az sonra öleceğini düşünerek gözlerini kapadı. Linda'nın, babasının başına gelenleri öğrenip öğrenemeyeceğini düşündü. Kızı babasının Alpler'de tatil yaptığını sanıyordu. Belki de aniden ortadan yok oluşu İsveç polis teşkilatı arasında asla çözülemeyen bir bilmece olarak kalacaktı.

Ne var ki, hiç kimse gelip Wallander'in arasına gizlendiği oyuncaklara bakmadı. Çizmelerin sesi uzaklaştı, adamlarına emirler yağdıran çavuşun sinir bozucu sesi duyulmaz oldu ve geride yalnızca yoğun bir sessizlikle barut kokusu kaldı. Wallander orada ne kadar kıpırdamadan kaldığını kestiremiyordu. Bir süre sonra soğuk betonun üstünde yatmaktan her yeri uyuşmuş ve çok üşümüştü. Yavaşça yerinde doğruldu. Ayaklarından biri çok uyuştuğundan bir süre hareket ettiremedi. Yer kan içindeydi, kurşunlar her yeri delik deşik etmişti. Kusmamaya çalışarak derin derin soluk almaya başladı.

Burada olduğumu biliyorlar, diye geçirdi içinden. Çavuş Zids askerlerine beni bulmalarını emretmiş olmalı. Belki de daha buraya gelmediğimi düşünüyorlardır? Kimbilir belki de acele ettiklerine karar verdiler.

Inese'in kanlar içindeki görüntüsünü kafasından atamayarak kendini düşünmeye zorladı. Bu ölüm evinden bir an önce uzaklaşması ve artık tek başına olduğu gerçeğini kabul etmesi gerekiyordu. Yapacak tek bir şey vardı: İsveç Elçiliği'ni bulup oraya gitmek. Kalbi hızlı hızlı çarpıyordu, kalp krizi geçirip ölmekten korkuyordu. Inese'in öldüğünü düşününce ağlamaya başladı. Özdenetimini ve akılcı bir şekilde düşünme yeteneğini ne zaman yeniden kazanabileceğini geçirdi aklından.

Demir kapı kilitliydi. Deponun gözetim altında tutulduğunu düşündü. Gün ışığında oradan çıkıp gitmesi olanaksızdı. Yere devrilmiş raflardan birinin arkasında son derece kirli bir pencere vardı. Kırılmış ve paramparça olmuş oyuncakların arasından geçerek pencereye yaklaşıp dışarıya baktı. İki cip burunlarını depoya çevirmiş duruyordu. Dört asker ellerinde silahlarıyla nöbet tutuyordu. Wallander pencereden uzaklaşarak depoyu incelemeye başladı. Çok susamıştı, depoda bir yerlerde mutlaka su olmalıydı. Etrafına bakınırken bir yandan da düşünüyordu. Avlanmıştı ve avcılar da kendilerini son derece acımasız bir şekilde ortaya çıkarmışlardı. Baiba Liepa'yla bağlantı kurmasının olanağı yoktu. İki albay ya da en azından biri binbaşının raporunun yayınlanmasını engellemek için her şeyi göze alabilecek türde biriydi. Utangaç ve alçakgönüllü Inese soğukkanlılıkla, bir böcek gibi öldürülmüştü. Belki de onu dost geçinen Çavuş Zids öldürmüştü.

Korkusu yoğun bir nefret duygusuyla karışmıştı. Elinde silah olsaydı gözünü kırpmadan kullanacaktı. Yaşamında ilk kez savunma bahanesinin arkasına sığınmadan bir insanı öldürmeye kendini hazır hissediyordu.

Yaşamanın da ölümün de zamanı vardır, diye geçirdi içinden. Malmö'deki Pildamn Parkı'nda sarhoş bir adam kendisini bıçakladığında bu sözü içinden yineleyip durmuştu. Şimdi bu söz yeni bir anlam kazanmıştı.

Musluğu akan kirli tuvalete ulaştı. Yüzünü yıkadı, susuzluğunu giderdi, sonra da deponun geri kalan bölümünden ayrı bir bölümü bularak ampulü söküp karanlığın çökmesini bekledi.

Korkusunu denetim altına alabilmek için tüm düşüncelerini oradan kaçmak üzerinde yoğunlaştırdı. Bir şekilde kent merkezine ulaşıp İsveç Elçiliği'ni bulması gerekiyordu. "Siyah Bereli" polisleri ilk görüşte tanıyacağından emindi ve onların kendisini yakalamaları için emir çıkartıldığını da biliyordu. İsveç Elçiliği'nin yardımı olmadan buradan kurtulamayacaktı. Kısa bir süre sonra yakalanacağını biliyordu, onun için de elini çabuk tutması gerekiyordu. İsveç Elçiliği'nin de gözetim altında tutulduğundan emindi.

Albaylar, binbaşının sırrını bildiğimi sanıyor olmalılar, diye geçirdi içinden, yoksa bu şekilde davranmazlardı. Albaylar diyorum çünkü bu olayların arkasında başka kimlerin olduğunu bilmiyorum.

Dışarıdan gelen her araba sesiyle uyanarak birkaç saat kestirdi. Ara sıra da kirli pencereye yaklaşıp dışarıya bakıyordu. Askerler tetikte bekliyorlardı. Wallander bu bitmek tükenmek bilmeyen günden nefret etmeye başlamıştı. Çok sıkılmıştı. Güçlükle ayağa kalkarak bir kaçış yolu bulma umuduyla depoyu dolaştı. Ana kapıdan çıkması söz konusu değildi. Bir süre sonra yere yakın bir yerde bir

zamanlar içinde vantilatör olduğunu varsaydığı bir demir ızgara gözüne ilişti. Kulağını duvara iyice yapıştırarak dışarıdaki askerlerin seslerini duymaya çalıştı ama duyamadı. Depodan çıktıktan sonra ne yapacağını bilmiyordu. Elinden geldiği kadar dinlenmeye çalıştı ama bir türlü uyuyamadı. Inese'in cansız cesedi, kanlar içindeki yüzü gözlerinin önünden gitmiyordu. Havanın kararmasıyla birlikte soğuk da artmıştı.

Saat 19.00'a yaklaşırken artık oradan çıkması gerektiğine karar verdi. Büyük bir dikkatle paslanmış demir ızgarayı çıkarmaya çalıştı. Her an el fenerlerinin yüzünü aydınlatmasından, heyecanlı seslerin avaz avaza bağıracağından ve kurşun yağmuruna tutulmaktan korkuyordu, ızgarayı özenle bir kenara koydu. Deponun dışındaki çorak arazide bulunan fabrikadan gelen solgun sarı ışığı fark etti. Gözlerinin bu yarı karanlığa alışması için biraz bekledi. Görünürde kimse yoktu. Yaklaşık on metre ötesinde de bir sıra kamyon duruyordu. Görünmeden ve elinden geldiğince hızla oradan uzaklaşmaya karar verdi. Derin bir soluk alıp çömelerek koşmaya başladı. Kamyonlardan birinin yanına yaklaştığında, yerdeki bir lastiğe ayağı takıldı ve dizini kamyonun kırık tamponuna çarptı. Canı çok yandı ve çıkardığı sesin deponun diğer yanında nöbet tutan askerlerin dikkatini çekeceğinden çok korktu. Kıpırdamadan yerde yattı ve hiçbir şey olmadı. Dizkapağındaki ağrı dayanılmaz bir boyuttaydı ve kan da akıyordu.

Şimdi ne olacak? İsveç Elçiliği'ne gitmek istiyordu ama birden vazgeçmek istemediğini fark etti. Hoş, zaten istese bile bunu başaramayacaktı. Baiba Liepa'yla bağlantı kurmak istiyordu ve olumsuz düşünmesinin kendisine bir yararı da yoktu. Inese'le şaşı adamın öl-

dürüldüğü depodan kaçtığı için şimdi daha farklı düşünebiliyordu. Oraya Baiba Liepa'yı görmek için gitmişti ve yaşamında yapacağı son iş bile olsa onu mutlaka bulması gerekiyordu.

Gölgelerin arasına gizlenerek ve fabrikanın çevresindeki tel örgüleri izleyerek ilerledi. Sonunda sokağa çıkabilmişti. Hâlâ nerede olduğunu bilmiyordu ama uzaklardan gelen otoyoldaki araçların seslerini duyabiliyordu ve sonunda duyduğu bu seslere doğru gitmeye karar verdi. Ara sıra yanından birileri geçip gidiyordu. Wallander, Preuss'un getirdiği giysileri giydiğine ve Joseph Lippman'ın bu ince düşüncesine içinden teşekkür ediyordu. Yaklaşık yarım saat boyunca yürüdü. Bu arada yoldan geçen polis arabalarından gizlenmeyi başardı. Tüm yolculuk boyunca da ne yapması gerektiğini düşünüp duruyordu. Kendisinden başka güvenebileceği biri olmadığını kabul etmek zorundaydı. Bu, beraberinde çok büyük bir tehlikeyi de getirmesine karşın başka seçeneği yoktu. Ve geceyi sağsalim çıkarmak istiyorsa öncelikle bir şeyler yemesi gerekiyordu. Hava da çok soğumuştu.

Bir süre sonra Riga'nın merkezine dek yürüyemeyeceğini hissetti. Dizi çok ağrıyordu ve doğru dürüst düşünemiyordu. Bir araba çalması gerekiyordu. Bunun beraberinde getireceği tehlikeleri düşününce korkuyla ürperdi ama başka bir çaresi de yoktu. Yolun kenarına park edilmiş bir Lada gördü, yanından geçti, sonra da geri dönerek arabanın terk edilmiş bir halde bırakıldığını fark etti. Adımlarını hızlandırdı. Kilitli arabaların nasıl açılacağını ve motorun kısa devre yapılarak nasıl çalıştırıldığını hatırlamaya çalıştı. Ama Lada marka arabalar hakkında ne biliyordu ki? İsveç araba hırsızlarının uyguladığı yöntem belki bu arabalar için geçerli değildi.

Araba gri renkliydi ve tamponları çürüktü. Wallander karanlıkta durarak arabayı ve çevreyi inceledi. Işıkları yanmayan fabrikanın siluetinden başka bir şey göremiyordu. Bir zamanlar bir fabrika olan harabenin yanından ilerledi. Parmakları soğuktan donmuştu ama yine de yarısı kopmuş tel örgülerden bir parça koparmayı başararak bir ilmik yaptı ve arabaya yaklaştı.

Teli arabanın penceresinden içeri sokup kapıyı açması düşündüğünden de daha kolay oldu. Hiç zaman yitirmeden direksiyonun başına geçti ve kabloları inceledi. Yanında tek bir kibrit bile olmadığı için kendisine küfretti. Gömleği ter içinde kalmıştı ama hava o kadar soğuktu ki, titriyordu. Bir süre sonra ateşleme düzeneğinin arkasındaki kabloları bularak çekti, el frenini boşa aldı ve elindeki telle kabloyu bağladı. Düzenek ateş alır almaz araba öne fırladı. Bir kez daha denedi. Motor çalıştı, göstergenin ışıklarını yakabilmek için önüne gelen her düğmeye bastı sonunda başardı.

Bu, tam bir karabasan, diye geçirdi içinden. Ben cebinde Alman pasaportu olan, araba hırsızı değil, İsveçli bir polisim. Yürüyerek izlediği yöne doğru arabayı sürdü, viteslerin nerede olduğunu el yordamıyla buldu ve arabanın içindeki balık kokusunun nereden geldiğini anlamaya çalıştı.

Daha önce sesini duyduğu otoyola kısa bir süre sonra ulaştı. Araba bir süre gittikten sonra aniden durdu ama yeniden çalıştırmayı başardı. Riga'nın ışıklarını görebiliyordu. Letonya Oteli'nin bulunduğu mahalleyi bulmaya ve o civardaki küçük lokantalardan birinde oturup karnını doyurmaya kararlıydı. Preuss'la Letonya parası gönderdiği için bir kez daha içinden Joseph Lippman'a teşekkür etti. Ne kadar parası olduğunu bilmiyordu, bunun yemeğe yetecek kadar olmasını diliyordu içinden. Nehrin üstündeki köprüden geçe-

rek nehir kenarındaki bulvara gitmek üzere sola saptı. Fazla trafik yoktu, bir tramvayın arkasına takılıp kaldığından arkasındaki taksi şoförü sürekli olarak kornaya basıp duruyordu. Wallander sinirlenmeye başlıyordu, hızla vites değiştirerek tramvay yolundan kurtulmak amacıyla ara sokaklardan birine saptı. Ne var ki, tek yönlü bir yola saptığını çok geç fark etti. Karşısından bir otobüs geliyordu ve yol çok dardı. Vites koluna sarılarak geri vitesi bulmaya çalıştı. Az kalsın arabayı yolun ortasında bırakıp oradan kaçacaktı, ama en sonunda geri vitesi bularak geri geri giderek otobüse yol açtı. Letonya Oteli'nin yanındaki sokaklardan birine saparak arabayı park etti. Ter içinde kalmıştı ve sıcak bir duş yapıp üstünü değiştirmezse hastalanacağını biliyordu.

Kilisenin saati 20.45'i gösteriyordu. Karşı kaldırıma geçerek sigara dumanıyla kaplı bir kafeden içeri girdi. Şansı yaver gitti ve boş bir masa bulup oturdu. Biralarını içen ve bir yandan da koyu bir sohbete dalmış olan adamlar onu fark etmemişlerdi bile. Kafede üniformalı kimse yoktu ve Wallander de rahatlıkla satış temsilcisi Alman Gottfried Hegel rolünü oynayabilirdi. Almanya'da Preuss'la yemek yediklerinde menünün Almancasının *Speisekarte* olduğunu öğrendiğinden garsonu çağırarak kendisine bir *Speisekarte* vermesini rica etti. Ne yazık ki, menü Letonya dilindeydi, zorunlu olarak işaret parmağını listenin üstüne koyarak yemeklerden birini işaret etti. Az sonra önüne bir tabak güveçte et gelince bir de bira ısmarladı. Kısa bir süre hiçbir şey düşünmedi.

Yemeğini yedikten sonra kendini çok daha iyi hissetti. Kahve ısmarladı ve yeniden düşünmeye koyuldu. Geceyi nerede ve nasıl geçireceğine karar vermesi gerektiğini fark etti. Tek yapması gereken şey, bu ülkeyle ilgili öğrendiklerinden yararlanmaktı; bir başka

deyişle her şeyin bir bedeli vardı. İlk yolculuğu sırasında Letonya Oteli'nin arka sokağında birçok pansiyon olduğunu keşfetmişti. Bu otelden birine giderek, Alman pasaportunu gösterip birkaç yüz İsveç kronunu vererek huzuru ve rahatlığı satın alabilirdi. Polisin Riga'daki her otele kendisini aradıklarını bildirmiş olma tehlikesi vardı ama bu tehlikeyi göze almaktan başka çaresi de yoktu. Alman kimliği sayesinde hiç olmazsa bir geceyi rahat ve huzurlu geçirebilecekti. Şansının da yardımıyla kendisini görür görmez hemen polise haber vermeyen bir danışma görevlisi bulmaya çalışacaktı.

Kahvesini içerken bir yandan da iki albayı düşünüyordu. Ve Inese'in ölümünden büyük olasılıkla tek başına sorumlu olan Çavuş Zids'i. Bu korkunç karanlığın içinde bir yerde kendisini bekleyen Baiba Liepa vardı. "Baiba Liepa çok sevinecek," demişti Inese. Bunlar belki de genç kadının son sözleriydi.

Bar tezgâhının üstündeki saate baktı. 22.30 olmuştu. Hesabı ödedikten sonra otele bol bol yetecek kadar parası kaldığını fark etti. Kafeden dışarı çıkarak yakındaki Hermes Oteli'nin önünde durdu. Otelin kapısı açıktı, otelin girişi üst kattaydı. Merdivenleri çıktı. Kenara çekilmiş bir perdenin arkasında gözlüklü ve kamburu çıkmış yaşlı bir kadın vardı. Elinden geldiğince dostça bir tavırla gülümseyerek, "*Zimmer,*" dedi ve pasaportunu tezgâhın üstüne koydu. Yaşlı kadın başını onaylarcasına sallayarak, kendi dilinde bir şeyler söyledikten sonra doldurması için bir kâğıt uzattı. Kadın pasaporta bakma zahmetine katlanmadığından birden planını değiştirerek yeni bir isimle kaydını yaptı. Aklına Preuss adından başka bir isim gelmediğinden soyadı olarak Preuss'u ilk adı olarak da Martin'i yazdı. Hamburg'lu, otuz yedi yaşında bir Alman olduğunu belirtti. Kadın ona gülümseyerek odasının anahtarını uzattı ve koridoru işa-

ret etti. Albaylar eğer beni yakalamak istiyorlarsa bu gece Riga'daki tüm otellere baskın düzenlerler. Yok, bunu ertesi güne bırakacak olurlarsa ben de bu gece yatar ve bir güzel uyurum, diye geçirdi içinden. Kısa bir süre sonra Martin Preuss'un aslında Kurt Wallander olduğunu elbette fark edeceklerdi ama o zamana dek de ben buradan kilometrelerce uzakta olurum. Odasının kapısını açtı, içinde banyo olduğunu görünce dünyalar onun oldu ve musluğu açtığında suyun ılık olduğunu fark edince sevinçten deliye döndü. Ilık suyun altında tüm bedeni gevşediğinden uyuya kalmıştı.

Uyandığındaysa su buz gibi olmuştu. Banyodan çıkarak kurulandı ve yatağa yattı. Sokaktan geçen tramvayın sesini duydu. Karanlığın içinde gözlerini açınca korkusunun geri döndüğünü hissetti. Planına sadık kalmalıydı. Yargılarının denetimini yitirecek olursa peşindeki köpekler kısa bir süre içinde kokusunu alacaklardı. O zaman da onu hiç kimse kurtaramazdı. Ne yapması gerektiğini biliyordu. Baiba Liepa'yı bulmasını sağlayabilecek tek kişiyi Riga'da arayacaktı. Ne var ki, bu kadının adını bilmiyordu ama kırmızı rujlu dudaklarını çok iyi anımsıyordu.

16. BÖLÜM

Inese şafak sökmeden az önce düşüne girdi.

Düşünde iki albay kendisine görünmeden karanlığın arasında onu izliyorlardı. Gerçek bir karabasan gibiydi. Inese hâlâ yaşıyordu, Wallander, onu uyarmaya çalışıyordu ama genç kadın söylediklerini duymuyor ve Wallander ona yardım edemeyeceğini görüyordu. Ter içinde uyanınca Hermes Oteli'nde olduğunu fark etti.

Kol saatini yatağın yanındaki komodinin üstüne koymuştu. Başını çevirip baktığında saatin 06.00 olduğunu gördü. Uykusu açılmıştı. Yaşadığı o korkunç olaylar ona şimdi gerçekdışı gibi gelmeye başlamıştı. Inese'in ölümü karşısında kendini alabildiğine çaresiz hissediyordu. Ne ona ne de şaşı gözlü adamla arkadaşlarına yardım edememişti. Kendisini bekleyenleri nerede bulacağını ve adlarını bile bilmediğini fark etti. Çaresizlik içinde yerinde doğruldu. Yataktan kalktı. Saat 06.30 civarında odasından çıkarak aşağıya indi ve hesabını ödedi. Yaşlı kadın uzattığı parayı aldı. Wallander cebindeki parayla birkaç gün daha idare edebileceğini fark etti.

Hava çok soğuktu. Planını uygulamaya koymadan önce gidip kahvaltı etmeye karar verdi. Paltosunun yakasını kaldırdı. Sokaklarda yaklaşık yirmi dakika dolaştıktan sonra kahvaltı edebileceği bir ka-

fe buldu. İçerisi kalabalık değildi, içeri girerek kahveyle sandviç ısmarlayıp girişten uzakta boş bir masaya geçip oturdu. Saat 07.30'da bir şeyler yapması gerektiğine karar verdi. Artık harekete geçmenin vakti gelmişti.

Yarım saat sonra Çavuş Zids'in arabanın yanında kendisini beklediği yere gelmişti. Letonya Oteli'nin önündeydi. Duraksadı. Çok erkendi. Belki de kırmızı rujlu kadın henüz işbaşı yapmamıştı. İçeri girerek, danışmanın bulunduğu yere göz attı, erken kalkanlar hesaplarını ödüyorlardı, bir zamanlar kendisini izleyenlerin oturup gazete okudukları kanepeye yaklaştı ve kadının işbaşı yaptığını, gazeteleri önündeki tezgâha dikkatle dizdiğini gördü. Ya beni hatırlamazsa, ne yaparım, diye geçirdi içinden. Belki de o yalnızca bir ulaktı.

Tam o sırada kadın, onu gördü. Wallander, onun kendisini hemen tanıdığını, kim olduğunu bildiğini ve onu yeniden gördüğü için korkmadığını anladı. Kadının yanına yaklaşarak elini uzattı ve yüksek sesle İngilizce olarak kartpostal satın almak istediğini söyledi. Kadının kendini toparlamasına fırsat vermek için de sürekli konuşuyordu. Acaba eski Riga'nın kartpostalları var mıydı? Etrafta kimse yoktu ve Wallander yeterince konuştuğuna karar vererek sanki kartpostallarla ilgili bir şey soruyormuşcasına hafifçe kadına doğru uzandı.

"Beni tanıdın," dedi. "Baiba Liepa'yla buluştuğum org konserinin biletini vermiştin bana. Şimdi de onu yeniden görebilmem için bana yardım etmelisin. Bana yardım edebilecek tek kişi sensin. Baiba'yla buluşmam çok önemli ama gözetlendiği için bunun çok tehlikeli olduğunu da unutmamalısın. Dün olanlardan haberin olup olmadığını bilmiyorum. Şu kitapçıklardan birini eline alarak bana bir şeyler anlatıyormuşsun gibi yap ama sorularımı da yanıtla."

Kadının alt dudağı titremeye başladı, Wallander gözlerinin dolu dolu olduğunu fark etti. Dikkatleri üstlerine çekmemek için kadının ağlamamaya çalıştığını fark ederek, onu oyalamak ve kendini toparlamasına fırsat verebilmek amacıyla yalnızca Riga'nın değil, Letonya'nın diğer kentlerinin de kartpostallarını almak istediğini söyledi. Bir arkadaşı en iyi kartların Letonya Oteli'nde satıldığını söylemişti ona.

Kadın sonunda kendini toparladı ve Wallander, onun olanlardan haberi olduğunu anladı. Ama kadın acaba Letonya'ya geri döndüğünü biliyor muydu? Kadın hayır dercesine başını salladı.

"Nereye gideceğimi bilmiyorum," dedi Wallander. "Baiba'yla görüşmemi sağlarken gizlenebileceğim bir yere gereksinmem var."

Kadının adını bile bilmiyordu. Ondan böylesi bir şeyi istemeğe hakkı var mıydı? Her şeyden vazgeçerek İsveç Elçiliği'ne gitse daha iyi olmaz mıydı? Sonra da masum insanların öldürüldüğü bir ülkenin varlığını unutsa, daha iyi olmaz mıydı?

"Baiba'yla görüşmenizi nasıl sağlarım bilemiyorum," dedi kadın alçak sesle. "Bunun hâlâ olası olup olmadığından bile emin değilim. Ama evimde kalabilirsin, polisin benimle ilgileneceğini hiç sanmıyorum. Bir saat sonra buraya gel. Otelin karşısındaki otobüs durağında bekle. Hadi şimdi git."

Yaptığı alışverişten hoşnut kalmış bir müşteri gibi kadına içtenlikle teşekkür etti, kitapçığı cebine attı ve otelden çıktı. Bundan sonraki bir saati büyük bir mağazanın içinde müşteri gibi dolaşarak geçirdi ve dış görünüşünü değiştirmek amacıyla da kendine bir şapka satın aldı. Bir saat sonra da otobüs durağına gitti. Kadının otelden çıktığını gördü, kadın yanına gelip otobüsü beklerken onu tanımıyormuş gibi davrandı. Birkaç dakika sonra otobüs geldi, bindiler

ve Wallander, onun birkaç sıra arkasındaki koltuklardan birine geçip oturdu. Yarım saat boyunca otobüs kentin farklı duraklarında durdu, sonra da kent dışına doğru yol almaya başladı. Yolları kafasına kazımaya çalışıyordu ama aklında kalan tek yer Kirov Parkı'ydı. Büyük ve çirkin bir sitenin önüne gelmişlerdi. Kadın inmek için zili çalınca Wallander telaşla yerinden fırladı. Az kalsın durağı kaçıracaktı. Birkaç çocuğun oyun oynadığı bir parkın önünden geçtiler. Wallander yerdeki kedi leşini görünce yüzünü buruşturdu. Kadının arkasından karanlık bir binadan içeri girdi. Soğuk rüzgârın yüzüne bir tokat gibi çarptığı bir avluya gelmişlerdi. Kadın dönüp ona baktı.

"Evim çok küçüktür," dedi. "Babam da benimle birlikte yaşıyor. Çok yaşlandı artık. Ona senin evsiz barksız bir arkadaşım olduğunu söyleyeceğim. Burda birçok evsiz yaşar ve birbirimize yardım etmek kadar doğal bir şey de olamaz. Daha sonra çocuklarım okuldan gelecekler. Sana çay yapmaları için onlara bir not yazacağım. Evim gerçekten de çok küçük ama yapacak bir şey de yok. Hemen otele geri dönmeliyim."

Ev iki odalıydı. Küçük bir mutfağı ve bir banyosu vardı. Yaşlı bir adam yatakta yatıyordu.

"Adını bile bilmiyorum," dedi Wallander, kadının kendisine uzattığı askıyı alıp paltosunu asarken.

"Vera," dedi. "Seninki de Wallander, değil mi?"

Kadın bunu sanki onun ilk adıymış gibi söylemişti ve Wallander hangi adı kullanması gerektiğini de kestiremiyordu. Yatakta yatan yaşlı adam yerinde doğrulmuş, bastonuna uzanıp kalkmak için davrandığında Wallander elini kaldırarak rahatsız olmamasını söyledi. Buna hiç gerek yoktu ve hiçbir şekilde onları rahatsız etmek istemiyordu. Vera mutfaktan soğuk etle ekmek getirdiğinde Wallander

yine karşı çıktı, kalacak bir yere gereksinimi vardı, karnını doyurmaya değil. Ondan yardım istediği için, ayrıca Mariagatan'daki evi bunun üç katı büyüklükte olduğu için birden utanmış ve suçluluk duymuştu. İçinde büyük bir yatağın olduğu diğer odaya geçti Vera.

"Kafanı dinlemek istersen kapıyı kapa," dedi Vera. "Burda dinlenebilirsin. Otelden erken çıkmaya çalışacağım."

"Seni tehlikeye atmak istemiyorum."

"Bir şey gerekliyse bu mutlaka yapılmalı," diye karşılık verdi Vera. "Bana geldiğine memnunum."

Sonra da çıkıp gitti. Wallander yatağın kenarına oturdu. Buraya kadar tek başına gelebilmişti. Şimdi geriye bir tek Baiba Liepa'yı görmek kalmıştı.

Vera otelden saat 17.00'de döndü. Wallander bu arada onun iki çocuğuyla birlikte çay içmişti. Sabine on iki, ablası Ieva'ysa on dört yaşındaydı. Çocuklar ona Letonya dilinde bir iki cümle öğretmişler ve "Bu küçük domuzcuk alışverişe gitti," cümlesini umutsuz bir şekilde yinelemeye çalışan Wallander'e kahkahalarla gülmüşlerdi. Vera'nın babası da titrek bir sesle onlara bir asker türküsü söylemişti. Wallander hem yapması gerekenleri, hem de Inese'in gözlerinin önünde öldürülmesini bir an için unutabilmişti. Albayların kıskaçlarının dışında da olağan bir yaşam olduğunu fark etmişti. Bu yaşam Binbaşı Liepa'nın savunduğu yaşam biçimiydi. İnsanlar Sabine, Ieva ve Vera'nın yaşlı babası gibi kişilerin yaşamlarını herkes gibi yürütebilmeleri için depolarda, av kulübelerinde toplanarak yaşamları pahasına savaş veriyorlardı.

Vera işten dönünce önce çocuklarını kucakladı, sonra da Wallander'i alarak yatak odasına gidip kapıyı kapattı. Kadının yatağı-

nın üstünde oturuyorlardı. Vera bu durumdan hafifçe utanmışa benziyordu. Wallander, kadının kendisi için yaptıklarına duyduğu şükranı belirtmek istercesine kolunu omzuna atınca Vera bunu yanlış yorumlayarak hemen geri çekildi. Wallander duygularını açıklamanın zaman kaybı olacağını düşünerek hemen konuya girmeye karar verdi ve Vera'ya Baiba Liepa'yla bağlantı kurup kurmadığını sordu.

"Baiba perişan bir halde," dedi Vera. "Arkadaşlarının ölümüne ağlayıp duruyor. En çok da Inese için gözyaşı döküyor. Onları polisin kendilerini rahat bırakmayacağı konusunda uyararak çok dikkatli davranmalarını söylemişti. Buna karşın yine de kaçınılmaz sondan kurtulamadılar. Baiba ağlıyor ama o da benim gibi yoğun bir öfke içinde. Bu akşam seninle buluşmak istiyor, Wallander. Bunu nasıl gerçekleştireceğimize ilişkin bir plan yaptık. Ama öncelikle oturup bir şeyler yemeliyiz. Aç karnına hiçbir şey yapamayız."

Babasının yatağının olduğu odanın duvarlarından birinde açılıp kapanır bir masa vardı. Masanın etrafına sıkıştılar. Wallander'e, Vera'yla ailesi karavanda yaşıyormuş gibi geliyordu. Gerekli her şeye uygun bir yer bulabilmek için ellerinden geleni yapmışlardı. Wallander insanın tüm yaşamını böylesine küçücük bir alanda geçirmesinin ne denli zor olacağını düşünüyordu. Riga'nın dışındaki Albay Putnis'in villası gözünün önüne gelmişti. Bu tür ayrıcalıkları korumak amacıyla albaylar binbaşı ve Inese gibi insanların öldürülmesini emredip duruyorlardı. Albayların bu konuda attıkları her adım ellerinin daha da kana bulanmasına neden oluyordu.

Yemekte Vera'nın pişirdiği sebze güvecini yediler. Kızlar sofrayı kurmuşlar, ekmekle birayı getirmişlerdi. Wallander, Vera'nın gerginliğini hissediyordu ama o, bunu ailesine belli etmemek için

elinden geleni yapıyordu. Bir kez daha kendine onu böylesi bir tehlikeye atmaya ne hakkı olduğunu sordu. Vera'nın başına bir şey gelirse ne yapardı?

Yemekten sonra kızlar sofrayı toplayarak bulaşığı yıkadılar, yaşlı adam da dinlenmek için yatağına uzandı.

"Babanın adı ne?" diye sordu Wallander.

"Oldukça garip bir adı vardır," dedi Vera. "Antons. Yetmiş altı yaşında, böbrek sorunu var. Yaşamının büyük bir bölümünü bir matbaada ustabaşı olarak çalışarak geçirdi. Onun çalıştığı günlerde matbaacıların kurşun zehirlenmesi sorunları vardı ve bu zehirlenme sonucu da beyinleri etkileniyordu. Bazen babam bambaşka bir dünyada yaşıyormuş gibi davranır. Belki o da bu kurşun zehirlenmesinden etkilendi."

Vera'nın yatak odasında oturuyorlardı. Vera perdeleri çekmişti. Kızlar mutfakta kendi aralarında fısıldaşıp gülüşüyorlardı. Wallander beklediği anın geldiğini hissediyordu.

"Konserden sonra Baiba'yla buluştuğun kiliseyi hatırlıyor musun?" diye sordu Vera. "St. Gertrude Kilisesi'ni."

Wallander hatırladığını belirtmek amacıyla başını evet dercesine salladı.

"Orayı bulabilir misin?"

"Burdan bulamam."

"Hayır, Letonya Oteli'nden? Kent merkezinden?"

"Evet, bulurum."

"Seninle birlikte kent merkezine gidemem, bu çok tehlikeli olur. Ama senin burda kalmandan kimselerin kuşkulanacağını sanmıyorum. Kent merkezine giderken otobüse binmelisin. Otelin hemen önündeki durakta değil, bir sonrakinde in. Kiliseyi bul ve 22.00'ye

dek bekle. Kiliseden çıkarken kullandığın arka kapıyı hatırlıyor musun? Kilisenin avlusuna açılan?"

Wallander evet dercesine başını salladı. Tam olarak emin olmamakla birlikte hatırladığını sanıyordu.

"Kimsenin seni izlemediğinden emin olduğunda o kapıdan gir. Orda bekle. Eğer becerebilirse Baiba da orda olacak."

"Onunla nasıl bağlantı kurdun?"

"Telefon ettim."

Wallander, ona kuşkuyla baktı. "Telefonu dinleniyor olmalı."

"Elbette dinleniyor. Onu arayarak ona sipariş verdiği kitabın geldiğini söyledim. Bunun da kitapçıya gidip kitabını almak anlamına geldiğini biliyor. O kitapçıya giderek Baiba için bir not bıraktım; nota da senin buraya geldiğini ve evimde kaldığını yazdım. Birkaç saat sonra da Baiba'nın komşularından birinin her zaman alışveriş ettiği dükkâna gittim. Orda da Baiba'nın bu akşam kiliseye gelmeye çalışacağına ilişkin bir not vardı."

"Peki ama ya gelemezse?"

"O zaman sana daha fazla yardımcı olamam. Buraya da geri dönemezsin."

Wallander, onun bu sözlerinde haklı olduğunun farkındaydı. Bu onun Baiba Liepa'yla yeniden görüşmesine ilişkin son şanstı. Eğer başaramazlarsa İsveç Elçiliği'ne gidip ülkesine geri dönmesi için yardım istemekten başka çaresi yoktu.

"Riga'daki İsveç Elçiliği'nin nerde olduğunu biliyor musun?"

Vera karşılık vermeden önce bir süre düşündü. "İsveç'in burda elçiliği olup olmadığını bile bilmiyorum."

"O zaman mutlaka bir konsolosluk vardır, değil mi?"

"Nerde olduğunu bilmiyorum."

"Telefon rehberinde olmalı. Sizin dilinizde İsveç Elçiliği'yle İsveç Konsolosluğu'nun adını bir kâğıda yazıp bana ver. Lokantalarda mutlaka telefon rehberi vardır. Ayrıca telefon rehberinin nasıl yazıldığını yaz."

Kızların ders çalıştıkları defterlerden birinden bir kâğıt parçası koparak Wallander'in istediklerini yazdı ve sözcüklerin doğru telaffuzunu öğretti.

İki saat sonra Wallander, Vera ve ailesiyle vedalaşarak evden ayrıldı. Görünümünün biraz daha değişmesi için Vera, ona babasının eski bir gömleğiyle kaşkolunu vermişti. Wallander onları bir daha görüp göremeyeceğini bilmiyordu ve onları şimdiden özlemişti.

Otobüs durağına doğru giderken olacakların bir simgesiymişcesine yerde yatan kedi ölüsünü tekrar gördü.

Otobüs durağına ulaştığında bir kez daha içinde izlenildiğine ilişkin aynı duyguyu duydu. Akşamın bu saatinde kent merkezine giden fazla insan yoktu, otobüse binince en arka koltuğa geçip oturdu. Buradan insanları arkalarından görebilecekti. Otobüsün kirli camından ara sıra dışarıya bakarak otobüsü izleyen bir araç olup olmadığını kontrol etti ama yoktu.

Bununla birlikte içgüdülerinden tedirgin olmuştu. Peşinde birilerinin olduğu duygusunu bir türlü üstünden atamıyordu. Ne yapması gerektiğini saptamaya çalıştı. Karar vermesi için kırk beş dakikalık bir vakti vardı. Otobüsten nerede inmeliydi? Dikkatleri çekmeden buluşma yerine nasıl gidecekti?

Beceremeyeceğini düşünürken aklına gelen bir fikir başarılı olabileceğini düşünmesine neden oldu. Dikkatli olması gereken kişinin yalnızca kendisi olmadığını fark etti. Baiba Liepa'yla bulu-

şuncaya dek onların da aşırı dikkatli olmaları gerektiğini ve binbaşının raporu bulununcaya kadar da beklemek zorunda olduklarını fark etti.

Vera'nın söylediklerine kulak asmayarak Letonya Oteli'nin önündeki durakta otobüsten indi. Etrafına bakmadan, doğruca otelden içeri girerek danışmaya yaklaştı. Bir ya da iki gecelik yerleri olup olmadığını sordu. İngilizce konuşmuştu ve danışmadaki görevli yerleri olduğunu söyleyince Wallander ona Alman pasaportunu uzattı ve kaydını Gottfried Hegel olarak yaptırdı. Valizini daha sonra getireceğini söyleyerek yüksek sesle çok önemli bir telefon beklediğini ve gece yarısından kısa bir süre önce uyandırılmak istediğini belirtti. Böylelikle daha sonra ne yapacağına ilişkin kafasını toplayabilecek zamanı olacağını düşünüyordu. Valizi olmadığı için anahtarını alarak asansörlere doğru gitti. Odası dördüncü kattaydı ve kararlı bir şekilde hareket etmesi gerektiğini biliyordu. Otele ilk gelişinde kullandığı arka merdivenlerin nerede olduğunu hatırlamaya çalıştı ve dördüncü katta asansörden indiğinde nereye gideceğini anımsadı. Loş arka merdivenlerden inerken bir yandan da albayların otele polis göndermemiş olmalarını diliyordu içinden. Doğruca otelin bodrum katına indi ve otelin arka tarafına açılan kapıya yaklaştı. Bir an için kapının kilitli olacağını düşünerek ürperdi ama şansı yaver gitmişti. Anahtar kapının üstündeydi. Karanlık arka sokağa çıktı, çevresine bakınarak birkaç saniye kıpırdamadan durdu. Etrafta kimseler yoktu ve arkasından koşan telaşlı ayak sesleri de duyulmuyordu. Duvarları kendine siper ederek yürümeye başladı, yan sokaklardan birine saptı ve otelden üç blok uzaklaşıncaya dek koştu. Soluk soluğa kalmıştı, soluklarının düzelmesi için bir kapının eşiğinde durdu ve

izlenip izlenilmediğini anlamak için etrafına bakındı. Kentin bir başka köşesinde, Baiba Liepa'nın da albayların peşine taktığı köpeklerden kurtulmaya çalıştığını düşünüyor ve bunu nasıl becereceğini merak ediyordu. Ama öte yandan da genç kadının başarılı olacağından emindi çünkü onun öğretmeni binbaşıydı.

Saat 22.00'ye yaklaşırken St. Gertrude Kilisesi'ne geldi. Kilisenin görkemli pencereleri karanlıktı. Bir binanın kapısına gizlenerek beklemeye başladı. İçeriden tartışma sesleri geliyordu, bunu daha sonra bir çığlık izlemiş ve ortalık hemen arkasından da derin bir sessizliğe bürünmüştü. Üşümemek için yerinde hareket edip duruyordu. O gün ayın kaçı olduğunu hatırlamakta zorlandı. Ara sıra yoldan bir araba geçiyordu, bazen bu arabalardan birinin durup gizlendiği yerden kendisini yaka paça alıp götürebileceklerini geçiriyordu aklından.

Albayların kendisinin er geç Letonya'ya döneceğinden kuşkulandıklarını yüreğinde hissediyordu. Letonya Oteli'nde yer ayırtmakla hata yapıp yapmadığını merak ediyordu. Vera'nın albayların ajanı olmadığından nasıl emin olduğunu düşünürek kendine kızıyordu. Kimbilir belki de albaylar onu kilisenin avlusunda bekliyorlardı? Ya da binbaşının raporu bulunduğunda gelip yakalayacaklardı? Bu karamsar düşünceleri kafasından uzaklaştırdı. Aslında tek seçeneği bir an önce İsveç Elçiliği'ni bulmaktı ama bunu yapamayacağını da biliyordu.

Kilisenin saati 22.00'yi gösteriyordu. Dikkatle etrafına baktıktan sonra avludan çıktı, sokak alabildiğine tenhaydı. Hızlı adımlarla demir kapıya doğru gitti. Kapıyı son derece yavaş ve dikkatli bir şekilde açmasına karşın yine de belli belirsiz bir gıcırtı olmuştu. Soka-

ğın loş lambası kilisenin avlusunu aydınlatıyordu. Kıpırdamadan durarak çevreyi dinledi. Tek bir ses bile yoktu. Geçen defa Baiba'yla birlikte kiliseden çıkarlarken kullandıkları yoldan geçip kilisenin yan kapısına gitti. Bir kez daha peşinde birileri olduğu izlenimine kapılmıştı ama yine de kilisenin duvarı boyunca ilerledi ve beklemeye başladı.

Sanki karanlığın içinde bir yerlerden ışınlanmışcasına Baiba Liepa yanı başında belirdi. Wallander, onu görünce şaşkınlıkla zıpladı. Genç kadın, ona fısıltıyla bir şeyler söyledi ama anlayamadı. Sonra da aralık duran kapıdan hızlı adımlarla geçti. Wallander neden sonra onun içeri girip kendisini beklediğini fark etti. Genç kadın büyük bir anahtarla kapıyı kilitledi ve mihraba doğru gitti. Kilisenin içi zifiri karanlıktı, Baiba, onu elinden tutmuş ilerliyordu. Wallander bu karanlıkta yolunu nasıl bulabildiğine şaştı. Mihrabın hemen arkasında penceresiz bir depo vardı ve oradaki masanın üstünde de bir gaz lambası yanıyordu. Baiba, onun gelmesini bu odada beklemişti. Kürk paltosu sandalyelerden birinin üstünde duruyordu. Genç kadın gaz lambasının yanında bir de binbaşının resmini koymuştu. Bunu gören Wallander hem duygulandı, hem de şaşırdı. Masanın üstünde bir termos, birkaç tane elma ve bir somun ekmek vardı. Genç kadın, onu sanki İsa'nın son yemeğine çağırmış gibiydi. Wallander albayların kendilerini ne zaman bulacaklarını düşünmeye başladı. Genç kadının dini inançlarının ne olduğunu merak ediyordu. Birden onun hakkında binbaşının kendisine anlattıklarının dışında hiçbir şey bilmediğini fark etti.

Mihrabın arkasındaki odaya geçtikten sonra Baiba kollarını Wallander'in boynuna doladı ve ağlamaya başladı. Ama öte yandan da çok öfkeli ve kararlı bir hali vardı.

"Inese'i öldürdüler," diye fısıldadı genç kadın. "Hepsini öldürdüler. Senin de öldüğünü sandım. Tam her şeyin sona erdiğini düşündüğümde Vera beni aradı."

"Çok kötü şeyler oldu," dedi Wallander. "Ama şimdi bunları düşünmenin zamanı değil."

Genç kadın, ona hayretle baktı. "Bunları hiçbir zaman unutmamalıyız," dedi. "Eğer unutacak olursak insan olduğumuzu da unuturuz."

Genç kadın sandalyelerden birine oturdu, Wallander, onun acı ve yorgunluktan perişan bir halde olduğunu gördü. Bu duruma daha ne kadar katlanabileceğini merak etti.

Kilisede geçirdikleri o gece Wallander tüm yaşamını yeniden gözden geçirme ve varlığını sorgulama olanağını elde etti. Yaşamına daha önce hiç bu şekilde bakmamıştı. Yoğun acı anlarında -öldürülmüş birinin cesedini, trafik kazasında ölen bir çocuğu gördüğünde- ölüm kapıya dayanınca yaşamın ne denli kısa olduğunu algılamaya başladı. Yaşam çok kısa ama ölüm çok uzundu. Ne var ki, eskiden bu tür düşünceleri hemen kafasından uzaklaştırırdı. Yaşama yapılması gereken bir tür iş gibi bakar ve yaşamını felsefi düşüncelerle zenginleştirmeye hiç çalışmazdı. Ne de kendisine tanınan sürenin ne kadar olabileceğini aklına bile getirmezdi. Bir insan doğar ve zamanı gelince de ölürdü; yaşama ilişkin tek felsefesi buydu. Baiba Liepa'yla geceyi geçirdiği o buz gibi soğuk kilisede kendisini ve yaşamını ilk kez sorguladı. İsveç'in dışındaki dünyanın kendi yaşamlarına pek benzemediğini ve kişisel sorunlarının Baiba Liepa'nınkilerle karşılaştırıldığında incir çekirdeğini doldurmadığını anladı. Inese'in o korkunç katliamda öldürülmesinden sonra yaşam ve beraberinde getirdiği sorunlar yüzüne bir tokat gibi çarpmıştı. Albay-

lar ve onlar gibi kişiler bu dünyada çoğunluktaydı. Çavuş Zids elindeki gerçek tabancayla ateş etmiş ve kurşunları masum insanların ölümüne neden olmuştu. Wallander bunları algılamakta ve benimsemekte zorlanıyordu. Korku çağı, diye geçirdi içinden. Ben korku çağında yaşıyorum ve orta yaşlı biri olmama karşın bu gerçeği daha yeni algıladım.

Baiba, ona kilisede güvende olacaklarını söylemişti. Rahip, Karlis Liepa'nın yakın arkadaşıydı ve Baiba, ondan yardım istediğinde hiç duraksamadan kilisede gizlenebileceklerini söylemişti. Wallander, ona birilerinin kendilerini izlediğine ilişkin duygusunu söyledi. Karanlıkta birileri onları adım adım izliyordu.

"Öyleyse neden bekliyorlar?" diye sordu Baiba. "Onların varlıkları tehdit eden kişileri tutuklamak ve cezalandırmak için beklemelerine gerek yok ki."

Wallander, onun doğru söylediğini düşündü. Ama aynı zamanda da binbaşının raporunun bulunmasının çok önemli olduğunu biliyordu. Albaylar için en önemli unsur binbaşının dul eşi değil ama belgeleri ele geçirmekti.

Birden aklına başka bir şey geldi. Bu o kadar hayret verici bir şeydi ki, şimdilik bundan Baiba Liepa'ya söz etmemeye karar verdi. Birden kendilerini izleyen kişilerin neden ortaya çıkıp onları yakalayarak polis merkezine götürmediklerini anladı. Kilisede geçirdikleri gece boyunca bu konunun üstünde düşündükçe ne denli haklı olduğunu hissetti. Ama özellikle Baiba'nın canını daha fazla sıkmamak için hiçbir şey söylemedi.

Genç kadının içinde bulunduğu çaresizliğin farkındaydı. Inese ve diğerlerinin ölümüyle yaşadığı şokun yanında kocasının belgeyi nereye sakladığını da bilmemenin verdiği yoğun bir gerginlik vardı

üstünde. Aklına gelebilecek her yeri araştırmış, kocası gibi düşünmeye çalışmıştı ama bir işe yaramamıştı. Banyodaki taşları yerinden sökmüş, koltukların döşemelerini yırtmış ama tozların arasındaki fare leşlerinden başka bir şey bulamamıştı.

Wallander, ona yardım etmeye çalışıyordu. Masada karşılıklı oturmuşlar, Baiba'nın yaptığı çayı içiyorlardı. Gaz lambasının solgun ışığı bu küçük odaya özel ve içten bir hava katmıştı. Wallander, ona sarılmamak için kendini güç tutuyordu. Onu, acısını paylaşmak ve onu bir şekilde İsveç'e götürmek istiyordu ama genç kadının buna razı olmayacağını da çok iyi biliyordu. Kocasının arkasında bıraktığı belgeleri bulmadan hiçbir yere gitmeyeceğinin farkındaydı.

Ama bununla birlikte üçüncü olasılık olan peşlerindeki köpeklerin neden kendilerini yakalamak için harekete geçmediklerini de düşünüyordu. Kuşkularında haklıysa, ki her geçen dakika daha çok haklı olduğuna inanıyordu, karanlıkta gizlenen yalnızca düşmanları değildi. Düşmanlarının düşmanları vardı ve onlar da kendilerini izliyor, bir şekilde korumaya çalışıyorlardı. Akbaba ve yağmurkuşu. Hangi albayın üstlerine çullanacağını hâlâ bilmiyordu ama belki de yağmurkuşu akbabanın varlığından haberdardı ve avının üstüne çullanacağını biliyor, avını korumaya çalışıyordu.

Kilisede geçirdikleri o gece bilinmeyen bir ülkeye yapılan yolculuğa benziyordu. Aradıklarını nerede bulacaklarını bilmiyorlardı. Kesekâğıdında mı saklanmıştı? Bir valizin içinde olabilir miydi? Wallander, binbaşının son derece akıllı, zeki biri olduğundan emindi ve belgeyi gizlediği yeri de büyük bir titizlikte seçtiğini düşünüyordu. Binbaşının nasıl düşündüğünü anlamak için de Baiba Liepa'yı daha yakından tanıması gerekiyordu. Sormak istemediği soruları sormak zorunda kalmıştı.

Genç kadının da yardımıyla yaşamlarındaki en gizli ve özel ayrıntılara inmek zorunda kalmıştı. Zaman zaman, galiba buldum, diye düşünmesine karşın Baiba o ipucunu da araştırdığını ama hiçbir şey bulamadığını söylemişti. Saat 04.30'a geldiğinde Wallander artık pes etmek zorunda olduğunu hissetti. Genç kadının yorgun yüzüne kaygıyla baktı.

"Başka bir şey kaldı mı?" diye sordu Wallander. "Yapabileceğimiz bir şey var mı? Raporu mutlaka bir yere sakladı ama bulamıyoruz. Kimsenin düşünemeyeceği, suya, ateşe ve hırsıza dayanıklı bir yere sakladığından eminim. Nereye saklamış olmalı?"

Bir süre sustuktan sonra konuşmasını sürdürdü. "Sizin sitede mahzen gibi bir şey var mı?"

Genç kadın hayır dercesine başını salladı.

"Tavan arasını saymıştık. Evin her bir santimetresinin üstünden karış karış geçtik. Kardeşinin yazlığı. Babasının Ventspils'deki evi. Düşün, Baiba. Bir olasılık daha olmalı."

Wallander, genç kadının artık iyice tükendiğini gördü.

"Hayır," diye karşılık verdi. "Başka bir yer yok."

"Bu raporun kapalı bir mekânda saklanmış olması gerekmiyor. Bana eskiden kıyıda dolaştığınızı söylemiştin. Geçip oturduğunuz, ikinizin de hoşlandığı bir kaya var mıydı? Çadırı nereye kurardınız?"

"Sana bunları daha önce de söyledim. Karlis'in bu tür yerlere böylesine önemli bir belgeyi saklamayacağından eminim."

"Çadırınızı her zaman aynı yere mi kurardınız? Sekiz yaz boyunca hep aynı yerde mi çadır kurdunuz? Belki birkaç kez başka yerlere kurmuş olabilirsiniz?"

"İkimiz de aynı yere gitmekten hoşlanırdık."

Baiba bir noktaya saplanıp kalmak istemiyordu ama Wallander sürekli olarak onu aynı yere çekip duruyordu. Binbaşının belgeyi rastgele bir yere saklamayacağını biliyordu. Sakladığı yer mutlaka karıkocanın ortak geçmişindeki bir yer olmalıydı.

Her şeye yeniden başladı. Lambanın gazı bitmek üzereydi, ama Baiba kiliseden bir mum bulup getirdi. Binbaşıyla birlikte paylaştığı yaşamı yeniden didik didik etmeye başladılar. Wallander, Baiba'nın yorgunluktan düşüp bayılmasından korkuyordu. Onun en son ne zaman uyuduğunu düşündü. Kendini hiç de iyimser hissetmemesine karşın yine de genç kadını neşelendirmek için iyimser bir tavır takınmıştı. Araştırmaya yeniden karıkocanın birlikte yaşadıkları evden başladılar. Her şeye karşın acaba Baiba birtakım şeyleri atlamış olabilir miydi? Evde sayısız boşluk vardı.

Wallander, onun odaları yeniden gözden geçirmesine yardım etti. Baiba sonunda o kadar çok yorulmuştu ki, yanıtları verirken avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

"Hiçbir yer kalmadı!" diye bağırdı. "Yazların dışında yaşadığımız evden başka bir yer yok. Gündüzleri ben üniversiteye, Karlis'te işine gidiyordu. Belge falan yok. Karlis kendisinin ölümsüz olduğunu düşünmüş olmalı."

Wallander, genç kadının aynı zamanda kocasına da öfkelendiğini fark etti. Genç kadının hüzün dolu çığlıkları ona geçen yıl Ystad'da öldürülen Somali'li bir göçmenin eşini ve Martinsson'un kadını sakinleştirmeye çalışmasını anımsattı. Dullar çağında yaşıyoruz, diye geçirdi içinden. Dünya dullar ve korkuyla dolu...

Birden yüzünde ciddi bir ifade oluştu. Baiba, onun aklına yeni bir şey geldiğini hissetti.

"Ne oldu?" diye sordu fısıltıyla.

"Dur bir dakika," diye karşılık verdi. "Aklıma bir şey geldi..."

Olabilir miydi? Aklına geleni birçok açıdan değerlendirmiş ama anlamsız bir şey olduğuna karar vermişti. Yine de kendini bu düşünceden kurtaramıyordu.

"Sana bir şey soracağım," dedi yavaşça. "Ve sorumu hiç düşünmeden hemen yanıtlamanı istiyorum. Duraksamadan yanıtlamalısın. Eğer düşünmeye başlarsan yanıtın büyük olasılıkla yanlış olacak. Aklına ilk gelen şeyi söylemeni istiyorum."

Genç kadın mumun titreşen alevinin arasından Wallander'e dikkatle baktı.

"Sence Karlis bu belgeyi aklımıza gelmeyen herhangi bir yere saklamış olabilir mi?" diye sordu. "Karakola saklamış olabilir mi?"

Genç kadının gözleri parlamıştı.

"Evet," diye karşılık verdi duraksamadan. "Olabilir."

"Neden?"

"Çünkü Karlis böyle biriydi. Bu onun kişiliğine çok uyar."

"Nereye saklamış olabilir?"

"Bilmiyorum."

"Kendi odası da olabilir. Sana karakoldaki yaşantısından hiç söz eder miydi?"

"Nefret ederdi. Kendini hapiste gibi hissederdi orda."

"İyi düşün, Baiba. Sana söz ettiği özel bir oda var mıydı? Onun için çok önemli olan bir oda? Diğer odalardan daha çok nefret ettiği bir yer? Ya da hoşlandığı bir yer?"

"Sorgulama odalarından nefret ederdi."

"Oraya bir şey saklamak mümkün değil."

"Albayların odalarından da nefret ederdi."

"Oraya da saklaması olanaksız."

Genç kadın daha iyi düşünebilmek için gözlerini kapadı. Düşüncelerini toparladıktan sonra gözlerini açtı. Yanıtı bulmuştu.

"Karlis, Kötülük Odası adını verdiği bir yerden sıklıkla söz ederdi," dedi. "O odada ülkemizi etkileyen tüm haksızlıkları içeren raporların olduğunu söylerdi. Belgeyi bu odaya saklamış olmalı, acıyla kıvranan insanların anılarının ortasına gizlemiş olmalı. Belgeyi polis merkezindeki arşiv odasına gizlemiş olmalı."

Wallander, ona baktı. Genç kadının yüzünde yorgunluktan eser kalmamıştı.

"Evet," diye karşılık verdi. "Galiba haklısın. Gizli bir yerin içindeki bir yere gizlemiş olmalı. Çin bulmacasını seçtiği ortada. Ama belgeyi yalnızca senin bulabilmen için böylesi bir ipucu bırakmış."

Genç kadın birden hem ağlamaya, hem de gülmeye başladı.

"Anladım," diye hıçkırdı. "Neden böyle yaptığını şimdi anladım. İlk tanıştığımız günlerde beni etkilemek için iskambil kâğıtlarıyla bazı numaralar yapardı. Gençliğinde önce ornitoloji uzmanı olmak istemiş daha sonra da sihirbaz olmaya karar vermişti. Yaptığı oyunları bana da öğretmesini istemiştim ama öğretmemişti. Bu, aramızda bir tür oyun olmuştu. Sonunda razı gelerek bana en basit numaralardan birini göstermişti. Bir deste iskambil kâğıdını ikiye ayırıyorsun, siyahları bir yana kırmızıları diğer yana koyuyorsun. Ardından da karşındakine desteden bir kâğıt seçmesini ve ne olduğunu ezberledikten sonra yeniden destenin içine koymasını istiyorsun. Desteleri yer değiştirerek kırmızı kartın siyahların arasında ortaya çıkmasını sağlıyorsun. Dünyanın gri bir renge büründüğünü ama benim onun dünyasını aydınlattığımı söylerdi sıklıkla. İşte bu yüzden de mavi ya da sarı çiçeklerin arasında kırmızı bir çiçeği arayıp bulmamız gerektiğini ileri sürerek tüm beyaz çiçeklerle dolu bir seranın

içinde yolumuzu bulmamız gerektiğini söylerdi. Bu, bizim kendi aramızda oynadığımız bir oyundu. Belgeyi sakladığında mutlaka bunları düşünüyordu. Arşivde farklı renklerde birçok dosya olduğundan eminim. Bu dosyaların arasında farklı renkte ya da boyutta mutlaka başka bir dosya olmalı. İşte bizim bulmamız gereken de bu dosya."

"Polis arşiv odası çok büyük ve dosyalarla dolu olmalı," dedi Wallander.

"Bazen iş yolculuğuna çıkması gerektiğinde yastığımın üstüne bir deste iskambil kâğıdı koyardı. Siyahların arasında bir tane de kırmızı kart olurdu," dedi. "Arşiv odasında da böyle bir dosyanın beni beklediğinden eminim. Jokeri oraya gizlemiş olmalı."

Saat 05.30 olmuştu. Hedeflerine tam olarak ulaşamamışlardı ama en azından belgenin nerede olabileceğine karar vermişlerdi. Wallander uzanarak genç kadının eline hafifçe dokundu.

"Benimle birlikte İsveç'e gelmeni istiyorum," dedi İsveççe.

Baiba, ona boş gözlerle baktı.

"Biraz dinlensek iyi olacak diyordum," diye açıkladı. "Şafak sökmeden önce burdan gitmeliyiz. Nereye gideceğimizi ve karakola nasıl girebileceğimiziyse bilmiyorum. İşte bu yüzden de biraz dinlenmemiz gerekiyor."

Dolapta eski bir şiltenin üstünde katlanmış duran bir battaniye vardı. Baiba şilteyi yere serdi. Sanki dünyadaki en olağan şeymişcesine birbirlerine sıkıca sarılarak yattılar.

"Biraz uyu artık," dedi Wallander. "Benim uykum yok. Uzanıp dinlenmek benim için yeterli. Gitmemiz gerektiğinde seni uyandırırım."

Genç kadının yanıt vermesini bekledi. Oysa Baiba çoktan uyumuştu bile.

17. BÖLÜM

Saat 07.00'de kiliseden çıktılar.

Aşırı yorgun olan Baiba'ya Wallander yardım etmeye çalışıyordu. Kiliseden çıktıklarında hava hâlâ karanlıktı. Genç kadın yanı başında uyurken o da tüm geceyi uyumadan, bundan sonra ne yapmaları gerektiğini düşünerek geçirmişti. Bir planı olması gerektiğinin bilincindeydi. Baiba'nın artık ona yardım edecek hali kalmamıştı: tüm köprüleri yıkmıştı ve o da Wallander gibi kaçaktı artık. Bundan böyle genç kadının hamisi de olmuştu, karanlıkta, kilisede yatarken artık herhangi bir plan yapamayacağını, çünkü elinde plan yapabilmek için malzeme kalmadığını biliyordu. Her şeyi denemişlerdi.

Bununla birlikte hâlâ bir şeyler yapmasının gerektiğini düşündüren üçüncü bir olasılığın da olması gerektiğini düşünmeden edemiyordu. Böylesi bir şeye bel bağlamanın da son derece tehlikeli olduğunun farkındaydı. Yanılmış olabilirdi ve eğer gerçekten yanılıyorsa binbaşının katillerinden paçalarını kurtarmanın mümkün olamayacağı da ortadaydı. Kiliseden çıkarlarken Wallander bundan başka bir seçenekleri olmadığına karar verdi.

O sabah hava oldukça soğuktu. Kapının önünde kıpırdamadan durdular. Baiba, Wallander'in koluna girmişti. Wallander sabahın karanlığında sanki biri hafifçe kıpırdamışcasına bir ses duyduğunu fark etti. İşte geliyorlar, diye geçirdi içinden. Köpekleri üstümüze saldılar. Ne var ki, hiçbir şey olmadı, etrafta derin bir sessizlik hüküm sürüyordu. Wallander, Baiba'yla birlikte avlu duvarının kenarından ilerleyerek kapıya doğru gitti. Sokağa çıktıkları anda Wallander peşlerindeki köpeklerin çok yakınlarda olduğunu hissetti. Kapının eşiğinde bir gölge gördüğünden, avludaki kapının arkalarından ikinci kez açıldığını duyduğundan emin gibiydi. Albaylardan birinin köpekleri çok yetenekli değil anlaşılan, diye alaycı bir tavırla içinden geçirdi. Tabi belki de, sürekli olarak bizleri gözetlediklerini anlamamız için böyle davranıyorlar.

Baiba soğuk havayla birlikte kendine gelmişti. Sokağın köşesinde durdular, Wallander bir şey düşünmek zorunda olduğunun farkındaydı.

"Bize arabasını bir süreliğine verebilecek tanıdığın biri var mı?"

Baiba bir an düşündükten sonra başını iki yana salladı.

Wallander korkularından sıkılmıştı. Bu ülkede neden her şey bu denli zordu? Hiçbir şey olağan ve alışıldığı gibi değilken Baiba'ya nasıl yardım edebilecekti?

Birden geçen gün çaldığı araba geldi aklına. Arabayı bıraktığı yerde bulabilme şansı çok azdı ama gidip bakmakla yitirecek bir şeyleri olmadığının da farkındaydı. Erken açan bir kafeden içeriye girerlerken peşlerindeki köpekleri bu şekilde nasıl atlatabileceklerini düşünüyordu. Onlar iki gruba ayrılmışlardır, diye geçirdi içinden. Baiba'yla ben belgeleri bulduğumuz anda üstümüze saldıracaklar. Sürekli nöbet tutuyor olmalılar. Bu düşünce onu birden neşelendirdi.

Bu, daha önce hiç aklına gelmeyen bir olasılıktı. Peşlerindeki köpekleri şaşırtabilirdi. Telaşla sokağa çıktı. Ama öncelikle arabanın hâlâ orada olup olmadığını saptaması gerekiyordu.

Evet, araba bıraktığı yerde duruyordu. Bir an bile duraksamadan Wallander hemen direksiyonun başına geçti. Arabanın içi hâlâ balık kokuyordu. Elektrik kablolarını birleştirdi ve vitesi boşa aldı. Vites kolunun yerini artık biliyordu. Arabayı kafenin önüne park etti, motoru kapatmadan Baiba'yı almak için telaşla içeri girdi. Genç kadın bir masada oturmuş çayını içiyordu. Wallander karnının çok acıktığını fark etti, ama bir şeyler yiyecek zamanları da yoktu. Baiba çayının parasını ödediğinden hemen dışarı çıktılar.

"Bu arabayı nerden buldun?" diye sordu Baiba.

"Sonra anlatırım," dedi. "Sen şimdi bana Riga'dan nasıl çıkacağımızı söyle."

"Nereye gidiyoruz?"

"Bilmiyorum. Öncelikle burdan çıkmamız gerek."

Trafik artık yoğunlaşmaya başlamıştı ve Wallander bu eski arabayı kullanırken bir yandan da homurdanıp duruyordu. Kısa bir süre sonra kent dışına çıktılar.

"Bu yol nereye gidiyor?"

"Estonya'ya. Tallinn'de bitiyor."

"O kadar uzağa gitmeyeceğiz."

Benzin göstergesi aşağıya doğru inmeye başlamıştı, yoldaki bir benzinciye doğru saptılar. Tek gözlü, yaşlı bir adam arabaya benzin doldurdu, Wallander parayı ödemeye hazırlandığında yanında yeterince para olmadığını fark etti. Neyse ki, Baiba'nın yanında bir miktar vardı, borçlarını ödedikten sonra yeniden yola koyuldular. Wallander gözlerini yoldan ayırmıyordu, ne marka olduğunu anlayama-

dığı siyah bir aracın yanlarından geçtiğini, onu diğer bir aracın izlediğini gördü. Benzinciden çıkarlarken dikiz aynasından yolun kenarına park etmiş bir arabayı fark etmişti. Demek üç araçla yola çıktılar, diye geçirdi içinden. En az üç araç, belki dahası da var.

Wallander'in adını bir türlü anlayamadığı bir kasabaya geldiler. Wallander, bir grup insanın balık sattığı bir alanda arabayı durdurdu. Kendini çok yorgun hissediyordu. Eğer biraz kestiremezse kafası iyice duracaktı. Alanın ucundaki otel tabelasını görünce hemen kararını verdi.

"Biraz uyumalıyım," dedi Baiba'ya. "Yanında ne kadar para var? Otele yeter mi?"

Baiba evet dercesine başını salladı. Arabadan indiler, alanı geçtiler ve otele girdiler. Baiba kendi dilinde danışmadaki genç kıza bir şeyler söyleyince, kızın yüzü kızardı ama kayıt formlarını doldurmalarını da istemedi.

"Ona ne söyledin?" diye sordu Wallander, avluya bakan odalarına girdiklerinde.

"Gerçeği," diye karşılık verdi Baiba. "Evli olmadığımızı ve birkaç saatliğine bir odaya gereksinimimiz olduğunu."

"Kızın yüzü kızardı, fark ettin mi?"

"Onun yerinde olsam benim de yüzüm kızarırdı."

Bir an için yaşadıkları gerginliği unuttular. Wallander kahkahalarla gülerken, Baiba'nın yüzü kıpkırmızı oldu. Wallander hemen sonra yeniden ciddileşti.

"Farkında mısın, bilmiyorum ama daha önce hiç böyle bir çılgınlık yapmamıştım," dedi. "Senin kadar korktuğumu fark edip etmediğini de bilmiyorum ama çok korkuyorum. Ben kocanın tersine şu anda içinde bulunduğumuz kasaba kadar küçük bir yerde tüm ya-

şamımı dedektiflik yaparak geçiriyorum. Suç şebekeleriyle polisin yaptığı katliamlara alışık değilim. Elbette ara sıra ben de bir cinayeti araştırıyorum ama zamanımın çoğunu sarhoş hırsızlarla mezbahadan kaçan hayvanları yakalamakla geçiriyorum."

Baiba yatağa, Wallander'in yanına oturdu.

"Karlis, bana senin çok iyi bir dedektif olduğunu söylemişti," dedi. "Bazen yeterince dikkatli olmadığını ama çok iyi bir polis olduğunu anlatmıştı."

Wallander istemeye istemeye tahlisiye botunu anımsadı.

"Yaşadığımız ülkeler birbirlerinden çok farklı," dedi. "Karlis'le benim yapmamız gereken işe başlama noktalarımız da farklı. O çok rahat bir şekilde İsveç'te çalışabilirdi ama ben Letonya'da asla bir polis olamazdım."

"Ama şu anda öylesin," dedi Baiba.

"Hayır," diye karşı çıktı. "Gelmemi istediğin için geldim buraya. Karlis gibi biriyle tanıştığım için burdayım belki de. Doğrusunu istersen Letonya'da ne aradığımı bilmiyorum. Ama bildiğim, emin olduğum ve istediğim tek şey senin benimle birlikte İsveç'e gelmen. Tabi, tüm bu işler bittikten sonra."

Baiba, ona şaşkınlıkla baktı. "Neden?" diye sordu.

Wallander içindeki karmaşık duyguları ona açıklayamayacağını biliyordu.

"Aldırma," dedi. "Unut gitsin. Eğer net bir şekilde düşünecek-sem şimdi uyumalıyım. Senin de dinlenmen gerek. Aşağıdaki kıza üç saat sonra kapıyı vurmasını söylesen iyi olur."

Wallander yorganın altına girdi. Baiba danışmadan geldiğinde çoktan uyumuştu.

Üç saat sonra uyandığında kendini yalnızca birkaç dakika uyumuş gibi hissediyordu. Baiba kapının vurulmasıyla uyanmamıştı. Wallander bedenindeki yorgunluğu atmak için soğuk bir duş yapmaya karar verdi. Giyinmesinin ardından da bundan sonra ne yapacaklarını saptamadan Baiba'yı uyandırmamaya karar verdi.

Genç kadına az sonra geleceğini ve kendisini beklemesini belirten bir not yazıp odadan çıktı.

Danışmadaki genç kız, ona çekingenlikle gülümsedi, Wallander, genç kızın gözlerinde muzip bir bakış yakaladı. Çok az İngilizce biliyordu ve Wallander, ona karnının aç olduğunu, nerede bir şeyler yiyebileceğini sorduğundaysa genç kız otelin içindeki küçük yemek salonunu gösterdi. Alana bakan bir masaya geçip oturdu. İnsanlar hâlâ balık tezgâhının önünde soğuğa aldırmadan alışveriş yapıyorlardı. Arabaysa Wallander'in park ettiği yerde duruyordu.

Alanın karşı tarafında Wallander'in benzinciden çıkarken gördüğü siyah araçlardan biri park etmiş duruyordu. Köpeklerin arabanın içinde beklerken soğuktan donmalarını diledi içinden. Danışmadaki genç kız aynı zamanda garsonluk da yaptığından bir tabak sandviçle kahvesini getirdi. Yemeğini yerken sürekli olarak alana bakıp durdu. Ve ne yapmaları gerektiğini düşündü. Her şey o kadar garip ve gerçekdışıydı ki, başarılı olamamaları için bir neden göremiyordu.

Karnını doyurduktan sonra kendini biraz daha iyi hissetmeye başladı. Odaya geri döndüğünde Baiba da uyanmıştı. Yatağın kenarına oturarak verdiği kararı açıkladı.

"Karlis'in iş arkadaşlarından birine güvenmiş olabileceğini düşünüyorum," dedi.

"Bazı polislerle görüşürdük," dedi Baiba. "Farklı çevrelerden dostlarımız vardı."

"İyi düşün," diye bastırdı Wallander. "Zaman zaman birlikte kahve içtiği biri olmalı mutlaka. Bunun dost olması gerekmez. Düşmanı olmayan birini hatırlamaya çalış."

Baiba vargücüyle düşündü, Wallander, onu zorlamadan beklemeye koyuldu. Yaptığı plan, binbaşının düşmanı olmayan ama tam olarak da güvenmediği birinin bulunmasına bağlıydı.

"Ara sıra Mikelis'ten söz ederdi," dedi Baiba düşünceli bir tavırla. "Diğerlerine benzemeyen genç bir çavuştu. Ama onun hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Yine de onunla ilgili bir şeyler biliyor olmalısın."

Yastığı duvara dayamıştı ve Wallander, onun elinden geldiğince bir şeyler anımsamaya çalıştığını görüyordu.

"Karlis sürekli olarak iş arkadaşlarının ne denli kayıtsız kişiler olduklarından söz ederdi," diye söze başladı Baiba. "İnsanların acı çekmeleri karşısında sergiledikleri soğukkanlı davranışları anlatırdı. Mikelis onlar gibi değildi. Galiba bir süre önce kalabalık bir ailesi olan yoksul bir adamı tutuklamak zorunda kalmışlardı ve Mikelis, Karlis'e bunun çok acımasız bir şey olduğunu söylemişti daha sonra. Karlis, ondan başka şekilde de söz ederdi ama şimdi ne olduğunu hatırlamıyorum."

"Bu ne zaman olmuştu?"

"Çok uzun zaman olmadı."

"İyi düşün. Bir yıl önce mi? Daha eski mi?"

"Daha eski olamaz. Olsa olsa ancak bir yıl olmuştur."

"Mikelis eğer Karlis'le birlikte çalıştıysa o zaman demek ki, büyük suçlar biriminde çalışıyor."

"Hiçbir fikrim yok."

"Öyle olmalı. Mikelis'i arayıp onunla konuşmak istediğini söylemelisin."

Baiba ona dehşetle baktı. "Beni tutuklatabilir."

"Ona Baiba Liepa olduğunu söyleme. Ona yalnızca mesleği açısından çok önemli olan bir konuda konuşmak istediğini ama kimliğini açıklamak istemediğini söyle."

"Bu ülkede polisi aldatmak sandığın kadar kolay değildir."

"İnandırıcı olmalısın. Asla pes etmemelisin."

"Peki ama ona ne diyeceğim ki?"

"Bilmiyorum. Bir şey bulabilmem için bana yardım etmelisin. Letonyalı bir polis neye hayır diyemez?"

"Paraya."

"Dövize mi?"

"Ülkemdeki birçok kişi Amerikan doları için anasını bile satar."

"Sen de o zaman ona cebinde çok Amerikan doları olan bazı kişileri tanıdığını söyle."

"Bu paranın nerden geldiğini öğrenmek isteyecektir."

Wallander bir an için düşündü ve sonra geçenlerde İsveç'te olan bir olayı anımsadı.

"Mikelis, arayarak ona Stockholm'de bir bankayı soyan iki Letonyalı tanıdığını ve bankadan büyük miktarlarda Amerikan doları çaldıklarını söyleyebilirsin. Stockholm'deki tren garının yanındaki döviz bürosunda parayı bozdurduklarını ve İsveç polisinin hırsızları yakalayamadığını söyle. Bu iki hırsızın şimdi Letonya'ya döndüklerini ve paraların da yanlarında olduğunu belirt. İşte ona bunları söylemelisin."

"Kim olduğumu ve bunları nerden öğrendiğimi soracaktır."

"Ona bu adamlardan birinin sevgilisi izlenimini ver ve adam da seni terk etmiş olsun. İntikam almak istediğini ama onlardan korktuğun için de adını gizli tutmaya çalıştığını söylersin."

"Ben hiç yalan söyleyemem."

Wallander birden öfkelenmişti.

"O zaman öğrensen iyi olur. Hem de hemen şimdi. Polis arşivine girmemiz için Mikelis bizim tek umudumuz. Bir planım var ve de başarılı olabilir. Sen herhangi bir şey önermediğine göre benim planımı uygulamamız gerekiyor."

Yataktan kalktı. "Şimdi, Riga'ya geri dönüyoruz. Arabada planımın geri kalanını anlatırım."

"Sen Mikelis'in Karlis'in raporunu arayacağını mı sanıyorsun?"

"Hayır, bunu Mikelis yapmayacak," diye karşılık verdi ciddi bir sesle. "Ben yapacağım. Ama Mikelis'in beni karakola sokması gerekiyor."

Riga'ya döndüler ve Baiba postaneden Mikelis'e telefon ederek başarılı bir şekilde yalan söyledi. Sonra da bir markete girdiler. Baiba, ona balık satılan hangar benzeri bir duvarın arkasında kendisini beklemesini söyledi. Sonra da kalabalığın arasına karışıp gözden kayboldu. Wallander, onu bir daha görüp göremeyeceğini düşünüyordu. Baiba kısa bir süre sonra et reyonunda Mikelis'le buluştu ve ardından Wallander'in yanına geldi. Reyonların arasında dolaşarak sergilenen etleri inceliyor gibi yaparak konuşuyorlardı. Baiba, Mikelis'e ne bir banka soygunu ne de Amerikan dolarları olmadığını açıklamıştı. Riga'ya dönerlerken Wallander yolda ona sözü dolaştırmadan Mikelis'e her şeyi açıklamasını söylemişti. Zaten başka

bir seçenekleri de yoktu. Ya her şeyi açıklayacaklar ya da açıklamayacaklardı.

"Ya seni tutuklayacak," demişti Wallander. "Ya da bizimle işbirliği yapacak. Eğer çekimser davranır, sözü uzatıp durursan büyük bir olasılıkla kendisine bir tuzak hazırlandığını, hatta üstlerinin sadakatini sınadıklarını düşünecektir. Seni hatırlamazsa ona Karlis'in dul eşi olduğunu söylemelisin. Sana söylediklerimi aynen yerine getirmelisin."

Tam bir saat sonra Baiba, Wallander'in yanına geldi. Wallander, onun yüzündeki ifadeden her şeyin yolunda gittiğini anladı. Genç kadının yüzü mutlulukla parlıyordu. Wallander bir kez daha onun ne denli güzel bir kadın olduğunu fark etti.

Alçak bir sesle Mikelis'in çok korktuğunu söyledi. Polislik mesleği bıçak sırtındaydı. Hatta belki de yaşamını tehlikeye atacaktı. Ama öte yandan Baiba, onun bir şekilde rahatladığını da hissetmişti.

"O da bizlerden biri," dedi. "Karlis yanılmamış."

Wallander'in planını uygulamaya koyabilmesi için daha birkaç saat vardı. Bu zamanı doldurmak için kentin içinde dolaşmaya çıktılar. İki ayrı buluşma yeri saptadılar, sonra da Baiba'nın çalıştığı üniversiteye gittiler. Boş biyoloji sınıflarından birinde Wallander eter kokuları arasında bir martı iskeletinin sergilendiği camekâna başını dayayarak uyumaya başladı. Baiba da pencerenin önündeki düz çıkıntıda kıvrılarak uyudu. Beklemekten başka yapacak bir şeyleri yoktu.

Saat 20.00'ye gelirken biyoloji sınıfından çıktılar. Üniversite bekçilerinden biri koridorları dolaşarak ışıkların söndürülüp söndü-

rülmediğini denetliyordu. Baiba, onu görünce yanına giderek onunla ayaküstü konuşarak arka kapılardan birinin ışığını kısa bir süre için söndürmesini rica etti.

Işık sönünce Wallander kapıdan dışarı süzülerek Baiba'nın daha önce söylediği yöne doğru koştu, soluk almak için durduğunda peşlerindeki köpek sürüsünün üniversite binasını sardığından emindi.

Karakolun hemen arkasındaki kilisenin saati 21.00'i vurduğunda, Wallander halkın içeri alındığı, aydınlık kapıdan içeri girdi. Baiba, ona, Mikelis'in nasıl biri olduğunu anlatmıştı. Wallander, onu bulduğunda onun çok genç olduğunu gördü. Mikelis bir masanın başında oturmuş bekliyordu. Wallander oraya neden geldiğini nasıl açıklayacağını düşündü. Sonra da avazı çıktığı kadar bağırarak, berbat İngilizcesiyle sokakta yürürken birinin gelip tüm parasını çaldığını söyledi. Piç kuruları yalnızca parasını çalmakla kalmamışlar pasaportunu da yürütmüşlerdi.

Wallander bir an için bu davranışının son derece yanlış bir davranış olduğunu düşündü. Baiba'ya Mikelis'in İngilizce bilip bilmediğini sormayı unutmuştu. Mikelis ya kendi dilinden başka bir dil bilmiyorsa? Karşısındakinin söylediklerini anlamayınca da iş arkadaşlarından birinden yardım istemeye kalkışırsa hemen o anda tutuklanıverirdi.

Neyse ki, Mikelis az da olsa İngilizce biliyordu, aslında İngilizcesi binbaşınınkinden daha iyi sayılırdı ve nöbetçi polislerden biri yanına yaklaşarak Mikelis'i bu baş belası İngilizden kurtarmak isteyince Mikelis, ben hallederim dercesine başını salladı. Mikelis yandaki küçük odaya aldı Wallander'i. Diğer polisler onlara belli belirsiz bir kuşkuyla baktılar ama karakolu alarma geçirecek kadar da kuşkulanmamışlardı.

Sorgulama odası soğuk ve boştu. Wallander sandalyeye oturdu ve Mikelis, onu gülümsemeden incelemeye başladı.

"Saat 22.00'de gece vardiyası gelir," dedi Mikelis. "O zamana dek de benim bu olayla ilgili raporu tamamlamam gerekiyor. Kuşkulu davranan birilerini yakalamaları için bir devriye göndereceğim. Bu da, işimizi yapabilmemiz için ancak bir saatimiz olduğu anlamına geliyor."

Wallander'in tahmin ettiği gibi Mikelis, ona arşiv odasının çok büyük ve dosyalarla dolu olduğunu söyledi. Tüm rafları incelemelerinin olanağı yoktu. Baiba eğer yanılmışsa ve Karlis belgeyi arşiv odasında Baiba'nın adıyla dosyalamamışsa yapacak bir şeyleri kalmıyordu.

Mikelis, Wallander'e bir şema çizerek arşiv odasına girmeden önce kilitli üç kapıdan geçmesi gerektiğini anlatarak kapıların anahtarlarını verdi. Arşivin bulunduğu en alt kattaki son kapının önünde bir polis nöbet tutuyordu. Mikelis saat tam 22.30'da ona telefon ederek kapıdan uzaklaştıracaktı. Bir saat sonra da, 23.30'da Mikelis aşağıya inecek bir iş bahane ederek polisten yardım isteyecekti. İşte tam bu sırada da Wallander'in arşivden çıkması gerekiyordu. Ondan sonra da her şeyi tek başına yapacaktı. Koridorda nöbetçi polislerden biri onunla karşılaşır ve kuşkulanırsa Wallander bu sorunu tek başına çözmek zorunda kalacaktı.

Mikelis'e güvenebilir miydi? Wallander bu soruyu kendine sordu ve yanıtının geçersiz olduğuna karar verdi. Ona güvenmenin dışında başka bir seçeneği yoktu. Tek bir seçenek bile yoktu. Baiba'ya söylediklerinin aynısını kadının ona yinelediğini biliyordu ama genç kadının başka ne söylediğini bilmiyordu. Tek bildiği, arşive girmesi için Mikelis'in kendisine yardım etmeyi kabul ettiğiy-

di. Ne yaparsa yapsın, çevresinde olupbitenleri denetlemesine olanak yoktu.

Yarım saat sonra, Mikelis yerinden kalkarak Bay Stevens adındaki İngiliz turistin parasını ve pasaportunu çalanlara benzeyen kişileri araştırmak üzere bir devriye arabasının yola çıkmasını emretmeye gitti. Mikelis, Riga'da yaşayanların çoğuna benzeyen bir tarif vermişti ve Wallander, bu tarifin Mikelis'e de uyduğunu fark etmişti. Saldırıya Esplanade yakınlarında uğramıştı ama canı çok sıkkın olan Bay Stevens tam yeri göstermek için devriye arabasıyla gitmek istemiyordu. Mikelis geri döndüğünde bir kez daha arşive giden yolu gösteren şema üzerinde çalıştılar. Wallander bir zamanlar hem kendi odasının, hem de albayların odasının bulunduğu koridordan geçmek zorunda olduğunu gördü. Bu düşünce tüm bedeninin ürpermesine neden oldu. Albaylardan biri odasındaysa bile, diye geçirdi içinden, hangisinin Çavuş Zids'e Inese'le arkadaşlarını katletmesi emrini verdiğini tam olarak bilemem. Putnis mi yoksa Murniers mi? Hangisi binbaşının belgelerini bulmak için canını dişine takan insanların peşine av köpeklerini salmıştı?

Gece vardiyasının işbaşı yapma zamanı geldiğinde Wallander karnında yoğun bir sancı hissetti. Gerginlik tüm bedenini ele geçirmişti. Tuvalete gitmek için kıvranıyordu ama buna zamanı olmadığının da farkındaydı. Mikelis koridora açılan kapıyı açıp Wallander'e gitmesini söyledi. Şemayı ezberlemişti ve yolunu yitirme şansı olmadığının bilincindeydi; yitirecek olursa Mikelis'in son kapının önünde bekleyen polisi oyalaması için zamanında bu kapıya asla ulaşamayacağını da çok iyi biliyordu.

Binanın içinde kimse yoktu. Elinden geldiğince ses çıkarmadan uzun koridorda ilerledi. Bir yandan da kapalı kapılardan birinin

hızla açılarak bir tabancanın kendisine doğrultulmasından çok korkuyordu. Basamakları sayarak indi, uzaktan gelen bir ayak sesini duydu ve insanın yolunu kolayca yitirebileceği bir labirentin içinde olduğunu düşündü. Basamakları inerken arşivin bulunduğu katın sokak düzeyinden ne kadar aşağıda olduğunu düşündü. Nöbet tutulan kapıya yaklaştığında saatine baktı ve Mikelis'in polisi bir iki dakika içinde çağıracağını fark etti. Kıpırdamadan durarak etrafı dinledi. Bu yoğun sessizlik son derece sinir bozucuydu. Acaba her şeye karşın yanlış bir yere mi gitmişti?

Telefon zili sessizliği birden bozdu ve Wallander yeniden soluk almaya başladı. Yan koridordan gelen ayak seslerini duydu, ayak sesleri uzaklaştığında da Mikelis'in verdiği iki anahtarla arşivin kapısını açtı.

Mikelis, ona elektrik düğmelerinin nerede olduğunu söylemişti, Wallander karanlığın içinde duvar boyunca ilerleyerek ışığı yaktı. Mikelis, ona arşivin kapısının çok kalın olduğunu ve içerideki ışığın kesinlikle dışarı sızmayacağını söylemişti.

Arşiv odası yeraltındaki bir hangar gibi büyüktü. Daha önce hiç bu kadar büyük bir arşiv odası görmemişti. Bir an için durarak dosyalarla tıklım tıklım dolu raflara baktı. Kötülük Odası, diye geçirdi içinden. Er ya da geç patlamasını beklediği bombayı binbaşı buraya yerleştirirken acaba ne düşünüyordu?

Saatine bir göz atınca bu tür düşüncelere kapıldığı için kendine kızdı. Aynı zamanda tuvalete gidip rahatlamadan önce kendini asla rahat hissedemeyeceğinin de farkındaydı. Arşiv odasında bir yerde mutlaka bir tuvalet olmalı, diye geçirdi içinden çaresizlikle etrafına bakınırken. Ama acaba bu tuvaletin nerede olduğunu öğrenebilecek miyim?

Mikelis'in söylediği yöne doğru ilerledi. Hepsi birbirine benzeyen raflar ve dolapların arasında Mikelis, ona insanın yolunu çok kolay yitirebileceğini söylemişti. Dikkatinin büyük bir bölümünü bağırsaklarına yönelttiği için kendine küfretti ve tuvaleti bulamazsa olacaklardan çok korktu.

Durup etrafına baktı. Hedefine yaklaşmadığını biliyordu ama Mikelis'in çizdiği şemadan çok mu uzaklaşmıştı, yoksa yanlış raflara mı yönelmişti? Adımlarını saydı. Birden kafasının iyice karıştığını fark ederek paniğe kapıldı. Saatine baktı ve kırk iki dakikası kaldığını gördü oysa şimdiye dek arşivin doğru bölümünü çoktan bulmuş olmalıydı. Kendine küfretti. Mikelis'in şeması yanlış mıydı? Neden bulamıyordu? Her şeye yeniden başlamaya karar vererek rafların arasından koşarak kapıya gitti. Panikle koşarken yerdeki metal çöp kovasını devirdi. Nöbetçi, diye geçirdi içinden. Bu ses dışarıdan duyulmuş olmalı. Kıpırdamadan durarak etrafı dinledi ama kilidin içinde dönen anahtarın sesini duymadı. İşte tam o sırada da artık bağırsaklarının bu baskıya daha fazla dayanamayacaklarını fark etti. Pantolonunu aşağıya indirdi, çöp kutusunu tuvalet olarak kullandı. Kendinden tiksiniyordu. En yakındaki raflardan birine uzanarak dosyaların arasından sarkan kâğıtları çekip aldı ve temizlendi. Sonra da her şeye yeniden başladı. Ama bu kez ya doğru rafı bulacaktı ya da her şey için çok geç kalmış olacaktı. İçinden Rydberg'e yalvararak kendisine yardım etmesini istedi ve sonra raflarla dolapları sayarak ilerledi. Bu kez doğru yolda olduğundan emindi. Ancak her şey beklediğinden de uzun sürmüştü ve şimdi yalnızca yarım saati kalmıştı. Bu sürenin yeterli olup olmadığından emin değildi. Aramaya başladı. Mikelis, ona dosyaların nasıl sınıflandırıldığını anlatmamıştı, Wallander içgüdüsel olarak dosyaları karıştırmaya başladı.

Birden dosyaların alfabetik olarak sıralanmadığını fark etti. Bölümler ve ara bölümler vardı. Ve belki de bu ara bölümler kendi içlerinde başka bölümlere ayrılıyordu. Tüm bu dosyalar ülkelerine sadakat göstermeyen vatandaşlarla ilgili, diye geçirdi içinden. Burada "devlet düşmanı" olarak adlandırılan, gözlem altında tutulan insanların dosyaları var. Çok fazla dosya var. Baiba'nın dosyasını bulamayacağım.

Arşivin merkez noktasını, iskambil destesinin içindeki jokerin yerleştirildiği dosyanın yerini akılcı bir şekilde bulmaya çalıştı. Zaman geçiyordu ama hâlâ bir şey bulamamıştı. Çaresizlikle yeniden başlangıç noktasına geri dönerek her şeye yeniden başladı. Diğerlerinden farklı bir renkte olduğunu düşündüğü dosyaları çekip çıkarıyor, paniğe kapılmamaya çalışıyordu.

Yalnızca on dakikası kalmıştı ve Baiba'nın dosyasını henüz bulamamıştı. Aslında hiçbir şey bulamamıştı. Bu noktaya kadar geldikten sonra yenilgiyi kabul etmek istemiyordu. Sistematik bir şekilde araştırması için elinde yeterli zaman yoktu. Artık raflara içgüdüsel bir şekilde yaklaşmaktan ve içgüdülerinin kendisine doğru yeri göstereceğine inanmaktan başka bir şey kalmamıştı. Ama öte yandan da insanın içgüdülerine kulak vererek düzenlediği dünyada tek bir arşiv odası olmadığını çok iyi biliyor ve yenilgiyi kabul etmek zorunda olduğunu hissediyordu. Binbaşı zeki bir adamdı, Ystad polisinden Kurt Wallander'den çok daha zekiydi.

Nerede, diye geçirdi içinden. Nerede? Bu arşiv odası bir deste iskambil kâğıdı olsaydı dosya nereye saklanırdı? Joker nerede olabilirdi? Destenin ortasında mı, yoksa başında ya da sonunda mı?

Ortayı seçerek, tümü de kahverengi olan dosyaları taramaya başladı, birden kahverengi dosyaların arasında mavi bir dosya gözü-

ne ilişti. Kahverengi dosyaları kenara iterek mavi dosyayı aldı. Dosyanın bir kenarında Leonard Blooms diğer kenarındaysa Baiba Kalns yazıyordu. Bir an için bunun ne anlama geldiğini anlamadı, ama hemen sonra Baiba Liepa'nın kızlık soyadının Kalns olması gerektiğini düşündü. Mavi dosyayı çekip aldı, dosyanın üstünde ne bir isim ne de bir kod numarası vardı. Dosyayı açıp inceleyecek zamanı yoktu. Koşarak kapıya doğru gitti, ışığı söndürdü ve kapıyı açtı. Nöbetçi polis görünürde yoktu ama Mikelis'in programına göre her an geri dönebilirdi. Wallander koşarak koridorda ilerledi ama hemen sonra da görevinin başına dönen polisin ayak seslerini duydu. O yöne doğru ilerlemesine olanak yoktu. Wallander kendisine verilen şemayı unutup aklını kullanarak çıkış yolunu bulmaya çalışması gerektiğini biliyordu. Nöbetçi polis yan koridordan geçerken soluğunu tutup bekledi. Ayak sesleri uzaklaştığından Wallander öncelikle bodrum katından bir an önce kurtulması gerektiğine karar verdi. Zemin kata geldiğinde nerede olduğunu çıkaramadı. Karşısına çıkan ilk boş koridorda ilerledi.

Wallander'i şaşırtan adam sigara içiyordu. Wallander'in ayak seslerini duyarak sigarasını yere atıp söndürdü. Gecenin bu saatinde orada dolaşanın kim olduğunu merak etmişti. Wallander köşeyi dönünce adamla burun buruna geldi. Kırk yaşlarındaydı, ceketinin önü açıktı, Wallander'i elindeki mavi dosyayla görünce onun bu binada işi olmaması gerektiğini anlayacaktı. Polis tabancasını çekerek kendi dilinde bir şeyler söyledi. Wallander'e yaklaşırken tabancasını göğsüne nişan almış ve yüksek sesle bir şeyler söylüyordu. Wallander, polisin kendisinden yere çömelmesini istediğini anlayarak çömeldi, ellerini çaresizlikle havaya kaldırdı. Artık kaçmasına olanak yoktu ve kısa bir süre sonra da albaylardan biri gelerek binbaşının mavi dosyasını elinden alacaktı.

Tabancanın namlusunu kendisine doğrultmuş olan polis hâlâ bağırarak bir şeyler sorup duruyordu. Wallander'in korkusu her an daha da artıyordu. Koridorda vurulacağını düşünüyordu. Adamın sorularına İngilizce yanıt vermekten başka çaresi olmadığına karar verdi.

"Bir yanlışlık olmalı," dedi. "Bir yanlışlık olmalı. Ben de polisim."

Ne var ki, ortada bir yanlış olmadığı kesindi. Polis, ona ayağa kalkıp ellerini başının üstüne kaldırarak yürümesini emretti. Tabancanın namlusuyla Wallander'i arkasından iteleyip duruyordu.

Asansörün önüne geldiklerinde Wallander'in beklediği fırsat da kendiliğinden ortaya çıkıverdi. O ana dek tüm umutlarını yitirmiş ve gerçekten de yakalandığını düşünmüştü. Karşı koymanın bir anlamı yoktu. Adam, ona gözünü bile kırpmadan ateş ederdi. Asansörün gelmesini beklerlerken polis sigara yakmak için hafifçe arkasını döndü. Bu sırada Wallander, bunun kaçmak için karşısına çıkan ilk ve son fırsat olduğunu fark etti. Mavi dosyayı adamın ayaklarının dibine, yere attı ve aynı anda da tüm gücüyle adamın ensesine bir yumruk indirdi. İndirdiği sert yumruktan eli acımıştı ama adam yere düşmüş ve tabancası da elinden fırlamıştı. Wallander, adamın bayıldığından ya da öldüğünden emin değildi ama indirdiği yumruktan kendi eli fena halde acıyordu. Dosyayı ve tabancayı alarak asansöre binmenin yapacağı en aptalca şey olduğuna karar verdi. Avluya bakan pencereye yaklaşarak binanın neresinde olduğunu anlamaya çalıştı ve birkaç saniye sonra albayların odalarının bulunduğu koridorun ters tarafında olduğunu fark etti. Yerde yatan polis inlemeye başlamıştı, Wallander, ona ikinci bir kez daha vuramayacağını

biliyordu. Asansörden uzaklaşarak koridorda sola saptı. Buradan sokak kapısına ulaşmayı ümit ediyordu.

Şanslıydı. Koridor onu kafeteryalardan birinin önüne getirmişti, malların içeri alındığı kapı olduğu anlaşılan kapıyı sertçe açmayı başardı. Kilitliydi ama hemen açılmıştı. Yumruk attığı eli ağrıyordu ve hafifçe şişmeye başlamıştı.

Baiba'yla anlaştıkları ilk randevu 00.30'daydı. Wallander, Esplanade Parkı'nın hemen yanındaki planeteryumun önünde durdu. Etrafında büyük ve görkemli ıhlamur ağaçlarından başka bir şey yoktu. Genç kadın görünürde yoktu. Elinin ağrısı dayanılır gibi değildi. Saat 01.15 olduğundaysa Wallander çok önemli bir şeyin olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Gelmeyecekti. Çok kaygılanmıştı. Inese'in kanlar içindeki yüzü bir türlü gözlerinin önünden gitmiyordu ve ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Wallander'le Baiba izlerini belli etmemek için ellerinden geleni yapmalarına karşın üniversiteden çıkarlarken köpekler ve sahipleri tarafından görülmüşler miydi? Eğer durum buysa, acaba Baiba'ya ne yapmışlardı? Bunu düşünmek bile istemiyordu. Ne yapması gerektiğini kestiremeden parktan çıktı. Elindeki yoğun acıyı unutmak için boş sokaklarda bir süre yürüdü. Sirenlerini çalarak arkasından gelen askeri bir cipin sesiyle hemen karanlık bir köşeye sığındı. Binbaşının raporunu içeren dosyayı gömleğinin içine sokmuştu, dosyanın sivri kenarı göğüs kemiğine batıyordu. Hava çok soğumuştu. Titriyordu. Bir sonraki randevularıysa ertesi sabah büyük bir mağazanın dördüncü katında saat 10.00'daydı. Önünde daha dokuz saat vardı ve bu süreyi sokaklarda aylak aylak dolaşarak geçiremeyeceğini biliyordu. Elini kırdığını hissediyor ve bir doktora gitmesi gerektiğini düşünüyordu. Ama yanındaki bu dosyayla doktora gitmesine olanak yoktu. Ne yapma-

sı gerektiğini düşündü. İsveç Elçiliği'ne sığınabilirdi ama bunu da istemiyordu. Ya yasalar yabancı bir ülkeye yasadışı girmiş bir İsveçli polisin, polis gözetiminde ülkesine geri dönmesini gerektiriyorsa? Bu tehlikeyi göze alamazdı.

Sonunda kendisine hizmet eden arabaya gitmeye karar verdi ama park ettiği yere gidince arabanın orada olmadığını gördü. Bir an için elindeki yoğun sancıdan yanlış yere gittiğini düşündü. Arabasını gerçekten de oraya mı park etmişti? Evet, kesinlikle oraya park etmişti ama şimdi yerinde yeller esiyordu. Peşindeki albaylardan biri mutlaka dosyanın aracın içinde olduğunu düşünmüş olmalıydı.

Geceyi nerede geçirecekti? Birden kendini alabildiğine çaresiz hissetti. Düşman topraklarında yaşamı artık bir köpek sürüsünün elindeydi. İsterlerse onu rahatlıkla öldürebilirler ve ıssız bir ormana cesedini bırakabilirlerdi. İçinde yoğun bir sıla hasreti oluştu. İçinde iki Letonyalının cesedi olan bir tahlisiye botunun İsveç kıyılarına vurmasından ötürü şimdi Letonya'da bulunuyordu. Bu gerçekse, ona sanki hiç olmamış gibi gelmeye başlamıştı.

Kendine yeni bir seçenek bulma ümidiyle geceyi geçirdiği otele gitmeye karar verdi. Ama otele geldiğinde kapı kilitli ve otel karanlıktı. Yine de zili çaldı. Kapı açılmadı. Eli çok ağrıdığından doğru dürüst düşünemediğine karar vererek yandaki otele gitti. Zili çaldığında yine kimse kapıyı açmadı. Diğerleri kadar iyi görünmeyen üçüncü otelin kapısı kilitli değildi, içeriye girdiğinde danışmadaki adamın başını tezgâha dayayarak uyuduğunu gördü. Yerde yarısı boşalmış bir votka şişesi vardı. Wallander, adamı sarsarak uyandırdı ve Preuss'un verdiği pasaportu gösterdi, adam da ona bir odanın anahtarını verdi. Wallander yerdeki votka şişesini göstererek tezgâhın üstüne yüz kron bırakıp şişeyi aldı.

Oda küçüktü ve içerisi duvarlara sinmiş nikotin kokuyordu. Yatağın kenarına çökercesine oturarak votkadan büyükçe bir yudum içti. Hemen sonra da bedeninin ısısının eskisi gibi olmaya başladığını fark etti. Ceketini çıkararak banyo küvetini soğuk suyla doldurdu ve şiş elini içine daldırdı. Sancısı azalmıştı, Wallander geceyi orada öylece geçirebileceğini düşünüyordu. Ara sıra votkasını yudumluyor ve Baiba'nın başına nelerin gelmiş olabileceğini anlamaya çalışıyordu.

Gömleğinin içindeki mavi dosyayı çıkararak diğer eliyle açtı. Dosyanın içinde yaklaşık elli daktilo sayfasıyla, bazı soluk fotokopiler vardı ama beklediği gibi herhangi bir resim yoktu. Binbaşı belgeyi kendi dilinde yazdığından Wallander bunun tek bir sözcüğünü bile anlamıyordu. Dokuz sayfadan sonra düzenli olarak Murniers'le Putnis'in adlarının sıklıkla geçmeye başladığını, hatta bazen ikisinin adının aynı cümle içinde yer aldığını fark etti. Bunun ne anlama geldiğini anlamasına olanak yoktu, acaba binbaşı her ikisini de mi suçlamıştı yoksa yalnızca birini mi işaret ediyordu? Bu gizli belgeyi deşifre etmekten vazgeçti, dosyayı yere koydu, elini küvetin içinden çekmeden başını arkaya dayadı. Saat 04.00 olmuştu. Bir süre uyudu. Birden uyandığında aradan yalnızca on dakika geçtiğini fark etti. Eli yeniden ağrımaya başlamıştı, votkadan biraz daha içti, sonra da elini havluyla sararak yatağa uzandı.

Baiba sabahki randevularına gelmezse Wallander ne yapacağını bilmiyordu. Terk edildiğine ilişkin bir duyguya kapıldı. Şafak sökene dek de gözlerini kırpmadı.

18. BÖLÜM

Uyanır uyanmaz tehlikeyi hissetti. Saat 07.00'ye geliyordu. Karanlıkta çevresini dinleyerek kıpırdamadan yattı. Kısa bir zaman sonra da tehlikenin kapının dışında olmadığını ama içinde olduğunu fark etti. Bu, henüz her taşın altına bakmadığına ilişkin bir tür uyarı niteliğindeydi.

Elinin sancısı biraz azalmış gibiydi. Eline bakmaya cesaret edemeyerek parmaklarını hafifçe kıpırdatmaya çalıştı. Sancı anında geri döndü. Doktora gitmeden olmayacaktı.

Wallander çok yorulmuştu. Uykuya dalmadan birkaç saat önce kendini bozguna uğramış gibi hissediyordu. Albaylar çok güçlüydü ve duruma hakim olma yeteneğiyse sürekli olarak engelleniyordu. Şimdi, bir de aşırı yorgundu. Kendi kişisel yargılarına artık güvenemiyordu ve bunun da uykusuzluktan kaynaklandığını biliyordu.

Kendisini tedirgin eden duygularını incelemeye çalıştı. Neyi gözden kaçırmıştı? Sürekli bağlantı kurmaya çalışırken yanlış sonuçlara mı ulaşmıştı yoksa olayları tam olarak gözden geçirmemiş miydi? İçgüdülerini göz ardı edemiyordu. Yarı uykulu bir halde yatakta yatarken kaçmaktan başka bir şansı olmadığını düşünüyordu.

Gözden kaçırdığı neydi? Yatakta yavaşça doğruldu, sorularına hâlâ geçerli yanıtlar bulamamıştı. İlk kez şiş eline yüzünü buruşturarak baktı, sonra da küveti soğuk suyla doldurdu. Önce suya yüzünü, sonra da yaralı elini soktu. Birkaç dakika sonra pencereye yaklaşarak perdeyi açtı. Burnuna yoğun bir kömür kokusu geldi. Kentin dörtbir yanındaki kilise kuleleri şafakla birlikte belirginleşmişlerdi. Pencerenin önünde durarak hızlı adımlarla kaldırımda yürüyen yayalara baktı ama sorusuna hâlâ bir yanıt bulamamıştı. Neyi gözden kaçırmıştı?

Daha sonra da odasından çıkarak hesabını ödeyip kalabalığın arasına karıştı. Adını hatırlayamadığı parklardan birinden geçti. Bir yandan da Riga'da kaç tane köpek olabileceğini düşünüyordu? Yalnızca kendisini izleyen görünmez köpekler değil, insanların gezdirdiği köpekler de vardı. Kavga eden iki köpeği izlemek için durdu. Köpeklerden biri çoban köpeği diğeriyse kırma bir köpekti. Köpeklerin sahipleri onları ayırmak için bağırıp duruyorlardı, daha sonra da birbirlerine bağırmaya başlamışlardı. Çoban köpeğinin sahibi yaşlıca bir adamdı, diğerinin sahibiyse otuz yaşlarında bir kadındı. Wallander tanık olduğu bu kavganın Letonya'daki karşıt güçlerin bir simgesi olduğunu düşündü. Köpekler de insanlar da kavga ediyordu ve sonucun nasıl olacağını önceden tahmin etmek olanaksızdı.

Büyük mağazaya açılış saati olan 10.00'da vardı. Mavi dosya gömleğinin altındaydı; içgüdüleri bu dosyadan bir an önce kurtulmasını söylüyordu.

O sabah Riga sokaklarında dolaşırken sürekli olarak izlenip izlenilmediğini kontrol etmişti ve şimdi de albayların çevresini sarmış olabileceklerini düşünüyordu. Kendisini eskisinden çok daha fazla kişinin izlediği duygusuna kapılmıştı. Mağazadan içeri girer

girmez kapının hemen yanındaki tabelayı okur gibi yaparak durdu ama aslında müşterilerin çantalarıyla ellerindeki paketleri bıraktıkları teslimat bölümünü gözetliyordu. Teslimat bölümü L şeklindeydi. Her şeyi olduğu gibi hatırlamıştı. Döviz bozdurma bölümüne yaklaşarak görevliye bir İsveç parası uzattı, karşılığında da bir tomar kâğıt para aldı. Sonra da plak satılan kata çıktı. Verdi'nin iki uzun, çalarını aldı ve plakların dosyayla aynı boyutta olduğunu fark etti. Kasada parasını ödedikten ve plaklar naylon bir torbaya konulduktan hemen sonra kendisini izleyen gölgelerden birinin caz plaklarının bulunduğu bölümü inceler gibi yaptığını gördü. Daha sonra da teslimat bölümüne giderek oraya birkaç kişi gelinceye değin bekledi. Hemen sonra da tezgâhın en ucuna giderek dosyayı gömleğinin altından çıkarıp plak torbasına yerleştirdi. Tek elini kullanmasına karşın yine de bunu büyük bir hızla yapmıştı. Naylon torbayı görevliye uzattı, görevli de ona bir numara verdi ve sonra oradan uzaklaştı. Gölgeler giriş kapısını tutmuşlardı ama buna karşın Wallander onların dosyayı plak torbasına koyduğunu görmediklerinden emindi. Elbette torbanın araştırılma riski vardı ama bu söz konusu gölgeler onu plak alırken gördüklerinden torbayı açmayı düşünmeyeceklerdi.

Saatine baktı; Baiba'nın buluşma yerine gelmesine daha on dakika vardı. Kendini hâlâ tedirgin hissediyordu ama dosyayı plak torbasına koyduğu için de içi rahattı. Mobilya bölümüne gitmek için yukarıya çıktı. Saat daha erken olmasına karşın bu bölüm oldukça kalabalıktı. Müşteriler hayranlıkla sergilenen mobilyalara bakıyorlardı. Wallander mutfak eşyalarının satıldığı yere yaklaştı. Vaktinden önce buluşma yerine gitmek istemiyordu ama yine de tam vaktinde buluşma yerinde olmak istediğinden aydınlatma bölümünde

bir süre dolaştı. Rus malı fırınlarla buzdolaplarının bulunduğu yerde buluşmayı kararlaştırmışlardı.

Wallander, onu hemen gördü. Genç kadın fırınlardan birini inceliyordu, Wallander fırının yalnızca üç yemek pişirme yeri olduğunu gördü. Anında bir şeylerin yolunda gitmediğini fark etti. Baiba'nın başına bir şey gelmişti, o sabah iç sıkıntısıyla uyandığında bir şeyler olmuş olmalıydı. Yüreğini dağlayan bu sıkıntı duyularını daha da keskinleştirmişti.

Baiba da onu aynı anda görmüştü. Gülümsedi ama Wallander gözlerindeki korku dolu ifadeyi gördü. Wallander köpeklerin nerede olduğunu saptama zahmetine katlanmadan genç kadına yaklaştı. O anda yalnızca nelerin olduğunu öğrenmek istiyordu. Genç kadının yanında durdu ve birlikte karşılarında duran beyaz buzdolabını incelemeye koyuldular.

"Ne oldu?" diye sordu Wallander. "Bana yalnızca özet ver, fazla zamanımız yok."

"Hiçbir şey olmadı," diye karşılık verdi Baiba. "Üniversiteyi gözetim altında tuttuklarından ordan hemen ayrılamadım."

Neden yalan söylüyor, diye geçirdi içinden kaygıyla. Neden bu denli ikna edici bir şekilde yalan söylüyor?

"Dosyayı aldın mı?"

Ona doğruyu söyleyip söylememe konusunda bir an duraksadı ama hemen sonra artık bu yalanlardan bıktığına ve doğruyu söylemeye karar verdi.

"Evet, dosyayı aldım," dedi. "Mikelis gerçekten de güvenilir biriymiş."

"Dosyayı bana ver," dedi. "Onu nereye saklayacağımızı biliyorum."

Wallander bu konuşanın Baiba olmadığını fark etmişti. Korkusundan dosyayı istiyordu.

"Ne oldu?" diye sordu bir kez daha. Bu kez öfkesi belirgindi.

"Hiçbir şey."

"Yalan söyleme," dedi elinde olmadan sesini yükselterek. "Dosyayı vereceğim. Ama alamasaydım ne olurdu?"

Bu sözlerin Baiba'nın direncini yıktığını gördü. Lütfen kendini toparla, diye geçirdi içinden. Binbaşının belgelerini alıp almadığımdan emin olmadıkları için hâlâ onlardan bir adım daha ilerideyiz.

"Upitis'i öldürecekler," diye fısıldadı Baiba.

"Kim sana bu tehditi yaptı?"

Genç kadın perişan bir şekilde başını iki yana salladı.

"Bunu öğrenmem gerekiyor," dedi Wallander. "Bana söylemekle Upitis'in başına kötü bir şey gelemez."

Baiba, ona korku dolu gözlerle baktı. Wallander, onun koluna girerek onu hafifçe sarstı.

"Kim?" diye sordu. "Kim bu tehditi yaptı?"

"Çavuş Zids."

Wallander, genç kadının kolunu bıraktı. Bu yanıt çok öfkelenmesine neden olmuştu. Bu komplonun arkasında hangi albayın olduğunu öğrenemeyecek miydi?

Görünmez köpeklerin etraflarını sardığını fark etti. Şimdi binbaşının raporunun yanlarında olup olmadığını düşünüyorlar gibiydiler. Bir an bile duraksamadan hemen Baiba'nın koluna yapışarak onu merdivenlere doğru sürükledi. Öldürülen yalnızca Upitis olmayacak, eğer buradan kurtulamazsak bizler de öleceğiz.

Onların aniden oradan kaçışları köpek sürüsünü şaşırtmıştı. Ama Wallander, onların yeniden peşlerine düşeceklerinden emindi.

Baiba'yı sürükleyerek merdivenleri inmeye başladılar, merdivenin kenarındaki adamlardan birini dirseğiyle iterek basamakları ikişer üçer indiler. Birden kendilerini kadın giyim reyonunda buldular. Telaşla kalabalığı yararlarken satıcılarla müşteriler onlara şaşkınlıkla bakıyordu. Wallander birden sendeleyerek eşyaların üstüne düştü. Düşerken de eşyalara tutunduğundan askı yere devrildi. Yaralı elinin üstüne düştüğünden eli şimdi çok acıyordu. Bir güvenlik görevlisi koşarak yanlarına gelip Wallander'in yerden kalkmasına yardım etmek için elini uzattı. Ama Wallander bunu yanlış yorumlayarak adamın yüzüne bir yumruk indirdi, sonra da Baiba'yı arkasından sürükleyerek yangın çıkışını bulmaya çalıştı. Köpekler iyice yaklaşmıştı ve artık kendilerini gizlemiyorlardı. Wallander karşısına çıkan tüm kapıları açmaya çalıştı ama hepsi de kilitliydi, sonunda da kilitli olmayan bir kapı buldu. Arka merdivenlerden hızla yukarıya çıkmaya başladılar ama arkalarından gelen ayak seslerini de duyuyorlardı. En üst kata çıkmaktan başka çareleri kalmamıştı.

Yangın kapısını hızla açtı ve kendilerini birden çakıl taşla kaplı çatıda buldular. Bir kaçış yolu bulabilmek umuduyla çevresine bakındı ama tuzağa düşürülmüşlerdi. Çatıdan aşağıya inmenin tek yolu atlamaktı. Baiba'nın elini tuttuğunu fark etti. Beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. Binbaşıyı öldüren albayın az sonra çatıya çıkacağından emindi. Gri renkli yangın kapısı sonunda açıldı ve Wallander doğru tahmin ettiğini kabullenmeye bile çalışmadı.

Kapı açıldı, Albay Putnis yanında bir grup silahlı adamla birlikte çatıya geldi. Wallander yanıldığını fark edemedi. Her şeye karşın Mumiers'in canavar olduğu sonucuna ulaştığından karşısında Albay Putnis'i görünce çok şaşırmıştı.

Putnis yüzünde çok ciddi bir ifadeyle onların yanına yaklaştı. Wallander, Baiba'nın tırnaklarını avucuna batırdığını hissediyordu. Bizi burada vurmalarını adamlarına emredemez, diye geçirdi içinden. Belki de emredebilir. Inese'le arkadaşlarının öldürülmesini hatırlayınca, korkudan titrediğini fark etti.

Birden Putnis gülümsedi. Wallander şaşkınlıkla karşısında duran adamın avını yakalayan bir avcı olmadığını, gülümsediğini fark etti. Karşısındaki bu adam onlara dostça bakıyordu.

"Bu kadar şaşırmanıza gerek yok, Bay Wallander," dedi. "Tüm bu olayların arkasında benim olduğumu düşünmüş olmalısınız. Ama sizi korumanın çok güç olduğunu da söylemeliyim."

Bir an için Wallander'in kafası durdu. Neden sonra ta başından beri haklı olduğunu, her şeyin Putnis'in değil, Murniers'in başının altından çıktığını anladı. Üçüncü bir olasılık olduğunu, yani düşmanın da düşmanı olduğunu düşünmekle haklı olduğunu fark etti. Taşlar şimdi yerine oturuyordu. Yargıları onu yarı yolda bırakmamıştı ve Putnis'in elini sıkmak için elini uzattı.

"Garip bir buluşma yeri seçmişsiniz," dedi Putnis. "Ama sizin sürprizlerle dolu biri olduğunuz da açıkça görülüyor. Sınır polisinin dikkatini çekmeden ülkemize nasıl girdiğinizi çok merak ettiğimi söylemeliyim."

"Doğrusunu isterseniz ben de tam olarak bilemiyorum," dedi Wallander. "Ayrıca bu çok uzun bir hikâye."

Putnis, onun yaralı elini fark etti. "Elinize bir an önce bakılması gerek," dedi.

Wallander başını evet dercesine sallayıp gülümseyerek Baiba'ya döndü. Genç kadın hâlâ gergin ve şaşkındı. Nelerin olduğunu tam olarak anlamış değildi.

"Murniers," dedi Wallander. "Demek her şey onun başının altından çıktı?"

Putnis evet dercesine başını salladı. "Binbaşı Liepa tüm kuşkularında haklıydı."

"Anlayamadığım birçok şey var," dedi Wallander.

"Albay Murniers çok zeki bir adamdır," dedi Putnis. "Onun çok kötü biri olduğunu biliyorum ama zeki insanlarda kötülük eğilimi olduğunu da kabul etmeliyim."

"Bu kesin mi?" diye sordu Baiba. "Yani kocamı onun öldürdüğü?"

"Beynini dağıtan kişi o değildi," dedi Putnis. "Bunu sadık çavuşu yapmıştı."

"Şöförüm," dedi Wallander. "Çavuş Zids. Depoda Inese'le diğerlerini öldüren adam."

Putnis evet dercesine başını salladı. "Albay Murniers hiçbir zaman Leton ulusunu sevmedi," dedi. "Politika dünyasını tüm profesyonellerin yaptığı şekilde uzaktan izler gibi davrandı ama yüreğinde ve ruhunda eski rejimin fanatik bir savunucusuydu. Onun düşüncesine göre Tanrı her zaman Kremlin'i koruyacaktır. Bu da onun birçok suça doğrudan karışmadan ipleri elinde tutma hakkına sahip olduğuna inanmasına neden oldu. Binbaşı Liepa, onun gerçek yüzünü görmeye başladığında bana karşı sahte suçlamalar yaparak itibarımı zedelemeye çalıştı. Tüm bunları anlamamın zaman aldığını itiraf etmeliyim. Anladıktan sonra da hâlâ hiçbir şeyi anlamamış gibi davranmayı sürdürmeye karar vermiştim."

"Ama hâlâ anlayamadığım bir şey var," dedi Wallander. "Bu olayın içinde başka şeyler de olmalı. Binbaşı Liepa komplolardan

söz ettiğinde, Avrupa'nın bu ülkede olupbitenleri her şey ortaya çıktığında anlayacağını söylemişti."

Putnis bilgece başını salladı. "Elbette başka şeyler de var," dedi. "Üst düzey bir emniyet görevlisinin ayrıcalıklarını korumak için yozlaşmasından ve acımasız davranmasından çok daha büyük şeyler söz konusu. Çok şeytanca bir plan hazırlanmıştı ve Binbaşı Liepa bunu gördü."

Wallander birden ürperdi. Hâlâ Baiba'nın elini tutuyordu. Putnis'in silahlı adamları yangın kapısının yanına çekilmişlerdi.

"Her şey çok zekice planlanmıştı," dedi Putnis. "Murniers'in bir düşüncesi vardı ve bu düşüncesini Kremlin'le Letonya'daki önde gelen Rus çetelerine başarıyla satmıştı. Bir taşla iki kuş vurma olanağını fark etmişti."

"Sınırların denetimi ortadan kalktığı için yeni oluşan Avrupa'yı kullanarak uyuşturucu kaçakçılığından para kazanmayı amaçladı," dedi Wallander. "İsveç de dahildi onun listesine. Ama aynı zamanda da uyuşturucu kaçakçılığını Letonya ulusal hareketini kötülemek ve itibarını bozmak için kullandı. Haklı mıyım?"

Putnis evet dercesine başını salladı. "Sizi ilk gördüğüm anda ne kadar başarılı ve zeki bir polis olduğunuzu hemen anlamıştım, Bay Wallander. Hem çok sabırlı, hem de en ince ayrıntılara inip bunları derinlemesine araştıran birisiniz. Evet, Murniers'in yaptığı da aynen buydu. Uyuşturucu trafiğini suçlayarak Letonya'daki özgürlük hareketini zedeleyecek ve İsveç halkının görüşlerinin radikal bir şekilde değişmesini sağlayacaktı. Kim ülkesine uyuşturucu sokan bir ulusun özgürlük hareketini desteklerdi? Murniers'in bu ülkenin itibarını zedelemek için son derece tehlikeli ama o oranda da zekice bir silah oluşturduğu yadsınamaz."

Wallander, Putnis'in söylediklerini düşünüyordu.

"Anladın mı?" diye sordu Baiba'ya.

Genç kadın başını yavaşça salladı.

"Çavuş Zids nerde?" diye sordu Wallander.

"Gerekli delilleri ele geçirir geçirmez Murniers'le Çavuş Zids'i tutuklayacağım," dedi Putnis. "Murniers'in şu anda çok kaygılı olduğundan hiç kuşkum yok. Büyük olasılıkla sizi izleyen adamlarını izlediğimizin farkında değil. Beni sizi gereksiz yere tehlikeye attığım için suçlayabilirsiniz ama ben ancak bu şekilde Binbaşı Liepa'nın arkasında bıraktığı raporun ele geçirilebileceğini biliyordum."

"Dün üniversiteden çıktığımda Zids, beni bekliyordu," dedi Baiba. "Bana raporu vermezsem Upitis'in öleceğini söyledi."

"Upitis tabi ki masum," dedi Putnis. "Murniers, Upitis'in kız kardeşinin iki küçük çocuğunu rehin alarak Upitis'e Binbaşı Liepa'nın katili olduğunu itiraf etmezse çocukları öldüreceğini söylemişti. Murniers'in yapabileceklerinin sınırı yoktur. Ne mene biri olduğu tüm ulusa açıklanıp Çavuş Zids'le birlikte tutuklanarak idam edildiklerinde tüm ulus rahat bir soluk alacak. Binbaşının raporunu yayınlayacağız. Bu rapor yalnızca mahkemede değil, tüm ulusa sunulacak. Sınırlarımızın dışındaki ulusların da bu rapora ilgi göstereceklerinden eminim."

Wallander bedenindeki gerginliğin yok olduğunu hissetti. Her şey bitmişti.

Putnis gülümsedi.

"Geriye bir tek Binbaşı Liepa'nın yazdığı raporu okumak kalıyor," dedi. "Artık evinize gönül rahatlığıyla dönebilirsiniz, Dedektif Wallander. Yardımlarınız için size çok teşekkür ederiz."

Wallander cebindeki numarayı çıkarıp uzattı.

"Mavi bir dosya," dedi. "Teslimat bölümünde naylon bir torbanın içinde. Torbanın içindeki plakları geri isterim ama."

Putnis güldü. "Gerçekten de çok zeki bir insansınız, Bay Wallander. Gerekmedikçe asla yanlış bir adım atmıyorsunuz."

Putnis'in sesindeki bir şey mi onu ele vermişti? Wallander bu düşünceye tam olarak nasıl kapıldığını bilmiyordu ama Putnis numaranın yazılı olduğu kâğıdı cebine atarken Wallander yaşamının en büyük hatasını yaptığını anladı. Neden anladığını anlamadan gerçeği görüverdi. Akılcı düşünceyle içgüdüler arasındaki farkı artık ayırt edemez olmuş, ağzı kurumuştu.

Putnis tabancasını çıkardığında hâlâ gülümsüyordu. Adamları yanlarına yaklaşmış, silahlarının namlularını Baiba'yla Wallander'e çevirmişlerdi. Baiba nelerin olduğunu tam olarak algılamamıştı, Wallander de korku ve aşağılanma duyguları içindeydi. Tam o sırada çatının kapısı açıldı ve Çavuş Zids içeri girdi. Wallander şaşkınlık içinde çavuşun onca zaman kapının arkasında durduğunu ve sırasının gelmesini beklediğini fark etti. Gösteri artık sona ermişti ve çavuşun gizlenmesine neden kalmamıştı.

"Bu sizin yaptığınız tek hata," dedi Putnis ifadesiz bir sesle. "Size az önce anlattıklarımın tümü de doğruydu. Gerçek olmayan tek şey kendi hakkımda söylediklerimdi. Murniers'le ilgili söylediklerim aslında benim için geçerliydi. Hem haklı, hem de haksızdınız Bay Wallander. Eğer benim gibi bir Marksist olsaydınız insanın bu dünyada ayakta durabilmesi için başının üstünde durması gerektiğini anlardınız."

Putnis bir adım geriledi. "İsveç'e dönmenizin artık olanaksız olduğunu anladığınızdan eminim," dedi. "Ama burda, çatıda olduğunuz için cennete çok yakın olduğunuzu da unutmamalısınız."

"Baiba'yı öldürmeyin," diye yalvardı Wallander. "Onu öldürmeyin."

"Çok üzgünüm," dedi Putnis.

Tabancasını doğrulttu ve Wallander, onun önce Baiba'yı öldüreceğini fark etti. Yapabileceği bir şey yoktu, burada, Riga'nın merkezindeki bir çatıda ölecekti. Tam o anda da çatının kapısı hızla açıldı. Putnis şaşırarak bu beklenmedik sesin nereden geldiğini anlamak için başını çevirdi. Silahlı bir polis ordusu Murniers'in liderliğinde çatıya gelmişti. Silahını doğrultmuş Albay Putnis'i görünce bir an bile duraksamadı. Tabancasını çoktan çekmişti ve Putnis'i üç kurşunla göğsünden vurdu. Wallander, Baiba'yı korumak amacıyla kendini onun üstüne attı. Çatıda silah sesleri birbiri arkasından patlıyordu. Murniers'le Putnis'in adamları bacaların arkasına saklanmaya çalıştı. Wallander ateş hattında kaldığını görünce Baiba'yı Putnis'in cesedinin arkasına doğru çekmeye çalıştı. Birden Çavuş Zids'in bacalardan birinin arkasından yavaşça çıktığını gördü. Bakışları karşılaştı. Zids daha sonra Baiba'yı fark etti ve Wallander oradan kaçıp kurtulabilmesi için kendisiyle Baiba'yı rehin alacağını anladı. Murniers'in adamları Putnis'inkilerden daha fazlaydı ve Putnis'in adamlarının çoğu öldürülmüştü. Wallander, Putnis'in tabancasının cesedin hemen yanında olduğunu gördü ama uzanıp tabancayı alamadan Zids aniden üstüne atladı. Wallander sakat eliyle Zids'in yüzüne bir yumruk attı ve hemen arkasından da acıyla inledi. Yumruk darbesiyle yere yuvarlanan Zids'in ağzından kan akıyordu ama yine de çok kötü bir darbe almamıştı. Hem kendisine, hem de müdürüne birçok sorun yaratmış İsveçli polise tabancasını doğrulttuğunda gözlerinde yoğun bir nefret vardı. Ama isabet ettiremedi. Wallander ölmediğini fark ettiğinde Baiba'nın yanı başında

yere çömeldiğini gördü. Genç kadının elinde Putnis'in tabancası vardı ve Çavuş Zids'i alnının tam ortasından vurdu. Baiba ağlamaya başladı ama Wallander bunun hem korkudan, hem de rahatlamadan kaynaklandığını biliyordu.

Çatıdaki silah sesleri başladığı gibi birden kesildi. Putnis'in iki adamı yaralanmış, diğerleri de ölmüştü. Murniers göğsünden yaralanan adamlarından birine baktıktan sonra Baiba ile Wallander'in yanına yaklaştı.

"Olaylar bu şekilde geliştiği için çok üzgünüm," dedi. "Ama Putnis'in söylediklerini öğrenmem gerekiyordu."

"Binbaşının raporunu okuduktan sonra her şeyi öğreneceksiniz," dedi Wallander.

"Böylesi bir belgenin olduğundan nasıl emin olabilirdim? Ve belgeyi bulduğunuzdan?"

"Sorarak," diye karşılık verdi Wallander.

Murniers başını iki yana salladı. "Eğer ikinizden biriyle bağlantı kursaydım Putnis'e savaş ilan etmiş olurdum; o da hiç zaman yitirmeden ülkeden kaçardı ve onu bir daha asla ele geçiremezdik. Putnis'in köpeklerini adım adım izleyerek sizleri korumaktan başka çarem yoktu."

Wallander birden artık bunları dinlemekten bıktığını fark etti. Eli çok ağrıyordu. Baiba'nın elini tutarak ayağa kalktı.

Ama hemen sonra da düşüp bayıldı. Kendine geldiğinde hastanedeydi, eli sarılmıştı ve ağrımıyordu. Albay Murniers elinde sigarasıyla kapının eşiğinde durmuş gülümsüyordu.

"Şimdi kendinizi daha iyi hissediyorsunuz, değil mi?" diye sordu. "Doktorlarımız çok iyidir. Eliniz kırılmıştı. Çekilen röntgenleri beraberinizde götürebilirsiniz."

"Neler oldu?" diye sordu Wallander.

"Bayıldınız. Sizin yerinizde olsaydım ben de bayılırdım."

Wallander etrafına bakındı. "Baiba nerde?"

"Evinde. Birkaç saat önce onu evine bıraktığımda oldukça sakin görünüyordu."

Wallander'in ağzı kurumuştu. Yerinde hafifçe doğruldu.

"Kahve," dedi. "Acaba kahve içebilir miyim?"

Mumiers kahkahalarla gülmeye başladı.

"Sizin kadar çok kahve içen birine hiç rastlamadım," dedi. "Elbette içebilirsiniz. Kendinizi iyi hissediyorsanız ofisime gelmenizi ve her şeyi orda rahat rahat konuşmayı öneriyorum. Sonra da Baiba'nın evine gidersiniz. Konuşacak birçok şeyiniz olduğundan eminim. Eliniz yeniden ağrırsa polis doktoru size bir ağrı kesici iğne yapar. Elinizi muayene eden doktor ağrıyabileceğini söyledi."

Arabaya bindiler. Hava kararmaya başlamıştı. Polis merkezine giden avludan geçerlerken Wallander içinden bunun son olmasını diledi. Karakola giderlerken Mumiers büyük mağazada durup mavi dosyayı almıştı.

"Dosyayı orda saklamam iyi oldu," dedi Wallander.

Mumiers, ona şaşkınlıkla baktı. "İyi mi oldu?" diye yineledi. "Harika oldu. Bu çok gerekliydi, Dedektif Wallander. Putnis artık yolumuza çıkamayacak olsa bile bu tüm sorunlarımızın çözüldüğü anlamına gelmiyor. Bizler hâlâ aynı dünyada yaşıyoruz. Karşıt güçler tarafından paramparça edilmiş bir ülkede yaşıyoruz ve bir polis albayının göğsüne isabet eden üç kurşun bu gerçeği ne yazık ki değiştirmez."

Koridorda Mumiers'in odasına giderlerken Wallander bu sözleri düşündü. Kapının önünde bir görevli elinde kahve tepsisiyle on-

ları bekliyordu. Wallander bu odayı ilk gelişini anımsadı. Sanki her şey çok uzaklarda kalmış gibi geliyordu ona şimdi. Bu olanları tam olarak algılayabilecek miydi?

Murniers çekmeceden bir şişe çıkararak masanın üstündeki bardakları doldurdu.

"Bu kadar çok kişi öldükten sonra kadeh kaldırmak hoş olmayabilir," dedi. "Ama yine de bunu hak ettiğimizi sanıyorum. Özellikle siz, Dedektif Wallander."

"Ben bir dizi hatanın dışında bir şey yapmadım," dedi Wallander. "Yanlış iz peşindeydim ve ancak çok geç olduktan sonra gerçeği görebildim."

"Tam tersine," dedi Murniers. "Yaptıklarınızdan ve yüreklliliğinizden çok etkilendim."

Wallander başını iki yana salladı. "Ben yürekli biri değilim," dedi. "Ölmemiş olmama çok şaşıyorum."

İçkilerini bitirdikten sonra binbaşının dosyasını alarak kanepeye geçip oturdular.

"Size tek bir şey sormak istiyorum," dedi Wallander. "Upitis'e ne oldu?"

Murniers düşünceli bir şekilde başını salladı. "Putnis'in acımasızlığıyla gaddarlığının sınırı yoktur. Onun bir günah keçisine gereksinimi vardı ve bu da Upitis oldu. Ayrıca sizi ülkenize geri göndermesi için de bir bahaneye gereksinimi vardı. Daha en başından onun sizin yetenekleriniz karşısında nasıl tedirgin olduğunu ve korktuğunu gördüm. Adamlarına o masum iki çocuğu kaçırmalarını emretti, Dedektif Wallander. Anneleri Upitis'in kız kardeşi olan iki küçük çocuğu. Upitis eğer Binbaşı Liepa'yı öldürdüğünü söylemeseydi o çocuklar ölecekti. Bu yüzden de Upitis'in başka bir seçe-

neği yoktu. Aynı durumda olsaydım ben de aynı şeyi yapardım diye düşünüyorum. Ama artık serbest. Baiba Liepa, onun bir hain olmadığını biliyor. Ayrıca rehin tutulan çocukları da bulduk."

"Her şey İsveç kıyılarına çarpan ve içinde iki ceset olan bir tahlisiye botuyla başladı," dedi Wallander kısa bir süre sonra.

"Albay Putnis'le arkadaşları İsveç dahil birçok ülkeye uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgili geniş çaplı bir operasyon başlatmışlardı," dedi Murniers. "Putnis, İsveç'e bir dizi ajan yerleştirmişti. İsveç'te yaşayan bir grup Letonyalının izlerini bulmuşlardı. Letonya özgürlük hareketinin itibarını sarsacak bir şekilde uyuşturucuları dağıtmaya hazırlanıyorlardı. Ama Ventspils'den yüklenen uyuşturucuların başına hiç beklenmedik bir şey geldi. Galiba albayın adamlarından bazıları daha çok para kazanmak için kendi başlarına uyuşturucu ticaretine başladılar. Bu adamlar yakalandı, öldürüldü ve bir tahlisiye botuna atıldı. O kargaşada hiç kimse uyuşturucuların tahlisiye botuna gizlendiğini düşünemedi. Hatırladığım kadarıyla bütün bir günü botu bulmak için geçirmişlerdi ama bulamadılar. Galiba botun İsveç kıyılarına vurması konusunda kendimizi şanslı kabul etmeliyiz, eğer durum böyle olmasaydı Albay Putnis amacına ulaşacaktı. Botun içinde bir şey olmadığını öğrendiklerinde karakolunuzdan botu çalan da Putnis'in ajanlarıydı."

"Başka bir şey daha olmalı," dedi Wallander düşünceli bir sesle. "Binbaşı Liepa ülkesine döndüğü gün Putnis neden onu öldürmeye karar verdi?"

"Putnis kendini kaybetmişti. Binbaşı Liepa'nın İsveç'de ne yaptığını bilmiyordu ve onun yaşamasının kendisi için çok tehlikeli olacağına karar vermişti. Binbaşı Liepa, Letonya'da olduğu sürece sürekli olarak onu izleyecek ve soluk almasına izin vermeyecek-

ti. Albay Putnis öfkeden kendini kaybetti. Çavuş Zids'e Binbaşı Liepa'yı öldürme emri verildi ve o da bu emre uydu."

Bu sözlerden sonra odada derin bir sessizlik oldu. Wallander, Murniers'in yorgun ve kaygılı olduğunu gördü.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu Wallander sessizliği bozarak.

"Binbaşı Liepa'nın dosyasını en ince ayrıntısına değin inceleyeceğim," diye karşılık verdi. "Ondan sonra nelerin olacağına karar vereceğiz."

Bu yanıt Wallander'i tedirgin etti. "Raporun yayınlanması gerek."

Murniers karşılık vermedi, Wallander, onun bu konuda kendisi kadar kararlı olmadığını fark etti. Onun düşünceleri ve çıkarları Baiba Liepa'yla arkadaşlarınınkine uymuyordu anlaşılan. Onun için Putnis'in maskesini düşürmek yeterliydi. Olanları kamuoyuna açıklama konusunda Murniers'in farklı düşünceleri olduğu ortadaydı. Wallander, Binbaşı Liepa'nın raporunun hasır altı edilmesinden korkuyordu.

"Binbaşının yazdıklarının bir kopyasını rica ediyorum," dedi.

"Letonya dilini bildiğinizi sanmıyorum," dedi.

"İnsan her şeyi bilemez," diye karşılık verdi.

Murniers bir süre hiç konuşmadan ona baktı. Wallander, onun gözlerinin içine bakınca hemencecik pes etmemesi gerektiğini fark etti. Murniers'i bir daha görmeyecekti ve bozguna uğramaya da hiç niyeti yoktu. Kısa boylu miyop binbaşıya bunu borçluydu.

Murniers kararını verdi. Masanın altındaki zile bastı ve bir görevli elinde mavi dosyayla içeri girdi. Kısa bir süre sonra Wallander belgenin fotokopisini almıştı. Ne var ki, bu belgenin varlığından çok az kişinin haberi olacağını biliyordu. Murniers bu raporun var-

lığının sorumluluğunu asla üstlenmeyecekti. İsveçli Dedektif Wallander'e belgenin bir kopyasının verilmesi dost uluslar arasında var olan tüm yasalar ve kurallara aykırıydı ama o bunda bir sakınca görmemişti.

Eğer biri soracak olursa, ki Wallander bunu pek olası görmüyordu, Mumiers nasılsa söyleyecek bir şeyler bulurdu. Wallander onun buna neden izin verdiğini anlayamadı. Bunu binbaşının anısına mı yapmıştı? Yoksa ülkesi için mi? Ya da Wallander'in onca şeyden sonra bir yolculuk armağanı hak ettiğini mi düşünmüştü?

Konuşmaları sona erdi. Artık daha fazla söyleyecek bir şey kalmamıştı.

"Şu anda kullandığınız pasaportun süresinin bitmek üzere olduğunu biliyorum," dedi Mumiers. "Ama hiçbir sorunla karşılaşmadan İsveç'e dönmenizi sağlayacağım. Ne zaman dönmeyi düşünüyorsunuz?"

"Yarın döneceğimi sanmıyorum," diye karşılık verdi Wallander. "Herhalde öbür gün dönerim."

Albay Mumiers avluda bekleyen arabaya kadar ona eşlik etti. Wallander birden Peugeot'sunun Polonya sınırından uzak olmayan bir yerde, Almanya'daki bir çiftlikte olduğunu hatırladı.

"Arabamı nasıl alacağımı bilemiyorum," dedi.

Mumiers, ona şaşkınlıkla baktı. Wallander, Mumiers gibi insanların Letonya'da daha iyi bir gelecek sağlamaya ne denli yaklaştıklarını hiçbir zaman anlayamayacaktı. O yalnızca kendisine izin verilen bölümü anlayabilmişti. Bu, asla tersine çeviremeyeceği bir kaya gibiydi. Mumiers, Wallander'in Letonya'ya nasıl girdiğini bilmiyordu.

"Neyse, önemli değil," dedi Wallander.

Ah şu lanet olasıca, Lippman diye geçirdi içinden öfkeyle. Acaba sürgündeki Letonya grupları arabalarını kaybeden İsveçli polisler için bir fon ayırdılar mı?

Böylesi bir şeyin olmayacağını biliyordu. Belki de yorgunluktan hâlâ tam olarak düşünemiyordu. Doğru dürüst dinlenmeden önce bu tür şeyleri düşünmese iyi ederdi.

Wallander'i Baiba Liepa'ya götürecek arabanın yanına geldiklerinde vedalaştılar.

"Havaalanına sizi geçirmeye geleceğim," dedi Murniers. "İki biletiniz olacak, bunlardan biri sizi Helsinki'ye, diğeriyse Helsinki'den Stockholm'e götürecek. İskandinav ülkelerinde pasaport kontrolü yapılmadığından kimse Riga'ya geldiğinizi öğrenmeyecek."

Araba hareket ederek avludan çıktı. Arka koltuğu şoförden ayıran bir cam panel vardı. Wallander arabanın içinde otururken Murniers'in söylediklerini düşündü. Kimse onun Riga'ya geldiğini öğrenmeyecekti. Bu konuyu babasıyla bile konuşamayacağını fark etti. Böylesi bir olayın gizli kalmasında sayılamayacak kadar yarar vardı. Ayrıca anlatsa bile ona kim inanırdı?

Başını arkaya dayayarak gözlerini kapadı. Şu anda en önemli şey Baiba Liepa'ydı. İsveç'e döndükten sonra olacaklarıysa o zaman düşünürdü.

Baiba Liepa'nın evinde iki gün kaldı. Aklına daha iyi bir tanımlama gelmediğinden "doğru an"ı bekleyip durmuş ama bu doğru an da hiç gelmemişti. Bu tanımlamasına en uygun ansa ikinci akşam kanepede oturup fotoğraflara baktıkları andı. Murniers'ten ayrılıp genç kadının evine geldiğinde Baiba, onu sanki bir yabancıyı karşılarcasına karşılamıştı. Neden rahatsız olduğunu saptayamadan

rahatsız olmuştu. Zaten ne bekliyordu ki? Genç kadın, ona tavuklu güveç pişirmişti ama tavuklar lezzetli değildi. Wallander, onun iyi bir aşçı olmadığını anladı. Onun bir entelektüel olduğunu aklımdan çıkarmamalıyım, diye geçirdi içinden. Yemek pişirmek yerine toplumu daha iyi bir yere getirmeyi düşleyen biri o. Yan yana mutlu bir şekilde her zaman yaşayamamalarına karşın dünyada her iki türe de gereksinme vardı.

Wallander yoğun bir melankoliye kaptırmıştı kendini ama neyse ki, bunu belli etmedi. O bu dünyadaki iyi aşçılardan biriydi. Hayalci biri değildi. Polisin de zaten hayalci olması söz konusu değildi, onlar gözlerini gökyüzüne dikmek yerine burunlarını akla hayale gelebilecek her türlü pisliğe sokmak zorundaydılar. Ama öte yandan genç kadına âşık olmaya başladığının farkındaydı, zaten bu yüzden de yoğun bir melankoliye kaptırmıştı kendini. Dünyanın en tehlikeli ve garip görevini yerine getiren biri olarak yüreğindeki bu acıyı bir kenara atmaya çalıştı. Baiba, ona ertesi gün Stockholm'e vardığında arabasının orada kendisini bekliyor olacağını söylediğinde buna hemen hemen hiç tepki göstermedi. Kendine acımaya başlamıştı.

Baiba, ona kanepede bir yatak yapmıştı. Wallander yan odadan gelen genç kadının düzenli soluklarını duyabiliyordu. Yorgun olmasına karşın uyuyamamıştı. Sürekli olarak kalkıyor, evin içinde dolaşıyor ve binbaşının öldürüldüğü sokağa bakıyordu. Köpekler artık orada değildi, onlar da Putnis'le birlikte ölmüşlerdi. Geriye yalnızca acı dolu bir boşluk kalmıştı.

Ülkesine dönmeden bir gün önce Binbaşı Putnis'in Inese ve arkadaşlarını gömdükleri mezarları ziyaret ettiler. Mezarların başında ikisi de hıçkırarak ağladı. Wallander terk edilmiş bir çocuk gibi

ağlıyor, bir yandan da ne mene bir dünyada yaşadığını ilk kez fark etmişcesine içini çekip duruyordu. Baiba beraberinde getirdiği gülleri mezarların üstüne serpti.

Wallander, ona binbaşının belgelerinin fotokopisini vermişti ama Baiba henüz bunları okumamıştı.

Riga'dan ayrıldığı sabah kar yağıyordu.

Mumiers, Wallander'i havaalanına götürmek üzere Baiba'nın evine gelmişti. Kapıda birbirlerine sanki batan bir gemiden kurtulan iki yolcu gibi sarılmışlar ve sonra da Wallander arabaya binmişti.

Wallander uçağa binmek üzere çıkış kapısına doğru gitmeye hazırlandı.

"İyi yolculuklar," dedi Mumiers.

O da gittiğime seviniyor olmalı, diye geçirdi içinden Wallander. Beni özlemeyeceğinden eminim.

Uçak rotasını Riga'nın sol tarafına çevirdi ve sonra da pilot uçağı Finlandiya Körfezi'ne yöneltti. Uçak daha tam olarak havalanmadan Wallander başını arkaya yasladı ve derin bir uykuya daldı.

Akşamüstü Stockholm'e indi. Havaalanında adının anons edildiğini ve danışmada beklenildiğini duydu. Görevlilerden biri içinde pasaportu ve arabasının anahtarı olan zarfı uzattı. Arabası taksi durağının hemen arkasında duruyordu. Wallander arabasının yıkanmış ve tertemiz olduğunu gördü. Arabanın içi sıcacıktı. Biri arabada oturmuş, kendisini beklemiş olmalıydı. Hiç zaman yitirmeden arabasına atlayarak Ystad'a, oradan da Mariagatan'daki evine gitti. Eve vardığında şafak sökmek üzereydi.

SONUÇ

Mayıs ayının başında Wallander odasında oturmuş spor toto kuponunu doldururken, Martinsson kapıyı vurarak içeri girdi. Hava hâlâ soğuktu -bahar henüz Skåne'e gelmemişti- ama Wallander temiz hava almak için penceresini açmıştı. Bir ağacın dallarına tünemiş ispinozların cıvıltılarını dinlerken bir yandan da hangi takımın kazanabilme olasılığının olduğunu düşünmeye çalışıyordu. Martinsson kapıda belirince Wallander kuponu bir kenara koyarak yerinden kalkıp camı kapattı. Martinsson'un nezle olmaktan çok korktuğunu biliyordu.

"Seni rahatsız etmiyorum ya?" diye sordu Martinsson.

Riga'dan döndüğünden bu yana Wallander arkadaşlarına mesafeli davranıyordu. Bazıları Alpler'de kayak yaparken nasıl düşüp de elini kırdığını kendi aralarında sorup duruyorlardı. Buna bir anlam verememişlerdi. Kimse ona bu soruyu doğrudan soramıyor ve moral bozukluğunun zaman içinde geçeceğini düşünüyorlardı.

Wallander de arkadaşlarına ters davrandığının farkındaydı. Onların işlerini zorlaştırmak elbette istemiyordu ama nasıl eski Wallander olacağını da kestiremiyordu. Sanki eski Wallander artık yaşamıyor gibiydi. Ama öte yandan eski Wallander'i özleyip özleme-

diğinden de emin değildi. Kendi hakkında fazla bir şey bilmiyordu. Alpler'e yaptığı sözüm ona yolculuk yaşamında ne denli az gerçeklerin olduğunu ona göstermişti. Yalan dolanla yaşayabilecek türde biri olmadığını biliyordu ama bir yandan da dünyanın gerçekte ne mene bir yer olduğuna ilişkin cehaletinin bunda etkisi olup olmadığını kendisine soruyordu. Aslında bu cehaletten çok naiflikten kaynaklanıyordu.

Odasına birileri geldiğinde içinde yoğun bir suçluluk duygusu duyuyor ama ortada ters bir şeylerin olmadığını varsaymaktan başka bir şey de aklına gelmiyordu. Nasıl davranacağını bilmiyordu.

"Hayır, beni hiç de rahatsız etmiyorsun," dedi dostça bir tavırla konuşmaya aşırı özen göstererek. "Otursana."

Martinsson son derece rahatsız olan koltuklardan birine geçip oturdu. "Sana garip bir öykü anlatacağım," dedi. "Daha doğrusu iki öykü. Sanki bir sürü hayaletin beni ziyaret ettiklerini düşünüyorum."

Wallander, Martinsson'un olayları ifade ediş biçiminden hiç hoşlanmazdı. Polis oldukları için acı gerçekleri bir yana itip olayları şiirsel, ılımlı bir ifade ile anlatmalarına gerek yoktu. Ama bir şey söylemeden sözünü tamamlamasını bekledi.

"Tahlisiye botunun İsveç kıyılarına doğru sürüklenmekte olduğunu haber veren adamı hatırlıyor musun?" diye sürdürdü konuşmasını Martinsson. "Kimliğini açıklamamıştı ve bizler de onun kim olduğunu bir türlü öğrenememiştik."

"İki adam vardı," dedi Wallander.

Martinsson evet dercesine başını salladı. "Önce birincisinden başlayalım," dedi. "Birkaç hafta önce Anette Brolin, arkadaşına saldıran adamın sicili temiz olduğundan onu tutuklamaktan vazgeçmişti."

Wallander kulaklarını dikmiş dinliyordu.

"Adamın adı Holmgren'miş," diye sürdürdü konuşmasını Martinsson. "Svedberg'in masasının üstünde duran bir gazeteden bu saldırı olayını okudum. *Byron* adındaki balıkçı teknesinin sahibi olduğunu öğrenince jetonum düştü. Holmgren adındaki adamın tayfalarından biri olan ve aynı zamanda yakın arkadaşı Jakobson'u fena halde dövdüğünü öğrendiğimde de bu haber daha çok ilgimi çekti."

Wallander, Brantevik limanındaki olayı hatırladı. Martinsson haklıydı. Evet, hayalatler onları ziyaret ediyordu. Martinsson'un neler anlatacağını merak etmeye başladı.

"İşin ilginç yanı bu olayı Jakobson'un polise haber vermemesi. Üstelik çok acımasız bir şekilde dövülmüş olmasına karşın," dedi Martinsson.

"Peki, kim haber vermiş?"

"Brantevik limanında Holmgren arkadaşına krank koluyla saldırmış ve ordan geçen biri olayı görünce polisi aramış. Jakobson hastanede üç hafta yatmış. Çok kötü bir şekilde saldırıya uğramasına karşın Holmgren'i polise şikâyet etmek istememiş. Svedberg bu şiddet olayının arkasında ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemedi ama ben daha sonra bu olayın tahlisiye botuyla ilgisi olup olmadığını düşünmeye başladım. Bizimle bağlantı kurduklarını birbirlerinin öğrenmesini istemediklerini hatırlıyor musun? Ya da biz böyle düşünmüştük."

"Hatırlıyorum," dedi Wallander.

"Bay Holmgren'le konuşmaya karar verdim," diye sürdürdü konuşmasını Martinsson. "O da bir zamanlar Mariagatan'da oturuyormuş."

"Şimdi oturmuyor mu?"

"Oturmuyor. Onu görmeye gittiğimde taşındığını öğrendim. Hem de çok uzaklara taşınmış. Portekiz'e. Kendisinin göçmen olarak kabul edilmesine ilişkin belgeleri doldurmuş ve yeni adresinin de Azor Adaları civarlarında bir yerde olduğunu belirtmiş. *Byron* adlı teknesini de Danimarkalı bir balıkçıya satmış."

Martinsson durdu, Wallander, ona düşünceli bir tavırla baktı.

"Bunun son derece garip bir öykü olduğunu kabul etmelisin," dedi Martinsson. "Bu bilgiyi Riga polisine geçelim mi, ne dersin?"

"Hayır," dedi Wallander. "Buna gerek yok. Ama bana anlattığın için teşekkür ederim."

"Dahası var," dedi Martinsson. "Şimdi öykünün ikinci bölümüne geliyor sıra. Dün gazete okudun mu?"

Wallander basının ilgi gösterdiği polisiye olaylar olmadıkça gazete almıyordu. Başını iki yana sallayınca Martinsson konuşmasını sürdürdü.

"Keşke okusaydın. Daha sonra Göteborg gümrük polisi tarafından kanıtlanan Rus bandıralı bir balıkçı teknesinden geldiği anlaşılan tahlisiye botuyla ilgili bir yazı vardı. Onu Vinga açıklarında bulmuşlar. Rüzgâr olmadığından bu oldukça garip. Teknenin kaptanı pervaneleri arızalı olduğundan doka çektiklerini açıklamış. Dogger Bank'ta balık avlamak için ağlarını denize atmışlar ve ancak o zaman tahlisiye botunun kaybolduğunu fark etmişler. Bir raslantı sonucu orada bulunan polis köpeklerinden biri botu koklamaya başlamış. Birkaç kilo kaliteli uyuşturucunun botun içinde saklandığı ortaya çıkmış ve polis Polonya'daki bir laboratuvara uyuşturucuyu göndermiş. Bu da bir türlü yanıtını bulamadığımız, karakoldan ça-

lınan tahlisiye botu konusuna açıklık getiriyor. Bence o botla uyuşturucu olduğu için karakoldan çalındı."

Wallander ölümcül hatasının bir kez daha yüzüne vurulduğunu hissetti. Martinsson, elbette haklıydı. Asla bağışlanamayacak bir hata yapmıştı. Aynı anda Martinsson'a her şeyi açıklamak, Alpler'de tatil yapmaya gitmenin yalnızca bir bahane olduğunu, gerçekte nelerin olduğunu açıklamak istediğini fark etti.

"Haklısın," dedi. "Ama o adamların neden öldürüldüklerini öğrenebileceğimizi hiç sanmıyorum."

"Böyle konuşma," dedi Martinsson ayağa kalkarken. "Yarın ne olacağını hiçbirimiz bilemeyiz. Her şeye karşın bu öykünün bize bazı ipuçları verdiğini düşünüyorum."

Wallander başını salladı. Ama hiçbir şey söylemedi.

Martinsson kapının önünde bir an duraksayarak Wallander'e döndü.

"Ne düşünüyorum, biliyor musun?" diye sordu. "Bu elbette yalnızca benim kişisel düşüncem ama ben yine de Holmgren'le Jakobson'un bir şekilde kaçakçılık işinde olduklarını ve tahlisiye botunu bir raslantı sonucu gördüklerini. Dolayısıyla polisle doğrudan bağlantı kurmak istemediler."

"Ama bu saldırı olayını açıklamıyor," dedi Wallander.

"Belki bizimle bağlantı kurmamak konusunda anlaştılar?"

"Haklı olabilirsin. Ama yine de emin olamayız."

Martinsson odadan çıkınca Wallander yeniden pencereyi açtı. Sonra da spor toto kuponuna geri döndü. Riga'dan döndüğünde Trelleborg Lastik Firması'ndan gelen ve kendisini görüşmeye çağıran mektubu bulmuştu. Onlara şu anda işleri gereği bunu düşüne-

meyeceğini söylemiş ama mektubu da atmayarak çekmecesine koymuştu.

O gün akşama doğru rıhtımda yeni açılan kafeye gitti. Bir kahve ısmarlayarak Baiba Liepa'ya mektup yazmaya koyuldu. Yarım saat sonra yazdıklarını okuyunca mektubu yırtıp attı. Kafeden çıkarak rıhtıma gitti. Kâğıt parçacıklarını ekmek kırıntıları gibi suya attı. Ona ne yazacağına hâlâ karar verememişti. Ama onu çok özlemişti.

SON SÖZ

Baltık ülkelerinde gerçekleşen devrimci hareketler bu kitabın ana temasını oluşturmuştur. Yazarın kendisine yabancı olan bir ortamla ilgili kitap yazması elbette zor ve karmaşık bir iştir. Bu iş, suların hâlâ durulmadığı bir ülkeye ilişkin yazılan bir romanda yazarın pusulasını bulmasını daha da zorlaştırdı. Bu somut güçlüklerin dışında; acaba romanın geçtiği günlerde söz konusu durum değişmiş miydi, yoksa hâlâ geçerliliğini koruyor muydu? Şubat 1991'de kitapta adı geçen sokak adı hâlâ aynı mıydı yoksa değiştirilmiş miydi? Bu ve bunun gibi daha birçok temel sorun vardı ortada. Bunların yanı sıra, Baltık ülkelerindeki değişikliklerin yönüne ilişkin artık elimizde sözüm ona bir yanıtımız olsa bile ben bu bilgiyi bir kenara bıraktım kitabı yazarken.

Düşüncelerle duyguların yeniden yapılanması elbette yazarın görevlerindendir ama yine de bazı yardımlara gereksinim olduğunu yadsıyamam. Bu kitabın yazılmasında birçok kişiye teşekkür borçluyum: özellikle iki kişiye teşekkür etmek istiyorum. Bunlardan biri adının açıklanmasını istemedi, diğeriyse Guntis Bergklavs'tı. Bildiği her şeyi benimle paylaştı ve birçok öneride bulundu. Guntis Bergklavs, bana Riga'da bilinmeyen birçok şeyi de öğretti. Riga'da

cinayet masasında çalışan ve bana sabırla Riga polisiyle ilgili açıklamalar yapan dedektifle arkadaşlarına da çok teşekkür ederim.

Kitabı okurken ülkenin içinde bulunduğu durumun o günlere özgü bir durum olduğunu kesinlikle gözardı etmemelisiniz. O günler şimdikine oranla çok daha farklı ve belirsizliklerle doluydu. Baltık ülkelerinin kaderi hâlâ tam olarak saptanmamıştır. Letonya topraklarında hâlâ Rus birlikleri kol gezmektedir. Ülkenin geleceği eskiyle yeninin, bilinenle bilinmeyenin arasındaki yoğun çatışmalardan sonra kesin bir görünüm kazanacaktır.

1991 yılının ilkbaharında bu kitap bittikten birkaç ay sonra Sovyetler Birliği'nde bir hükümet darbesi oldu ve bu darbe Baltık ülkelerindeki bağımsızlık hareketlerini ateşledi. Bu söz konusu darbenin (ya da böylesi bir darbenin söz konusu olma olasılığı) bu kitabın ana konusunu oluşturduğu açıkça ortadadır. Ancak herkes gibi ben de aslında nelerin olduğunu ya da olayların nasıl gelişeceğini varsayamadım.

Bu bir roman. Bu da, kitapta geçen olaylar her ne kadar gerçek gibi görünse de her şeyin aslında öyle olmadığı anlamına gelmektedir. Ama yazıldığı gibi de olabilir. Edebiyat yazara bazı şeyleri olmuş gibi gösterme olanağını verir. Örneğin, büyük bir mağazadaki teslimat bölümünün varlığı ya da havasız mobilya bölümü gibi. Gerçekte böyle bir şey olmayabilir. Gerektiğinde yazar denetimi eline almak zorundadır ve genellikle de bu her zaman gerekli olur.

HENNING MANKELL, NİSAN 1992

Yıl 1991. İsveç'te kış mevsimi. Dedektif Kurt Wallander ve ekibine kimliği belirsiz birinden bir ihbar gelir. Birkaç gün sonra da bir cankurtaran sandalı sahile vurur. İçinde, pahalı giysili iki erkek ceseti vardır.

Yapılan incelemelerden cesetlerin iki suçluya ait olduğu anlaşılır. Kurbanların bir iç çatışmada öldürüldükleri tahmin edilir. Bir süre sonra gerçekleşen başka faili meçhul cinayetler, ortada sinsi birtakım olayların ya da kişilerin olduğunu ortaya koyar. Bunun üzerine Kurt Wallander, Litvanya'nın başkenti Riga'ya gider ve kendini üstü kapalı tehditler, yalanlar ve düzenbazlıklardan oluşan bir polis dünyasında bulur.

Peşine düştüğü karanlık kişilerin hep bir adım gerisinde kalan Wallander gerçeğin gün ışığına çıkarak adaletin yerini bulması için her şeyini ortaya koymak zorundadır.

En iyi polisiye romanlar serisinde Wallander, harika bir dedektif.

Daily Telegraph

Mankell çok güçlü bir yazar.

Independent

Mankell çok zeki bir yazar. Bu kitabı okumanızı tavsiye ederiz.

Observer

Mankell sizi polisiye roman tutkunu yapacak.

Daily Telegraph

Mankell en iyi polisiye yazarlarından biridir.

The Times

